Epiſtola venerabil' clariſſimiq; in ſac̃ theologia mgr̃i
fr̃is roberticaraczoli de licio ordinis mioꝝ ad Reuerẽ-
diſſimum et Illuſtriſſimum dñm dominũ Johannem de
Aragonia Sereniſſimi dñi nr̃i dñi Ferdinandi regis
Sicilie ꝛc̃. filium ꝛ locumtenentem generalem Apoſtoli
ce ſedis Prothonotarium in q̃ ſua docilitas ꝯmẽdat.

Reuerendiſſimo pr̃i ꝛ dño domino Johanni de Ara-
gonia chriſtianiſſimi Regis Ferdinandi filio. ſedis
apoſtolice digniſſimo prothonotario Frater Rober-
tus caraczolus de Licio ordinis minoꝝ. ſacre the-
ologie magiſter humiliter ſe cõmendat Inter precla
riſſimas virtutes tuas. ingenteſq; animi dotes docilitas magnope-
re fulget Qua fit vt animum ſp ꝓmptum beniuolumq; exhibeas ad
intelligendum doctrinam ſapientum Neq; vero elegãtiſſimo ingeño
tuo ſatis eſſe pñt q̃ in palacio tue reſidencie ſingul' diebus ab erudi
tiſſimis viris audire contendis q̃nimo diuiaꝝ humanaꝝq; reꝝ in-
ueſtigare ac ſcire racionem cupiens pia religione frequentare ſoleſ
tẽpla ſacra dei vt eciã ibi haurias q̃cq̃d ab his q̃ dclamatorie Vt ad-
populũ loq̃ ſolꝫ edocet̃ Laudabil' ꝓfecto inſtitucõ iſta nedum in ado-
leſcente. vel iuuene verũeciã in quolibet annoſiſſi° ꝛ ſene ex eo ꝙ nul
lus tã ſapiẽs q̃ tam doctus eſſe p̃t quin audiendo doctior fieri valeat
Ex quo ſtat ſentencia illa p̃°. c. puerbioꝝ audiens ſapiens ſapienci-
or erit atꝫ iuriſconſultus. ff. de fideicõmiſſariis libertatibus. l. apud
iulian nũ dicit cupiditatem diſcendi optimã eſſe rõem viuendi Vnde
Julianus dixiſſe fert̃. Et ſi alteꝝ pedem in ſepulchro hr̃em adhuc
diſcere aliquid vellem Quare Valerius in Rubrica de ſtudio ꝛ idu-
ſtria miris laudibus extollit Solonẽ phum. qui ſupremo die vite aſ
ſiſtentibus amicis quedãq; inter ſe conferentibus ſatis iã p̃ſſum ca-
put erexit interrogatuſq; quaꝓpter id feciſſet. reſpondit vt cum iſtd
quicquid eſt de quo diſputatis pcepo moriar. Sacervero hyero. i epi
ſtola ad pamachium ꝛ Oceanum ſic de ſeipſo fatet̃. Dum eſſẽ iuue
nis nimio feruebam amore diſcẽdi. nec iuxta quorũdã p̃ſumpcõnem
ipſe me docui Apollinarẽ audiui Anthiochie frequẽter ꝛ colui. iaꝫ
comis ſpergebat̃ caput canis. ꝛ mgr̃m poci9q̃ diſcipulũ dicebat p-
teri tñ alexandriã audiui Didimũ in multis ei grãs ago qꝛ qđ neſci
ebam didici qđ ſciebam illo docente non perdidi putabãt me homĩes
finem feciſſe diſcendi veni rurſus iheroſolimã ꝛ Bethleem quo labo
re. quo precõ Baraniã nocturnũ habui p̃ceptorẽ timebat eñi Judeos
ꝛ alteꝝ mihi exhibebat Nycodemũ. H̃ hieronimus. Horum ſtudia
imitanda ſunt non eorum qui ſibi ſcioli videntur ꝛ ſpernunt omneꝫ
diſciplinã de his loq̃t̃ ſic. Seneca libro de tranq̃llitate animi. Puto
multos ad ſapiam ꝑuenire potuiſſe niſi putaſſent ſe ꝑueniſſe. Sꝫ tu

ſapie cultor ⁊ venerator p̄cipu⁹ oē3 diligēciā appoſuit a m̄ltis m̄lta
ɔgnoſcas. Et lʒ dignata ſit dñacō tua. dū Neapol' p̄dicabā q̄ſi quot
tidie ſermoīb3 meis adeſſe hortari tādē me voluiſti vt opus de tiore
iudicoꝝ dei in ſcp̄tis redigerē illudq3 dñacōi tue legēdū trāſmitterē
ſeci libēs qđ iuſſiſti ⁊ opā dedi vt morē tue gererē voluntati. Acce
det h̄ ad vtilitatē plīmoꝝ qm̄ q̄ noua ſunt allicere ſolēt hūanas mē
tes. Nā vt ſcribit actuum. xvii. c. Dum paulus eēt athenis diſputaꝛ3
q3 ī ſynagoga cu3 Judeis ⁊ colentib3 deu3 ⁊ ī foro p oēs dies cū Epi
cureis ⁊ Stoycis ph̄is q̄dā dicebāt eu3 ſemiuerbiū. i. ſemiatorē verbo
rum. Alii vero nouoꝝ demoioꝝ ānūciatorē. i. nouaꝝ ſciaꝝ ſecundū
Nico. de lira. pp̄ter qđ duxerūt eum ad Ariopagu3 dñtes. Poſſumus
ſcire q̄ ē h̄ noua q̄ a te dr̄ doctria Noua ei q̄dā īfers auribus noſtriſ
Volum⁹ g° ſcire q̄d nā velint h̄ eſſe Athenienſes aūt oēs. ⁊ adue=
ne hoſpites ad nihil aliud vacabant niſi dicere aut audire aliq̄d no=
ui. h̄ eſt qđ Ouidius dic̄ li. ii. de ponto. Eſt q3 cunctaꝝ nouitas cariſ
ſima reꝝ. Et de h̄ Seneca in q̄oibus naṫalibus. Naṫale eſt magis
noua q̄ magna mirari. Et idē in. iiii. declamacōnum Ad noua hoīes
ɔueniunt ad noua ɔcurrunt. Cicero inſup in ſua rethorica docet au=
ditores fieri poſſe attentos ſi de rebus nouis ⁊ inuſitatis nos p̄miſe
rimus verba facturos. Scripſi igit̄ donante deo non indoctis hūane
ſapīe verbis q̄cq̄d legere aut inuenire potui qđ hoī3 corda ad timēdū
deum gl'oſum reuocet ⁊ inducat. Accipe itaq3 tu p̄r colēdiſſime libel
lū iſtū ī q° ſi q̄d boni reppereris p̄ba. Si q̄d vero ſup̄fluū aut min⁹
tcm̄ ī illo dep̄henderis corrige. Oro tn̄ hūaniſſimā dñacō3 tuā ne cōi
cet aut tradat illum inuidis ⁊ maliuol' meis quos multos noſti. q̄r
vt vtar verbis hiero. in p̄logo in heſdrā. Inuidoꝝ ſtudia oē qđ ſcri=
bimus reprehendendum putāt ⁊ interdum ɔtra ſe ɔſcia repugnante
publice lacerant q̄ occulte legunt intm̄ vt clamare ɔpellar ac dicerē.
Dñe libera aīam meā a labiis iniq̄s. ⁊ a lingua doloſa. Bene vale
ſpeculum bonoꝝ moꝝ ⁊ memento mei dum bn̄ tibi fuerit.

Incipit prologus in opus de timore diuinorum iudicioꝝ
in quo exponuntur miſtice verba Jobis in themate.

V Idi alteꝝ angelū volātem ꝑ mediū celuz habentem
euangeliū eternuz vt euangelizaret ſedentibus ſuꝑ
terram ⁊ ſuper omnē gentem tribum ⁊ linguā·⁊ ſu
per populum magna voce dicens Timete deum ⁊ da
te illi honorem·quia venit hora iudicii eius·Habē
tur h̄ verba apoc̄·xiiii·c·Ad tātā inſaniā cecitatem
q̄ȝ mentis mortales hoīes iam deuenerunt vt deum excelſum nō ar
bitrent̄ ſuoꝝ peccatoꝝ vltorem·Adiciunt in dies iniq̄tatem iniqui
tati·⁊ in malicia ꝑſeuerantes·nolunt ꝯſiderare formidabilia iudicia
magni dei·Ipſe vtiq̄ȝ minat̄ xp̄ianis ingratis ꝑ ſuis execrandis ſce-
leribus terribilia mala·poſita iam ſecuris eſt ad radicem ⁊ tam̄ pau
ci cariſſimiq̄ȝ inueniunt̄ qui ſua corda humiliēt·ſub manu illius cu-
ius potencie reſiſtere nemo p̄t·Et reuera nil periculoſius q̄ȝ immineñ
cia pericula nō timere q: iuxta Ariſ·ſentenciā·ii·rethorice·Timor
facit hoīes conciliatiuos·quadere ad excitādas mentes duras q̄ pe-
nitēciā fugiūt ⁊ bene beateq̄ȝ viuere nolūt decreui opus p̄ns ſub titu
lo de timore diuinoꝝ iudicioꝝ cōpilare· ¶Pro clariore tm̄ dicendoꝝ
noticia in h̄ ꝓlogo per modum ſermonis ipſa verba iohis in thema
te exponenda ſe offerunt·In quibus tria miſteria declaranda ꝯtinent̄·
¶Primū dr̄ ſcp̄ture·ſcē ſublimitas ¶Scdm euāgelii mlt̄iplicitas
¶Tercium timoris diuini rōabilitas· ¶De excellencia ⁊ ſubli-
mitate ſcp̄ture ſancte que deſignatur ꝑ angelum volantem·
P Rimū miſterium declarandum qđ ¶Capitulum primum·
continet̄ in verbis iohis·dr̄ ſcp̄ture ſancte ſublimitas que ꝑ
angelum volantem recte meritoq̄ȝ deſignatur·Eſt aūt ſcrip
tura ſacra vetus ac nouū teſtm̄ vt dr̄ di·ix·decretoꝝ·c·Quis neſciat·
Quia vero hec diuinitus eſt hoīb9 inſpirata atq̄ȝ de celo miſſa ſe-
cundū illud petri·ii·c·i·epiſtole·Spū ſancto inſpirati locuti ſunt ſci
dei hoīes·Ideo angelus dici poteſt·Nā teſte Iſidoro·li·vii·ethi·An
gelus nuncius vel miſſus int̄ꝑtatur·in altum autē ipſa ſcp̄tura vo-
lat ꝑ medium celum·quia publice in eccl̄ia legitur ⁊ predicatur·In
q̄t ei gre·in omel·Regnū celoꝝ p̄ntis tp̄is eccl̄ia dr̄·Quanta g° ſit h9
ſcripture ſublimitas ex quatuor deprehendere poſſumus

¶Primo ex eius dignitate ¶Secundo ex eius veritate· ¶Tercio
eius profunditate· ¶Quarto ex eius vtilitate·
¶Quod ſcriptura ſacra ē excellētiſſima rōe dei·
P Rimo ſiq̄dem intelligere poſſumus ſublimitatem ⁊ excellē
ciam ſcp̄ture ſancte ex eius dignitate·Eſt eīm incōꝑabiliter
dignior oībus ſciētiis ⁊ ſcp̄turis eo q̄ eſt de digniore ſubiecto·ſ·al
tiſſi° deo vn̄ aug·li·viii·de ci·dei·c·p̄° Theologia inq̄t eſt ſermo vel
rō d̄ deo neq̄ȝ obſtat·q: Ariſtoteles dic̄ p̄° poſterioꝝ q̄ in qualibet
ſcia opꝫ ſupponere ſubiectum q̄d eſt ⁊ damaſcenus dicit In deo q̄d
eſt dicere impoſſibile eſt quare nec deus ſubiectū ſic eſſe poterit ſci

ꝑture ⁊ ſcē theologie. Qm̄ vt inquit thomas. i. pte. q. i. articulo. vii.
in ꝛn̄ſiōe ad ꝑmū ar. lȝ ꝺ deo nō poſſum⁹ ſcire q̄d ſit vtimur tn̄ effcū
eius vel nat̄e vl' gr̄e loco diffinicōis ad ea q̄ ꝺ do i ſcp̄ta ſac̄ ꝯſiderāt
Ipſa igit̄ ſcptura a ꝑnci° vſqȝ ad finē p̄dicat mirabilia facta dei. Ex=
quo illi ꝯpari nō valēt cūcta q̄ a grāmaticis rethoribus Dialeticis
ph̄is geometris Muſicis Medicis Aſtrologis poetis ⁊ iuriſcōſultib⁹
fuere ꝯſcp̄ta. Verſāt̄ oia illa circa īfima h̄. ⁊ mortalia vilia atqȝ ter=
rena h̄ decenter oīm ſciaꝝ regina mentē ho̅ıs ad deū cognoſcendum
diligēdūqȝ ſubleuat neqȝ de aduētu. Enee in ytaliā canit. vt virgiliuſ
q̄ dic̄. Arma virūqȝ cano. troye q̄ ꝑmus ab oris ⁊c̄. Nec ad bella ci=
uilia mulfat deplorāda. Sic̄ ⁊ Lucanus q̄ ait. Corduba me genuit.
rapuit nero p̄lia dixi. Que geſſere pares. hic ſocer. inde gener. Bel=
la per emathios pluſq̄ ciuilia cāpos. Juſqȝ datū ſceleri canimus po=
pulūqȝ potentē In ſua victrici ꝯuerſū viſcera dextra ⁊ reliq̄. Nō de
his minimis ſcptura curat. ſed de deo creatore celi ⁊ terre diſſerit. ꝺ
illius ꝓuidencia bonitateqȝ iuſticia ceteriſqȝ ꝑfectōibus diuinis cla
ro ſermone loq̄t̄. Verūtn̄ plerīqȝ dubitare ſolēt. cur h̄ ſcptura mag=
nalia dei deꝑmens rudi ac ſimplici ſtilo ē ānotata. Et q̄dā abſolute
tn̄dere ſolent. ꝙ eloquencia inutil' ē. imo ⁊ dānoſa. q̄ bonis. viris mi
nime lȝ. Ad eoꝝ aūt robur aſſumūt verba lactācii. q̄ li. v. diuiaꝝ i=
ſtitucōnū ait. Hec in ꝑmis cā ē. cur apud ſapiētes ⁊ doctos ac ꝑnci=
pes huius ſeculi ſcp̄ta ſcā fide careat. ꝙ ꝓph̄e cōi ac ſimplici ſermōe
vt ad ppl'ȝ ſunt locuti. Cōtēnūt̄ itaqȝ ab his q̄ nihil audire vl' legere
niſi expolitū ac diſertū volūt nec q̄cq̄ inherere aīs eoꝝ p̄t. niſi quod
aures blandiori ſono mulcet. Illa vero q̄ ſordida videt̄ anilia inep=
ta vulgaria exiſtimāt. ideo nil veꝝ putāt niſi qꝺ auditu ſuaue eſt nil
credibile niſi qꝺ p̄t incutere voluptatē. Nō credūt g° diuis. q: fuco
carent. Sȝ ne ill' q̄dē q̄ ea interp̄tant̄ q: ipſi ſunt oio rudes. aut certe
paꝝ docti. Nā vt plene ſint eloquētes prauo ꝯtigit. cuius rei cā i ap
to eſt. Eloquēcia eīm ſeculo ſeruit ppl'o ſe iactare ⁊ in rebȝ mal' pla=
cere geſſit. Si q̄dē veritatem ſepius expugnare conat̄. vt vim ſuam
monſtret opes appetit honores ꝯcupiſcit. ſūmū deniqȝ gradū digni=
tatis expoſcit hucuſqȝ lactā. ꝺ hiero. īſup gl'oſo narrat̄ ꝙ ab āgelo
fuit correpꝰ eo ꝙ Ciceronian⁹ eēt ſic̄ notat̄. xxxvii. di. ꝺcretoꝝ. c. le
gimus qꝺ ⁊ ip̄emet in ep'la ad euſtochiū ꝓfitet̄. Quare eloquēciā oio
reiciēndā multi accuſāt. q̄bus ego dico ſalua eoꝝ reuerēcia ꝙ eloq̄n
cia exornat omnē gradū omnē ſtatū. oēm deniqȝ hoiē recte ſulgētē
Qua hiero. poſt verbera vt apparet vti inſup voluit. De q̄ ⁊ Cicero
i ꝑ° rethorice ait. Cū hoies multis i r̄bus humiliores ⁊ infirmiores
ſint beſtiis hac i re maxīe ꝓ̄ſtare videt̄ ꝙ loq̄ poſſūt. Quare ꝑclaꝝ qꝺ
dā mihi vr̄ adeptus q̄ i ea re hoibȝ āncellit q̄ i re hoies beſtiiſ ꝓ̄ſtāt
Ob id iudicō meo rectius dici poteſt qꝺ eloquēcia de ſe bona ē ⁊ lauꝺ.
digna/ dū tamē ea quiſqȝ vtatur bene/ qꝺ ſic ꝓpolite notat Quintili=
an⁹ li. ii. de oratoria inſtitucōe/ q̄dā inquit vehementer in eā ſ. retho

ricam vl' eloquenciam inuehi ſolēt/et ꝙ ſic indigniſſimum in accuſa
cōes oracōis vtūt orandi viribꝰ eloquenciā eſſe/que penis eripiat ſce
leſtos/cuiꝰ fraude dānēt interi3 boni cōcilia ducāt in peiꝰ nec ſedicō
nes mō turbetq3 populares/ſ3 bella eciam inexpiabilia excitēt Cuiꝰ
deniq3 cū maxime ſit vſꝰ/cum ꝑ falſis ↄtra veritatem valet· Nam ⁊
Socrati obiciunt Comici docere eum quō peiorem cām meliorem fa
ciat·et contra Tiſiā et Gorgiā ſimilia dicit polliceri Plato ⁊ his adi⸗
ciunt exempla grecoꝝ/romanoꝝq3/et enumerāt q̄ ꝑniciosa nō ſingu
lis tm̄/ſed rebꝰ eciam publicis vſi eloquētia turbauerunt ſtatus ci⸗
uitatum/vel euerterunt/eoq3 et lacedemoniorum ciuitate expulſam
et athenis quoq3 vbi actor mouere affectus vetabatur/velut reciſa3
orandi poteſtatem/quo quidem modo nec duces vtiles erūt nec ma
giſtratus/nec medicina/non deniq3 ipſa ſapiencia· Nam et dux inſla
minius et gracchi ſaturnini glaucie magiſtratus egere/et in medicis
venena/et in his qui phorum nomine male vtuntur grauiſſima non
nunquam flagicia deprehenſa ſunt· Cibos aſpernemur/attulerunt ſe
pe valitudinis cās nūꝙ̄ tecta ſimul ſubeamus ſuperhitantes alñ ꝑ⸗
cūbunt· Non fabricetur militi gladius poteſt vti eodem ferro latro/
quis neſcit ignes aquas ſine quibus nulla ſit vita/et ne terrenis im
morere ſolem/lunamq3 precipua ſyderum aliquando nocere· Num
igitur negabitur deformem pirri pacem cecus ille Appius dicendi
viribus diremiſſe aut non diuina Marci Tulii eloquencia et ↄtra
leges agrarias populari fuit et Cateline fregit audaciam et ſuppli⸗
cationes qui maximꝰ honor victoribꝰ bello ducibus dat̄ in toga me
ruit· nō ꝑterritos militu3 animos frequenter a metu reuocat orator/
et tot pugnādi pericula ineūtibꝰ laudē vita potiorem eſſe ꝑſuadet·
nec vero me· lacedemonii aut Athenienſes magis mouerit ꝙ̄ ppl's
Romanꝰ/apud quē ſumma ſꝑ oratoribꝰ dignitas fuit· Eq̄dem nec
vrbium ↄditores reor aliter effecturos fuiſſe vt vaga illa multitudo
coiret in ppl'os niſi docta voce ↄmota/nec legū repatores ſine ſūma
vi orandi ↄſecutos vt ſeipſi hoīes ad ſeruitutē iuris aſtringerēt/qui
ipſa vite p̄cepta/eciam ſi vera ſint honeſta plꝰ tñ ad formandas mē
tes valent/qñ pulchritudinem rerū claritas orōis illuminat· Quare
⁊ ſi in vtramq3 ꝑtem valēt verba facūdie/nō tñ eſt equū illud habe
ri malū/quo bñ vti lic3 hec Quintilianꝰ· Ex quibꝰ oībus ↄcludimus
laudabiliſſimam eloquenciam eē· Sed illā diuinus ſermo non ſeq̄t̄
q̄a vt lactā· li· iii· diuinaꝝ· inſti· ait· Sūma ꝑuidētia carere fuco volu
it ea q̄ dīna ſūt/vt oēs ītelligerēt/q̄ ip̄e oībus loq̄bat̄ ſcd'o ↄp̄hēdi
mus excellēciā ſcriptē ſācte ex eius veritate/q̄a i ip̄a ſola nichil ↄtri
net̄ falſū· In aliis vero tā phoꝝ ꝙ̄ poetaꝝ alioꝝq3 lr̄is ↄ̄tra iuēiat̄
mēdacia dicāt hi q̄ ſtudioſiſſīe legere illas S3 ob cā3 iſtā dubitari ſo
l3 vtrū liceat legere libros gētiliū/illorūq3 dicta aſſumere ī rb3 nr̄is
Ad qd' rñdemus ꝙ ſi id fiat ſcp̄tura ſacra ↄtēta ⁊ vt erroribȝ gētiliū
aſſenciat̄ iniquū ē ⁊ illicitu3 ſicᷓ ꝑ3 di· xxxvii· decretoꝝ· c· ſacerdotes·

Ubi ſic habet̃ Sacerdoteſ dei omiſſis euãgeliiſ ⁊ ꝓphecíis· vidim⁹ come
dias legere amatoria bucolicoꝝ verſuũ verba cãtare· tenere Virgiliũ
⁊ qd̃ ĩ pueris ẽ cã neceſſitatis ĩ ſe crimẽ facere voluptatis· Ad idẽ ẽ ĩ
ead̃ di·c· Nõne· ⁊·c· ido· ⁊·c· eps̃· ⁊·c· vnio· Illi igit̃ q̃ plus debito de
lectabl̃r inſudant ad legendas literas ſeculares reprehẽſibiles ſunt·
q̃m vt inq̃t hiero· ad damaſum papam de filio ꝓdigo· Demonũ cib⁹
ẽ carmina poetarum ſecularis ſapĩa· rethoricoꝝ põpa verboꝝ· h̃ ſua
omnes ſuauitate delectant· ⁊ dum aures dulci verſibus modulaciõe
currentibus capiũt animã q̃ꝫ penetrãt ⁊ pectoris inẽna deuiciũt· Ubi
cum ſummo ſtudio fuerit ac labore perlecta nil aliud niſi ianẽ ſonũ
⁊ ſermonũ ſtrepitũ ſuis lectoribus t̃buũt· Nulla ibi ſaturitas verita
tis nulla iuſticie refectio reꝑit̃· Studioſi eaꝝ in fame veri· ⁊ virtutuꝫ
penuria perſeuerãt h̃ ille· Sꝫ ſi q̃s gentilium ſcr̃ipturas ꝑſcrutet̃ vl̃ vt
eoꝝ cognoſcat ⁊ confutet ineptias vel vt per illas in q̃buſdã ſenten
ciis moralibus arguat criminoſos vel vt ex illis capiat ſi q̃d veri re
perit vtiq̃ꝫ bene facit· Cõfirmat̃ h̃ di· xxxvii· decretoꝝ·c· Qui de mẽſa
c· Turbat·c· Si q̃s grãmaticã· hinc auguſ· li· ii· de doctrina xp̃ia· ait·
Si qua verba nr̃e fidei ph̃i accomoda dixerunt nõ ſolum formidãda
non ſunt· ſed eciã ab eis tãq̃ ab iniuſtis poſſeſſoribus in nr̃m vſum
vendicanda· q̃ ph̃i q̃nq̃ꝫ ⁊ gentiles vera dixerunt teſtat̃ hiero· q̃ ſuꝑ
p̃mũ·c· daniel̃ dic̃· Simulq̃ꝫ aĩaduertẽdũ eſt ſc̃dm Anagogen· q̃ rex
Babilonis nõ potuerit vniuerſa dei vaſa transferre· ſꝫ ꝑtẽ vaſoꝝ tẽ
pli dei· que intelligenda ſunt dogmata veritatis· Si eñi cũctos phi
loſophoꝝ reuoluas libros neceſſe eſt vt in his reperias aliquã ꝑteꝫ
vaſoꝝ dei· vt apud platonẽ fabricatorẽ mũdi deũ apud ſenonem· Sto
ycoꝝ p̃ncipem inferos ⁊ imortales aĩas ⁊ vnũ bonũ honeſtateꝫ· Sed
q̃r iungunt mendaciũ veritati ⁊ nature bonũ multis ꝑdũt malis· ido
ꝑtem vaſoꝝ dei ⁊ non omnia vaſa integra atq̃ꝫ perfecta accepiſſe me
morãt̃ Hec ibi· Ipſe adhuc hiero· in ꝓlogo in expoſicione daniel̃ de
literiſ ſecularibus ita fatur Ad intelligendas extremas partes Da
nielis· multiplex grecoꝝ hiſtoria neceſſaria eſt· Sutorii vicꝫ ⁊ · Calli
nici Diodori· Hieronimi Polibii Poſſidonii Claudii Theonis ⁊ an
dronici Joſephi q̃ꝫ ⁊ eoꝝ quos poĩt Joſephus p̃cipueq̃ꝫ nr̃i Liuii ac
põpei· Trogi atq̃ꝫ Juſtini· q̃ oẽs extreme viſionis narrãt hiſtoriam ⁊
poſt alexãdrũ vſq̃ꝫ ad ceſarem auguſtũ· Sirie ⁊ egipti· i· Seeleuchi ⁊
anthiochi ⁊ ptolomeoꝝ bella deſcribunt· Et ſi q̃n cogimur ſcl̃arium
l̃rarum recordari ⁊ aliqua ex his dicere· que oli omiſimus· nõ nr̃e ẽ
volũtatis· Sꝫ vt ita dicã grauiſſime neceſſitatis vt ꝓbem⁹ ea q̃ a ſciſ
ꝓph̃is añ ſcl̃a mlt̃a p̃dicta ſunt· tã grecoꝝ q̃ latinoꝝ ⁊ aliarũ gẽciũ
l̃ris ↄtineri ⁊ ipſe idẽ hiero· in epl̃a ad oratorẽ magnũ vrbis dic̃ q̃
apl̃s paulus in epl̃a ad titũ· Ex i menãdris poete vſus eſt verſiculo
dicens Cretenſes male beſtie mendaces ventris pigri· Et ne multa
dicamus tã hiero· q̃ auguſ· reliquiq̃ꝫ greci ⁊ latini doctores in ſuis
dictis ꝑſepe ad ſuũ ꝓpoſitũ gentiliũ ſentencias trahunt· Tñ vt pre

dixim9 ſola ſcriptura dei eſt·que ab omni falſo ⁊ mēdacio immunis
exiſtit ⁊ quicq̄d loq̄t̄ veriſſimū eſt·eo ꝙ verax eſt deus q̄ nobis illaꝫ
dignatus ē reuelare·Ob qđ lactācius li·i· diui·inſti·ait·Omiſſis ter
renis huiuſce phīe auctoribus nihil certi aſſerētibus aggrediamur
viam rectā·quos eq̄dem ſi putarem ſatis idoneos ad bn̄ viuendum
duces eſſe·⁊ ipſe ſeq̄rer·⁊ alios vt ſequerēt̄ hortarer·Sed cum mag
na inter ſe concertacione diſſideāt ſecumq̄ʒ ipſi plerumq̄ʒ diſcordent
apparet eoꝝ iter nequaq̄ꝫ eſſe directū·ſi quidē ſibi quiq̄ʒ vt eſt libi-
tum ꝓprias vias impreſſerunt·confuſionēq̄ʒ maximā mq̄rētibus veri
tatem reliquerunt·Nobis autem qui ſacramentum religionis acce
pimus cum ſit veritas reuelata diuinitus omnes vtriuſq̄ʒ ſexus ſine
vllo diſcrimine ad celeſte pabulum conuocamus·hec ille·Sed ſtatiꝫ
increduli nos aggrediuntur obicientes·ꝙ ſancti qui ſcripſerunt cō
fixere mendaciter a deo accepiſſe que tradunt·O perniciosa ⁊ dete-
ſtanda opinio que refelli facile poteſt Si conſideremus quanto amo
re prophete ⁊ amici dei veritatem complexi ſunt· Inquit lactan-
libro primo diui·inſti·Voluntas fingendi ac menciendi eoꝝ eſt q̄
opes appetunt·qui lucra deſiderant·que res procul a ſanctis viris
fuit·Ipſi vero ſeuiſſima paſſi ſunt tormenta·diroſq̄ʒ cruciatus pro đ
fenſione veritatis quā docebant Vnde hiero·in epiſtola ad pāmathi
um ⁊ Oceanum ait·An putamus fratres·quia iocando predicent ·ri
dendo loquātur apoſtoli·chriſtus iudicium infantiliter cōminetur·ſꝫ
ioci non ſunt vbi ſupplicia intercidunt·Si iocando paſſi ſunt credan
tur iocando locuti·Iſaias ſerra ſecatur·Daniel leonibus deputatur
Paulus truncatur gladio·⁊ petrus domini exemplo in cruce ſuſpen
ditur ⁊ hoc totum vt nos a peccatis ſua doctrina reuocarent ·Nō ē
igitur fictio aut mendacium·quod de vita futura proclamatur qđ de
inferni penis precomzatur·⁊ quod predicatur de ipſius dei perfecti-
onibus admirandis ·

De pfūdo ſenſu ſcp̄ture ſancte q° om̄e hūanū ingeniū ſeparatur·

TErcio apparet excellencia ⁊ ſublimitas ſcripture ſancte ex e9
pfunditate·In ipſa quidē nō ſolū voces ſignificāt verū eciā
res ꝑ voces ſignificate·Rō ſcđm tho·i·pte·q·i· articlo·x·qr
auctor ſcripture eſt deus in cuius poteſtate eſt ꝙ nō ſolum voces ad
ſignificandum accōmodet·ſed eciam res ipſas ·Illa ergo prima ſig
nificacio qua voces ſignificant res pertinet ad ꝑmū ſenſum ·q̄ ſcꝫ eſt
hiſtoricus vel litteral'·Illa autē ſignificacio qua res ſignificate ꝑ vo-
ces iterum res alias ſignificant/dr ſenſus ſpiritualis·hic auteꝫ tri-
fariam diuidit̄·Sic̄ em̄ dicit apl's·lex vetus figura eſt noue legis·⁊
ipſa noua lex vt dic̄·Dyoniſius·li·de eccleſiaſtica ierarchia eſt figu-
ra future glorie·In noua eciam lege ea que in capite geſta ſunt·ſunt
ſigna eorum que nos agere đbemus Secundum ergo ꝙ ea que ſunt
veteris teſtamenti ſignificant ea que ſunt noue legis eſt ſenſus alle
goricus·Allegoria enim idem eſt quod aliena ductio.ab alle quod

eſt alienum/et goges ductio/ſcdm vero ꝙ ea que in xp̄o facta/vel in
his q̄ xp̄z ſignificāt/ſūt ſigna eoꝝ q̄ nos agere debemus/ē ſermo tro
pologicus·i·ꝯuerſus ad mores/put vero ſignificat ea q̄ ſūt i eterna
glīa ē ſēſus Anagogicus·Anagogia·i·ſurſū ductō ab anas qd̄ ē ſur
ſū ⁊ goges ductio ·Eſt itaqꝫ ſcripta ſacra i ſēſu lr̄ali plena ⁊ facil̄·
Jn ſēſu vero ſpūali omne deuincit ⁊ ſupat humanum ingenium·hīc
Auguſtinus li·ii·ſuper geñ·ait Maior eſt huius ſcripture auctori=
tas/ꝙ omnis humani ingenii perſpicacitas/et idem in epiſtola ad
Toluſianum dicit·Tanta eſt enim criſtianorum profunditas litte=
rarum/ꝙ in eis quotidie pficerem/ſi eas ſolas ab ineunte puericia
vſqꝫ ad decrepitam ſenectutem/maximo ocio ſummo ſtudio meliore
ingenio conarer addiſcere non ꝙ in eis que ad ſalutem ſunt neceſſa=
ria/tanta perueniatur difficultate ſed cum fidem ibi quiſqꝫ tenuerit
ſine qua pie recteqꝫ non viuit tam multa/tamqꝫ multiplicium miſte
riorum vmbraculis opacata inteligenda pficientibus reſtant/vt an=
noſiſſimis acutiſſimis flagrantiſſiſqꝫ ſuauitati diſcendi contingat
quod eadem ſcriptura a quodam loco commemorat/cum conſuma=
uerit homo tunc incipiet·Hec ille·et hieronimus·ſuper illo verbo
pſal·adipe frumenti ſaciat te Pinguiſſimus eſt ſermo diuinus/quic
quidvis ex ſermone diuino naſcitur et Gre·xx·moralium·c·i·omnez
ſapienciam atqꝫ doctrinam ſacra ſcriptura tranſcendit/q̄ vera predi=
cat ad celeſtem vitam inuitat a terrenis deſideriis cor legentis reuo
cat dictis obſcurioribus fortes exercet/paruulis humili ſermone blā
ditur·Nec ſic clauſa eſt vt paueſci debeat/nec ſic patet vt viteſcat/ſꝫ
vſu faſtidium tollit/et tanto plus diligitur/quanto amplius medita
tur·quante autem ſit profunditatis·ſcriptura ſacra apparet ex tôt li=
bris ſermonibus omeliis expoſicionibuſqꝫ pene inumeris·Jn qui=
bus doctores tam greci quam latini totis viribus deſudarūt/⁊ omiſ
ſis aliis inſpiciamus quot qn̄ata ve velumīa edidit Origenes / ⁊ pꝰ
illum Aug·de quibus ita inquit Jſidorus li·vi·ethi ·Origenes om=
nes tam grecos quam latinos operum ſuorum magnitudine ſupera
uit/deniqꝫ hieronyͤ·ſex milia librorum eius ſe legiſſe fatetur·horum
tamen omnium ſtudia vicit aug· qui tāta ſcripſit vt diebus ac nocti
bus nec legere quiſꝙ ſufficiat libros illius·Vlterius ſcripture alti=
tudinem comprehendere valemus ſi reuocemus ad mentem miracu
la qui veraciter proclamantur de interpretatione facta tempore Pto
lomei/hic vt dicit Rabanus·xiiii·li·de origine rerum fuit peritiſſi=
mus omnium litterarum diſcipuluſqꝫ Strabonis ph̄i qui bibliothe
cam fecit/in qua habere voluit libros legis Judeorum/qui ad ſacrā
ſcripturā ptinēt/vt eīn tradit iſidorus·li·vi·ethi·tēporibus eius a=
lexandrie xxxxxxx·milia librorum inuēta ſūt·aſſerit aūt euſebius in
hiſtoria eccl̄iaſtica ꝙ Theopōpus hiſtoricus tētauit ſcripturā ſacrā
de hebreo i grecū trāſferre/et dei iudicio p xxx dies i amēciā ē verſus
Theodoctꝰ eciā ob eādē cām creatꝰ ē·Verū penitētes ſanati ſūt /ob

qđ miſit ptolomeus p̄ īterp̄tibus ad heleazaꝝ pōtificē iudeoꝝ·Et de
h̄ ſic loq̄t aug·li·xviii·de ci·dei·c·xxxxiii·poſt alexādꝛi macedonis q̄
eciā magnus ꝯgnoīatus ē mirificentiſſimā minimeq̄ʒ diutnā potēciā
q̄ aſiā vniuerſā imo pene totū orbem ptim vi ꝛ armis· ptim terrore
ſubegerat·qū īt̄ cetera orientis regna eciā Judeā ingreſſus obtinuit
eo mortuo milites illius cū regnū illud āpliſſimū nō ſolū poſſeſſuri
veꝝ eciā bellis oīa vaſtaturi dimiſiſſent·Ptolomeos reges hr̄e cepit
Egiptus hoꝝ p̄mus Lagi filius multos ex Judea captiuos tranſtu
lit in egiptū·Hunc ſuccedens alius ptolomeus·q̄ eſt appellatus·phi
ladelphus oēs quos ille captiuos adduxerat liberos redire pmiſit·
Inſup ꝛ dona regia in templū dn̄i miſit·petiuitq̄ʒ ab eleazaro tūc pō
tifice dari ſibi ſcp̄tas q̄s pfecto audierat fama p̄dicāte diuias·Jdo il-
las hr̄e cupiebat ī bibliotheca quā nobiliſſimā fecerat·Has cū idem
pōtifex eidē miſiſſet hebreas poſt ꝛ ille īterp̄tes poſtulauit·ꝛ dati ſūt
ei lxxii·de ſingul'·xii·tribubꝫ hoīes vtriuſq̄ʒ ligue doctiſſimi·grece·ſ·et
hebree quoꝝ īterpretacō vt ſeptuagīta vocet̄ optinuit ꝯſue°Traditur
ſane tā ſtupēdū planeq̄ʒ diuinū ī eoꝝ verbis fuiſſe ꝯſēſū vt cū ad h̄
opus ſepati ſinguli ſederēt ita ei placuit ptolomeo eoꝝ fidē explora
re nec in vno verbo qđ tātūdem ſignificaret·nec ī verboꝝ ordīe alt̄
ab alt̄o diſcreparēt·Sʒ qđ oēs ſcp̄ſerāt vnū erat qm̄ reuera ſpūs vn9
erat ī oībus·h̄ aug·Ad plenius tn̄ īntelligenda illius verba ſciēdum
qđ vt Juſtinus refert p9 mortē alexādri factus ē p̄m9 rex Egypti pto
lomeus q̄ regnauit āīs·xl·tā clare vt oēs regnātes ab eo poſtea di
cerēt̄ ptolomei·h̄ ſcđꝫ Siccardū ſuo li·de tpībꝫ ī die ſabbati aſcendit
ihr'lꝫ ſimulās velle ſacrificare deo ſciens iudeos tali die abſtiere ab ar
mis·Jtaq̄ʒ cepit iheruſalē Succeſſor vero eius fuit philadelphus q̄
regnauit āīs·xxxviii·ꝛ fuit ſtudioſiſſim9 ꝛ h̄ dic̄ aug·q ꝯſtrui fecit
copioſiſſimā bibliothecā·Notādū īſup ſcđꝫ Jſidoꝝ·li·vi·ethi·q bi-
bliotheca dr̄ a biblio grece·qđ ē libroꝝ ꝛ theca repoſicō·Bibliothecā
aūt veteris teſtamēti Eſdras ſcriba poſt īcenſā legē a caldeis dū Judei
regreſſi fuiſſent ī ihr'lm diuio afflatus ſpū repauit cūctaq̄ʒ legis ac p
phaꝝ volumīa q̄ fuerūt a gētibus corrupta correxit apud grecos bi
bliothecā p̄mus īſtruxit piſiſtratus tyrānus Athenīēſiū·quam dein
ceps ab athenienſibus auctā·xerſes īncenſis athenis euexit in Per
ſas Lōgoq̄ʒ poſt tpe Seleuchus Nicbanor rurſus ī greciā retulit·
De hic magnus·Alexāder ꝛ ſucceſſores eoꝝ īſtruēdis oīm libroꝝ
copiis aīm ītendere marie·ptolomeus philadelphus·Rome p̄mus li
broꝝ copiā aduexit Emilius paulus pſe rege macedonū deuicto d̄
inde Lucullus epōtica preda poſt h̄ Ceſar dedit Marco varroni ne
gociū maxime bibliothece conſtruende de his ſatis Ad ſcp̄turā ſan
ctam iā ſermo vertendus eſt q̄ pfunditate ſua tot pitiſſimoꝝ viroꝝ
vt dictum eſt exercitauit ingenia·

De vtilitate legendi aut audiendi ſcripturam ſacram·

QVarto ꝯgnoſcere poterimus excellenciā ꝛ ſublimitatē ſcp̄re

ſancte ex eius vtilitate ꝓbeſt qđ ⁊ non paꝝ illā deuote legentibus
ac audientibus vñ ⁊ paulus·ii·thi·iii·c·dicit oīs ſcꝑtura diuitus in
ſpirata vtil' eſt ad docendū ad arguendū ad corrigendū ad erudiendū
in iuſticia vt perfectus ſit hō dei ad omne opus bonū inſtructus hec
peccatoribus ꝯ pniam ſalutis fiduciā pſtat h iuſtos pſeuerare ſuadz
in via dñi h vicia deteſtatur·virtuteſqꝫ extollit·hec ſummū bonū de
ſiderandū pdicat h infernū fugiendum hortat̃ h dei mādata ſeruāda
monet·h blandit̃ humilibus cōminat̃ ipenitētibus ⁊ recte viuentibꝫ
aut poſt peccata ad deū redeūtibus vitā pollicet̃ etnā hanc q̃ valent
legant delectabiliter q̃ vero legere nō pñt negocijs familiaribus im
pediti audiant illā bñdicentes pcipue pdicatores·quibus cura peruí
gil eſſe debet ſcꝑturas ipſas principaliter predicare Venite g° o ppli
⁊ audite diſciplinā ſacraꝝ lraꝝ qr vt dr·xxxviii·di·decretoꝝ·c·Sic.
Sicut ſtellas celi nō extinguit nox ita mētes fideliū inherētes firma
mento ſancte ſcꝑture nō obſcurat mundana iniqtas·Dictū ſit d ſub
limitate ſacre ſcꝑture q̃ fons eſt irriguus refocillās ⁊ ſaciās omnem
animam iuſticiā ⁊ veritatē ſicientē·De multiplici euāgelio·⁊ qualit̃
ſcꝑtura tota nos excitat vt timeam⁹ deum· ¶Capitulum· ·ii·

Extiſtimo enim gratā facere ſi in h ſecūdo miſterio apuero euā
gelii varietatē ex eo q̃ qſi pplex⁹ ē mltoꝝ ai⁹ q̃ itelligere ā
biunt qđ i verbis iohis noīe euāgelii etm iportet·Sūt ⁊ ad=
huc plerīqꝫ pdicatoribꝫ inſultātes·dum euāgelicū textū pdicare ob=
mittūt qſi trāſgreſſores exiſtāt pcepti dñici Marci·vlt·c·vbi dr·Eūtes
in mundū vniuerſū pdicate euāgeliū omi creature· Quare ad hmōi
perplexitatē amouendam i hac pte de multiplicitate euāgelii erit
diſceptādum vt ſic vniuſcuiuſqꝫ ai⁹ qeſcat in ɔgnicōe euāgelice ve=
ritatis neqꝫ decetero pdicatoribus detrahat̃ q̃ vt dictū ē euangelicā
lram nō ſp ſequūt̃ Quadruplex g° euāgelium diſtiguem⁹· ¶Primū
eſt euangelium approbatum· ¶Secundū euangelium dubitatum
¶Tercium euangeliū reuelatum· ¶Quartum euangelium interꝑ
tatum· De euāge° qđ ſcripſerunt quatuor euangeliſte·

Primū eſt euangelium appbatum illud·ſ·qđ ſcꝑſerunt quatu
or euangeliſte vt ei hēt ex dictis hiero·i plogo·in Math·et
Jſidori·li·vi·ethi·Prim⁹ q̃ ſcꝑſit euangelium fuit Mathe⁹
āno·ſ·xpi·xlii·nā volens ex iudea recedere que ſic dicta ē ex tribu Ju
da poſtq̃ intrauerunt terrā pmiſſionis·Nā antea dicebat̃ terra ·Cha
naan eo q̃ poſt diluuium hitauerunt ibi filii Cham ·ſcꝑſit g° euan=
gelium lrīs hebraicis vt ſic remanetz apud iudeos credentes memo=
ria eoꝝ q̃ docuerat vbi appꝫ q̃ta ſit vis lraꝝ·Jdeo dic̃ Jſidorus li·
p° ethimo·Vſus lraꝝ repertus eſt ppter memoriam reꝝ·Nam ne ob
liuione fugiant lrīs alligantur Jn tanta enim reꝝ varietate nec diſci
audiendo poterant omnia nec memoriter retineri Et addit ipſe Jſi·
Qđ lre ſūt indices reꝝ ſigna verboꝝ q̃bus tāta vis ē vt dicta nobis
abſentiū ſine voce loq̄nt̃ hebreoꝝ lras Moyſes Syroꝝ ⁊·Caldeoꝝ

habraam reptor· Jdeo cū lr̄is numero ⁊ ſono ꝯcordāt ſol' caracteri-
bus diſcrepāt Egypcioꝝ lr̄as Jſis regina Jnachi filia a grecia veni-
ens in egyptū reppertt ⁊ egypciis tradidit· grecaꝝ lr̄aꝝ vſum p̄mi
fenices inuenerunt de q̄bus ait Lucanus· Fenices p̄mi fame ſi credi
tur auſi· Māſurā rudibus vocē ſignare figuris Cadmus· Aggeno-
ris filius grecas lr̄as ex fenice· xvii· attulit in greciam · Jſpomades
troiano bello treſ adiecit p⁹ q̄ʒ Simonides miles tres alias addidit
latinas lr̄as· Carmentis Nipha p̄ma italis tradidit carmētis autēʒ
dicta qr carminibus futa canebat· hec p̄pe vocata nicoſtrata Cartaꝝ
vero vſus vt Jſidorus dic̄· vi· li ethi· Jn mēphi egypti ciuitate inuen
tus ē añ ei ſcribebant vel in tabulis marmoreis ⁊ latericiis · Apud
gentiles vero Frigius dares de grecis ⁊ Troianis hiſtoriā edidit ·
quā in foliis palmaꝝ ab eo ꝯſcp̄tā eſſe ferūt· Redeūdū iā ē ad efficaci
am lr̄aꝝ ſine q̄bus multa ⁊ q̄dē neceſſaria obliterata eſſent Quapp
ter iohes ſolobrienſis in p̄logo policratonis ait· Exempla maioꝝ q̄
ſunt incitamenta ⁊ fomēta virtutis nullū oīo erigerēt· aut ſeruarēt
niſi pia ſolicitudo ſcp̄toꝝ ⁊ triūphatrix inhercie diligencia eadem
aliquid ad poſteros trāmiſiſſet· ⁊ iteꝝ idem Quis alexandros ſciret
aut Ceſares q̄s ſtoycos aut p̄ipateticos miraret̄ niſi eos inſigniret
monimenta ſcp̄toꝝ q̄s ap̄loꝝ aut p̄phaꝝ āplexanda imitaret̄ veſti-
gia niſi eos poſteritati diuie lr̄e ꝯſecraſſent h̄ ibi Math̄ g° vt dicit
Nic· de lira interp̄tat̄ datus qr inter euāgeliſtas p̄° datus ē a deo ad
ſcribendū euāgeliū Secūdus ſcp̄ſit euāgeliū Marcus āno ſequēti ·
eloq̄o greco ſcdʒ iſidoꝝ in italia ſecutus petꝝ vt diſcipl's Terci⁹ Lu
cas greci ſermoīs eruditiſſim⁹ ſcd̄m iſido· ⁊ hiero· in greciā i Acha
ye p̄tibus ſcp̄ſit euāgeliū ſub Theophilo ep̄o· Quartus ⁊ vlti⁹ iohs
ſcp̄ſit euāgeliū in aſia· q̄ fuit in ſcribendo vltimus vt inq̄t hiero· i p̄-
logo in iohem ex eo ꝙ erat virgo ⁊ iuuenis· quare vt verecund⁹ ſe
ingerere noluit quouſqȝ ab ep̄is aſie rogaret̄ ⁊ ab hereticis excitare
tur· ¶ Sed h̄ tria dubia ſūt ap̄ienda· ¶ Primū quare nō vnus ſcrip-
ſit euāgeliū Secūdū q̄re xp̄s b̄ndictus nō ſcp̄ſit q̄cq̄ poſteris rele-
gendū· ¶ Terciū vtꝝ p̄dicacō veteris teſtamēti repugnet p̄dicacōi
euāgelii ¶ Ad p̄mū r̄ndet q̄dā gloſa ꝙ euāgeliſte ſunt teſtes dn̄i· ⁊
h̄ nō p̄pter indigēciā claritatis diuie· ſʒ īfirmitatis hūane q̄ firmius
⁊ cercius credit plib3 q̄ vni in ore ei duoꝝ vl' triū teſtiū ſtat omne
verbū vt dr· math̄· xviii· c· ⁊· ii· q· iiii· c· i· ⁊· ii· ad coꝝ· xiii· c· ⁊ deutro·
xix· c· ⁊ · xlviii· di· c· Qm̄ · ⁊· ii· q· iii· c· p̄cipue· ⁊ extra de teſti· c· lʒ· ⁊ ex
tra· de teſti· c· Relatū· ⁊ ideo diſpoſuit diuia ſapia vt pl'es eſſent euan
geliſte q̄ ſi oīo diuerſa dicerēt fidē nō firmarēt· ad h̄ ei vt teſtiomium
ſit ſolidū neceſſe eſt teſtes ꝯcordare· Si vero oīo idē dicerēt· iā totum
vnū eſſet· ⁊ ſupfluū vt g° certū eēt teſtiomū ⁊ nihil contineret ſuper
fluū diſpoſuit ſp̄ūſanct⁹· vt aliq̄ ſingl'ariter narrarēt aliq̄ cōiter nul
la vero diſcordit̄· Jdeo dic̄ aug· de ꝯſenſu euāgeliſtaꝝ ꝙ nō omnes
euāgeliſte idē dixerēt Sʒ vbi ꝯcurrerēt i idē narrādū n̄ diſcordant·

¶ Ad ſecundum dubiuꝫ rn̄dere poſſumꝰ ex dictis ſci̅ tho·iii·pte·q·
lxii·ꝙ xp̄s bn̄dictus non ſcripſit qꝛ nō fuiſſet ꝯueniēs dignitati ſue
ita ſcribere ſicut expediebat cōi vtilitati eoꝝ q̄bus doctrina ſua erat
tradenda Si vero ſcp̄ſiſſet ſcd̄m altitudinē dignitatis ſue nullus fu=
iſſet capax miſterioꝝ ⁊ ſic ſcp̄tura illa fuiſſet fruſtra· Ad terciuꝫ
dubium iam imorādum eſt ꝓpter nonnullos qui palatum infectum
hn̄tes me mordent·qꝛ in h̄ ope hiſtorias veteris teſtamenti p̄dican=
das conſcp̄ſi·Videt̄ forte ipſis vetus teſtm̄ abiciendum Sed caueant
ne ſeueriani ſint de q̄bus dic̄ Iſi·viii·li·ethi·ꝙ fuerūt q̄dam hereti=
ci ſic nominati a Seuero hereſiarcha non recipientes vetus teſtm̄ ⁊
reſurrectionem·dicimus g° ꝙ q̄cunqꝫ p̄dicat ea q̄ ꝯtinent̄ in euāge°·
predicat euāgelium·Sed q̄ p̄dicat vetus teſtm̄ p̄dicat ea q̄ ꝯtinent̄ i
euāge° g° predicat euāgeliū·Math·nāqꝫ p̄°·c·genealogiam xp̄i ex=
plicat nominans p̄res ⁊ reges veteris teſti·Et in·ii·c·inducit aucto=
ritatem Iſaie·vii·c·Ecce virgo ꝯcipiet·Et in eo·c·allegat dictuꝫ Mi
chee·v·c·⁊ tu Bethleem ⁊c̄·Et eo·c·dictum Iſaie Ex egiptu vocaui
filium meū·Et·iii·c·dictū Iſaie·lx·c·Vox clamātis in deſerto dirigi
te viam domino·⁊·iiii·c·dictū·Deut°·vi·c·Non temptabis dominū
deū tuū·⁊·xii·c·exemplum ione q̄ fuit in ventre Ceti·⁊·xv·c·textum
iſaie populus h̄ labiis me honorat cor autem eoꝝ longe eſt a me ⁊
xvii·c·Appaciōꝫ ex p̄mis Moyſi ⁊ helie Et·xix·c·Chriſtus docꝫ p̄=
cepta decalogi q̄ ponūt̄·Exo·xx·c·⁊·xxii·c·allegat̄ auctoritas dauid
Dixit dn̄s dn̄o meo ſede a dextris meis·Et·xxvi·c·auctoritas zach·
ꝓphe Scp̄tum eſt percuciam paſtorem ⁊c̄ Et Luce·ii·c·dr·Impleti
ſunt dies purgacionis marie ſecundum legem Moyſi eodem·c·Cir
cumciſus eſt puer·⁊·xvi·c·Dixit xp̄s verba habraam hn̄t moyſē ⁊ ꝓ
phetas audiant illos ⁊ vltimo·c·Oportet impleri oīa q̄ ſcripta ſunt
in lege moyſi ⁊ ꝓphis ⁊ pſalmis de me vtiqꝫ h̄ ⁊ ſimilia ex veteri
teſtō ſumpta in euangeliis continent̄ quare q̄ ea q̄ ſunt veteris legiſ
ad xp̄m ordinata predicat euāgelium vtiqꝫ non obmittit·

De euāgeliis apocꝛ̄fis quibus non adhibetur plena fides·

Secundum eſt euangelium dubitatum vt Nicodemi Jacobi ⁊
alioꝝ que inter apocrifa cōputantur·xv·di·c· Sancta roma
na eccleſia ſecundum iſidoꝝ·li·vi·ethi·Apocrifa dicta·i·ſecreta q̄a
in dubium veniūt in his apocrifis ⁊ ſi inueiat̄ aliq̄ veritas tn̄ ꝓpt̄
mlta falſa nulla ē eis canonica auctoritas q̄ recte a prudētibꝫ iudicā
tur n̄ eē credenda q̄bus aſcribunt̄·Nā multa ⁊ ſub noībus ꝓphaꝛuꝫ
⁊ rēcēciora ſub noībus aplōꝝ ab hereticis ꝓferunt̄ q̄ oīa ſub nomīe
apocriforum auctoritate canonica diligenti examinaciōe remota ſūt
hec Iſi· ¶ De euange° beati pauli apoſtoli·

Tercium eſt euangelium reuelatum de quo Apoſtolus ad ga
lathas p̄° Notum vobis facio euangelium quod euangeli=
ſatum eſt a me·quia nō eſt ſecundum hominē neqꝫ enim ego
ad homine accepi illud neqꝫ didici·ſed per reuelacionem ih̄u chriſti·

De euangelio large ſumpto qđ ē tota ſcriptura ſancta.

QVartum eſt euangelium interpretatum. Tota ſiq̄dē ſcrip-
tura ſacra large euangeliū dici poteſt. ſcđm Jſi. euangelium
interpretatᷓ bona annunciacio. Grece eubonū/angeliū annū-
ciacio dicitur. Hoc eſt illud euangeliū eternū ſcriptura. ſ. ſacra bene
annūcians nobis eternam veritatē dei nobis temporaliter reuelataꝫ
Jdeo dicit Hieronimus p̄ma. q. i. c. Marcion. Marcion et baſilides
⁊ cetere hereticoꝝ ſecte nō habent dei euangeliū q2 nō habēt ſpūꝫ
ſanctū ſine quo humanū fit euangeliū qđ docetur. Nec putemus in
verbis ſcripturaꝝ eſſe euangeliū ſed in ſenſu/ non in ſupficie ſed in
radice/ nō in ſermonū foliis ſed in medulla rōnis. Hec ille. Que ver
ba contra illos dicta ſunt q̄ litterā tm̄ quatuor euangeliorum nomi-
ne euangelii volunt intelligi. Nos vero omnem ſcripturam dei vl-
tra quatuor euangelia vt prediximus euangelium appellamus. hec
ergo eſt que bene omnibus annunciat vt deum timeāt. Excitentᷓ iaꝫ
omnes populi. omnes gentes omnes vtriuſqꝫ ſexus. ⁊ audiant quid
vndiqꝫ ſcriptura canit certe a principio vſqꝫ ad finem Timete deum
Timete deum. Timete deum hoc dicit in leuitico. c. xxv. Vnuſquiſ-
qꝫ timeat deum ſuum. Et de hoc ſcribitur Deutronomii. iiii. c°. dixit
deus ad Moyſen. Cougrega ad me populuꝫ vt audiat ſermones me
os ⁊ diſcat timere me omni tempore Et deutronomii. vi. c. Dominuꝫ
deum tuum timebis ⁊ ipſi ſerues. ⁊ Joſue. xxiii. c. Timete deum ⁊
ſeruite ei corde perfecto. ⁊ primi Regum. xii. c. Timete deum ⁊ ſerui
te ei in veritate ⁊ pſalmo. ii. Seruite domino in timore ⁊ pſal°. xxxiii
Timete dominum omnes ſancti eius. ⁊ pſalmo. cxi. Beatus vir qui
timet dominum. ⁊ Thobie. viii. Multa bona habebimus ſi timueri-
mus deum ⁊ Judith. xvi. Qui timent te magni erunt apud te p omnia
Et eccleſiaſtici primo. Timenti deum bene erit in extremis in die de
functionis ſue benedicetur. Et. ii. c. Fili accedens ad ſeruitutē dei ſta
in iuſticia ⁊ i timore Et. x. caplo. Gloria diuitum honoratorum ⁊ pau
perum timor dei eſt. ⁊. xix. capitulo Da locum timori altiſſimi. quia
omnis ſapiencia timor domini. ⁊. xxiii. nichil melius q̄ timor domi
ni ⁊. xxv. Beatus vir cui datum eſt habere timorem domini. Et pro
uerbiorum. iii. capitulo. Time deum. ⁊ recede a malo ⁊. xiiii. caplo
Timor domini fons vite. vt declinet a ruina mortis. ⁊. xxiii. caplo.
Eſto in timore domini tota die. quia habebis ſpem in nouiſſimo. Et
eccleſiaſtici. viii. capitulo Ego cognoui ⁊ erit bonum timentibꝫ de-
um et. malachie. primo capitulo. Si ego dominus vbi timor meus ⁊
Nie. v. capitulo. Quare non ambulatis in timore domini. ⁊ michee.
ſexto capitulo. Salus eſt timentibus nomen tuum ⁊ ſecundo corin-
the. v. capitulo. Scientes timorem domini hominibus ſuademus. Et
Luce. ii. capitulo. ⁊ miſericordia eius a progenie in progenies timen
tibus eum. Hec eſt tonans illa vox oīs diuine ſcripture de qua iohs

dicit ꝙ omnibus popul' alte ſonanda eſt timere deum̄ q̄ quare timē
dus ſit in ſequentibus oſtendemus·

Qd racionabile eſt timere deum· ¶ Capitulum · tercium ·

SVnt plurimi qui de timore dei audientes loqui non ſolū nō
formidant ⁊ pauēt quinimo in deriſum habent que dicunt̄ ·
Aiunt enim clementē eſſe deum ⁊ natura miſericordem a
quo nullum malum ꝑuenire poteſt ⁊ vt docet Ariſto·ii·rethorice· Il
la timemus ex quibus nobis mala ꝑueniunt Sed non aduertūt the=
ologoꝝ ſniam ⁊ precipue ſancti Thome ſcda ſcde·q·xix·Quod ma
lum pene ⁊ ſi ſit malum ſcdm quid inquantum ſcꝫ ledit eos quibus
infertur verumtamen eſt bonum ſimpliciter inquantum ꝑuenit ex or
dine diuine iuſticie Eapptet vt intelligant omnes quare timēd9 de=
us eſt a quo proueniunt mala pene In hoc capitulo de racione diui
ni timoris erimus tractaturi Quia iohes ſubdit quoniam venit ho=
ra iudicii eiuſ Sunt enim quatuor in deo iudice ⁊ peccatoꝝ vltore pp
ter que merito timeri debet ¶ Primum eſt noticia ¶ Secundum diſ=
plicencia ¶ Tercium potencia Quartum iuſticia·

¶ Qd de9 bn̄dictus ɔgnoſcit oīa peccata tā ſecreta ꝙ̄ publica Prima
Rimum quod eſt in deo quare timeri debet eſt no= tacio
ticia Ipſe vtiqꝫ omnia noſtra mala nō ſolum publica ⁊ ma
niſeſta ſed eciā occulta ⁊ in corde latencia noſcit ſcrutatꝰqꝫ in
tima oīa ⁊ penetralia cordiū ꝑbat̄ h̄ veritas auctoritatib9 oīs ſcpte
diuine ⁊ hūane Ait gᵒ Job·lxii·c· Scio dn̄e qr omnia potes ⁊ nulla te
latet cogitacō ⁊ ſapiens ꝓuerbi·v· Reſpicit dn̄s vias hoīs ⁊ oēs greſ
ſus illius ɔſiderat ⁊ eccl'·vii· Nonne iuſtificeſ an̄ deum quia agnitor
cordis ipſe eſt ⁊·xv·c· Non dicas a deo abſcondā ⁊ q̄s mei memorabi
tur om̄e cor intelligit̄ a deo ⁊·xxxix·c· Non eſt quicꝙ̄ abſconditum
ab oculis eius ⁊ pſal·xciii· Dominus ſcit cogitacōes hoīm ⁊·i·regū
xv· Homo videt ea que patēt deus autem intuetur cor ⁊·i·paral'·c·
pri· Oīa corda ſcrutat̄ dn̄s ⁊ vniuerſas mencium cogitacōes intelli=
git ⁊ Daniel'·xiii·c· Deus eterne q̄ abſconditoꝝ omnium es cognitor
⁊ qui noſti oīa anteꝙ̄ fiant ⁊ paulus ad hebreoſ·iiii·c· Omnia ſūt nu
da ⁊ aperta ocul' eius ⁊ Johis pᵒ canonica·iii·c· maior eſt de9 corde
nr̄o ⁊ nouit oīa ⁊ in decretis·di·xxxiii·c· Erubeſcant Secretoꝝ cog
nitor ⁊ iudex eſt deus·⁊·ii·q·i·c· Deus omnipotens ⁊·ii·q·v·c· Con=
ſuluiſti Deus ſolus nouit corda filioꝝ hoīm ⁊ idem facit qd̄ ſcribi
tur·ii·q·i·c· Sacerdotibus ⁊·xxii·q·i·c· Non nobis·⁊·xviii·q·ii·caᵒ
Perniciosam ⁊·xxiii·q·v·c· Prodeſt·⁊·xxiiii·q·i·c· Odi·⁊·xxvi·q·v·c·
Nec mirū et·xxvi·q·vi·c· Agnouimus et·xxxii·q·i·c· apud et de pe·
di·i·c· Quem penitet ⁊ extra de offi·dele·c· Nouit·et de Symonia·c·
Tua nos Et hiero·ad Demetriadem virginem Oīm opū et cogitaci
onū tuaꝝ ſpeculatorē tuū crede deū et Sixtus pictagoric9 i ſētēcīs

Cogitatio hominis deum non latet et ideo cogitatio tua pura ſit
ab omni malo ⁊ ſeneca ad Lucillum quid prodeſt aliquid ab hoīe
eſſe ſecretum nihil deo clauſū eſt Ipſe cogitacōibuſ noſtris intuemit
ſic intueſt dico vt nunq̄ aliqn̄ inde diſcedat⁊ Ouidius in·iii·metha
morfoſeos·Aſpiciunt oculis ſuperi mortalia iuſtis· Sed contra iſta
obicitur multipliciter·Primo qꝛ deus non cognoſcit aut ītelligit ali
ud a ſe gͦ n̄ ꝯgnoſcit nr̄a pctā vt eni dic̄ Ariſto·ii·metha· Intelligi
bile eſt ꝑfectio intellectus·Si igitur deus intelligeret aliud a ſe in=
tellectus eius perficeret ab alio ⁊ ſic aliquid eſſet nobilius ipſo qd
eſt falſum ¶Secundo arguit̄ ſcd̄m Anſel·Omne qd eſt melius circa
deū ē ponendum ſꝫ q̄dā melius eſt neſcire q̄ ſcire ſicut dicit aug·in
Eucheridion gͦ neceſſe ē ponere ꝙ deus illa nō ſciat·ſed illa ſunt pec
cata gͦ deꝰ neſcit nr̄a pctā·Terͦ ſic̄ deꝰē oīꝫ ſciēs ita deꝰ ē oīpotēs ſꝫ
deꝰ n̄ p̄t mala gͦ neqꝫ ſcit mala Quarto arguit̄ qꝛ abacuh pͦ dr̄ Mū
di ſunt oculi tui dn̄e ne videant malū Ad p̄mū r̄n̄det Bon̄·in pͦ di·
xxix·ꝙ ꝯgnoſcere aliud a ſe eſt dupliciter aut ꝑ aliud a ſe cognoſcē
te aut per ſe qn̄ cognoſcens cognoſcit aliud⁊ ꝑ alid tunc verū ē ꝙ
perfectionem habet aliunde·⁊ tunc eius intellectus eſt in potencia⁊
recipit aliunde perfectionem⁊ ideo addicionem⁊ tranſmutacionem
⁊ hoc omnino eſt impoſſibile circa deum quia vt inquit·Commenta
tor ſuper·xii·methaphiſi·Intelligere dei eſt ſua ſubſtancia pꝫ qꝛ ſua
ſubſtancia eſt ſua actio pꝫ eciam quia eſt actus purus ⁊ ſimplex·et
ibidem commentator dicit ꝙ intellectus in deo intellectū ⁊ intelle=
ctum idem ſunt deuſ ergo illa que ſunt extra ſe non per illa ſed per
ſuam eſſenciam intelligit quia illa ſuum intellectum non poſſunt ꝑ
ficere mouere ac in ſeipſis terminare⁊ ideo intellectus diuinus cog
noſcendo vilia non vileſcit·Propterea dicit dyoniſius li·de di·no·
Materialia deus cognoſcit immaterialiter diuiſibilia indiuiſibilit̄
⁊ multa vnitiue·Racio qꝛ deꝰ immaterial' eſt et ſimplex⁊ vnus vnd
qualis eſt ipſe talis eſt eius cognicio·Ex quibus omnibus ſequitur
ſecundum tho·p̄ma pte·q·xiiii·articulo·v·in r̄n̄ſione ad ſecundū ar=
gumentum ꝙ nihil eſt perfectio diuini intellectus niſi ipſa eſſencia
dei ¶Ad ſecundum obiectum reſpondet Bo·ꝙ aliquid dicitur me=
lius dupliciter·ſ·ſimplicit⁊ ſecundū ſtatū·Dico gͦ ꝙ ſcire oīa ſimpli
citer melius eſt ⁊ nobilius ſed homini corrupto qui accipit occaſiōꝫ
peccandi ex cognicione melius eſt quedam neſcire ideo non ſequitur
ꝙ ſit deo attribuendum·Ad tercium dic̄ Bo·ꝙ non ē ſimile de po=
tencia⁊ ſciencia qꝛ rectitudo manens rectitudo eſt racio cognoſcen=
di malum ſed rectitudo non eſt cauſa mali niſi declinando a rectitu
dine in deficiendo ideo ſcire mala eſt de perfectione ſciencie·ſed poſſe
mala non eſt de perfectione potencie · ¶Ad quartum
dicit Bonauentura ꝙ in deo eſt duplex cognicio · vna approbacio=
nis alia ſimplicis noticie · Cognicio approbacionis notat compla=
cenciam voluntatis⁊ hac non cognoſcit deus omnia⁊ ſic nec mala

cognoſcit deꝰ oīa⁊ ſic nec mala nec malos ſed tm̄ bona⁊ bonos⁊ ſic dicunt auctoritates· Eſt alia ↄgnicio ſimplicis noticie⁊ h̄ q̄r h̄ꝫ rōem cognoſcendi a veritate que eſt lux ſumma cui nihil p̄t occultari nec eciā tenebre obſcurabant ab ip̄o ideo ↄgnoſcit oīa magna⁊ pua bona ⁊ mala ·

Ꝙ peccata diſplicent deo contra illos qui dicunt ꝙ deus de peccatis nr̄is non curat ·

SEcunduꝫ qd̄ eſt in deo q̄re timeri dꝫ ē diſplicencia diſplicent ſibi pctā· pp̄ter q̄ pctōres abhoīatur⁊ odit· Vnde Dauid i pſal· Odiſti oēſ obſeruātes vanitates⁊ eccl'· v· Altiſſimꝰ odio habet pctōres⁊ ſapie· xiiii· Siliter ſunt odio deo ipiꝰ⁊ impietas eiꝰ ⁊ aug· li· de peni· ⁊ de penitēcia di· iiii· c· Sunt plures· Scio dn̄m inimicum oī ēmioſo· Et idē li· xii· de ci· dei· c· iii· Dicūtur in ſcp̄turis inimici dei oēs qui nō naīa ſed viciis eius aduerſant̄ iperio· Cur deus odit dyabolū niſi pp̄t pctm̄ vtiqꝫ nec petrū diligeret ſi ēmioſus eſſet Intm̄ nāqꝫ pctm̄ eſt ei eroſum ꝙ filiū ſuū crucifigi voluit vt cum illo pctm̄ crucifigeret̄ inq̄t aug· ſup ep̄laꝫ ad Coloceſes· Innocēs occidit pctm̄ crucifigit· Aia aduerte o peccatx aīa ⁊ conſidera dei filiuꝫ in cruce pendentē liuoribus ⁊ plagis plenū⁊ pie ipſum interroga · O delicatiſſime iuuenis· O fili dei altiſſimi· Cur iſta pateris cur tanto dolore concuteris⁊ r̄ndebit tibi p̄mus Hec oīa pacior vt patri meo p pctō hūani generis ſatiſfaciaꝫ h̄ ē qd̄ iſa· dixit· liii· c· Vulneratꝰ ē propter iniquitates noſtras/ et attritus eſt propter ſcelera noſtra/ diſciplina pacis noſtre ſuper eum/ cuius liuore ſanati ſumus· Et petrꝰ i· ep̄la· c· ii· Peccata noſtra ipſe pertulit in corpe ſuo ſup lignum vt peccatis mortui iuſticie viuamus cuius liuore ſanati ſumus· O q̄ntum timeret ſubditꝰ regis cū certitudinaliter ſciret in eius fore odio ac diſplicencia/ ſemper pauidus eſſet/ ac nimio terrore correptus tacitus cogitaret· O quid contra me rex erit facturus/ heu me diſplicui ſibi/ odiū in me iecit ſuū Quāto magis tu infelix anima timere debes dum mente recogitas/ ꝙ Regem regum offendiſti· Expaueſce⁊ contreniſce/ quia iniquitates tuas ſi te nō correxeris puniet

Quod potencie dei nullꝰ reſiſtere poteſt   Tercia racio

TErcium qd̄ ē in deo quare timenduſ eſt· potencia dicitur· diximus in quadrageſimali de penitencia/ in ſermone de omni potencia dei qualiter ipſi domino celoꝝ nulla creatura angelica vel humana reſiſtere poteſt/ apparebit eciam hoc in ſequentibus cum in particulari de iudiciis eius verba faciemus ·

Quod iuſticia ē i dō/ q̄ eciā in pn̄ti ſepenumero punit maloſ

QVartum qd̄ eſt in deo/ quare timere omnes illum tenentur eſt iuſticia/ de qua inſuper dictum eſt diffuſe in ſermonibus de iuſticia dei in quadrageſimali de penitencia/ nunc vero id ſcire ſufficiat/ quod licet in generali iudicio omnia ſint mala punienda/ tamen frequentius multa in hoc ſeculo puniuntur vt oſtendatur/ ꝙ de

ꝙ deus iuſtus iudex concidit ceruices pctõꝝ Neceſſe eſt gͦ vt pecca toribus duris dicamus id pſal·Niſi conuerſi fueritis gladiũ ſuũ vi brabit arcũ tetendit ⁊ parauit illũ qꝛ venit hora iudicii eius · A qͦ nos miſericorditer liberet qui ē bñdictus i ſecula ſeculoꝝ Amen·

¶ Sermo ſecundus de diuinis iudiciis ⁊ flagellis que a ſtultis pec catoribus non timentur·

Duriora ſaxis hũana corda pleꝛꝙ videnť eſſe q̃ nullo dei timo re terrenť neqꝫ pctã deponere ſtudent infixa manent in feci bus ſuis ⁊ deũ celi illis ominãtē ↄtēnunt Jdcirco ad excitan das aĩas inhertes·Vt auſu temerario depoſito timeant deũ·Jn p̃nti ſermone de timore dei in generali dicemus videbimuſqꝫ de illo tria miſteria p̃ncipalia·

¶ Primum dr̃ vilipenſionis·¶ Secundum cognicionis· Terciuꝫ euitacõis Qualiť hoĩes non timent imo contempnunt iudicia dei· Capitulum ¶ Primum·

Alis eſt multorum condicio vt dei iudicia ſpnãt atqꝫ derideant quod q̃dem racione quadruplici facere cognoſcuntur· Prima dr̃ incredulitatis·¶ Secunda lõganimitatis· Tercia apparentis bonitatis·¶ Quarta mũdane proſperitatis·

ꝙ multi non credunt que dicuntur de iudiciis dei·

Primo non timentur dei iudicia pꝑter icredulitatē qꝛ cũ narrã tur aut legunť nolũt excecati pctõres fidē p̃ſtare dictis quia male libenter q̃s acceptat qd nollet imo ↄtrariuꝫ ſcd̃m illud·Senece in p̃ma tragedia qd nimis miſeri volunt h̃ facile credunt Sic euenit tpe diluuii de quo paulo inferius tractabimus · Nũq̃ voluit gens illa pitura·noe archã fabricanti dare fidē Sic accidit Balthaſar Re gi babilonis de qͦ dicit nico·de lira ſup·v·c·Daniel ꝙ cum publice diceretur regnũ eius debere perſiſtere vſqꝫ ad finem captiuitatis Jud eoꝝ de qua predixerat·Jeremias ·Jhere·xxix·c·ſcꝫ ꝙ·lxx·annis erat duratura deridebat omnes·Et cum ſibi diceret ꝙ exercitus·Darii ⁊ Ciri validiſſimus veniebat ↄtra eũ negligebat puiſionē ↄtra menteꝫ dum vero obſeſſa eſſet·Babilon fecit grãde ↄuiuium ⁊ celeberrimuꝫ optimatibus ſuis ⁊ in contēptum bibebat in vaſis templi q̃ aſpor tauerat·nabuchodonoſor·Et ſic vacans epulis vidit manum ſcriben tē in pariete·Mane·Cethel·Phares·Aduocato autē Daniele inter pretatus eſt viſionem dicens·Mane numerauit deus regnum tuum ⁊ compleuit illud·Cethel Appenſus es in ſtatera ⁊ inuentus es mi nus habens ·Phares diuiſum eſt regnum tuum ⁊ datum Medis et Perſis·Cum hoc audiſſet licet honoraſſet Danielem tamen ſtabat i pertinacia ſenſus ſui quare eadem nocte Babilon capta fuit et Bal thaſar interfectus ac iugulatus De iſta euerſione · Babilonis dicit Horoſius libro ſcd̃o Babilon eo tempoꝛe a Ciro rege ſubuerſa·

quo p̄mū Roma tarq̄nioꝝ dn̄acioē liberata eſt· Si q̄dē ſub vna ea=
dēq; ꝯueiencia tēpoꝝ illa cecidit iſta ſurrexit ꝛ q̄ſi moriens dimiſit
hereditatem·

¶ ꝙ deus lōganim9 ē ꝛ paciens tn̄ ad longū iudicat ipenitentes·

SEcūdo nō timēt dei iudicia ꝑpter dei paciēciā ꝛ lōganimita
tē· Aiunt nāq; pctōres ceci Tādiu ſuſtinuit nos de9 ꝛ nunc
nec aliter faciet· De his aug· li· iiii· de doctrina xp̄iana ſic lo
q̄tur Pleroſq; incredulos miſeracionis dei pacia lōga peccare facit ī
trepidos q̄ deū nō arbitrant̄ ſuoꝝ pctōꝝ vltorē verūtn̄ librāda ſūt
illa verba Valerii Lētorem gradu ad ſui vindictā diuia ꝓcedit ira
tarditatemq; ſupplicii ſeueritate ꝯpenſat ꝛ hiero in cōmento ſup iere
miā inq̄t· Quāto maior ē numerus tēpū q̄bus obliuiſcimur deū tā
to maior eſt pena peccati qd nec lōgitudie ſclōꝝ potuerit edomari

¶ Quod multa bona opera fiunt ſed non propter deum·

TErcio nō timent iudicia dei ꝑpter apparentem bonitatem fi
unt q̄nq; aliq̄ bona ſimulata n̄ ꝑpter deū ſ; ad ꝯplacenciā
hoim Vadūt ad miſſas vſurarii libros in manibus deferen
tes· Sodomite fornicatores ꝛ alii ſiles frequētāt diuia nō vt honorēt
deum ſed vt boni viri eſſe videant̄· Q̄nq; autē ſuaſu p̄dicatoꝝ ꝛ in=
ſpirante deo per donum gr̄e gratis date ad talia ꝑagenda ducunt̄
tn̄ grādia peccata non relinquūt ꝛ pſuadent ſibi exquo operantur a=
liquod bonū timendū eis non eſſe quibus ego dico ꝙ ſi deus aliq̄n=
diu retardet ſn̄iam ꝑpter hm̄oi bona verūtn̄ niſi ſequat̄ vera ꝛ real'
emendacio tandem ad ſua iudicia ſepenumero manum extendit·

ꝙ multi confidunt in pſperitate ꝛ tn̄ exiſpato ſepe flagellāt a do

QVarto nō timent iudicia dei ꝑpt mūdanā pſpitatē in qua q̄
dem velut ebrii iam facti putāt ſe eſſe deos ī diuiciis in robo
re corpis in glīa ſcli licere ipſis arbitrant̄ facere quicq̄d ve=
lint In quibus vt dic̄ Seneca in tragediis pſpeꝝ ac felix ſcel9 virt9
vocatur ꝯfidunt in vanitate ſua et de ſua virtute ac tpalibus bonis
preſumūt ꝛ gl'iantur Contra quos dic̄ Seneca in tragediis Nemo ꝯ
fidat nimium ſecundis Et idem ad Lucillum Noli huic tranquilli=
tati ꝯfidere momēto mare euertit̄ eodē die vbi luſerūt nauigia ſorbē
tur· Hic Iheremias· xlvii· c· Ciuitati affluenti pſpitate ꝛ non timēti
deum ait· Audi h̄ delicata ꝛ habitās ꝯfident̄ q̄ dicis in corde tuo e=
go ſum nō ſedebo vidua ꝛ ignorabo ſterilitatē venient tibi hec duo
ſubito in die vna· O quot ciuitatibus eximpuiſo ſupuenit ira dei· ꝛ
vt omittamus reliquā inſpiciamus q̄d factū ē p inopinatos terremo
tus Accepi omnia q̄ ſequūt̄ ex quadā cronica Ricobaldi ferrarienſiſ
regnante Tigrane ī Siria t̄remotu ſcō ꝑiere hoiū· lxx· milia vrbeſ a=
liq̄ ſubuerſe āno· v· tiberii· xiii· vrbes ī aſia cecidere t̄remotu ꝯcuſſe ī
ꝑāte nerone tres ī aſia vrbes terremotu corruere āno· viii· veſpaſi· iii·

vrbes terremotu cecidere ãno·viii·traiani nicea ⁊ nicomedia corrue
rũt ãno eiuſdẽ·xvi·Antiochia pene tota corruit tremotu ĩpãte Dy-
ocleciano terremotu facto apud Tirũ ⁊ Sydonẽ multa milia hoĩm
periere Tpe ꝯſtãtini ſcđi terremotus in oriente plurimas vrbes ſolo
ſtrauit·Nõ oĩa ⁊ ſingula explicari poſſunt in q̃bus apparet ꝙ terri
bilis ⁊ formidanda eſt dextera dei omnipotẽtis q̃ in momento cõfun
dit omnem ſuperbiam hominum ideo ſꝑ timendus eſt·

¶Quibus ſignis debemus veriſimilr̃ extimare qñ iudicia dei ſunt
propinqua· ¶Capitulum ſecũdum·

Licet inſcrutabilia ſunt iudicia dei·⁊ nr̃z nõ ſit ꝯgnoſcere tẽ-
pa ⁊ momẽta q̃ in ſua poſita ſũt ptãte nichilominꝰ ꝑ ſigna q̃
dã cognoſcere poſſumꝰ qñ timẽdũ eſt ne in breui veniãt ſuꝑ
nos mala·nec p̃ſumptuoſũ eſt ita loq̃ aut tenere qñq̃dem ipſe domi
nus Jħs benedictus·Math·xxiiii·⁊·Luce·xxi·dixit ab arbore autez
fici diſcite parabolam cum videritis qꝛ ramus eius tener fuerit ⁊ fo
lia nata ſcitis qꝛ ꝓpe eſt eſtas·Quare in hac pte notabimꝰ quatuor
ſigna ꝑ q̃ ſcire debemus qñ timendum ſit ne de ꝓximo nos pulſent
iudicia ⁊ flagella dei ¶Primum dr̃ magnitudo ¶Secundum multi
tudo Tercium conſuetudo Quartum promptitudo·

¶ꝙ cum cõmittuntur grauia peccata ꝓxima ſunt iudicia dei·

Primũ ſignũ quo cognoſcunt̃ in proximoventura iudicia di
dr̃ magnitudo peccatoꝝ quãdo ſcz fiunt pctã horrenda gra
uia ſiue nephanda nec tenenda eſt opi·Stoycoꝝ quibꝫ dic̃
Tho·i·ſecũde·q·lxxiii·arti°·ii·ꝙ volebãt oĩa pctã eſſe paria q̃nimo
ſcđm diuerſitatem ⁊ qualitatem c̃cũſtanciaꝝ vnum alio grauius iu
dicatur·ff·de penis·l·aut facta·Sunt g° omnia pctã mortalia grauia
quedã tñ ceteris grauiora ſicut ſunt ſymonie prophanacões ſacroꝝ
locoꝝ irreuerencia diuini cultus filicidia ſacrilegia adulteria inceſtꝰ
ſodomie·blaſphemie periuria crudelitates violencie rapine vſure ꝯ
dia liuores rancores·fraudes decepciones ꝓdiciones ⁊ ſimilia·

¶ꝙ multitudine peccancium deus iudicat populos·

Secundum ſignũ q° ꝯgnoſcunt̃ in ꝓximo dei iudicia ventura
dr̃ multitudo peccãcium qñ ei pctã grauia ꝯmittũtur a pau
cis adhuc equanimiter ſuffert deus·Sed ſi a multis ꝑpetrãt̃ non diu
ꝯtinebit manum ſuam ve ⁊ iteꝝ ve vobis qꝛ nos ſumus in quos fi-
nes ſeculoꝝ deuenerũt in quibus ꝯplet̃ dictũ pſal·Omnes declinaue
rũt ſimul inutiles facti ſunt non ẽ q̃ faciat bonum nõ eſt vſqꝫ ad v-
nũ·Rara inq̃t Jhero·aduerſus vigilãcium virtus eſt nec a pluribus
appetitur ⁊ Ouidius·li·ii·de ponto ait·Nec facile multis inuenies
milibus vnũ·Virtutẽ p̃cii q̃ putet eſſe ſui·O ꝙ exiguꝰ ẽ numerus
ſeruiẽciũ deo ĩ veritate O q̃nta ẽ ſeq̃la dyaboli O quot diſcipłos iaz
habꝫ antixp̃s nõ ẽ veritas ñ ẽ bonitas in filiis hoĩz deſcẽdentibus ab

vniuerſalibus ad particularia iubet Plato quieſcere ·

ꝙ conſuetudo ⁊ perſeuerancia in peccatis prouocat deum ad irã·

Tercium ſignum q° timenda ſunt in pxio vẽta iudicia dei dr̃ ꝯſuetudo qñ ſcꝫ pctã grauia a multis ꝯmiſſã conſuetudine ⁊ lõga pſeuerãcia in cordibus ꝑ{ß}oꝝ leuia facta ſunt· Defẽdunt naqꝫ multi pctã ſua ⁊ excuſant ꝯſuetudiem allegãtes nõ aduertentes oim doctoꝝ ſñiam q̃ firmiẽ aſſeuerãt ꝙ cõſue° nec excuſat nec alleuiat pctã imo aggrauat ⁊ adaugꝫ q̃re· di· viii· c· Mala di· Mala conſuetudo ñ minus ꝙ̃ ꝑniciosã corruptela vitãda eſt ⁊ ibi· in· c· veritate· Veritate manifeſta credat cõſuetudo veritati et ĩfra · Nemo ꝯſuetudinẽ rõni ⁊ veritati ꝑponat qꝛ cõſuetudinẽ rõ ⁊ veritas ſꝑ excellit ⁊ eadẽ di· c· Si cõſuetudinẽ· Vſus q̃ veritati ẽ contrarius abolendus eſt ⁊ in· c· q̃ contempta· Cum xp̃us veritas ſit magis veritatem ꝙ̃ conſuetudiem ſeq̃ debemus ⁊ in· c· cõſue°· Conſuetudo ſine veritate vetuſtas erroris eſt ꝓpter qd relicto errore ſeq̃mur veritatẽ ⁊ extra de ꝯſuetudine· c· Ex lr̃is· Conſue° q̃ canonicis obuiat iſtitutiſ nullius dꝫ eſſe momẽti Idem hẽtur extra de conſuetudine· c· Cũ venerabil· extra de vſu pallii· c· Ex tuaꝝ extra de officio archi· c· Cum ſatis extra de iuramẽto calũ· c· Ceteꝝ extra de vi· ⁊ ho· cle· c· Cum dectorem extra de ſta· mo· c· Ea q̃· extra de ꝯſec̃· eccl'· c· Aqua extra d ſꝑmo· c· Intm̃ · c· tua nos· extra de ꝯſue· c· ꝯſuetudinẽ· li· vi· extra de cẽſibus· c· Quãꝙ̃· li· vi· Hec dixiſſe volui ad refellẽdã reꝑmẽdãqꝫ temerariã excuſacõꝫ trãſgreſſoꝝ diuie legis q̃ ſꝑ ad ꝯſuetudiem q̃rũt ſubterfugere· Sic faciunt vſurarii· ſic mercatores fraudulẽti ſic mulieres vane ſic ãbicioſi clerici ſic ꝑ nomẽ dei invanũ crebro iurãtes ſic blaſphemãtes deũ ⁊ ſcõs ſic deniqꝫ oĩes diſſoluti corde· Qui tanto magis dñt timere iudicia dei· q̃to vident ſe per ꝯſuetudieꝫ a peccatis detineri ·

ꝙ ira dei vicina eſt qñ pctõres nec timẽt deũ nec de hoib9 erubeſcunt· quartum ſignũ·

Quartũ ſignũ ad agnoſcendã irã dei fore ꝓpiquã ẽ ꝑmpti°· qñ· ſ· tota aĩaduerſiõe ⁊ ꝑmptitudĩe ꝯmittũt pctã horrẽda a m̃ltis ĩ quolibꝫ ſtãtu ꝯſuetudĩarie ⁊ pſeuerãt ſine tĩore dei· ⁊ ſine verecundia hoim q° me vertã vñ incipiã an tacere debeã Ve mũdo a ſcãdal nõ erubeſcũt ãplius hoĩes pecuniã petere pecuniã dare ĩ q̃bus erubeſcendũ eſſet nõ adulterari ⁊ alia nephãda ꝯmittere publice nõ mutuare ad vſurã nõ facere q̃qꝫ turpia· Et tñ Cicero gentilis· O xp̃iane peſſime · li· i· de officiis ait· Sine verecundia nihil rectum ẽẽ p̃t nihil honeſtũ ⁊ Valerius li· iiii· Verecundia eſt parens omniſ honeſti ꝯſilii tutela ſolẽnũ officioꝝ mgr̃a inocẽtie cara pxis accepta alieis oĩ loco om̃i tp̃e fauorabilẽ pre ſe ferens vultũ · ⁊ Apuley9 libro d deo Socratis Artes alie ſiue ſciẽcie poſſunt ignorari ſine erubeſcencia ſicut racio pingendi ſaltandi ſiue cantandi· quas vir bon9

vir bonus p̄t ſine vituꝑacione ꝯtēnere ſed neſcire bn̄ viuere nūq̄ꝫ au
debis dicere ſine pudore ⁊ Bern. ſuꝑ cātica verecūdia inq̄t ſpūal' gl'a
ꝯſcie eſt. fame cuſtos vite decus ſedes virtutū p̄micie laus nat'e inſi-
gne tocius honeſti. prochdolor Pudet dicere q̄ fiunt his tp̄ibus in-
uerecūde ⁊ impudent' elata facie ⁊ cum deriſione ⁊ ꝯtēptu dei. O cri
ſtiana religio q̄ ois mundicie ⁊ ſanctimonie ſpeculum eſſe deberes
hodie qꝛ verecundia eſt extincta facta es turpis ⁊ ſordida ⁊ templū
ois imuudicie ⁊ diſſolucionis.

De remediis quibus euitari poſſunt iudicia dei.

Reſtat hoc loco tercio differendū qualiter dei iudicia poſſumꝰ
euitare Inq̄t hiero. ſuꝑ Jheremiā Admirabil' clemēcia dei.
populos ad pniaꝫ inuitat. mallens ſaluare ꝯuerſos q̄ꝫ ꝑdere deliq̄n-
tes Jdc̄co vt ſi voluerimꝰ nobis puidere caue reqꝫ a furore dn̄i notabi
mus quatuor p̄ncipalia p̄cipuaqꝫ remedia.

Primū dꝛ peccatoꝝ emēdacio Secundū corꝑū afflictio Ter-
ciū oꝛonū frequentacō Quartū ſanctoꝝ viroꝝ deuocio

Qd ceſſandum eſt a peccatis vt fugiamus iudicia dei

Primum remediū eſt emendacio peccatoꝝ vt peccatores emē-
dent ⁊ corrigāt deponātqꝫ veterē vitā Nā ſi ceſſante cā ceſſat
effectus vt dr̄ extra de renūciacōe. c. Poſt tranſlacionem ⁊ extra d' ap
pel. c. Cum ceſſante. extra de iureiurando. c. ſi xp̄s extra de pe. ⁊ re.
c. Cū infirmitas ⁊ lxi. di. pagra. his oibus. ⁊ c. Neofiti. ⁊ i. q. i. capꝰ
Qd p remedio. ⁊ i. q. vii. c. Qd pro neceſſitate. Si igit' deus flagellat
pplos pp̄ter pc̄ā deficientibus pc̄tis deficiet ⁊ plaga h' eſt qd augꝰ
dixit Nouit deꝰ mutare ſn̄iam ſi tu noueris emendare delictū q̄ ver
ba notāt. xxii. q. iiii. c. Vnuſq̄ſqꝫ. c. Incōmutabil'. ⁊ de pe. di. i. c. No
uit bene ⁊ zacharie. i. dixit deus. Conuertimi ad me ⁊ ego ꝯuertar
ad vos dixit dn̄s. An ad h' oſtendendū inualidū eſt exēpluꝫ Ezechie.
Abſit de illo vtiqꝫ. iiii. Re. xx. c. narratur q꜡ cum egrotaſſet ad mortē
venit ad eum Jſaias pp̄ha dicens. Diſpone domui tue qꝛ morieris ⁊
nō viues q̄ ꝯuertit faciē ſuā ad pietē fleuitqꝫ fletu magno ⁊ orauit
dn̄m ⁊ anq̄ꝫ egrederetur Jſaias mediā ꝑtē atrii factus eſt ſermo dn̄i
ad eum dicens. Reuertere. et dic Ezechie. Audiui oracionē tuā ⁊ vi-
di lachrimas tuas ⁊ adiciam vite tue ānos. xv. Ex quo pꝫ q꜡ deus reuo-
cat multociens ſn̄iam cōminatoriā cum pc̄tōres ad illum humiliter
conuertuntur.

Quod ieiunia ⁊ diſcipline mitigant iram dei

Secūduꝫ remediū quo euadere poſſumꝰ dei iudicia ē Corꝑū af-
flictio vt. ſ. corpa caſtigemꝰ diſciplis atqꝫ ieiuniis ſic̄ viri ni
niuite fecer̄t de q̄bꝫ Jon̄. ꝑ totū clara narrat' hiſtoria de his dic̄ hie-
ro. li. ii. ꝯtra Jouinianū Niniue ciuitas magna irā dn̄i ieiunioꝝ miſe
racōe retorſit q̄ꝫ vtiqꝫ Sodo. ⁊ go. placaſſent ſi ieiunio patrocinante
deum conciliare voluiſſent cum audiuiſſent Niniuite Jonam clamā
tem adhuc quadraginta dies ⁊ Niniue ſubuertetur non deriſerunt

cum nõ ſpreuerũt vocẽ ei9 ſed credẽtes illi veſtiti ſunt ſaccis ⁊ ieiu=
nauerunt ⁊ dñs miſertus eſt illoꝝ

¶Qd oracionibus et elemoſinis placatur ira dei

TErciũ remediũ ad irã dei declinãdã ẽ oracionũ frequẽtacio
vt fiant elemoſine ⁊ orõnes aſſidue dicatqꝫ vnuſqſqꝫ Ne re
miniſcaris dñe delicta nr̃a vel parentũ nr̃oꝝ neqꝫ vindictã ſumas
de peccatis noſtris Bona inqt thobias ·xii·c·eſt orõ cum ieiuniis et
elemoſinis Inducant pueri et puelle ⁊ virginem glorioſam ꝑcent ſalu
tentqꝫ reuerenter cum Aue ma·

¶Qd intercesſio beatoꝝ viroꝝ flectit deum·

QVartum remediũ eſt bonoꝝ viroꝝ et ſanctoꝝ deuocõ dum
ſe populi peccatores cognoſcunt inducant bonos religioſos
⁊ ſpũales viros vt deꝑcent p ill' deum q̃ et crebro vota illoꝝ exau=
diens populos ſuſtinet et tandem largitur grãm q̃ mediãte peruem
re poſſunt ad gloriam Amen·

¶Sermo tercius de iudicio dei ↄtra ãgelos ſupbiẽtes

DE iudiciis dei diſtincte pticulariterqꝫ decetero locuturi ab
illo ſumemus iniciũ qd ꝑmũ a diuia iuſticia factũ oẽs docto
res ſancti indubitanter affirmant qñ ſcꝫ angeli mali ꝑpter peccatuꝫ
a celo empirreo confuſibiliter eiecti p diffinitiuã ſniam penis eternis
fuerunt deputati ad h autẽ bñ intelligendũ opus erit ẽ angelica na
tura aliqua ſubinferre quibus intellectis admirari timereqꝫ coge=
mur ne demonũ ſectãtes veſtigia cũ illis tandẽ dãnemur eternalit̃ i
inferno· Si em̃ ipſi non peccaſſent vnacũ beatis aliis qui remanſere
habitarent in deliciis paradiſi Sed quia deo imortali auſi ſunt he=
ri rebelles exulabunt inperpetuũ a pr̃ia illa om̃i leticia et vbertate
referta De ipſis igitur in h ſermone tria miſteria proponimus dcla
randa· ¶Primu dr̃ ↄdicionis Secundum offenſionis ¶Tercium
punicionis·

De excellencia demonũ et cõdicõne ſublimi ãteq̃ peccaſſent
Capitulum primum·

DIligenter in hoc miſterio pᵒ pſcrutari debemus q̃ egregia
ſublimiſqꝫ fuerit condicio demonũ anteq̃ diuine rebelles fuerũt ma
ieſtati hoc vero ex quatuor colligere poſſumus Primo ex pte nat̃e
¶Scdo ex pte grẽ Tercio ex pte gl'e ¶Quarto ex pte excedẽcie

¶Qd deus bñdict9 creauit omnes demones bonos natura

PRimo colligitur dignitas ãgeloꝝ ante peccatũ ex pte natu=
re vbi querit̃ a doctoribus vtrum demones fuerunt mali na
tura et aliqui nituntur pbare q ſic triplici medio· Primo qr
auguſtinus li·x·de ci·dei dicit·Eſt quoddam genus demonum natu
ra fallax ſimulans deos et animas defunctorum·Secundo qr pecca
tũ eoꝝ ponit̃ fuiſſe in pᵒ inſtãti ſue creationis·pꝫ quia Ioh·viii·dr̃ Il
le homicida erat abinicio·et Iohis·i·cano·c·iii·Qui facit peccatum

ex diabolo ē q̄ꝛ ab inicō diabolꝰ peccat et augꝰ ſcdo ſup Geñ· ad lr̃az
ſfactus ↄtinuo ſe a luce veritatis auertit ſupbia timidꝰ et ꝓpe ꝓtātiſ
delectacōe corruptꝰ et idē·ii·de ci·dei morꝑt factus eſt in ſupbiā eru
pit Tercio arguit a ſimili q̄ꝛ ſi aliq̄ hoies ſunt naṫaliter mali de q̄
bꝫ dꝛ Sapie ·xvii· Erat eoꝝ malicia naṫal' g° ⁊ aliq̄ āgeli pn̄t naṫalit̄
eſſe mali Sꝫ ↄtra mgr̄ ſniaꝝ in textu di·iii·li·ii·dic̄ Boni erant om
nes angeli qn̄ p̄° facti ſunt ſed ea bonitate quā natura incipiens ac
cepat· Dicendū g° q̄ꝛ deus fecit omnes angelos bonos quia vt dꝛ ge
neſis p̄° Vidit deus cūcta que fecerat ⁊ erant valde bona ⁊ Hiero·
ad Paulinum ait Bonꝰ eſt deus ⁊ omnia quecunqꝫ facit bona ſint
neceſſe eſt ¶ Ad p̄mum itaqꝫ dicendum q̄ꝛ verba illa nō ſunt aug· ſꝫ
porphirii quē ipſe rep̄hendit plene ↄteſtās q̄ꝛ demoneſ nō ſunt naṫa
mali ſed ꝓp̄a voluntate ¶ Ad ſecundum dicit Bo·in·ii·di·iii·q̄ꝛ fuit
quorundā opinio q̄ꝛ ſimul tp̄e fuit dyabolus ⁊ peccauit nec vnq̄ꝫ fuit
niſi malus que opio excōicata eſt ab ep̄o Parienſi Ideo theologi in
h̄ oēs ↄueniūt q̄ꝛ inter creacionē ⁊ lapſum fuit aliqua morula· licet
adeo ꝑuula q̄ꝛ ꝑ nihilo reputat̄ q̄ꝛ vt dr̄·ii·phiſicoꝝ Qd modicū de
eſt quaſi nihil deeſſe videt̄ Ideo auctoritates intelligende ſūt recte
ꝑ illa morula nō ꝑ ſimultate naṫe ⁊ peccati Lādulfuſ aūt in·ii·di·iiii
ponit q̄tuor moras Prima eſt in q̄ oēſ angeli fuerūt creati in ꝑfectiſ
naṫalibus ⁊ iuſticia originali Secunda in q̄ boni ↄuerterūt ſe ad de=
um ⁊ mali ad ꝓp̄a naturalia ſe ardentiſſime diligendo Ideo in iſta
mora boni gr̄am receperunt Mali non ponēdo obicē Tercia mora in
qua mali opati ſunt varia peccata ⁊ tēptauerūt bonos ⁊ fuit illud p̄
liū et boni fecerunt multa bona et viriliter reſtiterūt ¶ Quarta mo=
ra in q̄ boni p̄miati ſunt mali puniti Iſte vero more diſtinguunt̄ vl' ꝑ
coexiſtēciā ad aliq̄s ꝑtes tp̄is lꝫ valde ꝑuas vel ex diſtinctōe iſtoruꝫ
ſtatuū ⁊ opacōnū ſeu variacionū ¶ Ad terciū obiectū dic̄ ſanctus
tho·i·ꝑte·q·lxiii·q̄ꝛ malicia aliquoꝝ hoim p̄t dici naṫal' vel ꝓpt̄ cō=
ſuetudinē q̄ eſt altera natura vt dic̄ Ariſto·li·de memoria ⁊ reminiſ
cencia et·vii·ethi·et·i·r̄thoricoꝝ vel dꝛ natural' ꝓpter naṫalē iclinacō
nē ex ꝑte nature ſenſitiue ad aliquā inordinatā paſſionē ſicut q̄dam
naṫaliter dicunt̄ iracundi vl' ↄcupiſcentes nō autē ex ꝑte nature itel
lectual' Angel' itaqꝫ h̄ ↄpetere nō p̄t q̄ꝛ vt dic̄ dyoniſius angeli ſunt
ſp̄ūales mētes in quibus non eſt natura ſenſitiua

¶ De opinionibus variis doctoꝝ an
angeli fuerūt creati cum gr̄a

SEcundo apparet dignitas āgeloꝝ añ pct̄m ex ꝑte gr̄e fuerīt
ſeteni a deo ſic ꝓducti q̄ꝛ gr̄e capaces erāt h̄ vero inter docto
res nō ꝑua ē ↄtrouerſia Vtrum añ lapſum hūerūt demōes
gr̄am gratū facientē quidam dicere voluere q̄ꝛ angeli nulla gr̄a in=
diguerunt vt̄ conuerterentur in deum quoniam ſupereſt gracia ad
aliquem effectum vbi ſufficit natura Angelus vero naturaliter cō
uertitur in deū q̄ꝛ naṫaliter deū diligit g° gr̄a non eſt illi neceſſaria

Sȝ ɔtra hāc opinionē ē oīs doctrina theologoꝝ ideo dic̄. Tho. i. p. te. q. lxii. Qd āgeli idiguerūt grā ad hoc ɔuerterēt i deū put ē obie ctū btitudis Nā āgel9 naīaliter diligit deū iquātū ē pncipiū naīalis eſſe nō aūt inquātū ē btificās p ſue eſſencie viſionē videre q̄ppe deuȝ p eſſenciā eſt ſupra naturā intellect9 creati vn̄ nulla creata pt hr̄e motum voluntatis ordiatū ad illā btitudiem niſi mota a ſupnaīali agente ꝛ h̄ dicimus auxiliū grē q̄re āgeli indiguerūt grā gratū facientē vt ɔuerterent ſe ad deum ſub rōe formal' obiecti btitudis. q2 volūtas creata ſiue āgelica ſiue humana inferior eſt ipſo obiecto btifico. Ferunt alii dicentes ꝙ exq° grā erat eis neceſſaria vt ɔuerterent in deum hūerunt grām gratū facientē Nā aug. xii. de ci. dei dic̄. Creauit de9 āgelos ſiml' i eis ɔdens naīaȝ ꝛ largiēs grām ꝛ hiero. ſup O ſeā. Demones cū magnitudie ꝛ piguedie ſpūs ſci creati ſūt Aliorū vero opinio eſt ꝙ angeli non fuerunt creati cum grā gratum facientē hāc opi. tȝ dn̄s Bo. ꝛ Scotus ꝛ Frā. de marōe ꝛ cōiter oēs moderni in. ii. di. iiii. aſſerentes Qd boni angeli poſt creacōȝ āte confirmacionē acceperunt grām demones vero nunq̄ illā habuerunt ꝛ h̄ ppt diſpoſicionē nature āgelice q̄ fert in id qd appetit ſine retardacione vn̄ ſic ex ɔuerſione ad malū ita pfunde cōuerſi ſūt vt nō poſſent ꝛdire ſic imo multemagis ex ɔuerſiōe ad bonū ſiue ex habilitate ita bono totalit̄ adheſiſſent. ſi grām gratum facientē habuiſſent ꝙ nunq̄ lapſi eſſent vn̄ non videtur pbabile ꝙ Lucifer habuerit illam grām ꝛ ſic nec alii Huic opinioni adheret mgr̄ in textu vbi inducit auguſtinū q̄ ait ꝙ angelus ꝛ hō lȝ accepit vn̄ ſtare poſſet nō tn̄ grām vn̄ proficere poſſet. Et aug. li. ii. ſup. gen̄. ad lrām dicit. Intellectual' natura p° creata eſt informis poſtea vero formata. Hugo iſup li. ii. de ſacramentis pte. v. c. viii. aſſerit quatuor fuiſſe angelis in ſua creacione attributa.

¶ Primū fuit diſcrecio perſonal' Secundum intelligencie claritas ¶ Tercium ſubſtancia ſimplex ¶ Quartum liberi arbi. facultas. Et non enumerat grām. Qui vero hāc opi. ſequūt rn̄dent ad auctoritates inductas in ſcda opione ꝙ grā ſumit triplicit̄. ſ. ɔmuniſſime ɔmuniter ꝛ ppe. Primo° grā dr̄ q̄cq̄d ſupaddit̄ bonis nature ſine q° homo eſt homo ꝛ ſine q° homo pt ſaluari ꝛ cum q° eciā pt dānari ſic̄ eſt habere excellens igeniū fecūdā memoriā ſingulatē fortitudiem ꝛ robur corpis elegātē aſpectū eloquēciā copioſā ꝛ ſimilia ¶ Secundo° grā dr̄ q̄cq̄d ſupaddit̄ li. arbi. diſponens ad ſalutem ppriā vel alterius ſicut timor ſeruilis lumen prophecie gracia predicandi et reliq̄ que pertinent ad graciam gratis datam. De hac gracia dicit alexander in. ii. ſumme ſue Gracia gratis data eſt donum infuſum racionali nature ſine meritis quantum in ſe eſt diſponens ad ſalutem ppriam vel alterius ¶ Tercio modo dicitur gracia quicq̄d ſuperaddit̄ libero arbi. perficiens illud in merito ꝛ hec eſt gracia gratum faciens ¶ Poſſumus g° dicere ꝙ angeli a prīn° creationis hūerūt graȝ

p⁹ ⁊ ſecūdo modo dictā·Sed tho·arguit ſic ↄtra iſta ꝙ exquo gracia erat āgel' neceſſaria vt ↄuerterēt in deū·habuerūt graciā gratū facientē/quia ſicut nature corpali indite ſunt rōnes ſeminales ad ſuos effectus·ut dicit Augu·ſup geneſim·Ita angelice nature ad ſuos· Sed talis racio ſeminalis reſpectu diuini obiecti ē ipſa gracia quia gracia gratū faciens hoc modo compat̄ ad beatitudinem/ſicut racio ſeminalis in natura ad effectū naturalem/Iſta tñ nō admittuntur ab aliis doctoribus·quia ut dicit Landulfus·Conuerti ad deum ut ad obiectū beatificū eſt dupliciter/vel de congruo ⁊ p graciam p̄uenientem gratis datam/quia deus mouet liberꝝ arbitriū ut conuertat̄ in ipſum vel econuerſo ad deū recipit̄ p modū meriti et pficientis qđ fit cū gracia gratū faciente·hec non fuit cū angelis in ſua creacione

¶ ꝙ angeli nō fuerūt in ſua creacione beati neqꝫ ante confirmacionem ⁊ lapſum videre eſſenciam dei·

Tercio demonſtratur demonū excellencia ⁊ ſublimis condicō ex pte glorie quia ad gloriā et beatitudinem erant habiles ⁊ diſpoſiti verūtñ dubitari ſolet vtꝝ demones ante lapſum fuerūt in beatitudine ⁊ videtur quibuſdam ꝙ ſic· Nam de lucifero dicitur Ezechielis·xxviii·Tu ſignaculum ſimilitudinis plenus ſapiencia pfectus in decore in deliciis paradiſi dei fuiſti·Sed eſſe in deliciis paradiſi eſt eſſe in beatitudine·Et iterꝝ Augu·li·de mirabilibus ſacre ſcripture·Dyabolus in ſummo ſui ordinis honore cōſtitutus eſt lapſus·Et augu·in li·de fide ad petꝝ·Angelici ſpiritus pro eo ꝙ rōnales facti ſunt eternitatis et beatitudinis donū in ipſa nature ſue ſpūalis creacione diuinitus acceperunt·Et augu·in li·de eccleſiaſticis dogmatibus·Angeli qui in illa qua creati ſunt beatitudine pſeuerāt nō natura poſſident vt nō mutēt Cōtrariuz ē qđ rei veritas ↄſitet̄ ꝙ ſcꝫ āgeli añ ↄfirmacōꝫ ⁊ lapſum ñ fuerīt beati·Nā btitudo in viſiōe diuīe eſſencie ↄſiſtit·Si igit̄ demones vidiſſent eſſenciaꝫ dei nunꝙ lapſi eſſent qr ſcđm tho·i·ii·q·v·Impoſſibile ē ꝙ aliqs vidēs diuiam eēnciā velit eā nō videre qm̄ oīe bonum hītum q° qſ carere vult aut ē inſufficiens ⁊ q̄rit̄ aliqđ ſufficiēs loco e⁹ aut hꝫ aliqđ incōmodum ānexum pꝑter qđ i faſtidiū veīt Viſio autē diuīe eſſēcie replet videntē oībus bonis·Silīter eciā ñ hꝫ aliqđ icōmodum adiunctum·g° ppa voluntate btūs ñ pt eā dſerere·Silīter ñ pt eā p̄ ꝛe deo ſubtrahēte qr cum ſubtractō btitudīs ſit q̄dā pena ñ pt tal' pena a đo iuſto iudice pueire niſi p aliq̄ culpa i quā cadere ñ pt q̄ dei eēnciā videt cū ad hāc viſionē de neceſſitate ſequat̄ rectitudo voluntatis Ideo dīdum ad auctoritates allegatas ꝙ beati° ſcđm Bona·di·iiii ⁊ pt dupliciter dici vno° ſtatus pfectus p̄uacōe oīs mali·ſed ñ pleītudīe oīs boni ⁊ ſic fuerīt angeli in creatōne beati alio° ſtatus perfectus tā p̄uacōe oīs mali ꝙ pleītudīe oīs boni ⁊ h vt dcm̄ eſt in clara

dei viſione conſiſtit ⁊ ſic angeli vt dictum eſt non fuerunt beati.
¶ ꝙ angeli dignitate nature excedunt omnes creaturas excepta ani
ma chriſti.

QVarta lucet demonum excellencia ante peccatum ex ꝑte ex
cedencie pducti equidem fuerunt angeli in tanta naturaliu̅
excedencia ꝙ minimus dyabolus qui cecidit ſcd̅m naturam
excedit decorem ⁊ perfectionē q̄rūlibet creaturaꝝ corꝑaliū ⁊ ſpūali
um non loquendo de anima xp̄i dei verbo vnita vñ aug9. ii. de ci. di.
inquit de angelica natura. Omnia cetera q̄ deuſ cōdidit nature digni
tate ꝑcellit Sed contra h̄ aliq̄ mouent̄ ⁊ dicunt ꝙ hō ē nobilior ⁊ ex
cellencior pductus a deo q̄ angelus qr deus fecit hoiem ad ymagi=
nem ⁊ ſil̄itudinem ſuam ⁊ non angelum. Dic̄ aug. in quodam ſer=
mone. Deus nulli alii creature dedit ꝙ ſit ad ymaginem ei9 niſi ho
mini. Sed tho. p̄ma ꝑte. q. xciii. rñdet ꝙ aug. hoc dic̄ reſpectu crea=
turaꝝ inferioꝝ intellectu carencium ⁊ non reſpectu angeloꝝ. q̄mi=
mo in ipſis angel̄ dignitas ymaginis reperitur. Vñ Dyoni. ait. An
gelus eſt ymago dei manifeſtacio occulti hominis ⁊ gre. xxxvii. mo
ralium exponēs illud Ezechiel̄ Tu ſignaculum ſimilitudinis inquit
lz homo ad ſimilitudinem dei creatus ſit angelo tñ quaſi maius at=
tribuens non eum ad ſimilitudinem conditum ſed ipſum ſignaculū
ſimilitudinis dei dicit vt quo ſubtilior eſt in natura eo in illo ſimili
tudo dei plenius credat̄ exp̄ſſa. Notandum tñ ſcd̅m Ric. de mediavil
la in. ii. di. xvi. ⁊ tho. vbi ſupra ꝙ de ymagine dei loq̄ dupliciē poſſu
mus vno° q̄tum ad id in q° p̄° ꝯſiderat̄ rō imaginis quod eſt intelle
ctual̄ nat̄a ⁊ ſic ymago dei magis eſt in angel̄ q̄ ſit in hominibus
quia intellectualis natura ꝑfectior eſt in eis. Secundo poteſt conſide
rari imago dei in homine q̄tum ad id in quo ſecundario conſiſtit ꝑ
ut. ſ. in homine inuenitur quedā dei imitacio inquantū ſcz homo eſt
de homine/ſicut deus de deo/ ⁊ inquantum aīa hominis eſt tota in
toto corꝑe eius ⁊ iteꝝ tota in qualibet ꝑte ipſius ſicut deus ſe habz
ad mundum ⁊ ſcd̅m hec ⁊ ſimilia magis inuenit̄ dei ymago in ho=
mine q̄ in angelo. Sed quia hec conſideracio accidentalis eſt ymagi
m ideo nō concludit ſimpliciter ſed ſcd̅m quid q̄ntū ad aliqua acci=
dentalia. Jdeo ſimpliciter angel9 magis eſt ad ymaginē dei q̄m ho
mo ⁊ ſic concludimus ꝙ deus glorioſus plus ceteris creaturis ex=
cellentes condidit angelos. Jnter omnes autem ſiue bonos ſiue ma=
los preſtancior fuit lucifer/de quo grego. de pe. di. ii. c. principium
ait. Hunc p̄mum condidit quē reliquis eminenciorem fecit. huius p̄
mat eminenciā cōſpicit ꝓpha cū dicit. Cedri nō fuerūt alciores illo
in paradiſo dei/abietes nō adequauerūt ſummitatē eius. Platani n̄
fuerunt equales frondibus illius. Omne lignū precioſum paradiſi
dei nō eſt aſſimilatū illi ⁊ pulchritudini eius/q̄m ſpecioſum fecit eū
in multis condenſis frondibus. Quid nāqz accipi in cedris abietib9
⁊ platanis poteſt/niſi illa virtutū celeſtiū ꝑcere celſitudinis agmina

in eterne leticie viriditate plātata que q̄muis excelſa ſint cōdita huic
tn̄ nec p̄ſata ſunt nec equata· O quāta benignitate vſus eſt deus tam
p̄celſa munera largiens illis quos p̄ſciebat ingratos ⁊ malos futu-
ros diſcant illi q̄ liberales volūt eſſe atq̃ magnifici nō detineri q̄n
bn̄faciant illis quos bn̄ficiis iudicauerīt eē indignos dūmodo bn̄ficē
cia cedat ad gloriā bn̄factoris· Sit virtus ſeip̄a ↄtenta Ecce pr̄ ſum
mus tā ineffabilia bona contulit demonibus q̄ tn̄ vt dicet̄ in ſequēti
miſterio totis viribus maieſtati ſue ſeſe obiecerīt neq̃ p ignoranciam
peccauerunt de q̄bus dic̄ mgr̄ in textu·di·iii·li·ii· Q̄d tanta luce ſa-
pie prediti fuerūt q̄ erat in eis natural̄ cognicio triplex q̄ ſciebant
q̄ facti erant ⁊ a q° facti erāt·⁊ cum q°·ſ·mūdo facti erant ⁊ habe
bant aliquā boni ⁊ mali noticiā intelligentes q̄d appetendum vl̄ re
ſpuendum illis foret·

¶Qualiter angeli mali voluntate propria auerterunt ſe a deo ⁊ fa-
cti ſunt ei rebelles· ¶Capitulum· ſcd̄m·

Circa offenſionē ruenciū āgeloꝝ h̄ ſecundo loco erit imorand̄
quatenus agnoſcentes pc̄ti eoꝝ grauitatē intelligamus de
um iuſtum illos non immerito ſempiternis cruciatibus ↄdē-
naſſe·Nouit ipſe tocius conditor create ex quocunq̃ malo bonū eli-
gere vt augu·dicit in li·de libero arbi·Ipſeq̃ decorē in h̄ pfecit vni-
uerſi q̄ bonis tribuit eternalia premia mal̄ vero nunq̄ finitura ſup
plicia vt p̄fatus augu·li·ii·de ci·dei expreſſe fatet̄·Qualr̄ g° demo-
nes voluntate ſua in maliciā ↄſenſerunt ↄtēdemus h̄ plene diſſere-
re Circa quoꝝ offenſionē quatuor nobis occurrūt ↄſideraciones·

¶Pr̄ia dr̄ poſſibilitatis ¶Secunda numeroſitatis Tercia quali-
tis ¶Quarta contrarietatis·

¶q̄ angeli potuerunt peccare in puris naturalibus ↄſtituti propt
libertatem arbitrii·

In p̄ma ↄſideracione pſcrutari debemus vtꝝ angeli potue
rūt peccare Quibuſdā videt̄ q̄ nō p̄° q2 erant in celo ēppr-
reo loco ſublimi ⁊ ſancto quib9 rn̄demus q̄ locus nō p̄hib3
q̄n h̄ō in h̄ ſcl̄o ⁊ angelus an̄ ↄfirmacō3 in celo potuerit peccare ido
dr̄ di·xl·c·Nos·c·Nō loca·c·Multi·c·Quelibet·Nō locus hoie3 ſā
ctificat·ſ3 h̄ō locū ⁊·c·Nō ē·Nō ſūt filii ſcōꝝ q̄ tenēt loca eoꝝ ſ3 q̄
exercēt opa eoꝝ ¶ſcd̄o arguūt q̄ angelus in puris naīalibus ↄſtitu
tus peccare nō potuit p locū a minori q2 ſi in corpibus celeſtibus non
poteſt eſſe malū vt dicunt ph̄i g° neq̃ in angel̄ cū ipſi ſint dignio-
res Ad h̄ dic̄ tho·i·pte·q·lxiii·Q̄d corpa celeſtia nō h̄n̄t opacōnem
niſi naturalē ⁊ ideo ſicut in naīa eoꝝ n̄ p̄t eſſe corrupcōnis materia
ita nec in actōe naturali eoꝝ p̄t eſſe malū inordiacōnis·Sed in āgel̄
vltra actionē naīalē ē actō voluntaria li·arbi·ſcd̄m quā ↄtigit i eis
eē malū vn̄ mgr̄ in tex·di·iii·li·ii·Poterāt inq̄t p liberꝝ arbi·ſine vio
lencia ⁊ coactione ad vtrūl3 pp̄a voluntate deflecti Tercio argu-
unt q2 appetitus non eſt niſi boni vel apparentis boni·S3 in āgelis

nō pt eē apparēs bonū ꝙ nō ſit veꝝ bonū qꝛ ī eis vel oīo error eſſe ñ pt vel ſaltē ñ pt pcedere culpā gͦ āgeli ñ pñt appetere niſi illud qd ē vere bonū· Sꝫ nullus appetēdo illud qd ē vere bonū peccat gͦ angeli nō potuerūt peccare Jncōtrariū ē rei veritas vñ Job·iiii·Ecce q̄ ſeruiūt ei non ſūt ſtabiles ⁊ in angel' ſuis reperit prauitatē·⁊·ii·pe· Deus angel' peccātib9 non pepcit·dīc gͦ ſcūs tho· ꝙ pcꝫm̄ mortale in actu li·arbi·ꝯtingit eē dupliciē vnoͦ ex h ꝙ aliqd malū eligiē ſicut hō peccat eligendo adulteriū qd ſcdm ſe eſt malū ⁊ tale pcꝫm̄ ſp pcedit ex ignoranciavel errore Alioqn id qd eſt malū nō eligeretur vt bonū·Errat qdē adulter i pticulari eligens hāc delectacionē inordinati actus quaſi aliqd bonū ad nūc agendum ppter inclinacionez paſſionis aut habitus eciā ſi in vniuerſali non erret ſed verā de hoc ſniaꝫ teneat h modo i āgel' pcꝫm̄ eē ñ potuit qꝛ in āgel' ñ ſunt paſſiones q̄bus rō aut intellectus ligēt nec añ pcꝫm̄ hitus pcedere potuit ad pcꝫm̄ inclinās Alioͦ ꝯtingit peccare p li·ar·eligendo aliq̄d qd ſcdm ſe ē bonū Sed nō cū ordie debite mēſure aut regule Jta ꝙ defect9 iducēs pcꝫm̄ ſit ſolū ex pte electōis q̄ ñ hꝫ debitū ordieꝫ ñ ex pte rei electe ſicē ſi aliq̄s eligerꝫ orare ñ attēdēs ordieꝫ ab eccia iſtitutū ⁊ hmōi pcꝫm̄ ñ pexigit ignoranciā ſꝫ ſolū abſeciā ꝯſideracōis eoꝝ q̄ ꝯſiderari dñt ⁊ h modo āgeli peccauerūt ꝯuertēdo ſe p li·ar·ad ppuꝫ bonū abſqꝫ ordie ad regulā diuie voluntatis·Lādulf9 aūt dīc·in·ii·di·iiii·ꝙ abſqꝫ errore hoīs āgeli vl' in itellcū pt eē malicia i volūtate ideo pma radix poſſibilitatis peccādi in angel' volūtaſ creati arbitrii qua potuit in oppoſita pro libito·

¶ De numero angelorum qui peccauerunt·

Secunda ꝯſideracio ēca offenſionē āgeloꝝ dē numeroſitas vbi videre habebimus vtrū plures angeli peccauerunt q̄ adheſerunt deo Et ꝙ plures aliqui ſic oñdunt pͦ qꝛ phs dicit Malum eſt vt in pluribus bonū vt in paucioribus Jtem iuſticia ⁊ pcꝫm̄ eadē rōe inueniē in angel' ⁊ hoībus·Sed in hoībus plures inueniunē mali q̄ boni ſcdm illud eccl'·i·Stultoꝝ infinitus eſt numerus gͦ in āgel' plures defecere in malicia q̄ ſteterūt in iuſticia·Contra iſtos ē gloſa iiii·Re·vi·c·vbi dē·Plures nobiſcū ſunt q̄ cū illis qd de bonis āgelis exponit q̄ ſunt nobis in auxiliū ⁊ de malis q̄ nobis aduerſanē rñdet tho·ꝙ plures āgeli remāſerūt q̄ peccauerunt ⁊ qd obiciē de malo ⁊ de hoībus intelligiē de hoībus non de angel'·qꝛ in hoībus malū eſt vt in pluribus ex eo ꝙ ſequūē bona ſenſibilia q̄ ſunt pluribꝫ nota deſerto bono rōis quod eſt paucioribus notū·Jn angel' autem nō eſt niſi natura intellectiua vñ non eſt ſimilis rō Veꝝ eſt ꝙ nonnulli curioſius inueſtigare conati ſunt quot hoīes erūt ſaluādi·⁊ q̄dā dixerūt tot quot āgeli pierēt q̄dā tot quot rmāſerūt q̄dā vero ꝙ oēs ſil' vt dīc tho·i·pte·q·xxiii·Sed melius eſt illud relinquere ſapiencie diui ecclesia in quadam collecta dicit De9 cui ſoli cognitus eſt numerus electoꝝ in ſuperna felicitate locandus Quia vero de numero an

geloꝝ loq̃mur·notãdũ ꝙ ñ eſt acceptãda ſñia pħoꝝ hũana ſapiẽci=
um plato ei poſuit numeꝝ ſubſtãciaꝝ ſeꝑataꝝ ſcðm numeꝝ ſpẽꝝ ſe
ſibiliũ⁊ ariſt·xii·meth ſcðm numeꝝ orbiũ·aut motuũ·ſ· ad pl9·bo·
Jmmo firmi teneñduʒ e ſcðm Lãdulfũ i·ii·di·iii·⁊ tho·i·pte· ꝙ plu
res numero ſunt angeli ꝙ̃ oia alia encia ſil' ſumpta⁊ arene maris⁊
gutte aque⁊ ſtelle celi qð pbat̃ ꝑ dyoni·xiiii·c·celeſt·ierar·dicenteʒ
Multi ſunt exercitus ſupnaꝝ mãſionũ infirmam⁊ ꝯſcriptã nr̃orum
materialiũ numeroꝝ ꝯmẽſuracõʒ excedentes·De numero ãgeloꝝ dr
Daniel'·vii·Milia miliũ miſtrabãt ei⁊ deciesſcentenamilia aſſiſtebãt
ei·Ponit̃ h numerus determiatus ꝑ indetermiato⁊ math·xxvi·ca°·
dixit xp̃s An putas qꝛ nõ poſſũ rogare pr̃em meũ⁊ exhibebit mihi
modo pluſꝙ̃·xii·legiones angeloꝝ quare aũt tot ſint angeli a deo
ꝓducti dic̃ tho·i·pte·q·l·Quia quãto aliqua ſunt magis pfecta·tã=
to ſunt in maiori exceſſũ creata a deo·ſic̃ autẽ in corꝑibus exceſſ: at
tendit̃ ſcðm magnitudinem Jta in rebus incorꝑeis exceſſus p̃t atten
di ſcðm multitudinẽ videm9 aũt ꝙ corꝑa ſuꝑiora·que ſunt pfectio=
ra excedunt quaſi incõpabiliter corꝑa inferiora ſcðm magnitudineʒ
nã tota ſpera actiuoꝝ⁊ paſſiuoꝝ eſt aliq̃d modicũ reſpectu corꝑum
celeſtium·vñ rõnabile eſt ꝙ ſubſtãcie ĩmateriales excedãt ſcðm mul
titudinem ſubſtancias materiales quaſi incõparabiliter·

Quale fuit peccatum Luciferi angelorumqꝫ ſibi adherencium·

TErcia ꝯſideracio de angel' peccãtibus dr̃ q̃litatis·in qua ſo=
lerter attendendum eſt vt ſciamus quale fuit luciferi⁊ alioꝝ
pctm̃⁊ refert Bona·di·v·ii·ꝙ pctm̃ luciferi incheatum eſt ĩ
p̃ſumpcione·Statim ei vt ſuam pulchritudinem vidit p̃ſumpſit·Con
firmatum in ãbicione qꝛ p̃ſumẽſ de ſe appeciit qð oĩo ſupra ſe fuit·⁊
ad quod ꝑuenire nõ potuit·Cõſũmatũ eſt in inuidie⁊ odii auerſione
quia exq°obtinere non potuit qð appeciit ðo inuidere cepit⁊ affectu
odii contraire Angeli vero minores adheſerũt lucificero q̃rentes eſ
ſe beati ſine meritis·Et vt dicit hugo de ſan·vict·Omnes in eãdem
maliciã ꝯſenſerũt ⁊ vnũ ordinẽ ꝑuerſe ſocietatis fecerũt·Quare tam
Lucifero ꝙ̃ reliq̃s ꝑp̃a⁊ voluntaria ſuꝑbia fuit cã illoꝝ ruine·Nihi
lominus in his dubitare ꝯtingit·vtrum lucifer appeciit eſſe ſic̃ deuſ
⁊ ꝙ ſic pʒ ꝑ apoc̃·xiiii·c·dic̃ ibi in·d·c·Dyabolus Aſcendã in celum
⁊ ero ſilis altiſſimo·⁊ aug·in·q·noui⁊ veteris teſti dic̃·Elacõne in=
flatus voluit dici deus ⁊ in li·de virginitate ſubdit·Dyabolus in ce
lo voluit eſſe ſic̃ deus·ſed mirum videtur ĩmo ĩpoſſibile q̃buſdam ꝙ
angelus tãta luce ſapie ꝑ̃ditus appecierit id quod erat impoſſibile·
cum vt inquit ariſt·iii·ethi·Electõ non ſit impoſſibilium ꝓpterea ſci
endum ſecundum tho·ꝙ appetere eſſe vt deus poteſt intelligi dupli
citer· Vno modo per equiparanciam ſeu equalita=
tem·Secundo per ſimilitudinem·Primo modo non potuit appe=

gere eſſe vt deus quia ſciuit h̄ eſſe impoſſibile naturali ↄgnicōe nec ꝑmum actum peccandi in ipſo preceſſit vel habitus vel paſſio ligās ipſius cognoſcitiuam virtutem vt in particulari deficiēs eligeret impoſſibile ſicut in nobis interdum accidit. Appetere autem eſſe vt deus ſcd̄m ſimilitudinem ↄtingit dupliciť vno modo quantum ad id ī quo aliquid natum eſt aſſimilari deo ⁊ ſic ſi aliquid quantum ad h̄ appetat eſſe deo ſilis non peccat dummodo ſilitudinē dei debito gradine appetat adipiſci vt ſcʒ illā a deo habeat peccaret nam ſi q̄s appeteret ſcd̄ʒ iuſticiam eſſe ſimilis deo p ꝓpam virtutem ⁊ non ex virtute dei Alio° pt aliq̄s appetere eſſe ſilis deo quantum ad id in quo eſt natus aſſimilari Sicut ſi quis appeteret creare celum ⁊ terram . qd̄ eſt ꝓpriū dei ī q° appetitu eēt pctm̄ Hoc modo Lucifer appetiit eſſe vt deus quia appetiit finalē beatitudinem per ſuam virtutē habere quod eſt proprium dei.

¶De bello realiter geſto inter angelos bonos ⁊ malos.

Quarta conſideracio dicitur Contrarietatis in qua de bello geſto in angelica natura tractandum eſt de quo Apoc̄. xii. c. Scribitur ſic. Factum eſt prelium magnum in celo. Michael ⁊ angeli eius preliabantur cum dracone ⁊ draco pugnabat. ⁊ angeli eius ⁊ non valuerunt neqʒ locus eoꝝ amplius inuentus eſt i celo. Querit h̄ vtrum illud fuit bellum reale. Et Franciſcus de Marone in. ii. di. vi. dicit ꝙ ſic. lʒ non fuerit corporale Nā preter ea que pertinent ad potenciam executiuam ⁊ ꝑimur aliqua genera belloꝝ pertinencium ad opacōes immanētes ¶Primū eſt inter appetitum ſenſitiuum ⁊ intellectiuum Appetitus enī iſti inclinanť ad oppoſita. ¶Secūdū bellū ē inter intellectū ⁊ voluntatem ſicut qn̄ racō iudicat aliq̄d faciendū ⁊ voluntas renuit ¶Terciū bellū inter voluntatem ⁊ voluntatem nō vnius ad ſe ſed duorum hominum ¶Quartum inter intellectū ⁊ intellectum ex contrariis opinionibus p rōes oppoſitas. Bellum g° angeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ actum eſt iuxta tria que in ſpirituali natura reperiuntur que ſunt rō volūtas ⁊ facultas. Per rōem nēpe electi ⁊ repbi āgeli ↄtraria ſenciebāt. Per volūtatē ad ↄtraria afficiebanť p facultatē ad ↄtraria nitebanť. Nā electi angeli ſublimiter ſenciebāt de deo ⁊ gr̄a eius ⁊ ad gr̄am ⁊ gl̄iam ei9 afficiebāť et p facultate ſibi data p illʼ nitebāť. Angeli vero ſupbiētes ↄtēnētes graciā ⁊ gl̄am dei ſublimiť ſenciebāt de bonitate naťe ſue ⁊ ꝑpť hoc ad ꝓpam gl̄iam afficiebāť. Et toto niſu incōtrariū electis ſpiritib; ferebanť magnis g° affectōibus electi ⁊ repbi āgeli in cōtraria ferebātur boni i creatorē mali i naťaʒ boni i gr̄am mali ↄtra illaʒ boni in diuinū amorem mali in odiū dei.

Qualiť āgeli mali puniti ſūt nec potuerūt reſiſtere potencie dei.

¶Capitulum. Tercium.

Expti ſūt angeli mali ꝙ robuſta ſit ⁊ valida man9 dei excelſi. Nulla eq̄dē ſua virtute nulla ſapia nlʼī potēcia nullaqʒ con

cordi conuentione ad malum potuerunt reſiſtere ire dei· Ipſe depoſuit eos de ſede ⁊ inimicos ſibi factos puniuit grauiſſima pena· Idcirco in hoc tercio miſterio de illius pene grauitate erimus verba facturi· quam quadrupliciter conſiderabimus· videlicet
Primo rōe impedimenti ¶ Secūdo rōe loci ¶ Tercio rōe ſupplicii ¶ Quarto rōe termi

¶ Quod demones non poſſunt ꝑ libito vti donis natē· q̄ adhuc manent in ipſis

Primo conſiderare debemus grauitatem pene maloꝝ angelorum· rōe impedimenti quia cum dona nature in ipſis maneāt integra vt dic̄ dioni· li· de· di· no· verumtn̄ impedit̄ act9 executio ⁊ vſus illoꝝ ita vt non poſſint facere ea q̄ velint· Sunt autem inter cetera tria in demonibus de quibus ꝑ libito diſponere n̄ poſſunt ¶ Primum eſt naturalis exiſtencia ¶ Secundum naturalis ſapiencia ¶ Tercium naturalis potencia primum qđ eſt in demonibus ē naturalis exiſtencia· Sunt demones natura pulcherrimi neqꝫ quantum ad ſubſtanciam ſue nature ſunt angelis bonis turpiores ⁊ tn̄ hoībus in ſui ſubā ⁊ decore apparere non poſſunt īmo apparent aut in corporibus aſſūptis in aliqua viſione ſicut deo placet cum deformitate tali ac tanta ꝙ videntes illos in tali aſpectu maxime terrent̄ et contriſtant̄· Quo fit vt virgo glorioſa in ſuo felici trāſitu petierit ab angelo vt hanc pre ceteris filius eius Jeſus benedictus graciam dignaret̄ ꝯcedere ne imundos demoēs horribileſqꝫ videret· Sed fabule vident̄ iſta quibuſdam qui multa ſcire ſe arbitrātur· Inquiunt eñi demones non repiri Contra quos offerunt ſe inuincibilia teſtimonia omnis ſcripture Vnde leuitici xvii· c· habet̄ nequaquam vltra imolabūt hoſtias ſuas demoniis· Et thobie vi· c· Sarra tradita fuit ſeptem viris ⁊ demonium illos occidit ⁊ pſal· xcv· Omnes dii gencium demonia· Et pſalmo· cxv· Immolauerūt filios ſuos ⁊ filias ſuas demoniis· ⁊ Mathei iiii· c· Obtulerunt xp̄o eos qui demonia habebant· ⁊ Mathei vii· In nomine tuo eiecimus demonia· et Mathei viii· Obtulerunt ei multos demonia habentes ⁊ Mathei xii Oblatus ē ei demonium hn̄s· Et Mat· xv· Filia mea male a demonio vexat̄· ⁊ mathei· xvii· Exiit demonium ⁊ curatus eſt puer· ⁊ Marci primo demonia multa eiciebat· ⁊ · xvi· In nomine meo demonia eiciēt ⁊ Luce iiii· In ſinagoga erat homo demonium habēs ⁊ clamauit Et Luce vii· Venit Johannes baptiſta nō manducās neqꝫ bibens ⁊ dicunt demoniū hēt· et Luce viii· Occurrit ei vir q̄ hēbat demoniū iaꝫ tpib9 multis· Et Luce· xi· Erat Jeſus eiciēs demoniū· Et Jo· viii· Ego demoniū n̄ habeo· ⁊ Joh· x· Dicebant mlti demoniū hꝫ ⁊ inſanuit· ⁊ apoc̄· xviii· Cecidit Babilon illa magna ⁊ facta ē habitacō demoniorum· Et· plato in Thimeo· Inuiſibilium diuinarum poteſtatum que demones nuncupantur preſtare racionem maius eſt opus quam

ferre valeat hominis ingenium Et apuleyus de quo meminit Au=
guſtinus ponit demones eſſe· ⁊ porphirius adhuc de illis loquitur
vt patuit ſupra Lactanti9 li· ii· diuinaꝝ inſti· poete ⁊ ſciunt eſſe de=
mones ⁊ loquunt̄· Thales mileſius mundū animatū eſſe dicit ac de
monib9 plenū Socrates eſſe circa ſe aſſiduū demoniū ⁊ loquebat̄
vt dicit Lactanti9· Idem teſtat̄ Apleyus qui ſuper hoc librum edi
dit quē vocauit de deo Socratis ⁊ teſte xenophonte li· de morte So
cratis in orōe quā ab Athenienſib9 condēnandus fecit ſic inter cete=
ra dicit· Enimuero iam bis mihi defenſionem parāti demonium ad=
uerſat̄ Ariſt· in ꝓlogo li· de ſomno ⁊ vigilia querit· An ſomniū ꝓce
dat a cā aliqua naturali vel eum aliqđ demoniū operet̄· hermes ter
megiſt9 ſcđm Aug· de· ci· dei li· x· c· xxiii· demones eſſe fatet̄· Calcedi
us ſup Thimeum platonis de demonib9 diffuſe mentionē facit· pto
lome9 in quarta quadrupti malignos ſpūs demoēs appellat· Suf
ficere ergo debent tantoꝝ teſtimonia ad fidem faciendam de demo=
nibus reprobatis ·

De cognicione et ſciencia demonum

Secundum qđ eſt in demonibus ē naturalis ſapiencia· Iſido=
rus in viii ethimo· ait ꝙ angel9 malus dicit̄ diabolus he=
brayce· i· deorſum fluēs grece vero diabolus· i· criminator · vo
cat̄ eciā Sathanas· i· aduerſarius ⁊ demon· i· ꝑit9 ac reꝝ ſcius Vel
ſēt g° deōes ɔtra nos vti oīni aſtucia ſua ſed nō ſinit illos de9 qui
ſua clemencia ad euitandas fraudes ⁊ decepcōes eoꝝ reſperſit nos
luce veritatis miſitq; filium ſuū vnigenitum in mundū qui fuit lux
⁊ ſplendor omnis doctrine· Iohānis ꝑmo erat lux vera ⁊ Io· vii· dice=
bat Ego ſum lux mundi ⁊ Io· x· Ego ſum via veritas ⁊ vita· Hic tñ
dubitari ſolet· Vtrum intellect9 demonis p9 peccatū ɔgnoſcat aliq̄
veritatem Et arguit̄ ꝙ nō· primo quia ſi aliquā veritatē ɔgnoſcerēt
maxime ɔgnoſcerēt ſeipſos qđ ē ɔgnoſcere ſubās ſeꝑatas h̄ aūt eoꝝ
miſerie nō ɔueīt cū ad magnā felicitatē ꝑtinere videat̄ itm̄ ꝙ q̄dā vl
timā btitudinem poſuerūt in ɔgnicōe ſubāꝝ ſeꝑataꝝ g° demones
priuant̄ omni ɔgnicōe veritatis inquit Lactātius Nullus ē ſuauior
anime cibus q̄ꝫ cognitio veritatis ⁊ Ariſto· x· ethi· dicit Videt̄ phi=
loſophia admirabiles delectacōes habere delectacō autē non ɔuenit
demonibus· ergo nullam veritatem ɔgnoſcunt ⁊ eoꝝ intellectus eſt
totaliter excecatus· Reſpondet his Thomas· i· ꝑte· q· lxiiii· ꝙ duplex
ē ɔgnitio veritatis vna q̄ habet̄ p̄ grāz Alia ꝑ naturam· prima cog
nitio duplex ē vna ē ſpeculatiua tm̄ ſicut cum alicui aliqua ſecreta
diuina reuelantur Alia vero q̄ eſt affectiua producens amorem dei ⁊
hec ꝓprie ꝑtinet ad donum ſapīe harum autem trium cognitionum
cognitio naturalis nec eſt ablata nec diminuta· Conſequuntur enim
ipſam naturam angeli qui ſcđm ſuam naturam eſt quidam intellec=
tus vel mens Cognitio aūt q̄ ē p̄ grāz i ſpeculatione ɔſiſtēs nō ē eis

totaliter ablata ſꝫ diminuta qꝛ de hmõi ſecretis diuis tm̄ eis reuelaꝛ̄
quātū oꝑtet vl̄ mediātibꝫ āgel̄ vl̄ ꝑ aliqua tꝑalia diuīe virtutis effe
cta vt aug·dic̄·ix·de ci·dei·vel·xiiii·nō autē ſicut ipſis ſanctis ange
lis q̄bus ꝑl̄a ⁊ clarius reuelāt̄ in ipo verbo·Agnicõe aūt effectiua
totalit̄ ꝑuati ſūt ſicut ⁊ caritate·Ad argu·vero dicendū ꝙ felicitas ꝯ
ſiſtit in applicacõe ad id qd ſupius ē·Subſtācie aūt ſepate ſūt ordie
nate ſupra nos vñ aliq̄ rō felicitatis eē ꝑt hoi ſi cognoſcat ſubſtāciaſ
ſepatas lꝫ ꝑfecta felicitas ſit in ꝯgnoſcendo ſubſtanciā ꝑmā·ſ·deum
Sed ſubſtācie ſepate ꝯgnoſcere ſubſtāciā ſepatā ē connaturale·ſic̄ et
nobis cognoſcere natās ſenſibiles vñ ſic̄ nō eſt in h̄ felicitas homiſ
ꝙ cognoſcat naturas ſenſibiles·ita nō eſt felicitas angeli in h̄ ꝙ co
gnoſcat ſubſtācias ſepatas ¶Ad auctoritates vero allegatas queví
dentur excludere cognicionem natalē a demonibꝫ dic̄ Ric·in·iiii·di·
l·ꝙ quāuis vſus ſciēcie ſit ꝑ ſe delectabil̄ tn̄ paccidens ꝑt eē triſta
bil̄·Nā q̄ppe dānatoꝝ tā āgeloꝝ q̄ꝫ hoim ita erit plene ꝯphenſa tri
ſticia vt oio ſint indiſpoſiti ad aliquā delectacōꝫ q̄re vſus ſcie in eis
nullam poterit generare delectacionē aut ſuauitatem ¶Terciū qd
eſt in demonibus eſt natal̄ potencia de qua Job·xli·c·dr̄·Nō ē ptās
ſup terrā q̄ ꝯpareē eis·Pn̄t demones facere mira ⁊ ſi nō miracula ⁊
naturā adiuuādo ad ſtupendos affectus concurrere vt patebit pn̄t ſe
ſus deludere·pn̄t vexare corpa·pn̄t aquas maris ſup terrā ſpergere
⁊ alia facere q̄ ipſi vellent que ſi pmitteret deus tota pene mundia
lis machina turbaret·ſuffocarent̄ hoies ruerent domus ſiccarēt̄ her
be arboreſqꝫ ⁊ mutaciones in dies viderent̄ in oibus elemētis·O pi
etas dei bn̄dicti q̄ ipetū inimicoꝝ extinguit nec ſinit illos cōtra nos
exercere qd ſatis ābiūt ⁊ ſi qñqꝫ id fieri pmittat iuſta ſūt eius iudi
cia ⁊ nobis inſcrutabilia·Ex dictis tn̄ oibꝫ demones attrocit̄ cruciāt̄

¶ꝙ demones vſqꝫ ad diem iudicii ſunt in hoc aere caliginoſo ⁊ pꝰ
ad infernum deſcendēt;

Secundo ꝯſiderāda ē pena demonū rōe loci piecti eqdē fuerīt
e celo ēpyreo in hūc aerē caligioſū de qᵒ ait aug·in·ſup ge
ne·ad lrām·Aer caligioſus ē q̄ſi carcer demoibꝫ vſqꝫ ad tē
pus iudicii·⁊ tho·i·pte·q·lx·Locus iſte dat̄ demoibꝫ rōe exercitacio
nis hūane nā pcuracio ſalutis nr̄e ptēdit̄ vſqꝫ ad diē iudicii·⁊ vſqꝫ
tūc durat miniſteriuꝫ āgeloꝝ ⁊ exercitacio demonū deſcendūt tn̄ aliq̄
ad infernū vt ibi dānatos vexēt·Poſt diē vero iudicii ſil̄ cū dānatis
hoibus ibi omnes recludēt̄·Sed h̄ ſpeculari libet qm̄ eſſe extra celuꝫ
ēpyreū nō dꝫ demonibꝫ in penā cedere qm̄ ſpūal̄ natā nō afficit̄ lo
co gᵒ nullus locus ē demoibus penal̄·Rn̄det tho·i·pte·q·lxiii·ꝙ lo
cꝰ nō ē penal̄ āgelo aut aie q̄i afficiens alterādo natāꝫ ſꝫ q̄ſi afficiēſ
volūtatē ꝯtriſtādo dū āgelꝰ vl̄ aia apphēdit ſe eē in loco n̄ ꝯueienti Si
vero obiceret̄ ꝙ āgelꝰ n̄ ſit i loco qꝛ vt dic̄ boeciꝰ i li·de ebdomadibꝫ

Cõmunis animi ꝯcepcio apud ſapienteſ eſt incorpalia in loco nõ eſſe ⁊ ariſ·iiii·phiſi·Nõ omne qḋ eſt ē in loco ſed mobile corpus· gͦ ãgelus non eſt in loco·R̄ndet tho·i·pte·q·lii·ꝙ equiuoce dr̄ eſſe ãgelꝰ in loco ⁊ corpus·corpus enī̄ ē in loco ꝑ h̄ qꝛ applicatur loco ſcḋꝫ tractum dimenſiue q̄titatis q̄ quidē̄ in angel' nõ ē·Sed eſt in eis quantitas virtual' ꝑ applicacionē gͦ virtutis angelice ad aliquē locū q̄litcunqꝫ dr̄ angelus eſſe in loco corpeo ⁊ ſcḋm h̄ pꝫ·ꝙ non optet dicere ꝙ angelus ꝯmenſuret̄ loco vel ꝙ habeat ſitū in ꝯtinuo h̄ enī̄ ꝯueniunt corpi locato put eſt quãtū q̄titate dimēſiua·Sil'r ecia ñ optet ꝓpter hoc ꝙ contineatur a loco·Nam ſubſtancia incorporea ſua virtute contingens rem incorpeam continet ipſã ⁊ non ꝯtinet̄ ab ea·Anima enī̄ eſt in corpe vt ꝯtinēs nõ vt ꝯtenta· Sic angelus dicitur eſſe in loco corpeo nõ vt ꝯtentū ſed vt ꝯtinens aliqͦͦ· Addit tho· ꝙ diuerſimode eſſe in loco ꝯuenit corpi angelo ⁊ deo·Nã corpꝰ dicit̄ eſſe in loco c̄cūſcṗtiue quia ꝯmenſurat̄ loco Angelus nõ c̄cūſcṗtiue·cum non menſuretur loco ſed diffinitiue qꝛ ita eſt in vno loco ꝙ nõ in alio·Deus aūt neqꝫ c̄cumſcṗtiue neqꝫ diffinitiue qꝛ ē vbiqꝫ quoͦ aūt h̄ ſit nõ p̄t intelligi ab hūano ſenſu vt dic̄ mgr̄ in pͦ·di·xxxvii· vbi inducit Criſo·ſup epl'aꝫ ad hebreos dicentē hic̄ multa de deo intelligimus q̄ loq̄ penitus nõ valemꝰ ita multa loq̄mur q̄ intelligete nõ ſumus ydonei·verbigr̄a ꝙ vbicūqꝫ deus eſt ſcimus ⁊ dicimus quoͦ aūt vbiqꝫ ſit intellectu non capimus·Itē̄ ꝙ ē incorpea quedaꝫ virtus q̄ oīm eſt cauſa bonoꝝ ſcimus q̄ aūt ipſa ſit penitꝰ ignorãꝰ· Vt autē redeamus ad angelos nota ſcḋm Lãdul·di·lxxxii·ꝙ opi·ē modernoꝝ·ꝙ angelus nõ ē in loco ꝑ applicacõꝫ virtutis ſed ꝑ ſuam ſubſtãciã diffinitiue ſeu ꝑ̄ncialit̄ nõ ꝯmenſuratiue·nã in angelo ē potēcia paſſiua ad plura vbi nec eſt determiatus reſpectus alicꝰ gͦ in eo ē potencia paſſiua ad eſſendū in oībus illis ꝙ aūt angelus habeat potenciã paſſiuã ad vbi pꝫ· qꝛ articulus ē excõicatꝰ dicere ꝙ ſubſtãcie ſepate nuſq̄ ſūt·Silr̄ error ē dicere ꝙ angelus ē vbiqꝫ gͦ opꝫ dicere ꝙ ãgelꝰ poſſit recipe aliq̄ vbi·

ꝙ demões puniēt̄ pena ignis·

TErcio ꝯſiderãda ē pena demonū tõe ſupplicii· qꝛ puniēt̄ in igne pbat̄ math·xxv·Ite ma·in ig·et·q̄ pa·ē dya·⁊ an·eꝰ·⁊ apoc̄·xx·Dyabolus q̄ ſeducebat eos miſſus eſt in ſtagnū ignis vbi beſtia ⁊ pſeudo pph̄e cruciabūt̄ die ac nocte in ſcl'a ſeloꝝ·⁊ ꝺ h̄ inq̄t aug·in li·de fide ad petꝝ Firmiſſime tene ⁊ nullatenꝰ dubites dyabolū ⁊ ãgelos eiꝰ i ignē et̄nū a xp̄o eē mittēdos vbi nūq̄ carebūt pena quã eis ꝑ̄parauit diuia iuſticia qualiter vero ſpūs ſeparati paciuntur ab igne dictū eſt abunde in quadrageſimali de penitencia

ꝙ pena demonum nunq̄ terminabitur·

QVarto ꝯſideranda eſt pena demonū tõe termini qꝛ nunq̄ finiet̄ ⁊ q̄d ſuper h̄ dixit Orige·ad h̄ i q̄drageſimali diffuſiꝰ ē

ꝯtractatum q̄re ex dictis ꝯſtat ꝙ diſtrictus iudex eſt deus · q̄ ꝓpter vnum pctm̄ angel' nūꝙ pepcit · vt dicit tho· i· pte· q· lxiiii· Tenendū ē firmiter ꝙ volūtas bonoꝝ āgeloꝝ ꝯfirmata eſt in bono · ⁊ voluntas demonū obſtinata eſt in malo· Cauſam huius obſtinacionis nō optet accipe ex grauitate culpe ſed ex ꝯdicione nature ſeu ſtatus q2 vt dic̄ aug· li· de fide ad pe· Sic deus creauit āgelos vt q̄ vellent ꝑpetuo boni eſſent· qui aūt nollēt nunꝙ eos diuīo munere repararet · Sicq3 ineternū demones obſtinati luent penas neq̄cie ſue a q̄b3 nos liberet chriſtus redemptor benignus Amen·

¶ Sermo quartus de bello quod continue geritur inter demones et homines·

Sumus in cotidiana frequentiq3 pugna cum angel' malis q̄ nos tēptare non deſinunt· vt peccātes eoꝝ tandē iungamur ſocietati· Ex h̄ petri· i· epiſt· c· ii· dicebat· Sobrii eſtote ⁊ vigilate q2 aduerſarius vr̄ dyabolus tāꝙ leo rugiens circuit querens q̄3 deuoret· Cui reſiſtite fortes in fide· Et ecclia ſcā in officio aploꝝ nos āmonet ſic· Eſtote fortes in bello ⁊ pugnate cū antiquo ſerpente ⁊ accipietis regnum eternum q2 tn̄ pleriq3 q̄nq3 diffidūt· nec arbitrantur ſe poſſe demonū effugere mille nocendi modos· ſicq3 in peſſima peccata labunt̄· Jdcirco in h̄ ſermone aliq̄ de ipſis demonib3 aperiemus q̄bus intellectus poterit q̄libet animi vires aſſumere ad pugnandū ſtrennue cū illis q̄ nr̄am ꝑdicionem procurant· de quibus tria miſteria erunt declaranda ·

¶ Primū dr̄ ꝑſidencie· ¶ Secundum potencie· ¶ Tercium reſiſtencie·

¶ De ꝑſidencia demonum· ⁊ qualiter omnia diſponūt ad interitum hominum ·

¶ Capitulum ¶ Primum ·

Habent demones inter ſe deputata malediccionis officia· ⁊ cuncta q̄ poſſunt ordināt ad trahēdū hoīes vt dei precepta tranſgrediantur· Jmperant ſuperiores ⁊ inferiores obediunt Sed ꝑ huius ptis clariore noticia de ꝑſidencia demonū locuturi conſideremus illam ſcd̄m triplicē reſpectū· Prio reſpectu angeloꝝ maloꝝ ¶ Scd̄o reſpectu āgeloꝝ bonoꝝ ¶ Tercio reſpectu corpoꝝ ſuperioꝝ

¶ Qualiter demones preſunt demonibus ·

Prio ꝯſiderem9 ꝑſidēciā demonū reſpectu ipſoꝝ āgeloꝝ maloꝝ Vtꝝ· ſ· int̄ eos ſit ꝑlacio· Et arguūt q̄dā ꝙ n̄ ꝑ° q2 oīs ꝑlacio ē ſcd3 aliq3 ordīe3 iuſticie· S3 demones totalit̄ a iuſticia cecidrūt g° in eis non ē prelacio· ¶ Secundo vbi non eſt obediencia ⁊ ſubiectio nō ē ꝑlacio· Hec aūt ſine concordia eē nō poſſunt q̄ ī demonibus nulla eſt ſcd̄m illud puer· xiii· Jnter ſupbos ſꝑ ſūt iurgia· g° in demoibus non ē prelacio· Tercio ſi in demonib3 eēt aliqua

p̄lacio aut h̄ pertineret ad eorum̄ naturam aut ad eoꝝ culpā vl' penā
Sed non ad eoꝝ naᵃam q2 ſubiectio ⁊ ſeruitus non eſt ex natura· ſ3
ex pctō ſubſecuta nec ptinet ad culpā vel penā q2 ſic ſupiores demo
nes q̄ magis peccauerūt inferioribus ſubderentur· nō g° eſt prelacio i
demonibus· Incontrarium eſt ipſa veritas· Nā glo· i· ad coꝛ· xv· dic̄
Quādiu mundus durat angeli angel'· hoīes hoībus ⁊ demones de=
monibus p̄ſunt· Racio q̄ie inter demones eſt p̄lacio ſcdm tho· q· cxi·
q2 actio ſeq̄r naturā rei quorūcūq3 naᵉ ſunt ordinate optet q3 eciam
actiones ſubinuicem ordinent̄ ſicut p3 in rebus corpalibus q2 enī in
feriora corpa naᵉali ordine ſunt infra celeſtia corpa actiones ⁊ mot9
eoꝝ ſubduntur actionibus ⁊ motibus celeſtium corpum manifeſtu3
eſt autem q3 demonū quidā naturali ordine ſub aliis ɔſtituunt̄· vn̄ ⁊
actiones eoꝝ ſunt ſub actionibus ſupioꝝ ⁊ h̄ eſt q3 racō3 p̄lacionis
facit vt· ſ· actio ſubditi ſubdat̄ actioni p̄lati· Sic igit̄ ipſa naturalis
demonū diſpoſicio requirit q3 in eis ſit p̄lacio· Conuenit eciā h̄ diuīe
ſapīe q̄ nihil in vniuerſo inordinatū relinq̄t q̄ attingit a fine vſq3 ad
finē fortiter ⁊ diſponit oīa ſuauiter vt dr̄ ſapie· viii· c· ¶ Ad p̄mum
g° dn̄dum q3 p̄lacio demonū non fundatur ſup eoꝝ iuſticia· ſ3 ſuper
iuſticia dei cuncta ordināns Ad ſcdm dn̄dū q3 ɔcordia demonum
qua q̄dam aliis obediūt nō eſt ex amicicia quā inter ſe habeant ſed
ex cōi neq̄cia qua hoīes odiunt ⁊ dei iuſticie repugnant eſt enim p=
p̄um hoīm ipioꝝ vt eis ſe adiungant ⁊ ſubiciāt ad p̄pam neq̄cia3 ex
equendā quos pociores viribus vident ¶ Ad tercium dn̄dū q3 demo
nes nō ſūt eq̄les ſcdm naturā vn̄ in eis eſt natural' p̄lacō qd̄ in hoīb3
nō ɔtingit q̄ natura ſūt pares q3 autē ſupioribz īferiores ſubdantur
non eſt ad bonum ſupioꝝ ſ3 magis ad malū eoꝝ q2 cū mala facere
maxīe ad miſeriā ptineat p̄eſſe in mal' ē eſſe magis miſerum·

¶ Qualiter angeli boni hn̄t p̄lacionem ſuper demones·

SEcundo ɔſideremus p̄ſidenciā demonū reſpectu āgeloꝝ bo=
noꝝ· Vbi videndū erit an boni angeli habeant p̄lacionē ſup
malos ⁊ poſſet argui q3 non p̄° q2 p̄lacio āgeloꝝ p̄cipue at
tenditur ſcdm illuīacōes ſed mali angeli cū ſint tenebre non illuīant̄
a bonis g° boni angeli non hn̄t p̄lacionē ſuper malos· Secūdo ad ne
gligenciā p̄ſidentis ptinere vident̄ ea q̄ p̄ ſubditos male fiunt· Sicut
p3· xxxviii· di· c· Error· Conſentire· c· Quid enī p̄deſt· xlviii· di· c· Per=
ueīt· lxviii· d· c· Faciētis· ii· q· vii· c· Negligere· xvii· q· ii· c· Si q̄s· xxx=
ii· q· iii· c· Qui p̄t extra d̄ homicidio· c· Sic̄ dignū S3 demones multa
mala faciunt ſi ergo ſubſunt prelacioni bonorum angelorum videtur
in āgel' bonis eſſe aliqua negligencia quod eſt inconueniens Ter
cio p̄lacio āgeloꝝ ſeq̄r naᵉe ordinē ſed ſi demones de ſingul' ordibus
ceciderunt vt cōiter dicitur q2 ipſi ⁊ ſi non fuerūt ī ordib9 ſimplicit̄
fuere ſcdm quid inquantū erant aliqui diſpoſiti ſi ſtetiſſēt eē de vno

ordine alii de alio ſcđm variā diſpoſicōꝫ ſuoꝝ naꞇaliū. Sic multi de
mones multis bonis āgel' ſunt ſupiores ordie naꞇe nō gͦ boni āge=
li ꝑlacionē hñt ſup omnes malos. Contra iſtos ē auctoritas aug. q̄
iii. de trinitate ait. Spūs vite deſertor atqꝫ pctōr regitur ꝑ ſpūm vite
racionalē piū ⁊ iuſtū. Et grego9. dic̄ ꝙ ptātes dicunꞇ angeli quoruꝫ
ditioni virtutes aduerſe ſubiecte ſunt. Rñdet tho. vbi ſupra. ꝙ to=
tus ordo ꝑlacionis pͦ ⁊ originaliter ē in deo ⁊ pticipatur a creaturis
ſecundum ꝙ deo magis apppinquat. Jlle enim creature ſup alias i=
fluenciā hñt q̄ ſunt pfectiores ⁊ deo ppinq̄ores. Maxima autē pfe=
ctio ⁊ ꝑ quā maxime deo appropinq̄tur eſt creaturaꝝ frueciū deo ſi
cut ſunt ſancti angeli qua pfectione demones ꝑuanꞇ ⁊ ideo boni an
geli ſup malos ꝑlacionem hñt ⁊ ꝑ eos reguntꞇ ¶ Ad ꝑmum gͦ dicē
dum ꝙ ꝑ ſcōs angelos multa de diuinis miſteriis demonibus reue=
lanꞇ cum diuia iuſticia exigit. vt per demones aliqua fiāt vel ad pu
nicionem maloꝝ vel ad exercitacionem bonoꝝ. Sic̄ in rebus huma
nis aſſeſſores iudicis reuelāt tortoribus eius ſniam. Hmōi aūt reue
lacōnes ſi ad angelos reuelātes compenꞇ illumiacōes ſunt q̄ ordiant
eas ad deum ex pte vero demonū non ſunt illumiacōes q2 eas in de
um non ordinant ſꝫ ad exactionē ppe iniq̄tatis ¶ Ad ſecundū dicen
dū ꝙ ſancti ageli ſunt miniſtri diuie ſapie. vñ ſic̄ diuia ſapia pmit
tit aliq̄ mala fieri ꝑ malos angelos vl' hoies pptet bona q̄ ex eis eli
cit ita ⁊ boni angeli nō totaliter adhibēt maloſ a nocendo ¶ Ad ter
cium dicendū ꝙ angelus q̄ eſt inferior ordine naꞇe ꝑeſt demonibꝫ q̄ꝙ
uis ſupioribus ordie naꞇe q2 virtus diuie iuſticie cui inherent boni
āgeli pocior eſt q̄ꝙ virtus naꞇal' angeloꝝ. vñ ⁊ apud hoies ſpūal' indi
cat oīa vt dꝛ .i. ad corin. ii.

¶ ꝙ demones non ſubduntur actionibus corporum celeſtium.

TErcio ꝯſideremus ꝑſidenciā demonū reſpectu corpū ſupio=
rū vbi diſputandū eſt vtꝝ demones ſubdanꞇ actionibꝫ cor=
poꝝ celeſtiū ⁊ q̄dā ꝯtendunt pbare ꝙ ſic. Primo q2 demones
ſecundum certa augmenta lune aliquos hoies vexant. q̄ pptet h̄ lu=
natici vocanꞇ vt pꝫ Marci. iiii. ⁊. xvii. Sed h̄ nō eſſet niſi corpibꝫ ce
leſtibꝫ ſubiacerēt. gͦ ſubiacēt actionib9 celeſtiū corpū. Secundo nigͦ
māntici obſeruāt certas ꝯſtellacōes ad inuocādos demones qđ nō face
rent ſi demones corpibus celeſtibꝫ nō ſubderēꞇ. Tercio celeſtia cor=
pa virtuoſiora ſunt q̄ꝙ inferiora ſed q̄buſdā inferioribꝫ corpibus de=
mones arcenꞇ. ſ. herbis lapidibus ⁊ ſonis q̄buſdā ac vocibꝫ vt a por
phirio dictū aug. introducit. x. de ci. dei. gͦ multomagis demones
ſubdunꞇ actioni celeſtium corpum. Contra iſta omnia eſt ipſa racio
Nā demones ſunt ſupiores ordine nature q̄ꝙ corpa celeſtia. Agens
autem eſt ſuperius paciente. vt auguſtinus dicit duodecimo ſuper
geneſim ad litterā. Cum ergo demones ſint ſubſtancie itellectuales

corpibus nō vnite pȝ ꝙ n̄ ſubdūť actiōi corpū celeſtiū nec ꝑ ſe nec ꝑ accidens nec directe nec indirecte Ad p̄mū rn̄det tho·q·cxv·i·ptis ꝙ demones ſcd̄m certa augmenta lune ꝯtingit vexare ppť duo Pⁱo q̄dē ad h̄ ꝙ infamēt creaťam dei·ſ·lunā vt Criſoꝰ·ꝛ hieroꝰ· dicunt Secundo q̄ cum n̄ poſſint operari niſi mediātibus naťalibus virtutibus vt diceť in ſuis opibus ꝯſiderant corpū aptitudīes ad effectos intentos manifeſtū eſt ꝙ cerebrū eſt humidiſſimū oīm pcium corpis vt ariſt·dić ꝛ ideo maxime ſubicit opacioni lune q̄ ex ſua ppꝛietate hȝ mouere humorē in cerebro aūt pficiunť vires animales ꝛ ideo demones ſcd̄m certa augmēta lune pturbāt hoīs fantaſiā qn̄ conſiderāte cerebrum eē ad h̄ diſpoſitum Ad ſcd̄m dić tho·ꝙ demones aduocati in certis ꝯſtellacōibus veniūt ppter duo·Pⁱo vt hoīes in hūc errorē inducant ꝙ credant aliqđ numen eſſe in ſtellis·Secundo qꝛ ꝯſiderāt ſcd̄m aliq̄s certas ꝯſtellacōnes materiā corpalē eſſe magis diſpoſitā ad effectus ꝑ q̄bus aduocāť Ad terciū vero dić aug·x·vł·xi de ci·dei·ꝙ demones alliciūť ꝑ varia genera lapidū herbaꝝ lignorū aīalium carminū rituū non vt aīalia cibis·ſȝ vt ſpūs ſignis·inq̄tū h̄ eis exhibenť in ſignum honoris diuini cuiꝰ ipſi ſunt cupidi nā vt di·xxvi·q·v·c·Nec miꝝ·Ad h̄ inuitať dyaboluꝰ vt adoreť q̄ſi deus

¶ De potencia demonū q̄ ſupat ſcd̄m naťam oēm potenciā hoīm ¶ Capłm ·iii·

Ad potenciā demonū iā ſermo nr̄ vertenduꝰ ē q̄dē vix poſſunt credere multi q̄ de illa veraciſſime ſūt cōſcpta verūtn̄ p̄ter ea q̄ ſancti doctores dicunt adſunt condiana exempla eoꝝ q̄ magicis artibus inuoluti ſtupenda ꝛ ineffabilia qđāmodo operari videnť·Has artes vt Iſido·inq̄t·viii·li·eth·Primus inueit zoroaſtes Rex Bactrianoꝝ quē Ninus rex Aſſirioꝝ interfecit De qº eciā aug·li·xxi·de ci·dei·c·xiiii·aſſerit ꝙ qn̄ natus ē pº riſit Immiſcent ſe hmōi artibȝ demōes ꝛ pmittente deo fiunt que hoīes facere nullo pacto poſſent vt tn̄ iſta magis nobis innoteſcant ꝯſideranda nobis occurrit potencia demonū ſcd̄m triplicē reſpectuȝ ¶ primo reſpectu miracłoꝝ· ¶ Secundo reſpectu deluſionū ¶ Tercio reſpectu veracionū ꝙ demones q̄uis nō poſſunt facere miracula pn̄t tn̄ facere vera opa ſcd̄ȝ facultatē hominum

Primo ꝯſideranda eſt demonū potencia reſpectu miraculoꝝ vbi a doctoribus diſputať vtrum demones poſſunt miracula facere ꝛ rn̄det Alex·in·ii·volumīe ſūme·ꝛ tho·i·pte·q·cxiiii ꝙ ſi miraculum ppē accipiť demones miracula facere nō pn̄t nec aliqua creaťa ſed ſolus deꝰ qꝛ miraculū ppē dr̄ qđ fit p̄ter ordīeȝ tociꝰ naťe create ſub qº ordīe oīs virtus creaťe ꝯtineť·Diciť tn̄ q̄nq̄ȝ miraculum large qđ excedit humanam facultatem ꝛ conſideracionē ꝛ ſic demones pn̄t facere miracula q̄ ſcȝ hoīes mirātur inquātū eoꝝ facultatem ꝛ ꝯgnicionem excedunt·Nam vnus homo inquantū facit ali-

quid quod eſt ſupra facultatem ⁊ cognitionē alterius ducit aliū ī ad miracionem ſui operis vt quodāmodo videat̄ miraculū opari. Sciē-dum tñ φ quāuis hmōi opa demonum q̄ mirabilia videntur ad ve-ram racionem miraculi non pertingant ſunt tñ qñqꝫ vere res. Sicut magi pharaonis per virtutē demonū veros ſerpētes ⁊ ranas fecerūt Et ſicut qñ ignis de celo cecidit ⁊ familiam Job cum gregibus peco-rum vno impetu abſumpſit ⁊ turbo domum deiciens filios eius oc-cidit. Sic eciā demonibus operantibus factum eſt vt terre athenienſi um vaſtarentur aquis. Refert aug. xviii. li. de ci. dei. c. ix. φ poſtq̄ cō dite fuerīt athene vt athene vocarēt̄ qd certe nom̄ a minerua ē que gre ce athena dr̄ hanc cauſam varro indicat. Cū apparuiſſet illic repen-te Oliue arbor ⁊ alio loco aqua erupiſſet Regem prodigia iſta mo-uere ⁊ miſit ad apollinem delficum ſciſcitandum quid intelligendū eſſet quid ve faciendum Jlle reſpondit φ olea Mineruam ſignifica-ret vnda Neptunum eo φ eſſet in ciuium poteſtate ex cuius pocius no-mine duorꝝ deorꝝ quorum illa ſigna eſſent Ciuitas vocaretur Jſto Ci crops oraculo accepto ciues omnes vtriuſqꝫ ſexus Mos enim tunc ī eiſdem locis erat vt eciā femine publicis conſultacionibus intereſſent ad ferendum ſuffragium conuocauit. Conſulta igitur multitudine mares p̄ neptunno femine p̄ Minerua tulere ſnīas ⁊ quia plus v-na inuenta eſt feminarꝝ Minerua vicit. Tunc neptunus iratus ma rinis fluctibus eſtuātibus terras athenienſium populatus eſt quoni am ſpergere lacius quaſlibet aquas difficile demonibus non eſt. hec aug. ſequitur tho. vbi ſupra φ quāuis materia corpal' non obediat ā gel' bonis ſeu malis ad nutum nec demones ſua virtute poſſint trāſ mutare materias de forma in formam poſſunt tamen adhibere que-dam ſemina que in climatibus mundi inueniunt̄ ad aliquos effectus complendos vt dicit aug. in. iii. de trinitate dei. Jdeo omnes tranſmu taciones corpalium rerum que poſſunt fieri per aliqnas virtutes na turales ad quas pertinent predicta ſemina poſſunt fieri per operaci onem demonum huius ſeminibus adhibitis. Sicut cum alique res tranſmutantur in ſerpentes vel ranas que per putrefactionem gene rari poſſunt. Jlle vero tranſmutaciones corporalium rerum que non poſſunt fieri virtute nature nulla operacione demonis perfici poſſūt ſecundum rei veritatem. Sicut quando corpus humanum mutetur ī corpus beſtiale aut φ corpus hominis mortuum reuiuiſcat. Dicta ſunt omnia iſta ad confirmacionem precedencium nam niſi pietas di nobis ſubueniret a poteſtate demonum nunq̄ effugeremus.

Qualit̄ demones poſſunt multiplicit̄ deludere ſenſus humanos

Secundo conſideranda eſt demonum potencia reſpectu delu-ſionum vt enim dicit Bona. in ſecundo di. viii. poſſunt demo-nes d'ludere ſēſus hūanos ⁊ h̄ tpl'r. Prio oñdēdo pñs eē qd ñ ē.

Scđo oſtēdendo rem aliť q̄ ē· Ter° abſcōdendo qđ pñs ē· Primū q̄dē
facit ſpēs offerēdo· Scđm q̄dē facit ſenſū vel obiectū variādo· Terci
um vero īpedimētū p̄ſtādo p̄mū intelligi p̄t ſic qñ fantaſmata exiſtē
cia interius offerūť forti oblacōe ipſi virtute interiori vel virtus inte
rior fortiter illis intēdit ſilitudo rei videť eſſe veritas ħ manifeſtum
ē p natam nā frenetico pp̄ter aſcenſū fumoſitatū ad cerebꝝ ex mo=
dica occaſione exteriori vť q̄ videat ł audiat multa q̄ ñ ſunt ſibi p̄ſē
cia Siliter p fortē ꝯuerſionē intencionis fantaſma vť veritas· ſicut
aug·exemplificat q̄ q̄dā tāta ꝯuerſione recogitabat cuiuſdā mulieriſ
ymaginē q̄ ei carnaliť ꝯmiſceri videbatur eciā vigilando p hūc mo
dum poteſt demon diuerſa hoī facere apparere· Eſt de ħ exemplum
in·ii·dyalogoꝝ·li·vbi narrat gre·qualiť dum ꝯſtrueretur monaſte=
rium quoddā in q° aderat ſcūs Bñdictus inuentū eſt ſub terra ydolū
quoddā eneū qđ cū fřes ꝑtaſſent in coq̄nā viſum eſt eis q̄ exiliſſet
inde flamma ignis que totā coq̄nā potuiſſet incendere q̄ cum p ſpūꝫ
ꝯgnouiſſet beatus benedictus cucurrit ad eos ⁊ oracione facta fāta=
ſticum illud euanuit ¶ Scđo p̄t dyabolus deludere ſenſus oſtendēdo
rē aliter q̄ eſt nā naturaliter p̄t ꝯtingere ħ pp̄ter variacōꝫ aliquā ex
pte organi Sicť qñ humor ſanguineus vel vapor igneus deſcendit ad
oculos vť homini q̄ ea q̄ exterius ſunt ſint rubea vel pp̄ter variaci
cionem aliquā ex pte obiecti ſicut ꝯtingit aliqñ q̄ expoſicione cāde=
le vel diſpoſicione paleaꝝ videnť palee eſſe ſerpentes· ¶ Ter° pñt
dyaboli deludere ſenſus abſcondendo qđ pñs eſt· Nā res q̄ pñs eſt
dupliciter p̄t latere ſenſū nřm Aut q2 īpeditur virtus ſenſus ne per
ueniat ad ſenſibile Aut q2 impeditur ſpecies ſenſibił ne ꝑueniat ad ſē
ſum ⁊ vtroq3 modo fieri p̄t virtute demonis· De hac deluſione dif=
fuſe loquitur aug·xviii· li·de ci·dei·c·xvii·xviii·⁊·xix·vbi inducit q̄
tradunt gentiles de ſociis dyomedis ꝯuerſis in volucres dituntq3 tē
plū dyomedis eſſe in inſula dyomedia nō lōge a mōte gargano·q̄ eſt
in Apulea ⁊ ħ templū ēcumuolare atq3 incolere aues illas tā mirabi
li obſeq̄o vt aquā īpleant ⁊ aſꝑgant ⁊ eas ſi greci venerint vł grecoꝝ
ſtirpe progeniti non ſolū q̄etas eſſe veꝝ eciā inſuper adulari· Si aūt
alienigenas viderint ſubuolare ad capita tāq̄ grauibus ictibꝫ vul=
nerare vt eciā perimāť· Nā duris ⁊ grandibus roſtris· ſatis ad hec
p̄lia ꝑhibentur armate ħ varro vt aſtruat ꝯmemora talia nō minus
incredibilia de illa magna ⁊ famoſiſſima Circe q̄ ſocios quoq3 Vlixis
ꝯuertit in beſtias ⁊ de archadibꝫ q̄ ſorte duch trāſnatabāt qđdā ſtag
num atq3 ibi ꝯuertebantur in lupos ⁊ cum ſiīibus feris p illius regi=
onis deſerta viuebant· Si autē carne nō veſcerentur humana rurſus
poſt nouem annos eodē renatato ſtagno reformabantur in homines
Si enim dixerimus hec non eſſe credenda non deſunt q̄ dicant talia
fuiſſe expertos· Nam ⁊ nos inquit· Auguſtinus cum eſſemus In Ita=
lia audiebamus talia de quadam regione illarum parcium vbi ſta=
bularias mulieres ī caſeo dare ſolere dicebāt ībutas his mał artibꝰ

q̄bus vellent ſeu poſſent viatoribus pñ in iumēta illico verterēt ⁊ ne
ceſſaria queq̧ ꝑtarēt· Poſtq̧ perfuncta opa iterꝝ ad ſe redirēt nec tñ
fieri in eis mentē beſtialē ſed rōnalē humanāq̧ ſeruari· Sicut Apule
yus in libris quos aſini aurei titulo inſcpſit ſibiipſi accidiſſe vt acce
pto veneno humano aīo ꝑmanēte aſinus fieret aut indicauit aut fin
xit h̄ vel falſa ſunt vel tā inuſitata vt merito nō credātur· Firmiſſi=
me tñ credēdum eſt non ſolum aīm ſed nec corpus q̄dem vlla rōe ar
te vel ꝑtāte demonū in mēbra ⁊ liniamēta beſtialia poſſe cōuerti· Sz
ꝑt eſſe vt corpa ipſa hoīm non alicubi iaceant viuencia q̄dem· ſz mlt
to grauius atq̧ vehemencius q̄ ſomno ſuis ſenſibus obſeratis taliſ
q̧ eciā ſibi ipſe hō videat̄ ſic vt talis videri ſibi poſſit in ſomnis ⁊ ꝑ=
tare onera q̄ onera ſi vera ſūt corpea ꝑtant̄ a demonibꝫ vt illudat̄
hoibus· Nā q̄dā noīe preſtancius pr̄i ſuo ↄtigiſſe indicabat vt vene
nū illud ꝑ caſeū in domo ſua ſumeret ⁊ iacerꝫ in lecto ſuo quaſi dor
miens q̄ tñ nullo° poterat excitari· poſt aūt aliquot dies cūvelut evi
gilaſſet dicebat ⁊ quaſi ſomnia narraſſe q̄ paſſus eſt· Caballū ſe· ſcꝫ
factum ānonā inter alia iumēta militis baiulaſſe qđ ita vt narrauit
factum fuiſſe ↄptū ē q̄ tñ ei ſua ſomniavidebant̄· Indicauit ⁊ ali9 ſe
domui ſue ꝑ noctē anq̄ā requieſceret vidiſſe venientē ad ſe ph̄m quē
dā ſibi notiſſimū ſibiq̧ expoſuiſſe nonnulla· Platonica q̄ ātea roga
tus exponere noluiſſet ⁊ cū ab eodē ph̄o q̄ſitū fuiſſet· cur in domo e9
fecerat· qđ in domo ſua petenti negauerat· Nō feci inq̄t ſꝫ me feciſſe
ſomniaui· Ac ꝑ h̄ alteri ꝑ ymaginē fantaſticā exhibitū eſtvigilanti
qđ alter vidit in ſomniis· h̄ ad nos eis referentibus ꝑuenerūt quoſ nō
eſtimamus fuiſſe mentitos· h̄ aug·

Qualiter demones poſſunt vexare corpora·

TErcio ↄſideranda ē demonū potencia reſpectu vexacionum
pn̄t vexare hūana corpa· Vt inq̄t aug· li· de natā demonum
nā ꝑpter ſubtilitatē natē pn̄t penetrare q̄cunq̧ corpa ſine obſtaculo
inſuꝑ pn̄t illa corpora perturbare ⁊ moleſtare vt clare pꝫ in euāge=
liis· de his quos chriſtus liberauit· Diebus eciā meis aliquas muli
eres demoniacas vidi ⁊ audiui illas loquētes talia q̄ nō niſi demōes
dicere potuerunt ⁊ virtute ihesu xp̄i liberate fuerūt Inter ceteras tñ
vna fuit· Neapolis anno dñi· M· cccc· lxx· De qua exꝑtus ſum q̄ re
feram Predicante me ibi tꝑe quadrageſimali· Sonabat vndiq̧ ru=
mor q̄ anime quorūdā defunctoꝝ intrauerāt corpus eius loq̄batur
illoꝝ ydiomata ↄmemorabat geſta ⁊ que nunq̄ ipſa didicerat enar
rabat· Acceſſit ad eam cum ſuis Illuſtriſſimus Calabrie dux· Regi9
ꝑmogenitus duxit eū in admiracōꝫ non ꝑuā· dum ſecretiſſima illoꝝ
defunctoꝝ aperiebat q̄dam vero die egoipſe ad eam videndam acceſ
ſi ⁊ q̄ꝑmum intraui camerā in qua multi aderant· Ipſa vero iuuen
cula iacebat in lecto cepit furere oculos torquere vultumq̧ minacerꝫ

et triſtẽ exhibere Tãdẽ clamãs aiebat· Tu vẽniſti huc tu ad q̃d ad quid·Ego rn̄di vt tecū p̄lier in noīe ih̄u glioſi at illa·q̃d vis volo di xi ſcire q̃ſnã es illa rn̄dit·Ego ſū ſtephanus ſiculus quõdã armiger ꝛ ſtipendiarius·Ego ſubdidi mentitis o fallax ꝛ imunde ſpūs·Adiuro te per iheſum in cuius noīe omne genu flectit̃·celeſtiū·terreſtrium·ꝛ infernoꝝ·vt veritatẽ patefacias·Tūc cū grandi moleſtia ilh9 corpis arroganter rn̄dit·Ego ſū dyabolus at ego quare dicebas ꝙ eras aīa ſtephani ſiculi ꝛ illa vt decipiã·Ad h̄ eniȝ intẽdimus vt decipiamus q꞉ vellemus oēs hoīes fore dampnatos ſicut ꝛ nos ſumus Iteꝝ ego interrogaui eam·ꝛ quare me nõ decepiſti·ſed mihi veruȝ confeſſus es·Ille addidit ꝓpter officium tuū·q꞉ tu predicas euãgelicam veritatem ꝛ es inimiciſſimus nr̄·Ego replicaui quare q꞉ inquit nos ſolicitamus hoīes vt ꝓdantur tu vero trahis illos vt conuertanẗ dixi ad h̄ ego q̃s ego ſum rn̄dit·Tu es frater Robertus q̃ ꝑ omnem Italiam pluribus annis fuiſti contrarius operibus nr̄is ꝛ nouiẗ veniſti Neapolim ꝛ p̄ma die quadrageſime predicaſti in caſtro coram Rege Ferdinãdo·Ego pecii ab illo quare odio habetis deum · rn̄dit q꞉ eiecit nos a celo empyreo ꝛ p̄uauit nos dignitate noſtra ꝛ ne im morer multis ꝑ longū ſpacium ad interrogata rn̄dit·lȝ q̄nq꞉ male libenter ꝛ ita docte·Ita efficaciter ita eciã hoſtiliẗ veritatem exp̄mebat ꝙ omnino ꝛ ifallibiliter deprehendi ipſum dyabolum eẽ cui cū p̄cepiſſem vt in noīe ih̄u corpus illud exiret nec eum lederet p9 multas cauillaciones faciente miſericordia dei abſceſſit·Remãſit vero puella illa pallida ꝛ a me interrogata quid faceret · Rn̄dit ſe a ſompno euigilaſſe cū omnium menbroꝝ ſuoꝝ colliſione·Quare aūt de9 permittat aliq̄n hoīes ſic vexari rn̄det ꝙ hoc facit aut ad maloꝝ punicionẽ aut ad bonoꝝ purgacionẽ ꝛ ꝓbacõȝ aut ad ſue glīe manifeſtacõnem iudicia tn̄ eius abyſſus multa ·

ꝙ omnes volentes poſſunt non ſolum reſiſtere demonibus ſed eciam illos vincere ꝛ ſuperare ·

Capitulum· Tercium ·

QVm audiūt hoīes q̃ de demoib9 dicta ſūt nimio terrore corripiūtur diffiduntq꞉ poſſe ſaluari dū opus ẽ cū hoſtib9 tam terribilibus ꝯſerere man9 verūtn̄ vt gre·ait·Debilis ẽ hoſtis ꝛ non vincit niſi volentẽ q̃re facile eſt nõ ſolū reſiſtere viribus demonū ſed eciã illos vincere ꝛ ſuꝑare qd̄ vt plene innoteſcat in h̄ tercio miſterio oſ̄demus ꝙ q̃libet volens dyabolum ꝛ oēs demões ad malū nos ip̄pellẽtes p̄t confundere ꝓbabim9 aūt h̄ triplici racione·

Primo racione ligacionis· Secundo racione cuſtodicionis· Tercio rõne permiſſionis·

ꝙ per dominum iheſum chriſtum ligata eſt poteſtas demonum ·

PRimo p̄t vnuſquiſq꞉ dyabolo reſiſtere illumq꞉ vincere ꝛ ſuperare racione ligacionis quia per dominum iheſum ſaluatorẽ noſtrum eius ꝑtãs eſt ligata·vnde apoc̄·xx·c·Johannes ait·

Vidi angelum·i·criſtum deſcendentem de celo/habentem clauem ab
yſſi/et cathenam magnam in manu ſua/et apprehendit draconē ſer
pentem antiquum/qui eſt diabolus/et ſathanas et ligauit eum·No
tandum tamen ſcdm Bona·di·xix·iii·li ꝙ ſicut eciam dicit magi=
ſter in textu ꝑ paſſionem xp̄i ſumus a poteſtate diaboli liberati·om=
nes quidem quantum ad ſufficienciam·Sed illi ſoli qui ſunt de eius
corpore/qd eſt eccīa quantum ad efficaciam Diabolus em̄ an̄ paſſio=
nem xp̄i habebat duplicem manum·ſ· attrahentem et impellentem
Manus attrahens erat poteſtas trahendi ad limbum eciam iuſtos⁊
ſanctos Manus impellens erat poteſtas precipitandi in malum vel
ꝑ fallaciam vel ꝑ violenciam/quia temptabat vt draco/temptabat vt
leo⁊ prima manus/ſcʒ attractiua erat tante potencie vt nullus poſ=
ſet ei reſiſtere et hec fuit ei omnino amputata ꝑ xp̄m Jā em̄ nullum
iuſtum poteſt ad limbum trahere quia ꝑ paſſionem xp̄i deletum eſt
cyrographum peccati Ade·Manum autem impellentē habebat ita
fortem/vt cum magna difficultate poſſet quis ei reſiſtere/et ideo fere
in omnibus regnabat/omnes em̄ vel ſuꝑabat ꝑ fraudulenciam vel ꝑ
violenciam·et hec poteſtas debilitata eſt ꝑ xp̄m ꝑ quem lumen veri
tatis apit̄ contra fraudulenciā dyabolicā ⁊ adiutoriū virtutis tribui
tur ↄtra dyabolicā violenciā·Apparuit aūt lumen veritatis ⁊ interi=
us ꝑ diuinā inſpiracōnē ⁊ exterius ꝑ hūanā inſtructionē iā em̄ oib9
eſt veritas ꝑpalata·⁊ ideo deſtructa ē ydolatria q̄ p̄us regnabat ad
iutoriū eciā virtutis tribuit̄ ꝑ grē infuſionē q̄ rep̄mit ↄcupiſcenciā·
ꝙ propter angelū cuſtodientē poſſum9 dyabolo reſiſtere·

Secūdo p̄t vnuſq̄ſqꝫ dyabolo reſiſtere illūqꝫ vincere⁊ ſuꝑare rōne
cuſtodicōis nā hn̄t oēs hoīes āgelū cuſtodiētē vt hiero·docꝫ
ſuꝑ math·⁊ ponit mgr̄ in·ii·di·xi·quare ſi tēptat dyabolus
ad malū angelus cuſtodiēs inducit ad bonū·De cuſtodia vero bono
rū angeloꝝ dictū ē in quadrageſimali in ſermone de amore dei ad
aīam ideo h̄ nō curo diffuſius de illa tractare·

ꝙ deus n̄ ꝑmittit vt dyabol9 tēptet hoīem ꝑ voluntate ſua·

Tercio p̄t vnuſq̄ſqꝫ dyabolo reſiſtere illūqꝫ ſuꝑare rōe ꝑmiſſi
onis vt em̄ dic̄ apoſ·i·ad coꝝ·iiii·Fidelis deus q̄ nō ꝑmittit
vos tēptari ſupra id qd poteſtis ſꝫ facit cū tēptacōe ꝓuentuꝫ
Nunq̄ g° deus ſinit aliquē a demone īpugnari cui nō p̄ſtet grām
ne decipiat̄ aut opp̄mat̄·Nr̄a igit̄ intereſt fortiter dimicare qꝛ ſi le
gitie certauerimus coronabimur qꝛ vt dr̄ Jacobi·i·Beatus vir q̄ ſuf
fert tēptacionem quoniam cum ꝓbatus fuerit accipiet coronam vite
quam nobis largiatur chriſtus dei filius·Amen·

Sermo quintus de cognicione ſuperbie que fugienda eſt ne cū an
gelis ruentibus deputemur·

Paulū admodū prodeſſet nobis intelligere que dicta ſunt d
iudicio dei contra angelos tranſgreſſores niſi omni ſtudio ⁊
diligencia elaborauerimus tumētem ſupbiā fugere⁊ deteſta

xi Ipſa ſiq̄dē eſt oīm viciorꝝ regia quā difficile multi ꝯgnoſcūt q2 vici
ū eſt ſpūale latet ī corde viget ī m̄te feruet in aīo ⁊ ſola volūtate de
liberata ꝯplet̄ q2 tn̄ ꝑ extrinſeca ꝯgnoſcūt īt̄nſeca vt ſic ſupbiā ꝯgno
ſcamus mundoſqꝫ nos ab eius labe ſeruemus de fructibꝫ ⁊ ſignis ſup
bie dicemus in pn̄ti. diſtinguemus aūt ſub tꝫ articlis xii. fructꝰ

Primi articuli. Primus fructus extollencia. Secū
dus arrogancia. Tercius vana glīa. Quartus iactancia.

Secundi articuli. Primus fructus ambicio. Secun
dus ypocriſis. Tercius ptinacia. Quartus ingratitudo.

Tercii articuli. Primus fructus inobediencia. Se
cundus curioſitas. Tercius contencio. Quartus preſumpcio

Q ſuperbi deificant ſeipſos ⁊ ſpernūt deum celi quia ſe cognoſce=
re nolunt.

Primus fructus q̄ ſignum ē ſupbientis animi extollencia dr̄
qn̄. ſ. aliq̄s ꝑpt̄ dona aut natē aut fortune vt ſic loq̄mur. aut
ſpūalia aut corpalia aut tpalia puta ꝑpter diuicias generis
nobilitatē corpis formoſitatē robur ⁊ fortitudiem eleganciā ſubtili=
tatem ingenii fecunditatē memorie ⁊ ſilia deificat ſeipſum ⁊ deū cogꝰ
ſcere negligit. Contra illud qd̄ dr̄ Iheremie. ix. c. Nō glиet̄ ſapiēs in
ſapia ſua nec fortis in fortitudine ſua. nec diues in diuiciis ſuis ſed ī
hoc glorieт̄ q̄ gliat̄ ſcire ⁊ noſce me. Seq̄tur ex h̄ ignorācia ſui q̄ ob
liuionem inducit infirmitatis ⁊ fragilitatis hūane ⁊ certe dāmificat̄ ī
h̄ hō dū deficit ab ea regula q̄ cūctis ē oīs ſapiē fundamentū. Voce
q̄ppe oim tā ſcōꝝ q̄ phorꝝ cognicio ſuiipſius p̄dicat̄ lex p̄cipua fru=
ctifere vereqꝫ ſapie. Vn̄ Bern. li. de ꝯſideracōe ad eugeniū ait. No=
ueris lꝫ omnia miſteria lata terre alta celi ꝑfunda maris ſi te neſcie=
ris ſilis eris edificāti ſine fundamento ruinā nō ſtructurā facies. Et
aug. in phe. quarti li. de trin. Laudabilior eſt aiꝰ cui nota eſt infir=
mitas ꝑpa q̄ q̄ ea nō reſpecta vias ſyderꝝ fundamenta terrarꝝ ⁊ fa=
ſtigia celorꝝ ſcrutatur ⁊ hugo li. i. de aīa. Melior es ſi teipſum cog=
noſcas q̄ ſi te neglecto ꝯgnoſceres curſus ſyderꝝ vires herbarꝝ com
plexioēs hoīm natās aīaliū celeſtiū ⁊ terreſtriū ſciam hn̄s. Multi eī
multa ſciunt ⁊ ſeipſos neſciunt cū tn̄ ſumma phīa ſit cognicio ſui. ⁊
Macrobius. li. de ſomnio Scipionis. Delfici vox h̄ fuit oraculi ꝯſu=
lenti ad beatitudiem. qꝰ itinere ꝑuenire poſſꝫ ſi te iq̄uit noueris. Su
ꝑbi itaqꝫ ꝯtēpto deo in ſeipſis ꝯfidunt nō arbitrantes deum ſupiorē
nec ſe periculis paſſionibꝰ ⁊ morti ſubiectos. Talis erat ſuperbia
Atrei qui dum fratris filios in odium occidiſſet dicebat equal' aſtris
grauior ⁊ cūctos ſupo. altū ſupbo vertice attigēs celū. Talis fuit ſup=
bia Romanorꝝ de q̄bus aug. li. i. de ci. dei. c. i. dic̄. q ad tantam ſup=
biam extollenciā reputacionemqꝫ deueneꝛt q ſe deos eſtiabāt vn̄ iq̄t
Hoc vero qd̄ dei eſt ſuperbeqꝫ anime ſpiritus inflatus affectat amat
qꝫ ſibi in laudibus dici. Parcere ſubiectis ⁊ debellare ſuperbos. Ta

his fuit ſuperbia Domiciani Imperatoris qui vt ſcribit Suetonius
Eutropius ⁊ Beda/li.de tpib9 ſFuit veſpaſiani fili9 ⁊ frater iunior
Titi/cui Tito domicianus in imperio ſucceſſit/imo ita fuit regnādi
cupidus ꝙ ſepe fratrem interficere ſatagebat ⁊ clam ⁊ palam ſem=
per fraudes illi parabat quem Titus ſemper ferebat paciēter. Tan
dem mortuo Tito/in imperium ſublimatus oſtendit ſe in principio
moderatum valde/ſimulauit diligere ſtudia literarum ⁊ bibliothe=
cas reficere ita videbatur horrere cedes/vt ne boues immolare man
dauerit/ſed firmatus ſeuerus apparuit Senatores eciam nobiliſſīos
occidit/pſecutus eſt xp̄ianos ⁊ iudeos ſcd̄m Euſebium li.iii.hiſtorie
eccleſiaſtice.⁊ ſcd̄m horoſium li.vii.ſe deum et dominum iuſſit ap=
pellari/⁊ in cunctis primordiis literarum ſuaꝝ dicebat.Dominus
et deus veſter Domicianus ita mandat.Tandem deo permittente a
cubicularus ſuis ſeptē vulneribus occiſus ē.anno etatis ſue xlv.Ad
excellenciam inſuper aſcendit cor Herodis Agripe qui occidit Jaco
bum ⁊ petrum incarcerauit.Refert quidem Joſephus.xix.antiqui=
tatum libro ꝙ cum Ceſaream adueniſſet/et ad eum tocius prouincie
viri vnanimiter conueniſſent/ille veſte fulgenti ex auro argentoqꝫ
mirabiliter contexta indutus/incipiente die procedit ad theatrū/vbi
cum primos ſolis radios veſtis argentea ſuſcepiſſet/repercuſſo ſplē=
dore duplicatam ſpectantibus lucem fulgor metalli vibrantis effu=
dit/vt intuentibus pſtringeret aciem terror aſpectus.Illico adulātis
vulgi concrepant voces dicentis.Nuncuſqꝫ vt hominem te timui=
mus/ſed ex hoc iam.ſupra humanam naturam te eſſe fatemur/⁊ dū
adulatoribus demulceretur honoribus/⁊oblatos ſibi diuinos hono=
res non reſpueret repente mortifero viſcerum dolore corripitur ⁊ dū
p manus ſuoꝝ deportaretur dicebat.En ego veſter deus ducor ad
mortem/iuxta igitur quinqꝫ dies vermibus eius viſcera corrodenti=
bus expirauit/nec mirꝝ/quia vt dicitur iacobi iiii.c.Deus ſuperbis re
ſiſtit.et Seneca tragedia.i.Sequitur ſuperbos victor a tergo deus

¶Quod ſuperbi cum ſuis proximis conuerſantur arroganter

SEcund9 fructus ſupbie/q̄ ſignū eſt ſupbie ſi ſupbia cordis ar
rogantia dicitur.hic facit primos puipendere/⁊ ī dictis ge=
ſtis motibus cunctiſqꝫ extrinſecis rebus/ſupbe cū primis ſe
habere qui ſic eſt arrogans ſupbe incedit ſupbe loquitur ſupbe in=
gredit̄ ⁊ egreditur ſupbe comedit ſupbe omnia facit cum clamore et
ſtrepitu minis ⁊ contumeliis veruntn̄ contra iſtos eſt auctoritas ec=
cle.iii.c.dicentis.Quanto maior es humilia te in omnibus.Et Ci=
cero in.i.de officiis inquit.In rebus eciam pſperis ſupbia fugienda
⁊ arrogancia nā vt aduerſas res ſic ⁊ ſecundas/imoderate ferre le=
uitatis ē ⁊ Ouidi9.iii.de arte amandi.Nō natet ī vultu dānoſa ſup=
bia vro.Dicit Caſſiodorus in epl̄is.Ornamentum omnium bonoꝛꝫ
ē ſincera benignitas igit̄ ſi tu gradu aut dignitate aut virtute ſupas
rliquos noli illos pedib9 ꝯculcare ſis amabil̄ effabil̄ ⁊ vultu facieqꝫ

placidꝰ ⁊ vt dic̃· Sen̄· ad Lu· Sic cū īferiore viuas queād modū te cū
ſupiore viuere velles Sc̄bit̄ ī poliĉtōe· li· v· ꝙ Gratianꝰ optimꝰ īpa=
tor arguentibus eū amicis ꝙ in oēs familiaris eſſet nimium ⁊ cōmu
nis reſpondit ſe talem velle imperatorem eſſe p̄uatis quales impe=
ratores ſibi eſſe priuatum optaſſet Bene eſt vt qui aliis imperat ti=
meatur; ſed melius vt diligat̄ de hoc Cicero li· ii· de officiis ait Om=
nium rerū nec aptius quicꝙ̄ ad opes tuendas ac tenendas ꝙ̄ diligi
nec alienius ꝙ̄ timeri laudat̄ ergo manſuetudo in omnibus eciā mag
nis viris dūmodo tanta non ſit vt vileſcat auctoritas Recitat Va=
lerius li· v· de Alexandro magno ꝙ cū vidiſſet militem quendam
ſenio confectū frigore nimio ſtupefactū cum ipſe eſſet in ſede ſubli=
mi ꝑpinqua igni ſurrexit ⁊ ſuis manibus illum in ſede ſua repo=
ſuit dicens illud ſalutare ſibi futurum· Sed nobis qui criſtiani ſumꝰ
exemplum xp̄i ſatis eſſe debet de quo ſic pulchre loquitur hieroni=
mus in epiſtola ad Anthonium monachum· Dominus noſter hū=
ilitatis magiſter diſceptantibus de dignitate diſcipulis vnū appꝛhē
dit ex puulis dicens niſi querſi fueritis ⁊ efficiamini ſicut puuli nō in
trabitis in regnū celoꝝ qd ſe docere tātū nec facere videretur docuit
exemplo dum diſcipuloꝝ pedes lauit dū loq̄tur cū Samaritana dū
ad pedes ſibi ſedente Maria de celorum diſputat regno dum tradi=
torem oſculo excipit dum reſurgens p̄mo mulierculis apparuit Ad
idem eſt textus Cipriani lxxxxiii· di· c· Dominus

¶ Quod ſupbi querunt gloriam tp̄alem que nihil eſt

TErcius fructus qui ſignū eſt ſupbie eſt vana gl̄ia ſed quo=
modo vana gl̄ia dicatur pleriqꝫ audire cupiunt nam ſi loq̄=
mur de illa beata de qua pſal· ait· Exultabunt ſancti in glo
ria certe vana n̄ eſt quam cuncti deſiderare tenent̄ Tēporalis adhuc
gloria vana nō eſt que virtuti fauet conformatur nature ⁊ animum
ad queqꝫ difficilia ⁊ ardua roborat ē hec ſcd̄m ambro· li· de officiis
clara cum laude noticia ⁊ ſcd̄m Tullium in rethorica eſt frequens
de aliquo fama cum laude· Laus vero vt dicit ariſtotiles p̄mo rētho
ricoꝝ eſt ſermo elucidans magnitudiez rei· vnde aug· ſuper iohan=
nem· Gloriari idem eſt ꝙ clarificari· De hac gloria inquit· Seneca
ad Lucillum· Nulla eſt tā excelſa virtus que dulcedine glorie nō tā
gat̄ ⁊ Hieronimus ad Sabinianum Naturali ducamur malo ⁊ adu
latoribus noſtris libenter fauemus· Et quāꝙ̄ nos reſpondeamus in
dignos ⁊ callidꝰ rubor ora ꝓfundat tamē ad laudē ſui intrinſecus aī
ma letatur· Et Claudianus· Gaudet eñ virtus teſtes ſibi iūgere mu
ſas· Carmen amat quiſquis carmine digna gerit· et ouidius libro d
triſtibꝰ Deniqꝫ n̄ puas aīo dat gloria vires· ⁊ fecunda facit pectora
laudis amor ⁊ ecc̄· xli· Curā inquit ſapiens habe de bono nomine ⁊
puer· xv· Fama bona impinguat oſſa· ⁊ xii· q· i c· nolo· Aug· famaꝫ tu
endam hortatur· ⁊ idē· v· de ciui· dei· c· xii· dic̄· de Romanis Gloriaꝫ

ingentem diuicias honeſtas volebant hanc ardentiſſime dilexerunt.
ꝓpter hanc viuere voluerunt ꝓpter hanc⁊ mori nõ dubitauerunt. Et
xviii. c. eiuſdem. Hec ſunt duo illa libertas⁊ cupiditas laudis huma
ne que ad facta ꝯpulere miranda Romanos. Nõ g° videtur gloria
fugienda quã oẽs efferunt miris laudibus. Sed Alex. in. ii. ⁊ tho. xx=
ii. q. cxxxi. dicunt ꝙ glīa tp̄alis poteſt appeti ordinate. ⁊ inordinate
cum p̄mo modo nõnullũ eſt peccatũ nã cũ quis cogitat bonũ ſuũ di
gnum laude⁊ approbat illud cupiẽs ab aliis laudari aut ꝓpter diui
num honorem aut propter primoꝝ ſalutẽ aut appetẽdo nõ appetit
cõtra deum⁊ primũ nec in glīa finẽ ꝯſtituit de ſuperbia ⁊ vana glīa
reprehẽdi non p̄t ¶ Inordinate vero glīa appetitur p̄mo qñ quis q̄=
rit gloriam de eo quod eſt pctm̄ ſicut luxurioſus de carnalitate. Ira
cundus de vindicta⁊ contumeliis⁊ ſimilia de q̄bus aliq̄ gloriantur
quos reprehendit pſal. dicens Quid gloriaris in malicia? q̄ potens
es in iniquitate. Secũdo gloria appetitur inordinate cum eã q̄s que=
rit de eo qđ nõ hꝫ puta de ſciencia de ſap̄ia de ſcīmonia vite⁊ hmõi
Tercĩo qñ q̄s querit glīam de eo qđ non eſt gloria dignum vt de di=
uiciis de pulchritudine de fortitudine de edificiis de dominiis⁊ qui
buſlibet tp̄alibus bonis fatue quippe hoīes in his gloriantur⁊ va=
ne q2 omnia iſta fumus ⁊ fauilla ſunt Ideo ſapiẽs ecc̄. i. c. p iſtis dic̄
Vanitas vanitatum⁊ omnia vanitas. Criſ. ſup iohem ſic ſequit̄ huc
verſicꝫ. Si ſaperent q̄ in potencia verſantur in parietibꝫ ſuis oībꝫ⁊
veſtibus ſcriberent in domo in foro ⁊ in egreſſibus ⁊ ante omnia in
conſcienciis ſuis vt ſemper eum ⁊ oculis cernerent ⁊ corde ſentirent
quoniam eo ꝙ multe ſunt rerum facies ⁊ ymagines falſe. que deci=
piunt incautos iſtud oportet cotidie carmen ſalutare ⁊ in prandiis⁊
in cenis ⁊ in omnibus conuentibus libenter vnumquemqꝫ proximo
ſuo canere a proximo ſuo libenter audire quia vanitas vanitatum⁊
omnia vanitas. Hec ille. An non videmus ꝙ breui deficiunt omnia.
dicit Jeremias quadrageſimo capitulo. Omnis caro fenum ⁊ omnis
gloria eius quaſi flos feni exiccatum eſt fenum ⁊ cecidit flos. Ideo
Hugo libro primo de anima inquit. Dic mihi vbi ſunt amatores
mundi qui ante pauca tempora vobiſcum erant nihil ex eis reman=
ſit niſi cineres ⁊ vermes homines fuere ſicut tu comederunt biberũt
riſerunt duxere in bonis apparentibus dies ſuos in puncto autem
ad inferna deſcendere hic caro eorum vermibus illic anima eternis
ſuppliciis deputatur donec rurſus infelici cõmercio colligati ſempit̄=
nis inuoluantur incendiis ⁊ Baruch. iii. Vbi ſunt principes genciuꝫ
et qui dominantur ſuper beſtias q̄ ſunt ſuper terrã q̄ in auibꝫ celi lu
dũt q̄ argẽtũ theſaurizãt⁊ auꝝ i q° ꝯfidũt hoīes⁊ ñ ē finis acq̄ſicõis
eoꝝ q̄ argẽtũ fabricãt⁊ ſoliciti ſt̄ nec ē iuẽcõ opũ illoꝝ exterminati ſũt

tū ad inferos deſcenderunt·Et alii in loco eoꝝ ſurrexerūt·Ad h̄ facit
exemplū de quodā Jmpatore mortuo ad c9 ſepulchꝝ accedēs q̄dam
ph̄s tumulo patefacto videns cadauer illud horribile dixit·Jntuitus
ſum cadauer ceſaris in ſepulchro ⁊ vidi eum liuido colore coloratum
putredine circundatū aluum eius diruptum ⁊ vermiū cateruas q̄ per
illum tranſeuntes diſcurrebant crines non adherebāt capiti dentes
patebāt labiis conſumptis ⁊ dixi Vbi nā Ceſar chorus puellaꝝ ma=
gnitudo diuiciaꝝ catua baronū acies militum vbi ſunt canes venan
tes equi veloces aues rapaces thalamus depictus lectus eburneus
aurum citrinū mutatoria veſtimēta diuerſa cibaria cāticum lire or=
ganoꝝ ſonitus·Te verebantur homines timebant p̄ncipes colebant
vrbes vbi eſt tanta potencia ⁊ tam p̄clara magnificencia·Et rn̄dit mi
hi h̄ oīa defecerunt in me qn̄ defecit in me ſp̄us meus ⁊ reliquerūt in
h̄ me miſerum ſepulchro circumuoluto putredine carnis mee·

ꝙ ſupbi iactāter de ſe loquāť ⁊ q̄liť p̄t q̄s abſq3 pctō ſe laudare
Q Vartus fructus qui ſignū ē elate mentis iactācia dť ⁊ ē cuz
quis p̄p̄o ore ſe laudat h̄ autem incōueniens eſſe dictis ſcō=
rum ⁊ phoꝝ demonſtrať·vnde ſapiens prouer·xxvi·ait·Lau
det te alienus ⁊ non os tuum aliena labia non lingua tua·Et Cice=
ro in p̄mo de officiis·¶ Turpe eſt de ſeipſo predicare·⁊ Quintilia=
nus li·viii·de oratoria inſtitucōne·Vicōſa eſt iactacō inſertq3 audiē
tibus non modo faſtidiū ſed eciā plerumq3 odium ⁊ Seneca li·ii·de
beneficiis·Retrahenda eſt manus iactacō res loquātur nobis tacenti=
bus·Quādo autem q̄s p̄t de ſeipſo dicere abſq3 pctō l3 dictū ſit in q̄
dragesimali tn̄ h̄ repetēdū ē·Jdeo nota ſcdm doctrinā Alex·in·ii·vo
lumine ſumme ꝙ aliq̄s p̄t tripl'r ſe laudare·¶ Primo meritorie·
¶ Secundo venialiter·¶ Tercō mortaliter·¶ Primo cum merito ⁊
h̄ tripl'r·aut pp̄ter caritatem dei aut propter caritatē p̄ximi·aut pp̄ť
caritatem p̄p̄am·¶ Primo laudet ſe quis propter caritatē dei vt ſue
bonitati gr̄e referatur de h̄ ſic loquitur Ciprianus in ep̄la ad Dona
tum·Odioſa iactacō eſt quamuis nō iactatum eſſe poſſit ſed gratuz
quicq̄d nō hoīs virtuti aſſc̄bit ſed d̄ dei munere predicať ſic fecit glo
rioſiſſima virgo dum viſitauit Elizabet·Luce·ii·quando cecinit ver
ba illa ſuauiſſima Magnificat aīa·m·d·¶ Secundo poteſt quis cuz
merito ſe laudare propter caritatem proximi vtputa ne ſcandaliſeť·
propter verba detrahencium·Nā vt d̄r·vi·q·i·c·Sunt plurimi qui
vitam moreſq3 bonoꝝ āplius q̄̄ debent laudāt·Jdeo pmittit de9 ma
los in obtrectacionē ⁊ obiurgacō3 prorūpe vt ſi q̄ elacō ab ore laudā
ciū in corde naſciť ab ore vitupāciū ſuffoceť·Quadere ſepenumero d̄
viris bonis ⁊ iuſtis puſilli ſcandaliſantur ideo licet quandoq3 vir=
tutes proprias aperire·Sic fecit Auguſtinus q̄ in ſermone q̄ legiť
in feſto ipſius ait·Caritati veſtre de nobiſipſis hodie ſermo r̄ddēdus
eſt·qr eni3 vt ait apoſtol9·Spectaculum facti ſum9 mūdo āgelis et

hominibus qui nos amāt querunt quid laudent in nobis q̄ nos ode=
runt q̄runt q̄d detrahāt nobis nos aūt in vtroqꝫ medio ꝯſtituti adiu
uante deo ⁊ vitā ⁊ famam ſic cuſtodire debemus vt nō erubeſcāt de
tractoribus laudatores· Hinc paulus·ii·coꝝ·x·⁊·xi·c·tā alta de ſeip
ſo ꝓnunciat Nam vt inquit Hiero· in argumēto in epl'a ad coꝝ·Co
rinthi ſunt Achayci·⁊ hi ab apoſ· audierūt verba veritatis ⁊ ſubuer
ſi ſunt multifarie a pſeudo apoſtolis qui multa dixerunt cōtra pau
lum Tercō poteſt quis laudare ſe cum merito ꝓpter caritatē ꝓpam
qū eſt in aliq̄ tribulacōne vt ſe cōſoletur·ſicut Job dicebat·xxix·c·O=
culus fui ceco pes claudo manus debili ⁊ pater eram quōdam pau=
peꝝ·Secundo in laude ſuiipſius poteſt eſſe peccatum veniale·cuꝫ·ſcꝫ
dr̄ aliq̄d qd nō eſt ꝯtra deum nec ꝯtra ꝓximum Tercō p̄t q̄s lauda=
re ſe cum peccato mortali vt cum q̄s laudat ſe de eo qd eſt ꝯtra hono
rē dei puta de aliq° mortali eciā ſi veritas dicatur aut cū q̄s nimiſ ſu
ꝑbe ꝓfert de ſe falſa vt decipiat ꝓxios vel cauſa cupiditatis vel cau=
ſa gl'ie aut cum q̄s refert aliqua de ſe in exp̄ſſaꝫ proximi cōtumeliaꝫ
ſicut faciebat Golias·i·Regū·xvii·c·q̄ dicebat·Ego exprobraui agmi
bꝫ iſrl' hodie·Et ſicut peccatū ē iactacia ita ⁊ Ironia q̄ ē cū q̄s de ſe
miora dicit vt reputet̄ bonꝰ·p̄t aūt fieri dupliciter ſcd̄m tho·xxii·q·c=
xiii·vno° cū veritate ⁊ ſic nō eſt peccatū niſi ꝑ aliꝰ ↄ̄cūſtancie corru=
pcōꝫ alio° cū falſitate cū aliq̄s dic̄ illud quod in ſe nec recognoſcit
nec credit ⁊ de hoc dicit auguſtinus·xxii·q·ii·c· Cum humilitatis·
Cum humilitatis cauſa mentiris ſi non eras peccator menciendo ef=
ficieris quod vitaſti·Idem in·c·Nō ita·⁊ in·c·Incauti·dr̄ Incauti ſūt
humiles qui ſe menciendo illaqueant·Debet tamen vnuſquiſqꝫ ſem
per eſtimare ſe peccatorem vnde di·v·c·ad eius·Bonaꝝ mentium eſt
ibi culpam cognoſcere vbi culpa non eſt·

¶ Articulus ſecundus de quatuor aliis fructibus ſupbie quoꝝ p̄=
mus eſt ambicio

A Dmonet nos diuina ſcp̄tura ut ſupbie crimen effugiamus o
ſtendēs deū omnipotētē illā nō paꝝ odire· Vnde amos ſex
to dicit dn̄s exercituū deteſtor ego ſupbiā·et puer·vi·Arro=
gancia ⁊ ſupbiā et viā prauā et os bilingue ego deteſtor·et eccleſia=
ſtici·x·Odibilis eſt corā deo et hominibus ſupbia·Quare ipſe excel=
ſus dn̄s ꝯminat̄ ſupbis duriſſime·Dixit·n·Heremias·xiii·c·Requi
eſcere faciā ſupbiā infideliū et arrogāciā forciū humilabo·et·xviii·c
Ve corone ſupbie·et Jere·l·Ecce ego ad te ſupbe dicit dn̄s deꝰ exerci
tuū q2 venit deus tuus tempꝰ viſitacionis tue et cadet ſupbus ⁊ cor
ruet et nō erit qui ſuſcitet eū·Propterea in hoc articulo de aliis qua
tuor fructibus ſupbie loquamur

P Rimus fructus eſt ambicio qua quis inordinate dig=
nitates appetit et honores·hec immanis beſtia totum

fere mūdū deſtruit ſtatꝰ oēs ꝯ̄tbat ſcādala plima ꝑit eccliamq̄ꝫ ꝯfū=
dit. vnde in. c. nihil. de electōne dicitur. nihil eſt quod magis officiat
eccłie dei ꝙ̄ ꝙ indigni aſſumunt̄ prelati ad regimē aīaꝝ. h̄ ideo ē q̄r
ambicioſi preſumunt ⁊ ingerunt ſe p̄cibus ⁊ precio vt dignitates ac=
quirant. Sed audiant Criſ. di. lx. c. Multi. dicentē. Quicunq̄ꝫ deſidera
uerit primatum in terra inueniet confuſionem in celo nec inter ſer=
uos xp̄i cōputabitur qui de p̄matu tractauerit. Et. viii. q. i. c. In ſcrip
turis ponit̄ dictum apoſ. ad hebreos. v. nemo ſibi aſſumat honorem
ſed qui vocat̄ a deo tanq̄ꝫ Aaron. ¶ De ypocriſi maligna xp̄o exoſa.

Secundꝰ fructꝰ ſupbie eſt ypocriſis que vt dic̄ alex. i. ii. ē amor
apparentis boni q̄n q̄s ē malus ⁊ ſimulat ſe eſſe bonum. De
his ypocritis loquit̄ ariſt. i. Elencoꝝ. Quibuſdā inq̄t eſt magis
op̄epciū videri eē ſapiētes ꝙ̄ eē ⁊ non videri. Et Seneca ad Lucillū
ait. Qd loq̄mur ſenciamꝰ ꝯcordet ſermo cum vita ⁊ iteꝝ ad eundem.
Multomagis ad rem ꝑtinet q̄lis tibi ꝙ̄ q̄lis aliis videaris. Et idem
ad eundē. Illud te admoneo ne eoꝝ more q̄ non proficere ſed ꝯſpici
cupiūt facias aliq̄ q̄ in habitu tuo aut genere vite notabilia ſint. hos
ypocritas ſupra oēs pctōres deteſtatus eſt dn̄s iheſus xp̄s. naꝫ math.
v. dixit. Cum facis elemoſinam noli tuba canere ſicut ypocrite faciunt
⁊. vi. c. Cum ieiunatis nolite fieri ſicut ypocrite triſtes. ⁊. vii. c. Atten
dite a fermento phariſeoꝝ quod eſt ypocriſis. ⁊. xv. c. Ypocrite bn̄ ꝓphe
tauit de vobis Iſaias. ⁊. xxiii. c. Ve vobis ſcr̄be ⁊ phariſei ypocrite q̄
clauditis regnum celoꝝ āte homines vos eīn non introitis nec intro
euntes ſinitis intrare. Tales ſunt religioſi ignorātes. q̄ in p̄dicacōni
bus ⁊ cōfeſſionibus ac ꝯſiliis dānant ꝯiugia aſſerūtq̄ꝫ neminem i ſta
tu matrimonii poſſe ſaluari. Et iterum math. xxiii. Ve vobis ſcr̄be ⁊
phariſei ypocrite q̄ comeditis domos viduaꝝ orōnes longas orantes
Tales ſunt religioſi ⁊ ſacerdotes multis artibus bona viduaꝝ rapi
entes ⁊ iteꝝ ibi. Ve vobis ſcr̄be ⁊ phariſei ypocrite q̄ circuitis mare. ⁊
aridā vt faciatis vnum proſelitum ⁊ cum factus fuerit facitis eū fili
um gehenne duplo ꝙ̄ vos. Proſelitus dicebat̄ q̄ ex gentilitate ꝯuer
tebat̄ ad iudaiſmum ad quod phariſei multum elaborabant propt̄
inanem gloriam. Sic hodie religioſi qui indiſtincte induunt fratres ⁊
penitentes de tercō ordine. Et iteꝝ. Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei ypoc̄
te qui decimatis mentā et anetum ⁊ ciminum ⁊ reliquiſtis que ma=
iora ſunt legis iudicium miſericordiam ⁊ fidem. Tales ſunt multi q̄
ſibi conſciam de minimis faciunt que aliquando peccata non ſunt
tn̄ & odio formali primi de detractōnibus ⁊ infamiis nō curāt. ⁊ ite
rum Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei ypocrite q̄ mundatis quod deforis eſt
calicis ⁊ paraplidis intus pleni eſtis immundicia ⁊ dolo. Tales ſūt
q̄ tantū opiones vulgarium de q̄buſdā ad rē nō ꝑtinētibꝰ paſcūt vt
ferre añ oculos ſcapulare. ⁊ nudos oñdere pedes ac ſimilia que ſi fi
ant vt hoībꝰ oñdāt̄ ypocriſis vicium ſapiunt ſecus ſi bono aīo ⁊ ꝓp̄t
diuinum amorē ⁊ iteꝝ Ve vobis ſcr̄be ⁊ phariſei ypocrite q̄ ſiles eſtis

ſepulchris dealbatis q foris patet hoibus ſpecioſa intus vero plena ſunt oſſibus mortuoꝝ ⁊ omni ſpurcicia·Et iteꝝ·Ve vobis ſcribe ⁊ phariſei ypocrite qui edificatis monumenta pphaꝝ p̄res vr̄i occide-runt illos Nec miꝝ ꝙ ita acriter perſecutus eſt ypocritas chriſtus. quiapt dr Jſaie·ix·c·Omnis ypocrita eſt nequā·⁊ aug·lxxxiii·di·c·Ne mo·Nemo nocet amplius in eccl'ia q̄ q̄ puerſe agēs nomē vel ordi-nem ſanctitatis⁊ ſacerdotis hꝫ Concordat huic ſnie· Ciceronis dictū in p̊ de officiis·Tocius iniuſticie nulla capitalior ē q̄ eoꝝ q cū ma xime fallant id agunt vt boni viri eſſe videant̄· Cognoſcere pn̄t oēs ſapientes ⁊ viri graues ypocritas a fructibꝫ eoꝝ vt docuit xp̄s ma-thei·vii·q̄ ſunt primoꝝ odia pſecuciones ·detractiones·ipaciēcie·ā-bicōes·appetitus honoris ⁊ laudis diligencia querendi fauores dn̄o rū tpalium/mendacia/fictiones/extra clauſtrum diſcurſus inutiles mulierum frequentationes et ꝯuerſaciones et his ſimilia·Taceo qđ ſcio qđ vidi qđ audiui vnuſquiſqꝫ iudicet ſeipſum vnum tamen aſſe-rere poſſum ꝙ rariſſimi ſunt qui religioſam vitā pfitentes aut ſpiri tualem ypocriſis labe non deturpent̄ fatet̄ hoc Hiero·q̄ li·ii· contra pelagianos ait · Quāuis aliis viciis carere poſſumus ypocriſis ma culam non habere aut nullorum aut paucoꝝ eſt

Quod ſuperbi ptinaces ſequuntur proprium ſenſum

TErcius fructus ſuperbie dicitur ptinacia dicit̄ ptinax q̄ ita firmiter ſuo heret ſenſui vt nemini velit acquieſcere ſequi-tur pprias opiones ⁊ iudicia ſpretis conſiliis ⁊ ſapientum ⁊ amicoꝝ dictis·Ne igitur quis ptinax dep̄hendatur tria principa liter debet obſeruare Primum vt proborum virorum ſentēciis ma gis q̄ꝫ proprie inhereat hoc ſcribitur extra de conſtitutionib9 ·c·Ne innitarisvbi ſic habet̄·Ne innitaris prudencie tue prudēcie ſue innititur q̄ ea que ſibi agenda vel dicenda videnẗ patrum decretis preponit Jdem ponit̄ extra eodem·c·Canonum·⁊·viii·q·i·c·Sciendū⁊·iii·q· ix·c·pura Scđum vt a ceptis que bona credebat⁊ poſtmodum cōpe rit mala ſiue in dictis ſiue i factis retrocedat·vnde dicitur xx·q·iii·c· Diffinitio·Diffinitio incauta laudabiliter eſt ſoluenda·Jdem in ſen tencia·pōr·i·c·Magne Auguſtinus doctor eximius fecit librum re-tractionum Arrius hereticus fuit ptinax⁊ periit Sic gayus flammi neus fuit ptinax ⁊ princeps ⁊ ab hanibale apud lacum tranſimenū deuictus eſt et occiſus Tercium quod obſeruandum eſt vt euitetur ptinacia ꝙ quantumcumqꝫ homo ſit ſapiens in rebus tamen duris ⁊ arduis vtatur maturis conſiliis·Jnquit enim hieronimus ſuper il lo verbo Jſaie iii ⁊ conſiliarius non eſt tibi·Greci poete laudabilis ſapiencie dixerunt p̄mū eē beatū qui p ſe ſapiat·Secundū q̄ ſapiētes audiat qui autem vtroqꝫ caret hunc inutilem eſſe tam ſibi q̄ꝫ aliis·

Quod ſuperbi ingrati ſunt deo ⁊ hominibus

QVartus fructus ſupbie dr̄ ingratitudo · Solent ſuperbi eſſe
ingrati deo⁊ hoībus naꝫ ſupbꝫ bñficia ⁊ dona q̄ hꝫ a ſe hr̄e
aut propriis meritis credit cui apoſ·i·ad corinth·iiii·ait·Quid habeſ
qḋ nō accepiſti ſi autē̄ accepiſti cur gl'iaris quaſi nō acceperis⁊ Jaco
bi·i·c·Omne datū optimū⁊ omne donū pfectū deſurſum ē·Superbꝫ
gͦ nec deū recognoſcit nec pximo bñfico refert grās imo ſp detrahit
ſemper conquerit̄ qꝛ nulli vellet ſubditus eē vel obligatus·

Articulus tercius de quatuor aliis fructibus ſupbie quoꝝ pͥmus
eſt inobediencia ·

SI diuerſis iaculis non vulneraret ſupbia mētes mortaliū nō
inſudarem tādiu ad eius expbracionem ſed quia ipſa pene
omnes inuoluit⁊ vix reperitur qui ab ipſa ſit alienus ideir
co in hoc artiͦ de quatuor eius fructibus vltimis adhuc dicemꝰ·pri=
mus itaqꝫ fructus inobediencia vocatur·ex h̄ filii parentibus ſubdi=
ti prelatis⁊ inferiores ſuperioribus obedire contēnunt h̄ aūt maxie
perficitur in illis qui ſe bonos reputautes cumvideant de facto ma
los ſuperiores ⁊ prelatos ab eoꝝ obediēcia ſe eximunt reputanteſ i=
iquum⁊ iniuſtū fore vt boni criminoſis ſubiciant̄⁊ reis·Contra iſtoſ
dicitAlex·in·iii·ſumme·in·q·Vtrum boni ſubici teneantur maliſ ꝙ
ſic quia mali ſubiciunt̄ mal'ꝓpter viciū puniendū⁊ boni ſubiciuntur
mal' ex dei ordinacione propter vtilitatem ſue purgacionis vñ Am=
bro·ſuper epl'am ad ro·xiii·c·ait·ſup illo verbo pͥncipes non ſunt ti
mori boni operis·ſi bonus ē pͥnceps bñ opantē ñ punit·ſed diligit·ſi
malus eſt non nocet bono ſed purgat eum ⁊ in·q·Vtrum ꝑlatꝰ ma
lus poſſit iudicare inferiorem bonum R̄ñdet ꝙ poteſt de officio ptā=
tis⁊ adducit exemplum Saulis·de quo·viii·i·q·i·c·audacter·⁊·ii·
q·vii·c·Sic de his·⁊ pͥmo regum·xxiiii·c·Qui cum eſſet a domino r̄
ꝓbatus iudicabat tamen populum dei ⁊ vniuerſus populꝰ eius iudi
cium expetebat vnde dicit Dauid poſt reprobacionem ꝓhtens ipſum
eſſe iudicem a dño propicius ſit mihi dñs vt non extendam manum
meam in xp̄um dñi·Dauid eciam cum eſſet adulter ⁊ homicida·int=
rogatus a propha ſentenciam in diuitem dedit·qui rapuit ouē pau=
peris dicens·Judicium mortis eſt viro huic·Salomon eciam amore
mulierum deprauatus coluit deos gencium tñ vniuerſa plebs Iſra=
helitica ad eius iudicium confluebat·⁊ in·q·vtrum honor ſit exhibē
dus malo prelato dicit alex·ꝙ quādiu ab eccl'ia toleratur debetur ſi=
bi honor·⁊ quāuis male preſideat quouſqꝫ ab eccleſia deponat̄ vt be
ne preſidēs debet haberi nec debent inferiores iudicare·vtrum bene
operentur ſed illos dominus iudicabit·⁊ in·q·Vtrum malus prela
tus magis ſit honorandus quam bonus ſubditus dicit ꝙ malus pre
latus inquantum prelatus magis debet honorari q̄ bonꝰ ſubditꝰ·
qꝛ magis eſt in pticipacione debiti honoris·Cōfirmāt̄ dicta p alex·
r·i··ii·c·vbi dr·Serui ſubditi eſtote in omni tiore dominis non tām

bonis ⁊ modeſtis ſ; eciā diſcol' ⁊ ad idē eſt textus·di·ix·c·Quicunq;·
⁊·ii·q·iii·c·Julian9·c·Qui reſiſtit·c·Si ei·c·Si bonū·c·ipatores·ca°·
Quid g° mīꝝ·Dū igit̄ ꝑlati mali ꝑcipiūt ea q̄ n̄ ſunt ꝯtra deū ⁊ bo
nos mores audiendi ſunt iuxta ꝑcepta dn̄i Math·xxiii·c·dicētis·Su
ꝑ cathedrā moyſi ſederunt ſcribe ⁊ phariſei· Oīa g° q̄ dixerint vobis
facite ⁊ ſeruate ſcd̄m vero opera eoꝝ nolite facere·

ꝙ ſupbi ſunt curioſi ſcire que non poſſunt aut non debent·

Secundus fructus ſupbie curioſitas vocatur ſcd̄m tho·xxii·
q·clxvii·Curioſus aliq̄s poteſt dici multipliciter· primo
q̄ q̄rit ſcire ꝙ ſupra vires ē·ꝯtra illud qḋ ſcribit̄ ecc̄·iii·ca°·
Altiora te ne q̄ſieris ⁊ fortiora te ne fueris ꝑſcrutatus·Sic ſunt cu-
rioſi q̄ volunt inueſtigare ingenio ſuo ſecreta dei ꝑ q̄bus dic̄ Lact·
li·i·diui·inſti·Veritas ⁊ archanum ſummi dei q̄ fecit oīa ingenio ac
ꝓpriis ſenſibus n̄ p̄t ꝯprehendi·Alioq̄n nihil int̄ deū hoīemq; di-
ſtaret ſi ꝯſilia ⁊ diſpoſiciones illius maieſtatis eterne cogitacio aſſeq̄
retur humana Secundo dr̄ curioſus cum q̄s q̄rit ſcire alioꝝ facta
q̄ ad ipſum nō ꝑtinent nā q̄libet ſeipſū inſpicere h; nō ꝓximos vt di
xi in quadrageſimali in ſermone de iudicio curioſo ⁊ temerario·qm̄
vt inquit·Cicero in q̄ſtionibus tuſculanis·ꝓpⁱum ſtulticie eſt alie-
na vicia cernere ſuoꝝ obliuiſci·Veꝝ hodie ipellit̄ illud dictum·Se
nece·li·ii·de ira·Aliena vicia an̄ oculos habemus a tergo nr̄a ⁊ de
h ait·Marcial' coquus Ad fr̄is culpā aq̄le tu luia ꝑtas· Ter° dr̄
aliq̄s curioſus cum q̄rit ſcire qḋ ſcire pcc̄m eſt vt artes magicas nam
vt dic̄ dn̄s Boñ·in·ii·di·vii·Hmōi artes exerceri non pn̄t abſq; pec
cato q2 ꝓhibitu; ē ⁊ ꝑ legem diuinā vt p; Leuitici·xx·⁊ ꝑ legē po-
ſitiuā vt hētur·xxvi·q·v·c·Si q̄s·c·Qui diuinaciones·c·Non liceat·
Racio huius ꝓhibitionis ē·q2 q̄ dyabolū aduocat per magicas artes·
aut quouiſmodo peccat in ſeipſu; dum ſe ꝯmittit diſcrimini peccat in
eccleſiā dum h; ꝯmerciū cū illo q̄ ē oīno ꝑuerſus ⁊ eccie aduerſari9 pec
cat eciā in maieſtatē diuinā dū recurrit ad dyabolū q̄ſi deus non ſit
oīpotēs ⁊ ſufficiens atq; benign9 Quarto p̄t aliq̄s dici curioſ9 cu;
q̄rit ſcire qḋ ſcire non ē pcc̄m ſ; cū debito modo vt faciūt illi q̄volūt
acq̄rere ſciam ꝑ artē notoriā· Et quinto dr̄ q̄s curioſus cū q̄rit ſci-
re ſed non ad debitum finem·

ꝙ ſuperbi ſunt contencioſi·

Tercius fructus ſuperbie contencio vocatur quia ſuperbi ſo-
lent eſſe verboſi ⁊ contendunt libenter ⁊ omnibus loquenti
b; ꝯtradicūt aſſumūtq; libēt̄ oē; ꝯtrarietatē vt videant̄ ſapiētes· De
hac ꝯtēcōe dixi i q̄dragesimali copioſe·

Quartus fructus ſuperbie dicitur ꝙ ſuperbi ſunt preſumptuoſi·

pre ſumpcō de qua ſunt tria notanda· Primum ꝙ p̄ſumpcō ſumitur
multiplr· Aliqn̄ ꝑ pbacione ſemiplena in iure ⁊ ſic dr̄ li·vi· de regu
lis iuris· Qui ſemel malus ſemꝑ p̄ſumit̄ eſſe malus· Scdo accipitur
p̄ſumpcio ꝑ quadā bona ꝯfidencia ⁊ ſic accipit̄ Judith ·viii·c· Bn̄dcuſ
es dn̄e q̄ non derelinq̄s p̄ſumentes de te· ⁊ di·iiii·c· Deniqꝫ· Tercio
ſumit̄ ꝑ vna ex ſpeciebus peccati in ſpūm ſcm̄· Quarta ſumit̄ prout
opponit̄ magnanimitati ⁊ ſic eſt ſpēs ſupbie ⁊ ꝑt ſic diffiniri · Preſū
pcio eſt viciū q° q̄s aggredit̄ vel exequit̄ ea q̄ ſunt ſupra facultatem
ſuā ⁊ condicionē· Hoc viciū opponitur magnanimitati ꝑ exceſſū· nā
magnanimitas eſt virtus moral' tendens ad magna opa ⁊ ad mag=
nos honores ſꝫ ſcdm racionē ⁊ ſcdm virtutē ſuā ⁊ dignitatē huic aūt
virtuti opponit̄ aliqd viciū ſcdm defectū ⁊ aliqd ſcdm exceſſum ſicut
⁊ aliis virtutibus moralibus ⁊ ſcdm defectū q̄dē opponit̄ viciū pu=
ſillanimitatis q° quis retrahit ſe ab his omnibus· quibus eſt dignus
vel aptus · dum· ſ· non conatur ad operandum ea que ſibi ꝯpetunt ·
ſecundum ſtatum ſuū ⁊ h̄ ꝓhibetur· ecc̄· vi· Noli inq̄t ſapiēs eſſe pu=
ſillanimis in aīo tuo· ſed ꝑ exceſſum opponit̄ magnanimitati p̄ſūp
cio q̄ attēptat magnū opus excedens facultatē ſuā qd quidē pctm̄ ē
ſcdm tho· xxii· q· xxx· qm̄ vt inq̄t Seneca li· de q̄tuor virtutibus Ma
gnanimitas ſi ſe ſupra modū extollat facit viꝝ minacē inflatū ⁊ inq̄
etū ⁊ turbidū ⁊ in q̄ſcūqꝫ excellencias dictoꝝ factoꝝqꝫ neglecta ho
neſtate feſtinū· Secundū notandū ꝙ ſi hō vult ſe retrahere ⁊ ꝯuerte=
te ad diuīa ꝑ oōꝫ ꝯtēplacionē ⁊ hmōi vniēdo ſe eiſ ꝑ īntellectū ⁊ volū
tatē quāuis diuīa ſint ſupra hoīem nō tn̄ dicet̄ p̄ſumptuoſus ſi debi
to modo ideſt ſcdm rōem ſe applicet eis ideſt ſcdm capacitatē ſuam·
Terciū notādū ꝙ ſi aliq̄s attemptat aliqd opus facere non ex ſe ſed
virtute diuini auxilii· h̄ nō erit p̄ſumptuoſū· Opus eīm magnū de ſe
cū fiducia diuini auxilii facultatē nr̄am nō excedit dūmodo illud ſit
ꝓporcionatū p̄ſuppoſito auxilio cōis grē· ſicut attēptando celebracōꝫ
ꝯmunionē religionis ingreſſum regimen īpoſitū cū debitis circūſtā
ciis ⁊ hmōi· Hi p̄noiati fructus a ſupbie radice ꝓueniūt eradicet̄ ar=
bor ⁊ fructus peribunt ⁊ ericcabunt̄· Niſi eīm humiles fuerimus he=
redes celeſtis regni nunq̄ eſſe valebimus· Ad qd nos ꝑducat Jhus
redēptor mundi qui eſt benedictus in ſecula ſeculorum· Amen·

¶ Sextus ſermo de iudicio dei contra primos parentes mandato di
uino inobedientes·

Preſtatur nobis in dies cā quare dei iuſticiā timere debea=
mus· Quiſnam non paueat dum ſecundum viridicam ſcri
pture ſancte tradicionem pro inobediencia primorū pa=
rentum ⁊ ipſos ⁊ omnem ipſorum poſteritatē penis grauiſ
ſimis viderit affici· Non ſinit deus iniuriam ſibi fieri quin ꝑ flagel=
la ſequencia oſtendat quantum ſibi diſpliceat non eſt acceptor pſo=

natum nec reſpicit cuiuſq̃ dignitatem non ꝑmiſit hoiem labentē im-
pune tranſire. Apud quoſdam tñ ipios ⁊ incredulos figmenta videt̃
eſſe que dicunt̃ de peccantibus hoibus ꝑnis. Jdeo in h̃ ſermone de
iudicio dei contra hoiem inobedientē dicturi tria more ſolito miſte-
ria declarabimus.

¶ Primum dr̃ cauſalitatis. ¶ Secundum qualitatis. ¶ Terciū pe-
nalitatis

¶ De cauſa pene primorum parentum quia propria voluntate prete-
rierunt dei preceptum.

¶ Capitulum. ¶ Primum.

SAtiſfaciendum arbitror in h̃ p° ca° eoꝝ opinioni q̃ ꝑmoꝝ
parentum culpā alleuiare immo excuſare nitunt̃ aſſerūt eq̃
dem ſi voluiſſet deus non peccaſſet Adam quaſi deus cauſa fuerit
tranſgreſſionis illius. Quare ad trāſquillitatem cordis opus eſt hic
quatuor dubia diſputare.

¶ Primū vtꝝ deus ſit cauſa peccati. ¶ Secundū vtꝝ deus poſſit fa-
cere volūtatē creatā ipeccabilē p naturā. ¶ Tercium vtꝝ deus debu
it ꝑmittere hoiem ipugnari. ¶ Quartū vtꝝ dyabolus ex inuidia tē
ptauit hoiem. ¶ Ad ꝑmū dubiū obiciendo arguūt aliq̃ ꝙ deus ſit
cauſa peccati. Et p° ex auctoritate Jſaie. xlv. c. Ego dñs ⁊ nō eſt alter
formās lucē ⁊ creans tenebras faciens pacē ⁊ creās malū. Et Amos
iii. c. Nō ē malū in ciuitate qđ dñs nō faciat. ⁊ Ecc̃. xi. c. Bona ⁊ ma-
la vita ⁊ mors pauꝑtas ⁊ honeſtas a deo ſunt. Jtē arguit ex racione
Phi. Quicq̃d ē cā cauſe. ē cā cauſati. Sꝫ deꝰ eſt cā li. ar. li. ar. ē cā pcti
g° deus eſt cauſa peccati. Contra iſta eſt auctoritas auguſti. iii. li.
lxxxiii. q. ait. Deo auctore nō fit hō deterior. Rñdet g° tho. i. ii. q. lxx-
ix. arti° p°. ꝙ homo dr̃ eſſe cauſa peccati dupliciter. Vno° directe i-
clinando ſcꝫ voluntatem ſuam vel alterius ad peccandum. Alio° in-
directe. dum. ſ. non retrahat aliquos a peccato. Ezechiel. iii. ſpecula-
tori dr̃. Si non dixeris impio morte morieris ſanguinem eius d̃ ma
nu tua requiram. Deus autem non poteſt eſſe directe cauſa peccati
quia omne peccatum eſt per receſſum ab ordine. deus autem omnia i
clinat ⁊ ꝯuertit in ſemetipſum. ſicut in vltimum finem. Sicut Dyoni
ſius ait. ii. c. de diuinis nominibus. vnde impoſſibile eſt ꝙ ſit ſibi vel
aliis cauſa diſcedendi ab ordine qui eſt in ipſum. vnde non poteſt di
recte eſſe cauſa peccati ſimiliter nec indirecte contingit enim ꝙ deꝰ
aliquibus non prebet auxilium ad vitanda peccata ſi preberet non
peccarent ſed totum hoc facit ſecundum ordinem ſue ſapiencie ⁊ iu-
ſticie cum ipſe ſit ſapiencia ⁊ iuſticia. Vnde ñ iputatur ꝙ aliq̃s pec
cat ſicut cauſe peccati ſicut gubernator non dicitur cauſa ſubmerſ͂oīſ
nauis ex hoc ꝙ non gubernat nauim niſi quando ſubtrahit guber-
nacionem potens ⁊ debens gubernare ⁊ h̃ mō itelligit̃ dictū apoſ.
ad romanos ꝑmo. Tradidit illos deus in reprobum ſenſum vt face-
rent ea que ñ ꝯueniunt inquantum ſcꝫ non prohibet eos quin ſuum

reprobum ſenſuz ſequat̃·Rñdet g° tho·ad auctoritates in cõtrarium
allegatas q̃ tplex ẽ malũ·ſ·culpe·pene·⁊ dãni·int̃ que ẽ dr̃ia qꝛ ma
lũ culpe ẽ in agendo nã peccatum eſt dictũ vel factum vel ꝯcupitũ
ꝯtra legẽ dei·vt dic̃ aug· contra ffauſtũ·Malũ vero pene ⁊ dãni eſt
in paciendo illud eſt voluntarium iſta inuoluntaria·Deus igit̃ ẽ cau
ſa mali pene qꝛ omnis pena iuſta·⁊ qui ꝯtrariũ aſſererz diceret vti=
qꝫ ꝓpoſicionẽ hereticã·xxiiii·q·xlv·c·Quidã Tociliani· ſilr̃ dicen
dum ẽ de malo dãni·Vñ Job·i·c·Non dic̃ Caldei abſtulerunt Sz di
xit Dñs dedit·dñs abſtulit·Patz h̃ eciã·xxiii·q·v·c·Remittũt̃· Si lo
quimur de malo culpe vt predictũ ẽ deus nullo mõ eſt cã pc̃ti Ad ra
cionẽ vero phi·dicit tho·q̃ effectus cauſe medie ꝓcedens ab ea ſecun
dum q̃ ſubdit̃ ordini cauſe ꝓme reducit̃ eciã in cãm ꝓmã ſic̃ ſi mini
ſter facit aliquod ꝯtra mãdatũ dñi h̃ non reducit̃ in dñm·ſicut in cãz
Silr̃ pc̃tm̃ qd li·ar·ꝯmittit ñ r̃ducit̃ in deũ ſic̃ i cãz·Nã lz de9 de
derit hoi li·ar·quo poſſet peccare eciã dedit q° nõ peccaret·quare dic̃
hiero·ad Demetriadẽ vtrũqꝫ nos poſſe voluit optimus creator ſz fa=
cere tm̃ qd imꝑauit·Vñ vt peccata vitaremus dedit angelũ cuſtodẽ
dedit lumen rõnis naturalis dedit bñficia ſua volens reliquas crea
turas homini ſeruicium tribuere dedit legem ſcriptam ⁊ precepta vi
te·miſit in mundum vnigenitum filiũ·veritatem fecit ꝑ apl̃os ꝓdi=
cari ꝯminatur et̃nas penas pollicet̃ futurã gl̃iam ⁊ ſimilia cum q̃bz
oĩbus hortat̃ oẽs imo ⁊ ꝓcipit vt declinent a malo ⁊ faciãt bonũ·Se
cundũ dubiũ erat vtꝝ deus poſſit facere volũtatẽ creatã ĩpeccabilẽ
ꝑ natam ⁊ Rñdet Anſel̃·li·Cur deus hõ ſcdo·⁊·c·xx·q̃ non·ex eo qꝛ
non p̃t facere creatam eſſe deũ vnde non poteſt creatura eſſe impecca
bilis niſi ſit deus eſſencialit̃ quod eſt impoſſibile vel ſuppoſitaliter
ſicut chriſtus·Jdeo dicit·Hiero·in euange° prodigi ſolus deus ẽ in
quem peccatum cadere non poteſt·Et aug·ꝯtra Maximum·Sol9 de
us natura ſua non potuit nec poteſt nec poterit peccare·Declarãtur
iſta a dño Bona·in·ii·di·xxiiii·ſic Si libeꝝ ar·creature rõalis fieret
naturaliter ad malum inflexibile aut h̃ eſſet propter ipſius artacionẽ
ad bonum aut ꝓpter determinacionem·Si propter artacionem vt ſic
faceret bonum ſicut lapis tendit deorſum certe iam libe·ar·non eſſet
liberum nec opus eius eſſet laude dignum ⁊ ita ineptum eſſet ad fi=
nem propter quem eſt factum videlz ad laudis ⁊ gl̃ie ꝓmium aſſeq̃n
dũ·Si autem inflexibile eſſet ad malum propter determinacionẽ·q̃a
ſic potens eſſet per ꝓpriam naturam in bonum vt non poſſet defice=
re in malo ſicut eſt de libe·ar·diuino q̃ ad ſola bona determinatum
eſt li·ar·careret vanitate ꝑ naturã ſuã g° iã non eſſet creatura nec ꝓ
ductum ex nihilo·cum omnis creatura vanitati ſit ſubiecta ⁊ propte
rea eſſe impeccabilem per naturã ꝓprium eſt ſolius dei Tercium du
bium fuit vtrum deus debuit ꝑmittere hoiem impugnari quẽ pre=
ſciebat in pugna deficere·Et ad h̃ dic̃ Bona·in·ii·di·xxiii· q̃ ſic dec3
deũ adminiſtrare res ⁊ eis prouidere vt ſalua ſit lex·quã indidit eis

a pͥmaria rez ꝯdicōne iuxta illud aug·li·vii·de ci·dei·Sic deus res
quas ꝯdidit adminiſtrat vt vnāquāqȝ agere ꝓpos motus ſinat·Sed
deus fecit hoīem in vertibilitate arbitrii ⁊ ſiliť dyabolū g° ſi dyabo
lus voluit hoīem tēptare ⁊ hō voluit ei ꝯſentire deus nullū illorum
debuit impedire inſup facilius erat hoi vincere aduerſarium ꝙ dya=
bolꝰ vincere hoīem homo enī non poterat vinci niſi volens q̄re pug
na illa de ſe magis erat ordinata ad victoriam hoīs ꝙ dyaboli ⁊ ſic
magis ad bonum ꝙ ad malum·Si g° deus permittere debet qđ di=
recte ad bonum hoīs ordinať videtur ꝙ a temptacione pͥmi hoīs nō
erat arcendus aduerſarius·Adhuc voluit ꝑmittere hoc deus q̄a vo
luntarium peccatum hoīs remedio carere non debebat qđ fuit dum
xp̄s filius dei miſericorditer ꝑ illo dignatus eſt ſatiſfacere ob qđ ec=
cleſia cantat·O felix culpa que talē ac tm̄ meruit hr̄e redemptorem·
Accedit eciā h̄ permiſſio ad peccati alleuiacōȝ·Leuius enim fuit pec
care alio ſuggerente ⁊ impellente ꝙ voluntate ꝓpͥa incuruante ·q̄a
fortaſſis hō cecidiſſet eciam ſi nunꝙ aduerſariꝰ peſtifera ſuggeſſiſſet
Si g° peccauit homo imputandum eſt ſibi voluntarie ad peccatū cō
ſentienti·nā vt dic̄ mgr̄ in·ii·di·xxiiii·Fuit homini adiutoriū datum
in creatione quo poterat manere ſi vellet·Illud vtiqȝ fuit libertas ar
bitrii ab omni labe ⁊ corruptela imunis atqȝ voluntatis rectitudo ⁊
oīȝ naturaliū potenciaꝝ aīe ſinceritas atqȝ viuacitas ſed inq̄unt nō
nulli·Potuiſſet ne deus qui eſt omnipotens voluntatem homis ver=
tere in bonam·⁊ rn̄det mgr̄ di·xxiii·ii·c·i·Potuiſſet reuera·Cur nō
fecit Quia noluit·Cur noluit Ipſe nouit·Non debemus plus ſapere
ꝙ optet Quartum dubium fuit·Vtꝝ inuidia motus eſt dyabolꝰ ad
temptandum hoīem ⁊ ꝙ ſic ꝓbatur auctoritate ſcp̄ture·dr̄ enī Sapie
ii·c·Inuidia dyaboli mors intrauit in orbeȝ terrarum Sed ꝯtra poſ=
ſet quis inſtare pͥmo qꝛ omnis inuidia eſt reſpectu paris vel ſuperio
ris ſecundum ꝙ dicit gre·ii·moral·ſup illo verbo Job Paruulū oc=
cidit inuidia ſuperioris inquit ſaltem ſecundum reputacionem ſȝ dy
abolus non reputabat hoīem ſupiorem ſibi g° videtur ꝙ ei non inui
debat ſecundo inuidia eſt reſpectu boni quod aliq°° poteſt acquiri ſȝ
dyabolus non poterat peruenire ad eternam beatitudinem qꝛ lapſꝰ
erat irrepabiliter ergo videtur ꝙ propter illius acquiſicionem non ī
uidebat homini·Rn̄det Bona·i·ii·di·xxi·ꝙ mens dyaboli a ſuper=
bia ⁊ inuidia poſſeſſa videns hominem in ſtatu in quo poterat cade=
re ſub dyabolica poteſtate ⁊ in quo poterat aſcendere ad ſupernā fe=
licitatem ex hoc ex ſuperbia motus eſt ⁊ ex inuidia ad ipſum temptā
dum·Ex ſuperbia namqȝ vt impium ſibi ſubiceret · Ex inuidia vero
vt ipſum a ſuperna felicitate retraheret·⁊ ſuperbia fuit ſicut mouēſ
primum·Inuidia vero ſicut mouens proximum ⁊ immediatum·Eſto
enim ꝙ non poſſet dominium ſuper hominem acquirere adhuc ſtu=
duiſſet ipſum a paradiſi gaudiis impedire Ad primum ergo oppo=
ſitum dicendū ꝙ inuidia non ſolum eſt reſpectu ſuperioris eius q̄

eſt/ſupꝛioꝛ ſȝ eius q̄ p̄t eſſe/qnamuis autem diabolus in ſtatu illo nō reputaret hominem ſuperioꝛem ſe/ inuidebat tamē ne merito obediencie ſublimaretur ad ſtatum gloꝛie/in quo ſtatu ipſum ſuperioꝛē ſe non dubitaret·Poteſt eciam dici/ꝙ tunc ipſum reputabat ſuperiorem ſe in hoc ꝙ poterat ꝑuenire ad illam gloꝛiam ad quam non poterat aſcēdꝛe ipſe diabolus ¶ Ad ſecundū dubiū ꝙ non ſolū inuidet aliquis reſpectu boni quod poteſt obtinere/ſed eciam reſpectu eius quod natus eſt habere/ quamuis non poſſit/ſicut truncatus et cecus inuidet aliis viſum et ꝓgreſſum·licet autem diabulus non poſſit ad beatitudinem ꝑuenire tamē habet ad hoc naturalē aptitudinē·Tēptauit itaqȝ hominem et a muliere cepit·vt pȝ gen·3·quare autem ab ipſa cepit·⁊ non a viro dicit·Bona·quia attendebat mulierem eē minoꝛis ſapiencie debilioꝛis ꝯſtancie ⁊ impoꝛtunioꝛis adherencie propter minoꝛem ſapienciam erat facilioꝛ ad ſeducendum·⁊ ideo dyabolus ſeductoꝛ per eam ſibi voluit facere tranſitum ad viam propter debilioꝛem conſtanciam facilioꝛ erat ad peruertendum⁊ ideo dyabolus expugnatoꝛ aggreſſus eſt hoīs ciuitatem ex ea parte ex qua erat aditus minus munitus·ꝓpter impoꝛtunioꝛem vero adherenciam· cogitauit dyabolus ꝙ ſi mulier ꝑmo vinceretur non quieſceret quouſqȝ peruerteret virum·

¶ De qualitate pcc̄i primoꝛum parentum⁊ grauitate illius culpe ⁊ remiſſibilitate·

Capitulum · Secundum ·

QVpiūt eq̄dē multi declarari ſibi qd fuit illud pcc̄m tā grand exoſumqȝ deo celi qd non niſi moꝛte xp̄i deleri potuit·⁊ ꝓpter qd tādiu altiſſimus dn̄s ꝯtinuit in ira miſericoꝛdias ſuas·Vtile quippe eſt inſpicere diligenter q̄ ſit damnoſum dei mādata preterire eum ex inobedīa vt patebit Adam deo ſit factus inimicus ad hoc aūt melius inueſtigandum quatuoꝛ in hac pte dubia erūt declaranda ¶ Pꝛimū vtꝝ peccatū ꝑmoꝝ ꝑentū fuit inobediencia · ¶ Secundū vtꝝ pcc̄m illud fuit grauiſſimū oīm pcc̄oꝝ · ¶ Terciū vtꝝ grauius peccauit vir q̄ mulier· ¶ Quartum vtrum magis fuit remiſſibile peccatum hoīs qȝ peccatum angeli·Et licet tria dubia poſita ſint in quadrageſimali in ſermone de obediencia tn̄ adhuc miſerenda illa cenſui vt materia iſta clarius ab omnibus intelligatur

¶ ꝙ inobediencia fuit pcc̄m ade·

PRimum igit̄ dubium ē·vtꝝ pcc̄m ꝑmoꝝ parentum fuit inobediencia·⁊ ꝙ ſic pȝ·qꝛ apoſ·ad ro·v·c·dic̄·per vnius hoīs inobediēciā peccatoꝛes ꝯſtituti ſunt multi⁊ aug·in li·de vera religione·Adam ꝓpter tranſgreſſionē obediencie d paradiſo deiectus eſt·⁊ idē ſuper geñ·ad lr̄am·Non potuit melius ⁊ diligencius ꝯmendari quātū malū ſit ſola inobediencia·Cum ideo reus iniquitatis factus eſt homo·quia eam rem tetigit ꝯtra ꝓhibicōnem·quam ſi non ꝓhibitus tetigiſſet nō vtiqȝ peccaſſet·⁊ geñ·iii·c· Dixit illi deꝰ

Quis indicauit tibi q nudus eſſes·Niſi qꝛ de ligno de q° pceþaꝫ ti=
bi ne comederes comediſti·Sed aliq̃ dicũt q fuit ſuþbia ·Nã ecc̃·x·
c·dꝛ·Inicium ois peccati ſuþbia eſt·ꝛ eiuſdẽ·xxv·A muliere ſump=
ſit iniciũ omnis þdicõ·ꝛ aug·li de virginitate·Dyabolus in celo vo
luit eſſe ſicut deus cadẽs aũt pſuaſit hoi ſilitudiem voluntatis ſue·
Alii aũt aſſerũt q fuit auaricia ſumendo illã large Auaricia inquit
Greg9 ſuþ ezechielẽ nõ tm̃ pecunie eſt ſꝫ ſcienci e ꝛ altitudis·Sꝫ muli
lier appecijt ſciam qñ dyabolus dixit ei·Eritis ſicut dii ſcientes bo=
nũ ꝛ malũ·Nonnulli clamant q pctm̃ illud fuit gula·Vñ ambroſi9
xxxv·di·c·Sexto die ait·Gula regnantẽ a þadiſo expulit·Et idem in
hymno quẽ eccl'ia cãtat·De parentis pthoplauſti fraude facta ddo=
lens·qñ pomi noxial' morte morſu corruit·Ipſe lignũ tunc notauit ·
dãna ligni vt ſolueret·ꝛ hiero·ↄtra Iouinianũ Solicite þuidendum
ẽ vt quos ſaturitas a paradiſo expulit eſuries r̃ducat·Rñdꝫ dñs ho·
xxii·di·ii·q þncipale pctm̃ hoïs pꝑter qd lapſus eſt fuit inobedia ꝛ
ad hãc dyabolus conatus eſt illũ adducere·Sed qm̃ nemo opatur ad
malũ aſpiciens·nec appetit malũ niſi ſub ſpecie boni·Ideo clare deþ
hẽdens dyabolus q nõ poſſet mulierẽ p̃cipitare niſi pponeret aliqd
appetibile·illa tẽptando p̃poſuit ad que ois homo natalit̃ inclina
tur·Omnis vero hõ naturaliter appetit beatitudinẽ q̃ ẽ bonũ copi
oſum glorioſum ꝛ delicioſum vñ oïs homo naturalit̃ appetit excellẽ
ciã ſufficienciã ꝛ leticiã ꝛ in appetitu ordinato talium ↄſiſtit iuſticia
in immõderato vero culpa gula enim eſt appetitus inordinatus cibi
ſuauiter reficientis·Auaricia eſt inordinatus appetitus ſufficiencie·
Superbia eſt imoderatus amor excellencie·Dyabolus g° p̃mo þmi=
ſit mulieri dignitatis excellenciã cum dixit·Eritis ſicut dii·Secundo
cogniciõis abundãciam cum addidit ſcientes·Tercio ſuauitatis ex
perienciam cum oſtendit lignum pulchꝝ ꝛ ad veſcendũ ſuaue·Ideo
mulier in appetendo p̃mum fuit ſuþba appetendo ſcdm fuit auara ꝛ
tercium guloſa ꝛ in hoc fuit tranſgreſſionis rea·Et ſic Adam a mu
liere ſtimulatus comedit de pomo non q crederet q eſſet deus·ſꝫ ne
contriſtaret Euam vt dic̃ aug·ſuper geñ·ad l̃ram nec eſt inconueni=
ens plura genera peccatorum concurrere ad vnũ flagicium þpetran=
dum·Nã p̃ter dicta mulier peccauit peccato mendacii·qñ dixit ſerpẽ
ti q deus p̃ceperat ne pomum comederent neqꝫ tãgerent de tactu vti
qꝫ preceptum non acceperant ſed hoc addidit in diſplicenciam prece=
pti Vt dicit Nico·de lira Quare concluditur q þncipale pctm̃ ade
ꝛ vxoris eius inobediencia fuerit·ꝛ ex conſequenti crimen leſe maie
ſtatis·De quo aug·li·xiiii·de ci·dei·c·xii·ait·nõ debet extimare q̃ſq
leue ac þuũ illud fuiſſe cõmiſſum quia in eſca factum eſt· non quidẽ
mala nec noxia niſi quia prohibita·nec enim quicquam mali in illo
tante felicitatis paradiſo deus crearet atqꝫ plãtaret ſed obediencia cõ
mẽdata eſt in p̃cepto que virtus in creatura rõnali mr̃ eſt quodam=
modo omniũ cuſtoſqꝫ virtutum·Hoc itaqꝫ de vno cibi genere non

edendo vbi alioꝝ tanta copia ſubiacebat preſerti cūm nondū volun
tati cupiditas reſiſtebat·qđ de pena tranſgreſſionis poſtea ſubſecutū
eſt tā leue pceptūm ad obſeruandum tā breue ad memoriā retinēdū
tāto maiore iniuſticia violatū eſt quanto faciliore poſſet obſeruancia
cuſtodiri·h aug·ex cuius verbis dephendimus ꝙ graue fuerit pmo-
rū pentum pctm̄·Nec miꝝ qm̄ ſi pr̄ indignat filioꝛ dn̄s ſubdito in
obedienti quātomagis pr̄ miſericordiaꝝ ꝛ dn̄ſ celi ꝛ terre moleſte fer
re debuit dū pceptū ſuum de facto vidit ɔtemni ꝛ pteriri ¶ Secund
dubiū erat vtrū pctm̄ illud fuit grauiſſimū oim pctoꝝ·Et rn̄det Bo·
in·ii·di·xxi·ꝛ·xxiii·ꝙ vnū pctm̄ pt dici grauꝰ altero duodecī modis
Prio cauſalitate ꝛ ſic pctm̄ dyaboli ē maximū ɔ inuidia mors intra
uit in orbē terrarū· ſcđo enormitate ꝛ ſic peccatum Jude ¶ Tercō
ingratitudine ꝛ ſic peccatum illius qui plura ſuſcepit dona ꝛ benefi-
cia ¶ Quarto piculoſitate·ꝛ ſic pctm̄ ignorancie·¶ Quinto inſepabi
litate ꝛ ſic pctm̄ auaricie ¶ Sexto importunitate ꝛ ſic ſupbia q̄ ex ip
ſis bonis opibus ɔſurgit ¶ Septimo pnitate ꝛ ſic luxuria ¶ Octauo
maioris grē impugnacōe ꝛ ſic pctm̄ in ſpūmſanctū ¶ Nono maiori
offenſiōe ꝛ ſic ydolatria ¶ Decimo rōe maioris libidis ꝛ ſic cuiuſcun
ꝗ generis pctm̄ pt fieri maius altero ¶ Vndeº generalitate ꝛ ſic pec
catū pmi parentis dr̄ fuiſſe maius quia in totum genus humanum
ſe diffudit ¶ Duodeº rōe facilitatis reſiſtendi·Et ſic dic̄ mgr̄ in tex
tu ꝙ peccatū ade fuit grauiſſimū quia vt dicit aug·li·xiiii·de ci·dei
Magna fuit in peccando iniq̄tas vbi tanta fuit in nō peccādo facili
tas ¶ Terciū dubiū fuit vtꝝ grauius peccauit vir ꝙ mulier ꝛ rn̄dꝫ
Bona·ꝙ ſi loquamur de grauitate quātū ad ingratitudiem grauius
peccauit vir·qꝛ copioſiora dona ſuſcepit·Si aūt loquamur quātū ad
libidinem magis peccauit mulier qꝛ eum magis iprоba voluntate·
dum cupiuit deo aſſimilari ꝛ credidit·Si vero loquamur ad corrupci
onem diſtingueuduꝫ quia aliquid dicitur corrumpere dupliciter·aut
per modum cauſe·aut per modum occaſionis·Si pmoº ſic quia pec
catum viri fuit cauſa tranſfuſionis in poſteros ꝛ ita corrupit ſe ꝛ ali
os maior conſecuta eſt ex peccato viri corrupcio ꝛ ideo eius culpa fu
it grauior·Si per modum occaſionis ſic quia peccatum mulieris fu-
it occaſio peccati viri ꝛ ita p ɔſequens oim alioꝝ·h modo mulier po
teſt dici ceteros corrupiſſe non ſolum poſteros ſed eciam virum ſuuꝫ
vnde non ſolum peccauit in ſe ſed etiam in proximum ꝛ quantū ad
hoc peccatū eius fuit grauius ꝙ peccatū viri·¶ Quartū dubiuꝫ fuit
Vtꝝ magis fuit remiſſibile peccatū hominis ꝙ angeli·Et reſpon-
det Alexander in tercio ſumme ꝙ ſic ꝛ congruēcia ſumit ex tribus·
¶ Primo ex libertate arbitrii·¶ Secundo ex condicōne nature
Tercio ex qualitate peccati·

PRimo rōne liberi arbitrii fuit magis remiſſibile peccatū ho
minis ꝙ angeli ſcđm·n·auguſti·et ponit a magiſtro·xxiiii·
di·ii·in libero arbitrio eſt facultas voluntatis et rōnis tam

in homine q̄ꝫ in angelo verumtamen differenter. Primo quantum ad voluntatem. quia liberū ar. hoīs ante electionem voluntatis ⁊ poſt ele ctōnem ſe habet mutabiliter liberū ar. angeli ante electōnem ſe ha= bet mutabiliter. ⁊ poſt electōnem immutabiliter ⁊ hac racōne in ſū= mo gradu liberū ar. eſt in deo. In infimo in homine in angelo vero medio modo ſe habens Quare deus de neceſſitate immutabilitatis ſemper elegit bonum homo poteſt eligere bonum ⁊ malum . ⁊ iterū bonum. Angelus autem tantum ſemel poteſt eligere ⁊ ideo quicq̄d elegit non potuit deteſtari exquo non poteſt penitere neqꝫ ꝑ peniten ciam culpam delere que eſt deteſtacio mali ⁊ ita relinquitur ꝙ cul = pa eius non p̄t remitti ſicut remittitur illa hominis . Item quantum ad proprietatem racōnis differt liberum ar. in homine ⁊ in angelo . quia ſicut dicit Dyoniſius . Dei intellectus angeli firmius eſt ⁊ hoc eſt quia ſupra tempus ⁊ ita accipit totum ſimul ⁊ non poſt hoc illud vel hoc ex illo ⁊ ideo dicitur angelus intellectualis ſubſtancia. ſed in tellectus hominis eſt in tempore ⁊ ita cōferendo accipit . Unde non accipit totum ſimul ſed vnum poſt aliud ⁊ vnum ex alio ſicut ex p̄= miſſis concluſionem ⁊ ideo homo dr̄ racōnalis ſubſtancia quia ra= cio eſt virtus collatiua vnius ab alio qualis eſt ergo cōparacio ſim= plicis ad cōpoſitum ⁊ puncti ad lineam in eſſendo talis eſt cōparacō intellectus angelici ad humanum in intelligendo ⁊ iudicando. cum ergo iudicium fiat ab intellectu pꝫ ꝙ angelus ſcd̄m ſtatū ſue ꝯdicio nis iudicat de re tota ſil' ⁊ non in tempe. ⁊ iudicando de ipſa videt eam totam ſimul ergo certiſſime iudicat ſed ergo peccat in iudican= do pꝫ ꝙ peccat ex certiſſima malicia ⁊ ſic nullo° poteſt excuſare g° eius peccatum eſt irremiſſibile Non ſic autem eſt de homine. vn̄ cuꝫ totam rem non ſimul videat poteſt decipi in iudicio ſuo . ⁊ ita cum peccatum eius aliq°° poſſit excuſari nō eſt irremiſſibile vn̄ gen̄. vi. di xit deus Nō ꝑmanebit ſp̄us meus ideſt indignacō mea in homine in eternū quia caro eſt ¶ Scd̄a rō. Secundo pc̄m̄ hominis fuit magis remiſſibile q̄ꝫ pc̄m̄ angeli racione nat̄e. vt em̄ inquit Anſel9. li. Cur deus hō ꝑ aliū hoīem q̄ nō eēt ſui generis hō non debuit liberari ⁊ reparari Et cum non oēs āgeli ſint vnius generis pꝫ ꝙ nō fuit poſ= ſibilis repacio in āgelo ſicut in hoīe. ¶ Tercia racio ¶ Tercō pc̄m̄ hoīs fuit magis remiſſibile racōne q̄litatis pc̄i attēdēdo i pc̄ō tria ¶ Primo genus. ¶ Secundo circumſtāciā. ¶ Tercio occaſionē. p̄= mo attēdēdo gen9. Tā āgel9 q̄ꝫ hō peccauit ꝑ ſupbiā ſꝫ differenter. Hō em̄ appecijt ſciam dei. Sed angelus oīpotenciā. Om̄ipotencia au tē dei nō ē ꝯmūicabil' alicui create Unde xp̄s ſcd̄m ꝙ hō nō habuit oīpotenciā ſed hn̄ omnium ſciam. Quia g° ſumma inordinacio ē ap petere illud ad quod nullo° creatura eſt ordinata homo autē erat or dinatus ad ſciam quā appetebat ideo peccatum hoīs fuit remiſſibile nō angeli. ¶ Secundo attendendo circūſtanciam peccati pꝫ dr̄ia. Nā in Adā fuit aliqua ignorācia quia peccatuꝫ qd̄ erat mortale credidit

veniale. Sicut dicit aug. Vnde non tantum credidit peccare quantū peccauit. Angelus autem non habuit ignorantiam in peccando. Itē hō habuit propoſitū penitendi ⁊ petēdi veniā de pctō qd credebat veniale Angelus autem non ⁊ propter hoc peccauit in ſpūmſanctum homo non. Tercio attendendo occaſionem peccati patet quia homo non peccauit ſeipſo ſed alio mediante ſcilicet vxore. vxor eciam ſuaſa fuit a ſerpente Inſup in vno hoīe erat tota ſpecies humana non adhuc multiplicata ſ3 multiplicāda in aliis. Sed in angelo peccante nō erat tota natura angelica. ⁊ propter hoc diuine iuſticie congruum fuit. vt non ſtatim iudicaret hominem ꝙ cito peccaret/donec ſpecies humana multiplicaretur ⁊ maxime numerus electorum.

¶ ꝙ duodeci penis punitum eſt genus humanum pͤpter pctm̄ pͥmorū parentum. ¶ Capitulum. Tercium.

Et ſi cotidie in nobiſipſis experiamur ꝙ miſerabil' facta ſit humana condicio propter lapſum primorum parentum verumtamen vt vehemencius excitetur animus ad timorem de penis quas humanum genus incurrit propter tranſgreſſionem diuini precepti In hoc tercio miſterio flebiliter diſſeremus. Deus namqꝫ iuſto iudicio quadruplici pena voluit ade peccatum punire.

¶ Prima dr̄ ſpūalis. ¶ Secunda corpalis ¶ Tercia tpal'. Quarta eternalis.

¶ De triplici pena ſpūali quā incurrit humanū genus pͤpter lapſū primoꝝ pentum Et primo de perdicione iuſticie originalis.

Prima pena qua puniuit deus peccatum ade fuit ſpiritualis ⁊ hec triplex ¶ Prima dr̄ iuſticie originalis perdicio Secunda anime maculacio. ¶ Tercia donoꝝ ſpūaliū diminucio. Prima pena ſpūalis fuit iuſticie originalis perdicio. de hac dic̄ Nico. de lira ſup. v. c. ad Ro. Iuſticia original' eſt quedā humane nature rectitudo ſecundū quā corpus erat aīe ſubiectū ⁊ vires inferiores racioni ꝙdiu anima ſubdita erat ſuo creatori. Hec aūt iuſticia erat quoddā donū ſupnaturale datū hoī a deo p qd ipſe hō erat totaliter ſubiectus deo ꝙtum ad rōem. Racōi vero erāt ſubiecte vires inferiores. ſ. iraſcibilis ⁊ cōcupiſcibilis hāc iuſticiā vocat Salomon rectitudiem qn̄ dic̄ ecc̄. vii. c. Inueni ꝙ deus fecit hoīem rectū Iſta ergo iuſticia vt dicit Landulfus in. ii. di. xxix. ordinabatur reſpectu dei vt plena obediencia exhiberetur ei deinde reſpectu ſui vt perfecte faceret inferiores potencias ſequi motum recte racionis ⁊ voluntatis deinde reſpectu proximi vt redderet vnicuiqꝫ quod ſuum erat ⁊ debitam condilectionem. Addit Landulfus ꝙ erat in voluntate ſic̄ in ſubiecto quia ſi iuſticia moralis eſt in voluntate ſecundum Ariſt. v. ethicorum. Non minus originalis iuſticia ⁊ ideo non tenetur opinio eoꝝ qui dixerūt ꝙ erat ĩ appetitu ſenſitiuo. qꝛ illa iuſticia fuit

habitus p̄ceptiuus/non obeditiuus.Fuit eñ data ad prompte incli=
nandum volūtatem/et vt intenſiue et dñatiue p̄ciperet. De hac dicit
Tho.i.pte.q.c.i.ꝙ ex eo ꝙ fuit donū diuinit⁹ datum toti nature.
Idcirco filii pentibus aſſimilati fuiſſent quantū ad originalē iuſticiā
O q̄ꝑ grauis fuit hec iactura donū tale ꝑdidiſſe cuius vtiqꝫ ꝑdicione
eciā ſancti cum tot aſpitatibus et caſtigacionibꝫ ac mortificacionibꝫ
carnis/ꝯcupiſcenciā vix ſupare potuerīt.Clamabat paulus ad ro.vii.
Video aliam legē in membris meis repugnantē legi mentis mee.Si
nō peccaſſet adam/non erat opus cū tot ieiuniis diſciplinis vigiliis
et laboribꝫ acquirere regnū celoꝝ. O adam quid feciſti/cū non obe=
diſti voci dei.Ecce ꝓpter culpam tuā perdita eſt tibi/et omnibus a te
deſcendentibꝫ originalis iuſticia. Ideo dicit textus geñ.Aperti ſunt
oculi eoꝝ.Nico.de lyra.ſcꝫ ad cognoſcendū ſuam nuditatē eſſe confu
ſibilem/que prius erat honeſta.qꝛ ſubtracta iuſticia originali/ſtatim
ſenſerūt rebellionē carnis/ ad ſpiritū et motū inordinatū membroꝝ
Ideo ſtatim ſtuduere coopire ſuam nuditatē et turpitudinē et vt dicit
textus/conſuerunt folia ficus et hoc dicūt hebrei/ ꝙ ficus fuit arbor
ex cuius fructu comederūt et fecerunt ſibi perizomata ideſt ſuccinc=
toria circa lumbos. Nota tamē ſecundū doctores modernos vt dicit
landulfus in.ii.di.xxix.ꝙ iuſticia originalis nō fuit habitus gracie
gratū facientis ex eo ꝙ primus homo non fuit creatus cum gracia
gratū faciente .vt magiſter dicit in littera p̄ſentis nominate diſtinc=
tionis ꝙ creat⁹ fuerit cum iuſticia originali. Tamē anteq̄ꝑ peccaret
habuit graciā gratum facientē.Fuit eñ tribus horis in ſtatu innocē
cie.qꝛ fuit creatus hora ſexta/et expulſus hora nona.In iſta morula
fuit ſibi collata gracia.quia grego.et damaſ.quos magiſter adducit
in textu dicunt ꝙ prim⁹ homo fuit in caritate et fuit coniunct⁹ deo
et donis mirandis preditus/ergo ſi caritatē habuit. habuit graciam
quia idem ſunt.

SEcunda pena ſpiritualis quam incurrit adam ꝓpter inobe=
dienciam illā/dicitur anime maculacio.Tho.prima ſecunde
q.lxxxvi.articulo primo.Macula ꝓprie dicit̄ in corporalibus
quando aliqd corpus nitidū perdit ſuū nitorem/ſic macula fuit ani=
me ade.Nam innocencia perdita mortali peccato facta fuit obnoxia
et quod his grauius eſt.Omnes ab adam deſcendentes.Criſto dum
taxat excepto/quia fuit deus et homo/cum ſorde originalis culpe na
ſcuntur/que eſt culpa contracta/et ſi non acta.Omnes inquit apl̄us
ad ro.v.in adam peccauerūt.De hac vero materia diffuſius loquar
in ſermone pro feſto concepcionis virginis glorioſe.

TErcia pena ſpūalis dicit̄ donoꝝ ſpūalium diminucō.ſequit̄
ex ꝯſequenti ꝙ poſtq̄ꝑ iuſticiā originalē et graciā gratū faci
entem adā amiſit/ nō cum illa dulcedine deū contemplabat̄
ſic̄ prius/ nec gaudebat eius ꝯſcia intrinſec⁹ guſtibus reꝝ diuinaꝝ

Nam licet deū ꝑ eſſenciā nō viderit/vt dicit Tho·i·pte·q·lxxxxiiii·
et boñ·in·ii·di·xxiii·vidit tñ deū per ſpeculū claꝝ/et per apparicionē
in aliquo ſigno/ſeu in ſubiecta creatura ſic potuit letant̄ vidiſſe an-
gelos in corporibꝫ aſſumptis apparētes ſibi·Ex quibꝫ omnibus ſua-
uiſſime reficiebat̄ in mente/ que tamen poſt illā tranſgreſſionē in eo
fuerunt diminuta·

¶De punicione corporali

Secunda pena quā punitū fuit ade peccatum/dicit̄ corporalis
et hec eſt triplex· ¶Prima dicit̄ contrarioꝝ actio·
Scđa laborioſa vite ſuſtentacio· ¶Tercia mortis ſubiectio·
Prima pena corporal' eſt contrarioꝝ actio· Si em̄ adam ſtetiſſet/q̄
nunc homi ꝯtrariant̄/minime illū ledere potuiſſent/ſi in ignē fuiſſet
ꝓiectus ipm̄ non cōbuſſiſſet/ ſi in aquā fuiſſet imerſus/ipm̄ non ſuf
focaſſet/et ſilia·et hoc vtiqꝫ eueniſſet ꝑ dei ꝓuidenciā que ſic actiuo
rum actū ſuſpendiſſet ꝙ i paſſiuum minime ageret·De hac ipaſſibili
tate et duabꝫ penis ſequentibꝫ/ copioſi⁹ tractaui in q̄dragesimali/in
ſermone de vita· Ideo in hoc loco iſta breuiter ꝑcurro·Secūda pena
corporal' eſt laborioſa vite ſuſtentacio·Dictū equidē fuit homi geñ·
iii· In ſudore vultus tui veſceris pane tuo· Si non peccaſſet/nō erat
op⁹ tot laboribꝫ/tot artibus/tot induſtriis acq̄rere victū et tegumen
tum·Vñ aug⁹·li·xiiii·de ciui·dei·c·xxvi·ait·Viuebat itaqꝫ homo in
paradiſo ſicut volebat/quādiu hoc volebat/qđ deus iuſſerat/viuebat
fruens deo/ex quo bono bon⁹ erat·Viuebat ſine vlla egeſtate/ſic ſp
viuere hñs in poteſtate/cibꝫ aderat ne eſuriret/pot⁹ ne ſitiret/ lignū
vite/ne illū ſenecta diſſolueret/nichil corrupcōis in corꝑe vel ex cor-
pore vllas moleſtias vllis ei⁹ ſenſibꝫ ingerebat/null⁹ extrinſec⁹ mor
bus/null⁹ ictus metuebat̄ extrinſecus ſumma in carne ſanitas erat/in
animo tota tranq̄litas·ħ ibi· Igit̄ omnes dolores ꝑturienciū oēs ſu-
dores laboranciū/agricularꝝ artificū/et quorumcūqꝫ oīa mala egro-
tanciū et infirmoꝝ/ q̄ nec libris medicoꝝ cuncta rephenſa ſunt/oīa
deniqꝫ hui⁹ vite ꝑicula a culpa primoꝝ parentū deriuant̄· Tercia
pena corꝑalis eſt generalis mortis ſubiectio/ꝓpter peccatū etem̄ pri-
moꝝ parentū mors dominat̄ in oībus· Vñ aug⁹·li·xiii·de ci·dei·c·
iii·ait· fatendū eſt ꝑmos hoīes ita fuiſſe iſtitutos/ꝙ ſi nō peccaſſent
nullū genus mortis experirent̄·Sed eoſdē peccātes primos ita fuiſſe
morte mulctatos·vt quicq̄d eoꝝ ſtirpe eſſet exortum/eadem pena te-
neret̄ obnoxiū· Pro magnitudine quippe culpe illi⁹ naturā dānacio
mutauit in peius/vt qđ penalit̄ ꝑceſſit in peccantibꝫ ꝑmis naturalr̄
ſequeret̄ in naſcentibꝫ ceteris·

¶De tercia pena corporali·

Tercia pena qua punitū eſt peccatum primoꝝ parentū dicit̄
temporal'·et ħ tripl'r· ¶Prima eſt a paradiſo expulſio·
Scđa animaliū rebellio· ¶Tercia ſubiectionis introductio·
Prima pena fuit a ꝑadiſo expulſio·vt ei habet̄ geñ·ii· Plantauerat
aūt dñs deus ꝑadiſum voluptatis a principio·i·a principio creature
ſcđm expoſicionē mgr̄i in hyſto·ſco·ſcꝫ cum apparuit arrida et ger-

minare terrā fecit · Vel a principio·i·a prima pte orbis·i·ad oriētē· Naz vt dicit Tho·i·pte·q·cii·Conuenient in pte oriētali dicit ſitus· qr credendū eſt q in nobiliſſimo loco toci9 terre ſit ſtitutus· Cum aūt oriens ſit dextera celi ſcdm az·ii·de celo et mūdo· Dextera aūt eſt nobilior q̄ ſiniſtra·Conueniēs fuit vt in oriētali pte padiſus ille inſtitueret a deo·De hoc padiſo ſic ait damaſ·li·ii·c·ii·Paradiſ9 in oriēte poſit9 eſt omni terra excelſior/tpato tenuiſſimo ac puriſſimo aere fulgēs/plantis ſp floridis comatus/bono odore plen9/lumineq3 replet9·pſi·li·xiiii·et bi· Idē dicit in ſentēcia· Et aug9·viii·ſup geñ· ad lrām·Tres inqt ſunt de padiſo generales ſentēcie·Vna eſt eoz qui tantūmodo corpaliter volunt intelligi· Alia eſt eoz qui ſpūali ter tm̄·Tercia eoz qui vtroq3 modo padiſum accipiūt/quā michi fa teor placere ſentenciā·Et in·xiii·de ciui·dei· Que cōmode dici pñt de intelligēdo ſpūaliter padiſo nemine phibente dicant/ dum tñ et illi9 hyſtorie veritas fideliſſima rez geſtaz narracione commēdata cre dant·Tria em̄ que de padiſo in ſcriptura dicunt p modū narracio nis hyſtorice ponunt·In omībus autē que ſic ſcriptura tradit/eſt p fundamēto tenenda veritas hyſtorie· et deſup ſpūales expoſiciones fabricāde·Hec aug9·Ad hunc padiſum tranſlat9 eſt enoch·vt habet eccle·lxxxviii·c·et helias·vt pz·iiii·regū·ii·c·ambro·in exameron·et baſili9 in exameron dicūt·q poſitus eſt in altiſſimo monte/de cuius cacumine cadūt aque cū tanto ſtrepitu q oēs circa habitantes fiunt ſurdi et faciūt aque lacū/ex quo pgrediunt quatuor flumina·Verum tamē vt dicit Tho·ſequēdo aug·viii·ſup geñ·ad lrām·Locus ille ſe cluſus eſt a noſtra habitacōne aliquib3 impedimētis vel monciū/vel mariū/vel alicui9 eſtuoſe regionis/que ptranſiri non poteſt/ et ideo ſcriptores locoz de hoc loco mencionē non fecerūt·Ad noſtra igit re deuntes·mgr in hyſto·ſco·dicit q homo cōditus eſt in agro dama ſceno/et inde tulit eū deus et poſuit eum in padiſum·Racio ſecundū Tho·eſt qr padiſus fuit locus cōgruus habitacōis humane/quantū ad incorrupcionē primi ſtat9·Incorrupcio autē illa non erat homis ſcdm naturā/ſed ex ſupnaturali dei dono· vt ergo hoc gracie dei im putaret/et nō humane nature·Deus hoiem extra paradiſum fecit/z poſtea in padiſo poſuit·Vt ibi habitaret toto tpe animalis vite/poſt modū cum ſpūalem vitā adept9 eſſet transferret in celū·Ibi ergo vt dictū eſt pauloante trib3 horis credit adam traxiſſe morā·in qua di uini mandati tranſgreſſor inuent9 eſt/et a padiſo cū pellicea tunica turpiter eiect9/miſſuſq3 eſt cū vxore ſua in hanc vallē lacrimaz·

¶ De pdicione dominii animaliū·

Secūda pena tpalis/qua punitū eſt primoz parentū peccatū dicit aialiū rebellio· De quib3 dicit dñs bon·ii·di·xv·q alit ordinant aialia ad hoiem ſcdm ſtatū innocencie· Alit ſcdm ſtatū nature lapſe· In ſtatu inocencie ordiabant ſcd3 rōe3 q̄druplicē· Prima racio ad manifeſtandū hoīs imperiū/qd manifeſtaret·dum et

ꝑ omnia obediret· Secunda ad decorandū hoīs habitaculū/animaliū multitudine non ſolū arboꝝ· Tercia ad excitandū hoīs ſenſum/vt in ipſoꝝ animaliū naturis diuerſis videret homo multiformē ſapienciam dei· Quarta ad mouendū hominis affectū/vt videns illa deo ſubiecta et ſibi/ipſe deū amaret· Scdm vero ſtatū nature lapſe ordinantur aīalia aliter ad hoīem· Iumenta eīm et pecora ordinanꝫ ad releuandū hominis indigenciā/quantū ad cibū/quantū ad veſtitum quantū ad obſequiū/et quantū ad ſolaciū/ hec ꝑ maiori ꝑte ſumpta ſunt ex dictis aug· iii· ſuꝑ geñ· ante peccatum itaqꝫ omnia animalia ſub hoīs erant poteſtate/oēs volucres celi/et oēs piſces maris· Vnde deus dixit geñ· i· c· Dominamini piſcibus maris/et volatilibꝫ celi et vniuerſis animalibꝫ que mouenꝫ ſuꝑ terrā· Ex quo vt dicit Tho· i· ꝑte· q· lxxxxvi· Naturaliter homo dñs eſt omniū animaliū· Ideo primo polli· dicit ariſto· ꝙ venacio eſt q̄ſi quoddā iuſtū bellum qđ vtiqꝫ nō expediret/ſi adam non peccaſſet· Veruntamē ſomnia hec videnꝫ pleriſqꝫ/qui facile ſeipſos ɔfundere vel corrigere/qđ meli9 eſt poſſunt ſi amicoꝝ dei et ſanctoꝝ viroꝝ exēpla inſpicere velint· Refert nanqꝫ hyero9· in vita pauli primi heremite· Qđ coruus diebus ſingulis dimidium panē paulo deferebat/ et dum anthoni9 ad illū viſitandū ſe contulit/integꝝ vt vtriqꝫ ſufficeret apportauit· Inſuꝑ dum anthoni9 poſt illius felicē tranſitū corpus vellet ſepelire/ ſuꝑuenientibus leonibus et manſuetiſſime fodentibus terrā/id fecit ipſe adhuc hyeronimus leonē ferociſſimū in monaſterio velut agnū manſuetū retinuit· At et franciſc9 noſter lupū apprehēdit in ciuitate Eugubii qui multos hoīes occiderat et cum obediēcia multa lupus franciſcū ſecutus eſt· Qui mandato ei9 biennio ſuꝑuiuens manſit cū hominibꝫ et pueris et canibus/nemīnē vltra ledens· Sanct9 adhuc pontifex ſilueſter draconē ingentē/ferreo anulo impoſito naribꝫ eius ſine aliquo nocumento in vrbe maxima ligauit· De leonibus iteꝝ legim9 ꝙ danielē ſeruū dei non offenderunt· Nam vt dicit danielis· xiiii· c· fuit ipſe in lacu/ in quo erant ſeptē leones diebꝫ ſeptē quibus dari cōſuetū erat quotidie duo corpa/et due oues et tunc nō data fuit eis vt deuorarēt danielē/qui tamen ꝓtegente ſe deo liber cum leonibꝫ habitauit·

Qđ ſubiectio violenta eſt ꝓpter peccatum·

Tercia pena tꝑalis fuit ſubiectionis introductio· Si nō peccaſſet homo/tunc homi homo non ſubicereꝫ· Veruntamē vt accipi pōt ex dictis ſancti Tho· i· ꝑte q· lxxxxvi· duplex eſt ſubiectio· vna violēcie/altera ordinis et reuerēcie· Prima nō fuiſſet in ſtatu innocēcie· q2 penalis eſt et dura· Scda vero q̄ nemini nocet fuiſſet in illo ſtatu/q2 reuerenter et cū amore filii fuiſſent ſubditi parentibus ſuis/vxores maritis/et iuuenes ſenibꝫ et ſimilia·

Qđ non eſſent tot damnati ſi nō peccaſſet adam·

Quarta pena qua punitū eſt peccatū primoꝝ parētum dicitꝫ eternalis nā illud peccatū puniꝫ pena eterna tripliciter·

Primo in paruulis. ¶ Secundo in infidelibus.
Tercio in damnatis omnibus.

Primo illud peccatũ punit̃ pena eterna. In paruulis qui in ſolo ori
ginali decedũt. Omnes quippe tales ineternũ priuabunt̃ viſione dei
vt dicit mgr̃ in.ii.di.xxxiii. De hac materia et ſequenti de infidelibꝫ
dixi in quadrageſimali. Secundo illud peccatũ punit̃ in infidelibus
pena eterna. Omnes quippe ĩfideles in ſua infidelitate moriẽtes eter
naliter damnati punient̃ in inferno/ nec vera nec tenenda. imo velut
heretica reiicienda eſt opinio eoꝝ qui dicunt vnumquẽqꝫ in ſua fide
ſaluari. Vnde ſcribitur ex̃ de ſumma trinitate et fide catho.c.primo.
Vna eſt fideliũ vniuerſalis eccleſia/ ex̃ quam nullus omnino ſaluat̃
Tercio punit̃ peccatum primoꝝ parentũ in damnatis omnibus. Te
nent quidẽ aliqui/ ꝙ ſi ſtetiſſet homo in ſtatu innocẽcie/ ſoli fuiſſent
nati/ qui modo ſunt electi. Hoc videt̃ aſſerere gregoꝰ. qui in quarto
moraliũ.c.xxv.ait. Si parentẽ primũ peccati nulla putredo corrum
peret nequaꝙ̃ filios ꝑdicionis generaſſꝫ. Sed illi qui nunc ꝑ redemp
torem ſaluandi ſunt ſoli ab illo electi naſcerent̃. Et ſi diceret̃ ꝙ multi
electi nati ſunt de ꝑentibus damnatis. ergo illi parẽtes fuiſſent nati
Reſpondet landulfꝰ in.ii.ſuo di.xx. ꝙ iſti electi fuiſſent geniti ex illis
parentibus electis. Quare aũt deus ꝑmittat tot homines naſci quos
ante ſecula vidit fore dãnandos. Et quia xp̃s qui miſericorditer ve
nit in mundũ et ſuo ꝑcioſo ſanguine nos redemit tam grandi ꝑiculo
tot hominũ perditoꝝ non obſiſtit et ſimilia/ non eſt noſtꝝ inueſtiga
re. Sed pocius vnuſquiſqꝫ timere debet/ ne ꝓpter ſua voluntaria ſce
lera et delicta deputet̃/ cum damnatis aliis igni gehenne/ et ideo ſtu
deat operam dare/ vt per penitenciã et virtutis opa numero electorum
aſcribat̃. Sicqꝫ poſſideat eternum regnũ in quo xp̃s cum ſuis omni
bus viuit et regnat in ſecula ſeculoꝝ.

¶ Sermo ſeptimꝰ de iudicio dei contra mundũ laſciuientẽ quando
diluuio ꝑdidit homines peccatores.

Quam terribilia nimis ſint iudicia dei/ ꝑter ea que de an
gelis ruentibus et peccantibus hominibus primis enarrata
ſunt. Oſtendit adhuc nobis diluuiũ illud generale/ quod
inundauit tꝑibus noe quo paucis dumtaxat exceptis dele
ta eſt omnis caro. Extendit vtiqꝫ tunc rex celoꝝ potentiſſimũ brach
ium ſuũ/ et contriuit ſuꝑbiam hominũ maloꝝ. nec inuentus eſt quiſ
piam/ qui valuerit effugere furorẽ illius. Omnes perierunt omnes ſuf
focati ſunt in aquis inundantibus. Quadere vt efficacius timor do
mini ingeratur cordibus noſtris ſtatui in hoc ſermone de iudicio
dei contra mundum laſciuientem diſſerere. Dicamqꝫ quid veraciter
in ſcripturis de diluuio/ quo carnales homines puniti ſunt conti
netur/ neqꝫ prout in textu biblie ſingula poſita ſunt explicabi
mus. ſed quedam principalia tamen pertractabimus eo ordine que

in hoc dicendi genere auditoribus facilius veritatē pſuadere poſſimus. De diluuio igit̄ locuturi/ tria miſteria declarabimus.

Primū dicitur temporalitatis.
Secundū cauſalitatis.
Terciū terribilitatis.

¶ De tpibus circa diluuiū conſiderandis. Primo de annis qui fluxerūt ab adā vſq₃ ad diluuiū

¶ Capitulū primum.

Pro ampliore dicendoꝝ noticia/ ad tempus diluuii/ animū in hac pte vertemus/ diſtinguemuſq₃ quatuor tpa conſiderāda. ¶ Primū tempus mundialis duracōis. Scd̄m retardate generacionis. ¶ Terciū diuturne expectacionis. Quartū menſis determinacionis. Ab adam vſq₃ ad diluuiū anni duo millia ducenti quadraginta duo.

Primū tempus conſiderandū circa diluuiū/ dicitur mūdialis duracionis. In quo licet ſcire quot anni exacti ſunt a principio mundi vſq₃ ad diluuiū. Et ſecundū ioſephū et magiſtrū in hiſtoria ſcola. ab adam vſq₃ ad diluuiū fluxerunt anni duo millia quingenti quinquagintaſex. ſcd̄m vero hyeronimū euſebium et ſeptuaginta interptes/ et omnes tam grecos ꝙ latinos/ fuerūt anni duo millia ducenti quadraginta duo. Pro hac differencia annoꝝ non debet quis turbari/ potiſſimū quia anni a diuerſis diuerſimode computantur. Eſt enī annus maxim9/ de quo dicit macrobius ſecūdo libro ſup ſomniū ſcipionis. et Tullius libro ſcd̄o de natura deoꝝ. et in. vi. de republica qd̄ complet̄ cum ſol et luna et omnia ſydera firmamēti ad eundez locū vnde ſemel pfecta ſunt redierint. Hunc annū varro confici cōſcripſit in quadraginta millibus annis. Et dicit aug9. libro xii. de ciui. dei. Platonici vero in quindecim millibus annis put refert macrobius libro. ii. ſup ſomnio ſcipionis. Ptolomeus vero in li. almageſti dixit annū maximū compleri in trigintaſexmillibȝ annis Sed reſtaur9 modernus phs et aſtrologus in primo libro de cauſis eſſe mundi dixit ꝙ ſtelle fixe et erratice mouent̄ verſus orientē quatuor gradibus/ nec vlterius/ et poſt retrogradando aliis quatuor gradibus retroredeunt/ et motus iſte nunꝗ̄ ceſſat ab hoc ordine. Quare celū nunꝗ̄ faciet opaciones tales/ quas ſemel fecit cum ſemp tendit ad pducenda noua ꝑpter maiorem nobilitatē et pfectionem ipſius. Ideo nec annus maximus pōt poni. Eſt annus ſolaris/ qui duobus modis accipit̄. vno modo put eſt annus reuolucionis/ put ſcribit ptolomeus libro. iii. almageſti. i. c. Eſt temp9 motus ſolis/ quo ſol ſemel circuit duodeci ſigna zodiaci/ redeundo ad primū punctū ſui circuli/ qd̄ quidem fit in trecentis ſexagintaquinq₃ diebus et ſex horis. Annus vero vſualis tribus cōmunis annis continet dies trecentos ſexagintaquinq₃. Sed quartus ann9 qui dicit̄ biſſextilis pficitur in trecentis ſexagintaſex diebus. nam ille ſex hore que ſupabundant a trecentis ſexagintaquinq₃ diebus nō computant̄ in tribus prioribȝ annis/ ſed in quarto conſtituunt vnū diem/ et vocat̄ annus biſextilis.

Et ſi ſic ſex hore nõ intercalarent in quibuſlibet quatuor annis/ſuc=
ceſſu tempis variarent principia et fines tempoꝝ et ſolẽnitates que
ſunt in hyeme/reperirent in eſtate·Quare ſancta mater eccleſia ſin=
gulo q̃driennio accepit diez vnũ qui vocat̃ biſextus/quaſi ex bis ſex
horis collectꝰ/ et ꝑ hunc biſextũ ſtant firma in kalendario principia
et ſolennitates tpm·Eſt adhuc annus lunaris/ↄtinens·xii·lunacio=
nes/quaꝝ quelibet ↄtinet dies vigintinonẽ cum dimidia· ergo dies
huiꝰ anni ſunt tricenti quinquagintaq̃tuor/eſtq; minor ſolari dieb;
vndecim/ſeu qñ eſt biſextus duodecim·Quid plura·annus vt p̃dixi
mus apud varias naciones·diſpari numero ꝑ multa ſecula fluctua=
uit/et vt cõmemorat augꝰ·li·xv·de ciui·dei·Et plinius li·vii·de na=
turali hyſto· Egypcii q̃tuor menſibus annũ terminabant·archades
tribus acharnane ſex·Latini tredecim·ex quib; nullũ fit preiudiciũ
hyſtorice veritati/ſi inter ſcriptores reruz geſtaꝝ de numero annoꝝ
tanta ſuborta videat̃ differencia· Aduertendũ tamen eſt/vt nullomõ
mundũ et homines fuiſſe ſemꝑ teneamus·Hic fuit error metrodori
chii/qui ſcd͡m euſebiũ li·primo de euangelica ꝑparacione dixit·Vni=
uerſum fuiſſe ſemꝑ/q2 ſi eſſet factũ/eſſet a non ente· Fuerunt et alii
phi·vt pictagoras ſamius/archita tarentinꝰ/et theofraſtus/ac peri=
patetici fere oẽs qui vt ſcribit cenſorinꝰ ad cirillũ in libro de natali
die/affirmauerũt homines ſemꝑ fuiſſe·Contra quos augꝰ·li·xii·de
ciui·dei·c·ix·ſic ait·Si ſemꝑ fuit humanũ genus/quonam modo veꝝ
loquitur hyſtoria gentiliũ narrans qui fuerunt quarumcũq; reꝝ in
uentores/ qui primi liberaliũ diſciplinaꝝ aliarumq; arciũ inſtituto
res/vel a quibus primũ illa vel illa regio/parſq; terrarum illa atq;
inſula incoli cepit·Hec ille·qui doctor eximius nõ immerito ad hy
ſtorias recurrit·q2 vt inquit tullius li·de oratore·Hyſtoria eſt teſtis
tempoꝝ lux veritatis et nuncia vetuſtatis·nos vero ſcripture ſancte
adherere debemꝰ/que veridica narracione cõmemorat ab vno adam
genus hominũ multiplicatũ· Scripſit autẽ moyſes hyſtoriã geneſis
ex reuelacione diuina·vnde hyeroꝰ in epl͡a ad paulinũ ait·Manife=
ſtiſſima eſt geneſis in qua de creacione mũdi de exordio generis hu
mani/de diuiſione terre/de confuſione linguarum et genciũ vſq; ad
exitum ſcribit̃ hebreoꝝ·Sicut ergo cepit mundꝰ/ſic ceperunt eſſe ho
mĩes·et vt docet Tho·i·pte·q·lxi·Solus deus pater filius et ſpũs
ſanctus eſt ab eterno·Hoc enĩ fides catholica tenet/et omne contra=
rium eſt hereticũ· Sic eniz creaturas deus ꝓduxit/ꝙ eas ex nichilo
fecit·ideſt poſtq̃ꝫ nichil fuerant· Ideo ab adam vſq; ad diluuiũ ter=
minus aſſignatur·

¶Quare noe diſtulit generare vſq; ad quingenteſimũ annum·

Secundum tempus circa diluuium conſiderandum dicitur
retardate generacionis· Volens equidẽ ſcriptura de dilu=
uio mencionem facere generacionem noe tangit·Noe vero
cum quingentorum eſſet annorum genuit Sem·Cham et

Japhet· vbi dubitare ꝯtingit/quare noe vſqꝫ ad quingenteſimum an
num diſtulit generare· Rñdet nico·de lira/ ꝙ doctores hebrei dicunt
hoc factū eſſe ex eo ꝙ deus diſpoſuerat eū ſaluare in diluuio cum
tota ſua poſteritate· ſi aūt ante quingenteſimū annū generaſſet fuiſ
ſent tot ex eo et filiis ei9 mltiplicati/et fuiſſent inter eos multi mali
de quibus nō eſſet dignū vt ſaluarent̄·Nam ſi in trecētis quinqua=
ginta annis quibus noe vixit poſt diluuiū· vt habet̄ geñ·ix·c·Ex tri
bus eius filiis viginti quatuor millia et centū viros extra mulieres
et puulos ꝓcreatos affirmat filo·vt refert mgr̄ in hyſtoria ſcolaſtica
quid fuiſſet in quadringētis annis· Inſup tot ꝑſone cum neceſſariis
ad vitā per annū integrū quo durauit diluuiū/non potuiſſent com=
petenter in archa collocari·Quare deo volēte cum quingentoꝝ eſſet
annoꝝ filios generauit/cum quibus et vxoribus ſalu9 factus eſt in
archa·veruntamē pleriqꝫ dubitant de matuſalē/ ſecundum em̄ com=
putacionem·lxx interpretū vixit·xiiii·annis poſt diluuium/ ſed nec
legit̄ in archa fuiſſe/nec tranſlatus vt enoch/et quidā dicunt ꝙ mor
tuus fuit ante diluuiū·vii·annis· Hiero9·aſſerit ꝙ eodem anno in
quo fuit diluuiū/qđ eſſet diligens computacio annoꝝ eius ſcđm ge=
neſim manifeſtat/tñ omnes in numero annoꝝ eius vite ꝯueniunt ſcꝫ
ꝙ fuerīt oēs dies ei9 anni nongēti ſexagintanouē/vt dicit̄ geñ·ix·c·

¶ Qđ deus per centū annos predicari voluit diluuiū·

TErcium temp9 circa diluuium conſiderandū dicit̄ diuturne
expectacionis/ꝑ ſua quippe pietate de9 benignus anteq̄ᷓ di
ſperderet peccatores illius tꝑis/diucius expectauit/et monu
it/vt ad penitenciā redirent·Nam ſcđm aug·li·xvi·de ci·dei·c·xxiiii·
Cum dixit deus ad noe·Erunt dies eius centū viginti annoꝝ/nō de
termino humane vite locutus eſt/ſed de termino ad penitenciā aſſig
nato·Nanqꝫ centū annis archa legit̄ fabricata·vt refert magiſter in
hyſto·ſcolaſtica·et noe verbo et facto diluuiū ꝑ̄dicebat/ veruntamē
illi homines neq̄ᷓ deridebant eum/et minabant̄ ꝙ anteq̄ᷓ ipſe archā
ingrederet̄/ſi diluuiū ſupueniret interficerent illū·

¶ Qđ de menſe mayo inundauit diluuiū·

QVartum tempus circa diluuiū dicitur menſis determinacō
nis/quo ſcꝫ menſe diluuiū illud veniſſe credit̄/et ad hoc dic̄
mgr̄ in hyſto·ſcolaſtica ꝙ fuit menſis may9 qui ab hebreis
dicit̄ iſan/a macedonibꝫ yon/a latinis mayus/ de iſto menſe lata eſt
inter auctores diſſenſio·Tituſliui9 primo li·ab vrbe ꝯdita·et varro
li·vi·de origine lingue latine·et beda li·de tꝑibus dicunt Romulū di
uiſiſſe populū romanū in maiores et iuniores vt altera pars ꝯſilio
alia armis rempublicā tueretur· In honorē ergo vtriuſqꝫ ꝑtis hunc
mayum ſequentē iunium dixit· aug9 vero cōtra fauſtū·tercium inq̄t
menſem veteres dixerunt mayū a maya/quā mercurii matrē colebāt
deam· exquo oēs mercatores illo menſe ſacrificabant maye et mer=
curio·Papias vult vt dicat̄ mayus a madēdo/qr hoc tꝑe ros ꝑ̄cipue

cadat madefaciens terrã/ſeu qꝛ tunc oriant̄ hyades ſtelle pluuiales.

¶ Quod diluuium factũ eſt volente deo/ꝓpter peccata hominũ ꝑmenda que ſi nõ fuiſſent/nec diluuiũ inundaſſet. ¶ Ca. ii.

NAm diſputandũ eſt cõtra curioſos de cauſa diluuii/quoniã pleriqꝫ nolunt ꝓpter peccata hoim diluuiũ inundaſſe. Jdcirco vt de hac re veritas clarius eluceſcat/ notabimꝰ quatuor cauſas que a multis diuerſimode ſolent aſſignari.

¶ Prima dicit̄ celeſtis influencia. ¶ Sc̄da demonũ malicia.
Tercia potentũ violencia. ¶ Quarta oĩs carnis immũdicia.

¶ Quod influencia celi nõ fuit cauſa ꝑcipua et principalis diluuii.

PRima cauſa diluuii aſſignat̄ a quibuſdã celeſtis influẽcia. hi dicunt ꝙ ſi tp̄e illo omnes fuiſſent iuſti et ſancti/adhuc diluuiũ ſupueniſſet/et hoc ꝓpter diſpoſicionẽ celi ſcꝫ ꝓpter coniunctionẽ planetaꝝ frigidoꝝ et humidoꝝ talem effectũ cauſanciũ. Nam vt dicit ſeneca li. de naturalibꝫ queſt. Dixit empedocles arſurã eſſe terrã cũ vniuerſa ſydera ꝯuenient in ſigno cancri/ et vniuerſalẽ inundacionẽ futurã/ cum eadem turba ſydeꝝ conuerſi in capricorno ꝑuenit. Igit̄ aiunt iſti diluuiũ ex cauſa naturali/ſicut et alia diluuia ꝯſueuerunt quandoqꝫ ꝑuenire. vt eñi inquit yſido. li. xiii. ethimo. In achaya fuit diluuiũ Jacob patriarche et Ogigi tp̄ibus/qui eleuſine conditor et rex fuit. Idem yſido. narrat/ꝙ recitat oroſius li. primo ꝙ anno octingenteſimo decimo ante vrbẽ conditã aquaꝝ illuuies maiorem ꝑtem populoꝝ theſſalie abſumpſit/paucis ꝑ refugia monciũ liberatis/ maxime in monte parnaſo in cuiꝰ circuitu deucalion tunc regno potiebat̄/qui tunc ad ſe ratibus ꝯfugientes ſuſceptos fouit et aluit/a quo ꝓpterea genus hominũ grecoꝝ fabule ex lapidibꝫ ferunt reparatũ. De hoc deucalione mencionẽ facit Juuenalis li. primo qui ait. Ex quo deucalion niuibꝫ tollentibus equor. Nauigio montem aſcendit ſorteſqꝫ popoſcit. Paulatimqꝫ animus caluerũt mollia ſaxa Et maribus nudas oſtendit pirrha puellas. Quicquid agunt hoĩes votũ timor ira voluptas. Gaudia diſcurſus noſtri eſt farrago libelli Iſido. li. xvii. ethimo. c. iii. farrago a farre dicta. Eſt eñi herba ordeacea adhuc viridis nec dum granis ad maturitatẽ turgentibus. Ouidius inſuꝑ in primo metamorphoſeos ita inquit. Deucalion lacrimis ita pirrham affat̄ ab ortis. O ſoror o coniunx o femina ſola ſuꝑſtes. Quã cõmune michi genus et patruelis origo. Demũ thorus nutrit nunc ipſa ꝑicula iungũt. Feraꝝ quaſcũqꝫ videt occaſus et ortus Nos duo turba ſumꝰ/poſſedit cetera pontus. et ibi. Ouidiꝰ. Miſſam viri manibus ſpeciẽ traxere viroꝝ. Et de femineo eſt reparata femina iactu. Inde genus duꝝ ſumus experienſqꝫ laboꝝ. Et documenta damus q̄ ſumus origine nati. Famoſum ergo fuit illud diluuiũ de quo ipſi eciã poete tanta cecinere/nec tamen niſi a cauſa naturali ꝓceſſit ſed ne multũ inutiliter cõtendamꝰ. dicit Nico. de lyra ꝙ nobis ſatis eſſe debet teſtimoniũ ſcripture/que diluuiũ aſſerit firmiter inundaſſe

in penā peccati·Poſſumus tamen dicere ſcd̄m ricħ·in·viii·di·xlvii·ꝙ
ꝓductionem ignis purgantis mundū in fine ſeculoꝝ ꝓcedet vehe=
mens ſiccitas naturaliter generata/ illi9 ignis ꝓductioni ꝯcordans
non tn̄ ſicut diſpoſicio neceſſaria ſed ꝯgrua/ita diluuiū aque potuit
ꝓcedere aliqua diſpoſicio planetaꝝ frigidoꝝ et humidoꝝ/cōcurrens
ad nutum dei ad talē aquaꝝ inundacionē· Ideo influencia illa non
fuiſſet/ſi deus nō ſtatuiſſet diluuio ꝑimere ſe ſpernentes·

¶De demonibus incubis et ſuccubis et gigantibus·

Secunda cauſa diluuii ab aliquibꝫ aſſignatur demonū mali
cia·Scribit̄ nanqꝫ geñ· Videntes filii dei·i·demones ſcd̄m
expoſicionē iſtoꝝ qui dicunt̄ filii dei ꝓpter naturā ſpūalem
filias hominū ꝙ eſſent pulchre/miſcuert̄ ſe in ſpecie humana cū mu
lieribus/et inde ſunt nati gigantes·mgr̄ in hyſto·ſcola·dicit·Potuit
eſſe/vt incubi demones genuerint gigantes a magnitudine corpoꝝ
denominatos· Sed imanitati corpoꝝ reſpōdebat imanitas animoꝝ
veruntamē non acceptat̄ hoc ꝙ gigantes naſcant̄ opere demonū in
cuborum et ſuccuboꝝ/qꝛ et ipſi nati ſunt ex viris et mulieribꝫ/ ſicut
et ceteri homines· Nam de og rege baſan deutro· ii et· iii·c·dicit̄/ꝙ
monſtrat̄ lectus eius ferreus nouē cubitos habens longitudinis· et
q̄tuor altitudinis · Et·i·regū·xv·c·legit̄ de golia/ꝙ erat altitudinis
ſex cubitoꝝ et palmo· In cronica ricobaldi reperi ꝙ tpe clementis
pape ſcd̄i Rome cadauer inuentū eſt gigantis incorruptū magnitu=
dinis inſolite/cui erat tale epitaphiū·Filius euandri pallas quē lan
cea turni · Militis occidit/more ſuo iacet hic· Hec ideo dicim9/quia
eciā naturalr̄ gigantes pn̄t abſqꝫ demonibꝫ generari/et ideo vtꝝ illi
qui erant diluuii tpe nati ſunt/vt ꝓtractum eſt demonibꝫ coopantibꝫ
in dubiū vertit̄·Sed poſito ꝙ ſic eſſet/nō ꝓpterea deus diluuiū inun
dare fecit/quoniā vt inquit Nico·de lira Diluuiū datū eſt in penā
hominū non demonum ·

¶Qd tempore diluuii filii potentū eciā vi carnaliter cōcumbebant
cum filiabus paupeꝝ ·

Tercia cauſa diluuii aſſignat̄ ab aliis potentū violencia·Di
cit em̄ Rabiſalomon/ꝙ filii dei accipiunt̄ pro filiis iudicū et
potentū/qui quando videbāt filias ſubditoꝝ pulchre ornari
et quando dabant̄ ad nupcias accedebāt ad eas/cognoſcendo carna=
liter anteq̄ʒ mariti eas cognoſcerēt/et licet ſic potuerit eſſe/tamē hic
non eſt totalis cauſa/ ſed quarta que ſequit̄·

¶Qd ꝓpter peccata carnis deus miſit diluuiū·

Quarta cauſa igit̄ quare diluuiū fieri voluit de9/fuit omnis
carnis imundicia/dicit̄ quidē in tex·biblie·Omnis caro cor=
ruperat viā ſuā·Alii itaqꝫ filii dei ſcd̄m Nico·de lyra intel
ligunt̄ qui deſcenderūt de ſeth/qui ab adā inſtructi fuerūt in cultu
diuino/ꝑ filias hoim intelligunt̄ mulieres deſcendētes de chaym/q̄
erant lubrice laſciue et diſſolute/et de illis ꝓcepat ſeth filiis ſuis de

voluntate dei/ vt non ꝯtraherent cum eis· Ipſi vero fecerunt ꝯtrariū
qꝛ tamen hic fit mencio de filiis ſeth/ et filiabꝫ chaym· Notandū eſt
ſcd̄m magiſtꝝ in hyſto· ſcolaſtica qui allegat ſcd̄m methodoꝝ cui in
carcere exiſti pro amore xp̄i/ facta fuit reuelacio de tpibus primis et
nouiſſimis dicentē· ꝙ adam et eua virgines egreſſi ſunt de paradiſo
et hoc vtiqꝫ hiero· ad euſtochiū ꝯfirmat dicens· Eua in padiſo vir=
go fuit/ poſt tunicas pelliceas ſumpſit inicium nupciaꝝ· anno vero
vite adam· xv· nat9 eſt ei chaym et ſoroꝛ ei9 calmana poſt alios· xv·
annos natus eſt abel et ſoroꝛ eius delboꝛa· Et ideo natus eſt primus
chaym peſſimus q̄ꝫ abel iuſt9 / vt oſtenderet ꝙ in adam tota gene=
ris humani maſſa dānata eſt/ et qū aliquis ex ea vas ſanctificacōis
efficit/ non hoc puenit ex natura/ ſed ex dei vocātis miſericoꝛdia· an=
nō vite adā centeſimo trigeſimo/ Chaym occidit abel· Et luxere eum
adam et eua centū annis/ loc9 in quo luxerūt dicit vallis lacrimaꝝ
iux̄ ebꝛon· Chaym ergo peſſim9 remanſit/ qui prim9 terminos terre
poſuit ad calliditatē fallaciāqꝫ pduxit· prim9 in terra ſupbiuit/ poſt
adam in padiſo primus homicidiū ppetrauit prim9 ciuitates edifi=
cauit/ muriſqꝫ muniuit/ et hoīes male agētes in vrbibꝫ collegit ſcd̄m
ioſephū chaym itaqꝫ cognouit vxorē ſuā/ que pepit enos/ Enos ge=
nuit irad/ Irad mathuſael· Mathuſael manuel/ Manuel lamech· hic
primus ſcꝫ lamech bigamiā introduxit· Et ſic adulteriū contra legē
dei ex natura fecit· In prima eñi creacione vnica vnice facta eſt mulr
et deus p os ade decreuerat/ vt eſſent duo in carne vna· Hic aūt acce
pit duas vxores/ ada et ſellā/ genuitqꝫ ada iabel/ qui adinuenit poꝛta
cilia paſtoꝝ· i· tentoꝛia ad mutanda paſcua/ nomē fratris eius tubal
ſcꝫ pater canenciū in cithara et oꝛgano/ nō inſtrumentoꝝ quidē/ que
longe poſt inuenta fuerūt/ ſed inuentoꝛ fuit muſice et ꝯſonanciaꝝ vt
laboꝛ paſtoꝛalis q̄ſi in deliciis verteret/ et qꝛ audierat adā ꝓphetaſſe
de duobꝫ iudiciis/ ne periret ars inuenta/ ſcripſit eā in duabus colum=
nis/ in qualibet totā dicit ioſephus· Vna marmoꝛea/ altera latericia/
quaꝝ altera nō dirueret diluuio/ altera non ſolueret incendio· Sella
genuit tubalchaym/ qui ferrariā artē primus inuenit/ res bellicas de
center exercuit/ ſculpturas opeꝝ vel hoīm in metallis in libidinē ocu
loꝛum fabricauit ſicqꝫ vſqꝫ ad tēpus diluuii generacio cahym ſemp
excreuit numero et malicia ac iniq̄tate generacō vero ſeth inſtructa
erat in diuino cultu· dic̄ Strabus ꝙ poſt mortē abel/ vouit adam nō
vltra ſe vxorē cognituꝝ/ ſed deo iubente p angelū fregit votū/ vt dei
filius de eo naſceret/ quare cognouit vxorē ſuā/ et natus eſt ſeth/ qui
genuit enos/ Enos genuit caynan· Caynan genuit lamech· Lamech
genuit iaret· Iareth enoch· Enoch matuſalē· Matuſalē lamech· Ad
dit mgr̄ hiſtoꝛiaꝝ/ ꝙ breuiter legiſlatoꝛ generacionis ade trāſit feſti
nans ad tpa habrae patris hebꝛeoꝝ et plures ſubticet ade filios et
filias· ex quibus oībus vt ad ꝓpoſitū redeamus· ptꝫ ꝙ nō habrae ꝓhi
bitum fuerat/ his qui deſcenderāt de ſeth ne inirent matrimonia cum

filiabus deſcendentibꝫ de generacione chaym· et tamē contrariū facere nō erubuere· Inquit ad hec ſanct9 methodo29 ꝙ filii chaym abutebant̄ vxoribus fratrū ſuoꝝ nimis fornicacionibꝫ· deīn de mulieres in veſaniā verſe ſupgreſſe viris abutebant̄· tandē exarſerunt homies in alterutrū coeuntes abundabāt peccata immundiſſima carnis in omnibus excepto noē et vxore filiis eius· et vxoribus eoꝝ· Quia peccata illa nephandiſſima deū puocauerunt· vt diluuio extingueret̄ concupiſcenciam hominū·

¶ De terribilitate diluuii· quo tanta ſtrages facta eſt contra homines et animalia· ¶ Capitulū tercium·

Audite obſecro omnes populi peccatores ꝙ terribile fuit iudicium illud a quo ſe hoīes defendere nō valuerūt· Timete deū· et humiliate in cōſpectu eius corda veſtra· Non eīn eſt potencia· nō fortitudo· non ꝯſiliū contra dn̄m· Ipſe fuit qui vires gigantū ꝯtriuit et deleuit· et aquis inundantibꝫ omnē carnē· Si aūt comphendere velim9 illi9 diluuii terribilitatē qtuor ꝯſiderare debem9· Primo terre deterioracionē· ¶ Secundo animaliū occiſionem· Tercio paruuloꝝ ſubmerſionē ¶ Quarto tantoꝝ hoīm pempcionē

¶ Qd pꝑter aquas diluuii terra deteriorata eſt·

Primo ꝯſideremus terre deterioracionē· Dicit mgr̄ in hyſtoſcola· exponēdo verba dei ſcꝫ· Diſperdā eos cum terra· ideſt cum fertilitate terre· tradunt eīn vigorē terre· et fecunditatē longe inferiorē eſſe poſt diluuiū· vnde eſus carniū homini conceſſus eſt· cum antea fructibꝫ victitarūt· nec mirū qꝛ tam diu fuit terra cooperta aquis diluuii que pro maiori parte· vt dicit Nico· de lyra· fuerunt de mari occeano ſalſo·

¶ Qd animalia et volucres pierē exceptis piſcibus·

Secundo ꝯſideremus diluuii terribilitatē pꝑter animaliū occiſionē· vt inquit tex· biblie· Mortua eſt omīs anima viuens ſup terrā· omnia animalia· oēſqꝫ volucres· exceptis que erāt in archa· Non fuerūt mortui piſces· qꝛ vt dicit Nico· de lyra· peccata cōmiſſa erant in terra et in aere· non autē in aquis·

¶ Qd paruuli periere in aquis diluuii·

Tercio ꝯſideremus diluuii terribilitatē· pꝑter paruuloꝝ ſubmerſionē· Erant illo tempe tot puuli· tot ad vbera matrum pendentes· qui tamē ꝑ paterno ſcelere oēs eiulantes· lamentanteſqꝫ ſubmerſi ſunt· Qualiter aūt filii puniunt̄ pro peccatis parentum· dixi in quadrageſimali in ſermone de ira dei·

¶ Qd omnes homines ſuffocati ſunt· noe et ſuis exceptis·

Quarto conſideremus illi9 iudicii terribilitatē pꝑter tantoꝝ hominū pempcionē· Completa ſiquidē iuxta dei ordinacionē Dixit de9 ad noe· Ingredere in archam tu et filii tui· vxor tua· et vxores filioꝝ tuoꝝ tecū· Magiſter in hyſto· ſco· ſeorſuꝫ viros ſeorſum mulieres noiauit dn̄s· cum de ingreſſu loqueret̄· ac ſi diceret

tpe afflictõis ceſſandū eſt ab amplexibꝫ mulieꝝ· Jn exitu vero dixit
deus· Egredere de archa tu et vxor tua/ ꝯiuncti iubent exire/ qui diſ-
iuncti intrauerãt/ ac ſi diceret eis· Nunc rediit tp̃s ãplexandi. vt mul
tiplicemini ſup terrã· Mox eñ ſubiunxit· Creſcite et multiplicamini
dicit rabiſalomõ/ ꝙ in archa nõ fuit concubitꝰ hominū/ nec auiū/ nec
beſtiaꝝ ꝓpter vniuerſalē mundi tribulacionē· Jn articulo itaqꝫ dixi
illiꝰ· Jntrauit noe in archã iuxta p̃ceptū dñi cum oībus animalibꝫ
et volucribꝫ deputatis/ que ſcđm mgr̃m in hyſto· ſcola· tuitu diuino
et angeloꝝ miniſterio adducta fuer̃t· Refert nico· de lyra ꝙ articulꝰ
importat rem diſtinctã et manifeſtã· Deꝰ nanqꝫ ingredi fecit noe de
die clara et manifeſta ad oñdenduz ꝙ poterat eū tueri a malis hoi-
bus illius tpis qui cõminati fuerant eū occidere· O quid fuit videre
et ꝙ̃ tremendū ſpectaculū illud qñ ſubito nebuloſꝰ aer fuit effectus
ventiqꝫ ſtridere ceperūt/ tonabat ether/ tonitrua audiẽtes terrebãt/ et
cathaꝛacte celi· i· nubes apte ſunt ſcđꝫ nico· de lyra· loquit̃ ſcriptura
methaforice/ nec dicit de celo ſtellato/ ſed aereo vbi generant̃ nubes ⁊
pluuie/ et quantꝰ omniū luctus mox inſonuit/ quot lamenta/ dū bre
ui ſpacio excreſcẽtes aque rape ceperunt corpa mergendoꝝ/ videbat
pater ſubmergi filiū/ videbat frater fratrē/ et ipſe necandꝰ/ clamabat
ad ſydera· heu heu pimus in aq̃s/ filius patrē aut matrē forte p̃cabat̃
Adiuua me natū tuū peuntē· ac illi rñdere poterat· O me miſeꝝ/ et
ego tecū pereo/ vix puto ptranſiit dies ꝙ maior ps defecit in aquis
diluuii/ et ſi q̃ forſan in montibꝫ erãt/ ſuffocati ſunt tandē et ipſi/ qm̃
pluit· xl· diebꝫ et· xl· noctibus/ et aque mĺtiplicate ſupauerunt omĩa
cacumĩa moncium· Expgiſcimini ergo o peccatores polluti· O carnales
et laſciui· O ſacrilegi et inceſtuoſi· O libidinibꝫ ſpurciſſimis fedati/ ⁊
timete regē regū deū noſtꝝ/ deponite veterē vitã abicite voluptates/
corrigite malos mores/ vt ſic ip̃e miſericors pater liberet nos ab oĩ
malo in p̃ſenti/ et in futuro largiat̃ gloriam ſempiternã· ¶ Amen·

¶ Sermo octauus de mulieribus/ q̃ occaſio ſunt multoꝝ peccatoꝝ
ꝓpter que indignat̃ deus·

P Ropter mulieꝝ ꝯdiciones noxias in grãdia peccata ſepe-
numero lapſi hoīes deū irritant/ vt ſue iuſticie in illos fu
rorē effundat et quãuis ita fore facile dep̃hendi poſſit ex
relatis in duobꝫ p̃cedentibus ſermonibꝫ/ veruntñ videmꝰ
cotidie patrias flagellari qđ probi et ſancti viri arbitrant̃ fieri/ quia
indignat̃ deus ꝓpter inordinatos exceſſus ornatꝰ mulieꝝ/ et pompã
ĩmo inhoneſtatē veſtimentoꝝ/ adeo vtiqꝫ inualuit iã vbiqꝫ pniciosa
et deteſtabilis ꝯſuetudo huiꝰ diſſolucionis/ ꝙ nulla forti pſuaſione p̃
dicatoꝝ põt aboleri ex h̃ multiplicate ſunt vſure rapine fraudulẽcie
et iniq̃ſſime extorſiões/ quinimo cū iuuencule multe nuptui tradi nõ
poſſint/ et aliis facultates nõ ſuppetant/ ad ſuis vanitatibꝫ ſatiſfaciē-
dū nouit deꝰ quid inde ſequat̃· Ob id ergo ſtatui in p̃nti nr̃o ſermõe
de mulieribꝫ ṽba facere· De quibꝫ dicturi tria miſteria declarabimꝰ·

Primũ dicitur ꝓductionis·
Secundũ cõmendacionis·
Tercium rephenſionis·

Qđ deus benedictus ꝓduxit mulieres ad ꝑfectionẽ vniuerſi·

Capitulũ primum·

Ita obiurgãda puto vicia mulieꝝ/vt ſexus ipſe nõ contemnat/neqꝫ ille que virtutibꝫ florent occaſionẽ ſumant deſperãdi· Idcirco in hoc miſterio primo/mulieꝝ ꝓductionem inueſtigabimus ſub quatuor dubiis·

Primum vtꝝ mulier ꝓduci debuit cum aliis creaturis·
Secundũ vtꝝ mulier fuerit imediate formata a domino·
Tercium vtꝝ mulier fieri debuit ex viro·
Quartum vtꝝ mulier ꝓducta ſit ad ymaginẽ dei·

Primũ dubiũ inueſtigandũ eſt·vtꝝ mulier ꝓduci debuit cũ aliis creaturis·et arguũt quidã ꝙ nõ·Primo qꝛ dicit phs in li·de generacõe animaliũ·ꝙ femina eſt mas occaſionatꝰ/ſed nichil occaſionatũ et deficiens debuit eſſe in reꝝ ꝓductiõe·ergo mulier nõ debuit ꝓduci·Secundo occaſiones peccatoꝝ ſunt ãputande/ſed deus ꝑſciuit ꝙ mulier futura eẽt viro in occaſionẽ peccati·ergo nõ debuit mulierẽ ꝓducere Refert lactanciꝰ·li·iii·ꝙ plato de q̃tuor agebat vere gracias·Primo ꝙ homo natꝰ eſſet nõ aĩal brutũ·Scđo ꝙ grecus pociꝰ q̃ barbarꝰ·Tercio ꝙ athenis et tpe ſocratis· Quarto ꝙ mas pocius q̃ femina Rñdet his Tho·i·pte·q·lxxxxii·ꝙ neceſſariũ fuit feminas fieri ſicut ſcriptura dicit geñ·et in adiutoriũ viri/nõ quidẽ in adiutoriũ alicuiꝰ alteriꝰ opis/vt quidã dixerunt/cũ ad qđlibet aliud opus ꝯueniẽciꝰ iuuari poſſit/vir ꝑ aliũ viꝝ q̃ per mulierẽ/ſed in adiutoriũ generacionis·Ad illud vero qđ primo obiectũ eſt dicit Tho·ii·et ſic in·iiii·di·xliiii·ꝙ quãuis mulier generet̃ ꝑter intencionẽ nature ꝑticularis eſt tñ de intencione nature vl̃is que vtrunqꝫ ſexũ requirit ad ꝑfectã humane ſpeciei generacionẽ·dicit̃ ergo mulier aliqđ deficiẽs et occaſionatũ/qꝛ virtus actiua q̃ eſt in ſemine maris/ intendit ꝓducere ſilẽ ſibi/ꝑfectũ ſcđm maſculinũ ſexũ/ ſed ꝙ femina generet̃ hoc eſt ꝓpter virtutis actiue debilitatẽ/vel ꝓpter aliquã materie indiſpoſicionẽ/vl̃ etiã ꝓpter aliquã tranſmutacionẽ ab extrinſeco/puta a vẽtis auſtralibꝫ/qui ſunt hũidi vt dicit ariſ·li·de aĩalibus·Ad ſcđm vero qđ adductũ eſt dicit Tho ꝙ ſi oĩa ex quibꝫ homo ſũpſit occaſionẽ peccãdi deꝰ ſubtraxiſſet a mũdo remãſiſſet vniuerſũ imꝑfectũ nec debuit cõe bonũ tolli/vt vitaret̃ ꝑticularit̃ malũ/ꝑſertim cũ deus nouit ordiare malũ omne in bonũ·Scđm dubiũ erat vtꝝ mulier fuerit imediate formata a deo·et rñdet ad hꝫ Tho·vbi ſup̃·ꝙ ſolus deꝰ qui ẽ nature inſtitutor põt ꝑter nature ordinẽ res in eſſe ꝓducere·et iõ ſolus deꝰ potuit vel viꝝ de limo terre vel mulierẽ de coſta viri formare·vñ augꝰ li·ix·ſup geñ·ad lr̃am·Formare vel edificare coſtã vt mulier eſſet/nõ potuit niſi deꝰ/a quo vniuerſa natura ſubſiſtit· et iteꝝ ibi/ꝙ miniſteriũ angeli exhibuerĩt deo in formaciõe mulieris neſcimꝰ·Certũ tñ eſt/ꝙ ſicut corpꝰ viri de limo nõ fuit formatũ ꝑ angelũ ita nec corpꝰ

mulieris de coſta viri/et iteꝝ ibidē augꝰ. Nō habuit prima reꝝ cō-
dicio/vt femina omis ſic fieret/ſed tm̄ hoc habuit/vt ſic fieri poſſet/et
ideo ſcd̄m cauſales rōnes ꝯſtituit corpꝰ mulieris i primis opibus/nō
ſcd̄m potenciā actiuā/ſed ſcd̄m potenciā paſſiuā tm̄ in ordine ad potē-
ciam actiuā creatoris. Terciū dubiū fuit vtꝝ mulier debuit fieri ex
viro. Et poſſet ꝗs arguere ꝙ nō/qꝛ ſexus cōis eſt hoibus et aliis ani-
malibus/ſed in aliis aialibus femine nō ſunt facte ex maribꝫ. ergo
nec in hoie fieri debuit. Scd̄o arguit̄ qꝛ eoꝝ que ſunt eiuſdē ſpeciei ē
eadē materia/ſed mas et femina ſunt eiuſdē ſpeciei. ergo femina fieri
debuit ex limo terre/ſicut et vir. Tercō mulier facta eſt in adiutoriū
generacōis/ſed nimia ꝓpinqtas reddit ad hoc ꝑſonā ineptā/vn̄ ꝑſone
ꝓpinque a matrimonio excludunt̄ vt patꝫ leuit̄. xviii. c. ergo mulier
nō debuit fieri ex viro. R̄ndet his oibus Tho. ꝙ mulier ex viro for-
mari debuit ꝓpter tria. Primo quidē vt in hoc quedā dignitas ꝑmo
hn̄oi ſeruaret̄/ vt ſcd̄m rei ſimilitudinē eſſet ipſe principiū tociꝰ ſue
ſpeciei/ſicut deꝰ eſt principiū tocius vniuerſi. Vn̄ paulꝰ dixit actuū.
xvii. ꝙ deus fecit ex vno omne genꝰ hoim. Scd̄o mulier facta eſt ex
viro/vt vir magis mulierē diligeret/et ei inſepabiliꝰ inhereret dum
cognoſceret eā ex ſe eſſe ꝓductā. Vn̄ dicit̄ gen̄. ii. Ex viro ſumpta eſt
quāobrē relinquet homo p̄rem et matrē/et adherebit vxori ſue. Et h̄
maxime neceſſariū fuit in ſpecie hūana/in qua mas et femina cōma-
nent ꝑ totā vitā/qd̄ non ꝯtingit in aliis aialibus. Tercio mulier fac-
ta eſt ex viro. qꝛ vt ph̄s dicit. viii. ethi. Mas et femina ꝯiungunt̄ in
hoibus/non ſolū ꝓpter neceſſitatē generacionis vt in aliis aialibus/
ſed eciā ꝑ domeſticā vitā/in qua ſunt aliq̄ opa viri et femine/et in q̄
vir eſt caput mulieris. vn̄ ꝯuenient̄ ex viro formata ē mulier ſicut ex
ſuo principio. Quarta rō addi pōt ſacr̄alis/figurat̄ em̄ ꝑ hoc ꝙ eccl'a
a xp̄o ſumit principiū. vn̄ apl's dixit ad ephe. v. c. Sacr̄m hoc magnū
eſt ego dico in xp̄o/et in eccl'a. et ꝑ hoc ptꝫ rō ad primū. Ad ſcd̄m di-
cit Tho. ꝙ materia eſt ex q̄ aliꝰ fit/natura aūt creata habet deter-
minatū principiū cū ſit determinata ad vnū habet determinatū ꝓceſ-
ſum. vn̄ ex dēminata materia ꝓducit aliq̄d in determinata ſpecie/ſed
virtꝰ diuina cū ſit infinita pōt idē ſcd̄m ſpeciē ex quacūqꝫ materia
facere/ſicut viꝝ ex limo/et mulierē ex viro. Ad terciū dicit Tho. ꝙ
ex naturali generacōe ꝯtrahit̄ quedā ꝓpinquitas/que matrimoniū
impedit/ſed mulier nō eſt ꝓducta a viro ꝑ naturalē generacionē/ſed
ſola virtute diuina. Vn̄ eua nō dicit̄ filia ade/et ꝓpterea rō non con-
cludit. Vt igit̄ ſcribit̄ gen̄. ii. c. poſtq̄ adam in ꝑadiſum introduxerat
deus miſit ſoporē in eum. Augꝰ. ix. ſup gen̄. ad lr̄am dicit ꝙ ſopor
ille fuit raptꝰ et extaſis/qꝛ tūc vidit dn̄m per eſſenciā/et interfuit cu-
rie angeloꝝ. hoc vtiqꝫ opinādo dicit nō aſſerendo de viſione eſſen-
cie diuine/cūqꝫ obdormiuiſſet/tulit vnā de coſtis eius abſqꝫ leſione ꝛ
dolore. vt dicit Tho. ſcd̄m vero land. di. xviii. iii. Coſta detracta fuit
miniſterio angeloꝝ/non tn̄ eoꝝ miniſterio fuit in mulierē formata.

Dicit eciã landul· ꝙ formacõ dẽ coſta non fuit ꝓprie generacio/ſicut aliqui dicũt/ꝙ de9 de aere circũſtãcie/vel terra corrupta eoꝝ forma de9 ſuppleuit materiã illi9 coſte·qꝛ vt dicit mgr̃ in tex·magis debet dici mulier facta de illa materia/ q̃ fuit maior q̃ꝫ de illa coſta· Nec põt dici ꝓprie creacio/tum qꝛ creacio humane nature ꝑceſſerat in homine/tum qꝛ fuit facta de aliqua ꝑiacenti materia· ſcꝫ de coſta·fuit ergo multiplicacio ſicut mgr̃ dicit in lr̃a/ quomõ de quinqꝫ panibus multiplicatis dñs ſaciauit quinqꝫ millia hoim· Contrariũ tañ tenet Tho·qui aſſerit ꝙ corp9 mulieris fuit formatũ de coſta/ꝑ addicionẽ materie/vel ꝑ creacionẽ/ ſed qui fecit ipe nouit/q̃re vero de coſta nõ de alia ꝑte fuit mulier formata·dicit Tho·et glo·xxxiii·q·v·in·c·mulierem· Nõ de pede formata eſt mulier/ne omnino videret̃ famula· Nõ de capite/ne omnino videret̃ dña/ſed de coſta/vt videret̃ collateralis· Quartũ dubium fuit/vtꝝ mulier fuit ꝓducta ad ymaginẽ dei· Nam coꝛ·ii·c·dicit̃· Vir eſt ymago dei/mulier aũt eſt ymago viri· ꝓpter que verba dicit̃·xxxiii·q·v·c·Hec ymago dei/ꝙ mulier nõ eſt ad ymaginẽ dei· Rñdet boñ·in·ii·di·xvi·et Tho·i·ꝑte·q·lxxxxiii·ꝙ cum homo ſcdm intellectualẽ naturã ad ymaginẽ dei eſſe dicat̃/ſcdm hoc eſt maxime ad ymaginẽ dei/ꝙ intellectualis natura deũ maxime imitari põt· Imitat̃ autẽ intellectualis natura/maxime deũ quantum ad hoc ꝙ deus ſeipm intelligit et amat· Vñ ymago dei tripliciẽ põt in homine ꝯſiderari/vno quidẽ modo ſcdm ꝙ habet homo aptitudinẽ naturalẽ ad intelligendũ et amando deũ·et hec aptitudo ꝯſiſtit in ipa natura mentis/que eſt cõis omnibꝫ hoibus· Aliomõ ſcdm ꝙ actu vel habitu deũ cognoſcit et amat ſed tñ impfecte·et hec eſt ymago ꝑ conformitatẽ gracie· Tercio mõ ſcdm ꝙ homo actu deum cognoſcit et amat pfecte·et ſic attendit̃ ymago ſcdm ſimilitudinẽ glĩe vnde ſup illud pſal· Signatũ eſt ſup nos lumẽ vultus tui dñe· Glo· diſtinguit triplicẽ ymaginẽ ſcꝫ creacionis·recreacionis/et ſimilitudis Prima ymago inuenit̃ in oibus hominibꝫ· Scda in iuſtis tñ· Tercia vero ſolũ in beatis· Tam ergo in viro q̃ꝫ in muliere inuenit̃ dei ymago quantũ ad illud in quo principaliter rõ ymaginis conſiſtit ſcꝫ quantũ ad intellectualẽ naturã· Vnde geñ·i·cũ dixiſſet ſcriptura· Creauit deus hoiem et ymaginẽ ſuã ad ymaginẽ dei creauit illũ· ſubdit maſculũ et feminã creauit eos· Et dicit principalr̃ eos/vt eciã intelligatur mulier ad ymaginẽ dei creata/ſed quãtũ ad aliquid ſcdarium ymago dei inuenit̃ in viro/ſed ꝙ nõ inuenit̃ in muliere·nam vir eſt principiũ mulieris et finis·ſicut deus eſt principiũ et finis toci9 creature· vñ cum apl̃s dixiſſet ꝙ vir ymago et gloria dei eſt/ mulier aũt gloria viri eſt·oñdit quare hoc dixit/ſubdens/non eñ vir eſt ex muliere/ſed mulier ex viro/et vir nõ eſt creatus ꝓpter mulierẽ/ſed mulier ꝓpter viꝝ· Diximus hec omnia vt intelligam9 mulieres nõ eſſe contemnendas que ad ymaginem dei create participes fieri poſſunt eterne vite·

¶ De ꝓrogatiuis virtutū quibus mulieres floruiſſe comptum eſt.

¶ Capitulum. ii.

Solent pleriqꝫ mulieres a deo productas ad omne bonum/ ad omnemqꝫ virtutē inhabiles reputare. Quibus in hac pte ad mirabiles laudes mulerum apiendas duxi/ que licet de multis cōmendari poſſint/ tātum quatuor precipue ſunt illa/ que in ſexu muliebri excellentiſſima ſunt reperta.

Primū eſt fortitudo et magnanimitas.

Secundum pudicicia et honeſtas.

Terciū clemencia et liberalitas. Quartum deuocio et pietas.

¶ Prima laus muliebris ſexus eſt de fortitudine et magnanimitate. quis mai9 non mireť de his que mulieres magnanimiter fortiterqꝫ egere/ et vt taceā de iudith/ que caput holofernis truncauit/ de Tamiri maſſagetaꝝ regina/ que ſupauit cirū/ vt refert Juſtin9 de pantaſilea regina amazonū/ que in bellis troianis cum ſuis puellis pugnando egit ſtupenda. vt cōmemorat frigius dares de ſemirami aſſyriorum regina que vt valerius aſſerit. li. ix. deficientē babilonē recuperauit/ priuſq̄ decorem capilloꝝ in ordinē redegiſſet. At tot millia mulieꝝ conuertendus eſt anim9/ que ꝑ criſti amore ſeuiſſima tormēta paſſe/ tandē nec mori recuſauerūt. Longum quippe eſſet recenſere ſingula/ ꝓpter que eccleſia ſancta in oracione ſic dicit ad deū. Deus qui inter cetera potencie tue miracula/ eciā in ſexu fragili victoriam martirii ↄtuliſti. Ambro. de ſancta agnete affirmat/ ꝙ tredecimo anno etatis ſue mortē ꝑdidit/ et vitā inuenit/ quādo ſcꝫ in vrbe maxima glorioſo martirio migrauit ad celos. Cecilia ſpōſum et cognatū conuertit et omnes piter coronā martirii ſunt adepti. Rufina et ſecunda due ſorores fuerī virgines romane/ pentibus clariſſimis genite/ que tpe valeriani ipatoris accuſate ꝙ xp̄iane eēnt et capte/ ac tradite donato prefecto poſt multa verbera iuſſit rufinā prius cedi/ qđ videns ſoror clamare cepit ad iudicem. Quid eſt ꝙ ſororē meam glorificas/ et me inhonoras. Tandē poſt multa vtriqꝫ illata tormenta ducte fuerunt in ſiluā in via cornelia ab vrbe roma miliario decimo. in fundo qui vocať buxeto. Jbiqꝫ rufina capite truncať. Secūda percutiť/ et eoꝝ corpa feris voranda linquunť. Deniqꝫ Plantilla matrona in c9 ꝑdio hoc factū eſt/ vidit eas in viſu ſedentes gēmatas in thalamo et dicentes ſibi. Plantilla deſine a flagiciis ydoloꝝ et crede in criſtū/ et veni in prediū tuū/ et corpa noſtra ſepeli. qđ illa fecit Multa pcurrēda eſſent de katerina de lucia/ de agata/ de iuſtina/ de vrſula et vndecim millibus puellis eius/ et de reliquis que forti animo diros cruciatus ꝑ criſto pati voluerūt. Tercia laus muliebris ſexus eſt de pudicicia et honeſtate. Jnuente ſunt mulieres et quidē innumere/ que honeſtatem et pudiciciā cunctis rebus huius mundi prepoſuerunt ſuſanna vt habetur danielis tredecimo capitulo preelegit mori falſo criminata et accuſata/ quam ſenibus libidinoſis conſentire.

Lucrecia matrona Romana/a filio tarquini ſupbi vi cognita/ſemet ipſam pemit· vt dicit aug9·li·i·de ciui·dei·eufroſina domo patris re licta/viriliqꝫ habitu ſumpto/vſqꝫ ad mortē incognita manēs in mo naſterio/habitu in monaſtico induta/virginitatē vſqꝫ ad mortē pru dentiſſime conſeruauit vt ponit in vitas patrū· Et ne multis imorer mater domini noſtri ihesu criſti virgo virginū nuncupat̄· quia oīs mundicie et caſtitatis ſpeculū mundiſſimū fuit/ cuius exemplo vſqꝫ in preſentē diem pene innumere iuuencule virginitatē ſuā domino conſecrarūt/vt noſtra ſanctiſſima clara/et alie eciam tpibus noſtris neqꝫ aliter ꝙ vana cenſeri poteſt maloꝝ hominū ſentencia/qui aiūt mulierē nullā bonā/et vt poeta canit· Caſta eſt quā nemo rogauit · menciunt̄ vtiqꝫ quoniaꝫ et nupte plurime immo ꝑ maiori pte viris ſuis fidē quam pmiſerunt inuiolabiliter ſeruāt/et virgines deo dedi cate/ac alie viduitatē tenentes in ſua pudicicia firmiter pſeuerant· Tercia laus muliebris ſex9 eſt/de clemencia et liberalitate· Mulier fuit regina ſaba/que venit a finibus terre ad ſalomonē/et donauit ei centū viginti talenta auri/et aromata multa nimis/ et gēmas pcio ſas·vt habet̄·iii·regū·x·c· Nota hic ſcđm huguicionē et catholicon et yſido·xvi·ethimo·ꝙ talentū eſt quoddā pond9qđ ſummū eſſe phi betur/nam nichil eſt calculo minus· nichil talento maius·cui9 va rium apud diuerſas gentes pondus habet̄· nam apud romanos ta lentum eſt·lxxii·libraꝝ/ſicut plautus oſtēdit/qui duo talenta eſſe di cit centū quadragintaquatuor libris/ſed eſt talentū minus·i·quinq̄ gin ta libraꝝ et mediū/vt dictū eſt ſeptuaginta duaꝝ/et ſummū cen tum viginti libraꝝ· Accipiendo ergo talentū minus/centum viginti talenta faciunt ſex millia libras· Apparet ex hoc ꝙ liberalis fuit p̄ nominata Regina/vt valerius maximus in rubrica de liberalitate et titusliui9 li·ii·de·ſcđo bello punico Paulā canuſinam cōmendant / qm̄ mulier illa clara diuiciis romanos omnes qui de clade cannenſi canuſinū fugerant circa decē millia ciuium romanoꝝ ſolū menibus ac tectis a canuſinis receptos/ꝓpriis ſumptibus frumento veſte eciā viatico iuuit· Videm9 inſup cottidie mulieꝝ elemoſinis tot paupes tot religioſos et mendicantes ſuſtentari·De ſancta paula romana hyero9·ita ſcribit in epitaphio ſuo·Poſtꝙ vir mortuus eſt/ita eum planxit/vt ꝓprie ipſa moriret̄ ita ſe cōuertit ad dei ſeruitutē/vt mor tem eius videret̄ optaſſe·Quid ergo referā ample et nobilis domus/ et quondā opulentiſſime omnes pene diuicias in paupes erogatas· Quarta laus muliebris ſexus eſt de deuocione et pietate·Tpe nanqꝫ pſecucionis criſtianoꝝ mulieres ꝯfeſſoribus ſanctis miniſtrabāt ne ceſſaria vite/et martiꝝ corpa ſepeliebāt·vñ eccła dicit in officio ſanc te andree·Maximilla xp̄o amabilis tulit corp9 apli/ et optimo loco cū aromatibꝫ ſepeliuit·h̄ maximilla vxor fuit egee/druſiana mr̄ pau peꝝ/ Johem euāge·apud epheſuꝫ hoſpicio deuotiſſime recipiebat ꝙ et ipſe a mortuis ſuis meritis reſuſcitauit· Lucina romana corp9

martiris ſebaſtiani inuētū/ tradi ꝓcurauit ſepulture/ et obmiſſis aliis
mulieres inq̄t marcus vlt̄·c· emerūt aromata vt venientes vngerent
ihm·Quanta aūt ad cultū dei ſit cōmuniter mulieꝝ deuocio experien
cia magiſtra reꝝ hoc manifeſtat·Magnus ergo in celo erit numerꝰ
mulieꝝ/ que ſimul cum xp̄o gaudebunt in deliciis paradiſi·

De mulieꝝ exceſſiuo et rep̄henſibili ornatu· Capl̄m·iii·

MVlieres quas tam ample laudibus hucuſq; pſecuti ſumus/
in hoc miſterio rep̄henſibiles arguendaſq; oſtēdam quoniā
hodierna die ꝓpter excreſcentes vanitates ſuas cōminat̄ no-
bis altiſſimꝰ deus p yſaiā ꝓphã ſuū·iii·c·et dicit·Pro eo ꝙ eleua-
te ſunt filie ſyon/ et ambulauerūt extenſo collo ⁊ nutibꝫ oculoꝝ ibant
et plaudebāt et ambulabāt pedibus ſuis cōpoſito gradu incedebant/
decaluabit dn̄s verticē filiaꝝ ſyon/ et dn̄s crinē eaꝝ nudabit/ in die
illa auferet dn̄s ornatū calciamentoꝝ/ et lunulas et torques et moni
lia et armillas et mitras et diſcrimīalia et piſcheſidas et murenulas
et olfatoriola et maures et anulos et gemmas in fronte pendētes et
mutatoria et palliola et lintheamīna et acus/ et ſpecula et ſindones ⁊
theriſtra ⁊ erit p ſuaui odore fetor et p zona funiculus/ et p criſpanti
crine caluiciū et p faſcia pectorali ciliciū pulcherrimi quoq; viri tui
cadent/ et fortes tui in p̄lio/ et merebunt atq; lugebūt porte eiꝰ et de-
ſolata in terra ſedebit·Dicendū itaq; eſt in hoc miſterio quare muli
erum ornatus rep̄henſibilis eſt/ et exoſus deo·et ad hoc poſſunt aſſig
nari quatuor p̄cipue et principales raciones.

Prima dicitur addicionis· Secunda parificacionis·
Tercia intenſionis· Quarta inhoneſtacionis·

Prima racio quare mulieꝝ ornatus eſt rep̄henſibilis dicit̄ addi-
cionis·Excedūt quidē in hoc ꝙ addere ſatagūt opificio dei/ nam bre-
uitati corporis/ imo conuenienti ſtature adinueniūt altas caligas quas
calciantes vident̄ ſtatura magne defectui capilloꝝ addunt capillos et
adulterinos et extraneos colori faciei ſupaddunt ceruſa et alia feda
fucamēta· De quibus dicit̄·de ꝯſe·di·iiii·c·fucare·Sc̄da racio quare
mulieꝝ ornatus eſt rep̄henſibilis dicit̄ parificacionis·Contendūt ſi-
quidē minores et populares equare ſe maioribꝫ et principalioribus·
Comptum vtiq; eſt ꝙ quidā vendidit vinū et bibebat aquā/ vt mani
cas ſericas emeret vxori·Nō licet artifici vel agricole vxorē induere
p̄cioſis et delicatis veſtibꝫ/ maxime dū poſſibilitas abeſt/ ſed diebus
iſtis in quolibet gradu hoīes corrupti ſunt/ nam intm̄ excreuit orna-
mentoꝝ pompa vt neceſſe ſit āpliſſimas dotes filiabꝫ nubilibus dare
Ob quā cām ille qui plures hꝫ filias vix vnā pōt nuptui tradere·Si
vna nubat alie vel in domo remanēt vel non ꝓpter deū/ ſed quaſi vi
moniales fiūt·Taceo flagicia que ſequunt̄ ex his·dicit hyero·ad eu
ſto·pudet dicere quot cotidie virgīes ruant q̄ntas de ſuo gremio p-
dat mater eccl'a/ ꝓpter qđ ſup ſydera ſupbꝫ inimicꝰ ponat tronū ſuū
quot petras execuit et habitet coluber in foraminibus earum videas

pleraſq; viduas anteq̄ nuptas et infelicem conſcienciā mentita tan-
tum veſte ꝓtegere/quas niſi tumor vteri et infantū ꝓdierit vagitus
erecta ceruice/et ludentibus pedib; incedunt/et cetera ibi. Non repꝫ-
hendimus nō damnamus decentem ornatū/ quia vt inquit aug. xli.
di. c. quiſquis. Quid loco et tempori et pſonis cōueniat attendendū
eſt/ne temere flagicia repꝫhendamꝰ. Sed cur tot expenſe fiunt/vbi nō
debent/immo vbi cōmode fieri non poſſunt. Si fiunt inquis quō fieri
non pn̄t/fiunt fiunt. ſed vnde acquirunt̄ pecunie/heu heu infelix tem-
porum hoꝝ condicio. xp̄iani omnes iuſticie et veritatis obliti exten-
derunt iam manus ſuas ad fraudes/ ad decepciones. ad rapinas. ad
impia et turpia lucra ad contractus ꝓhibitos et vſuras publicas vix
vnus repitur de mille qui vt acquirat et theſauriſet conſcienciā non
inficiat. ¶ Tercia racio quare eſt repꝫhenſibilis mulieꝝ ornatus. di-
citur intencionis. nam poſito ꝙ ſcd̄m ſui ſtatus decenciā mulieres ſe
ornent/tamē ſi que inueniant̄ in tali ornatu intencionē habere/vt vi-
rorum aſpiciencium animos ad ſui ↄcupiſcenciā alliciant cum hoc ſit
contra caritatē dei et pximi eciā ſi non ſequat̄ alicuius ruina morta-
liter peccant/ qr eſt ibi ꝓprie et ꝑ ſe ſcandalū actiuū et mortale ſcd̄m
Thō. xxii. q. xliii. ar. iii. et. iiii. De talib; ſic ſe ornantib; dicit hyero.
ad ſacras virgines de ↄtinencia virginali. Impudiciſſimꝰ mulieꝝ af-
fectus ſemꝑ in lapidibus/ſemꝑ in gēmis/ſemꝑ in ornamentis extrin-
ſecis gloriā ponit/nō ſufficit eis libido innata nature/ſed occaſionem
querūt explende libidinis. Affectant ꝓculdubio vt oculi viroꝝ aurū
ↄtemplātes et gēmas/tandē figant̄ in faciē. vt furtiuis oculoꝝ ſuoꝝ
nutibus faciliꝰ incitent ad libidinoſum incendiū. Hec ille. ſi vero ali-
que ſe ornant ꝓpter iactanciā et vanā gloriā ibi ↄſtituentes finē ſuū
vltimū magis diligentes illā gloriam q̄ ſalutē anime ſue vel gloriā
eternā/parati facere contra p̄cepta dn̄i vel eccleſie vt poſſint ↄſequi illā
laudē ipſe adhuc mortalr̄ peccant. Si aūt id faciant vt viꝝ a ↄcupi-
ſcencia retrahāt aliaꝝ mulieꝝ nullū ibi tunc erit peccatū. Sed quis
intencionē ſeu ornatū cognoſcere pōt niſi deus ꝑ maiori ſiquidē ꝑte
hoc ſolet eſſe mulieꝝ ſcutū/vt aſſerant ſe ornare intencione placendi
viris ſuis. Si veꝝ dicunt bene eſt/ſin aūt imputet̄ eis. Quarta racō
q̄re eſt repꝫhenſibilis mulieꝝ ornatus dicit̄ inhoneſtacōis. decz nanq;
mlieres honeſte loq̄/honeſte icedere/honeſte ↄuerſari/honeſte deniq;
ſe ornare/qr honeſtas extrinſeca mentē oñdit pudicā. Inq̄t em̄ arꝫ. li.
i. retho. Opa ſigna habitꝰ ſūt. et. iiii. ethi. Vnuſquiſq; q̄lis eſt/talia
dicit et opat̄/et ſic viuit. Et ſapiēs eccl̄. xix. Amictus corpis inceſſus
hoīs/et riſus denciū enunciāt de illo. Cū igit̄ multe ſunt mlieres in-
honeſte ſe ornātes/non pn̄t de inhoneſtate nō vitupari. He ſunt que
denudāt pectus oſtendunt collū/diſcooꝑiunt brachia/ludūt cum ocu-
lis/loquunt̄ ſcurrilia et ocioſa/de quib; hyero. ad matrē et filiam ait
Palliolum interdū cadit/vt candidos nudet humores. Et ad furiam
idem inquit/aut loquendum nobis vt veſtiti ſumus/aut veſtiendū vt

loquimur lingua ꝑſonat caſtitatem et totū corpus p̄fert impudiciciā
Arbitror ego nil ita exornare poſſe mulieres ſicut honeſtatē. Hinc
et tibi qui vxorē ducere cupis audeo dicere illud qd hyeroꝰ. ſcribit
ad demetriadē virginem. Illa tibi ſit pulchra/illa amabilis/illa ha=
benda ꝑ ſocia/que neſcit ſe eſſe pulchrā/ que negligit forme bonū/et
ꝓcedens ad publicum non pectus et colla denudat/nec reuocato pal
lio ceruices aperit/et vix vno oculo qui vie eſt neceſſarius/ patenter
ingreditur. Et recte hic aſſerit. quia vel illi qui vane vxoris incurrit
cōmercium. Multa eſſent de huius exceſſibus enarranda que breui=
tatis cauſa relinquimus. Id tñ ꝯcludimus ꝙ mulieꝝ publicas pom
pas deus guerris et aliis tribulacionibꝫ domat. A quibus nos libe=
ret ipſe qui eſt benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo nonus de iudicio dei contra fetidos ſodomitas.

Animo trepidanti cordeqꝫ gelido commemorandum eſt a
nobis/quid egerit robuſta manus excelſi dei contra hoīes
ſodomitas. Nam t̄pibus noſtris maxima criſtianoꝝ mul
titudo heu heu vicio ſodomitico ꝑiclitatur. Neqꝫ ſcelus
tam nephandiſſimū ſilencio eſt pretereundū/quinimo acriter inſiſtē=
dum eſt ad eius deteſtacionē. exprobracionē. et increpacionē. Ob illud
ſiquidez vt patebit ſodomitis indignatus deus igne de celo miſſo/ et
regiones et homines cunctos deleuit. Quare in hoc ſermone de ſub
uerſione ſodomoꝝ dicendū eſt de qua declarabimus tria miſteria.

¶ Primum dicit̄ racionis.
Secundum reuelacionis.
Tercium modificacionis.

¶ Qd ꝓpter peccatum execrandū
ſodomie deus celeſti igne de=
ſtruxit gentes ſodomoꝝ. Ca. i.

Sine cauſa putant pleriqꝫ increduli ſodomam fuiſſe deletam.
Dicit em̄ paulus oroſius li. primo. ꝙ ante annos vrbis con=
dite mille centū ſexaginta arſit ſodoma/ qd Cornelius taci=
tus eciā ſcripſit/licet cauſam taceat. Sed yſido. xiiii. ethimo. exp̄ſſe ſic
loquit̄. pentapolis regio in confinibꝫ Arabie et Paleſtine ſita/dicta
a quinqꝫ ciuitatibus impioꝝ que celeſti igne ꝯſumpte ſunt terra am
plius a hieroſolimis olim vberrima/nunc autem deſerta atqꝫ exuſta
Nam ꝑ ſcelere incolarū de celo deſcendit ignis/ qui regionem illam
in cineres eternos diſſoluit. Cuiꝰ vmbra quedā eſt ſpecies in fauillis
et in arboribus ipſis eciā adhuc videt̄. Naſcuntur em̄ ibi poma virē
cia ſub tāta ſpecie maturitatis/vt edendi deſideriū gignant/ſi carpas
fatiſcunt ac reſoluunt̄ in cinerem/fumumqꝫ exalant quaſi adhuc ar=
deant. hoc ip̄m ponit augꝰ. li. xxi. de ciui. dei. c. v. Scripturā ergo ſanc
tam imitantes firmiter dicimus et tenemus ꝙ viciū ſodomiticū cau
ſa fuit illius ardentis et inflammati iudicii. nec miꝝ/cum peccatum
illud ſit grauiſſimū et deo benedicto fetidum et exoſum/ immo ange
lis et hominibus recta ſapientibus. cuius grauitatē oſtendūt nobis
potiſſime tria.

Primū nominacio · ¶ Secundum vociferacio · ¶ Terciū punicio ·
¶ De grauitate vicii ſodomitici ·

Primum qð oſtendit vicii ſodomitici grauitatē / dicitur nominacio · Nominatꝛ enim quadruplici vocabulo ·
Primū eſt crimen peſſimū · Scðm paſſio ignominie ·
Tercium turpitudo · ¶ Quartū abhominacio ·
De primo eſt textus geñ · xiii · vbi dicitꝛ · homines ſodomite erant peſſimi peccatores · Et geñ · xxxvii · Accuſauit ioſeph fratres apud patrē de crimine peſſimo · Magiſter in hyſto · ſco · de coytu cum brutis / licꝫ ſcðm Nico · de lyra aliqui exponant / vel de odio in ipm ioſeph vel in rixa peſſima · De ſcðo vocabulo dicit aplus ad ro · primo · Tradidit illos deus in paſſiones ignominie / nam femine eoꝝ mutauerunt naturalē vſum / in eum vſum qui eſt contra naturā · De tercio vocabulo ſequitꝛ ibidem paulus · Similiter autē et maſculi relicto naturali vſu femine · exarſerūt in deſideriis ſuis / maſculi in maſculos turpitudinē operantes · De quarto vocabulo ſcribitꝛ leuitici · xviii · ſic · Cum maſculo ne cōmiſcearis / qꝛ abhominacio eſt · ex his dicit Giraldus odonis ſup vii · ethi · qꝫ ariſto · poſuit concubitū maſculoꝝ inter beſtialitates conſuetudinales nō inter egritudinales · Et ideo talis beſtialitas eſt inexcuſabilis · nam beſtialitas reducitꝛ ad duo · ſcꝫ ad naturā et ad ꝯſuetudinem · Primo mō eſt a natura · ideſt ex leſione nature / que quidē poteſt eſſe ꝯnaturalis / qꝛ a natiuitate contracta ex mala cōplexione / vel actualis / qꝛ ex aliquo caſu incurſa / puta ꝓpter egritudinē vel maniā Quibuſdam aūt accidit ex ꝯſuetudine / puta illis qui ſunt ad talia cōſueti a puericia · Peccatū ergo ſodomiticū omnino contra naturā eſt id grauius ceteris peccatis carnalibꝫ / ſicut ptꝫ · xxxii · q · v · c · Adulterii xxxii · q · vii · c · Offerebat · c · Vſus · de pe · di · i · c · Si quis tam maſculū · c · Qui puero · xxxii · q · viii · c · In eo ex̄ de exceſſi · p̄latoꝝ · c · Clerici ·
¶ Secundū qð oſtendit grauitatē vicii ſodomitici eſt vociferacio · quatuoꝛ quippe peccata p̄cipue inueniuntꝛ / que fortiter clamant dei vindictā poſcēncia · Primū eſt homicidaꝝ · geñ · iiii · dixit deus ad chaym Ecce vox ſanguinis fratris tui Abel / clamat ad me · Scðm eſt peccatum oppreſſaꝝ viduaꝝ · vnde exo · xxii · dixit deus · Vidue et pupillo non nocebitis / ſi leſeritis eos / vociferabūt ad me / et audiam clamorē eoꝝ / et indignabitꝛ furoꝛ meus contra vos · Terciū eſt peccatū detentorum mercedis laborānciū · et de hoc iacobi · v · c · Ecce merces operarioꝝ / qui meſſuere regiones veſtras que fraudata eſt a vobis clamat et clamoꝛ ipſoꝝ in aures dñi ſabaoth introiuit · Quartū eſt peccatū ſodomitaꝝ · vnde geñ · xviii · dixit deus · Clamoꝛ ſodomoꝝ multiplicatus eſt nimis · ¶ Tercium qð oſtendit grauitatē vicii ſodomitici eſt puniçio · Inuenitꝛ huius ſceleris quadruplex punicio · Prima eſt Leuitꝛ · ii · c · vbi dicitꝛ · Qui dormierit cū maſculo coytu femineo vterqꝫ operatus eſt nefas / morte moriatur / ſanguis eorum ſuper eos · Per legem inſuper ciuilem ſodomitis infligitur pena mortis · C · de adul-

tereiis·§· Cum vir·et in autentica vt non luxurientur contra naturam collacione·vi·Scda punicio ſodomoꝝ fuit nocte qua natus eſt criſtꝰ Tunc enim omnes ſodomite morte ſubito perierunt·Hoc videtur ſentire hyeroꝰ·qui ſup illo yſaie·ix·c·Habitantibus in regione vmbre mortis lux orta eſt eis·ait/lux illa omnes iſto vicio laborātes extinxit·ne natura quā ſumpſerat tanta imundicia fedaret· Tercia punicio peccati ſodomitici eſt in peſtilenciis/ quas frequenter ꝑpterea immittit deus·vt ptz·xxxii·q·vii·c·Flagicia· Quarta punicio fuit in ſodomis de qua dicemus in ſequentibꝫ/quid plura·Abhominabile vltra quā dici poteſt eſt peccatū iſtud/adeo vt feratur a quibuſdā ipſis demonibꝫ deteſtandū·nam inter demōes aliqui inueniri dicuntur/qui dum viciū iſtud perpetratur/nullo pacto volunt eſſe pñtes· O ſcelus nec nominandum·O malū omni vituperio dignū·O peccatū naturam maculans· O viciū ſpurciſſimū/a cunctis merito exprobrandū/damnatur a gentilibus tantalus rex frigioꝝ/qui rapuit camineđē filiū trop regis dardanioꝝ/vt eo abuteretur· In dardania regnauit Tros/a quo tropani dicti ſunt· O quale dedecus qualiſue ignominia inter xpianos tale quid cogitaturi/ vel dicturi dico·ve mundo a ſcandalis·ve ſodomitarum conciuibus· ve qꝛ excreuit hec ꝑditiſſima iniquitas/ ita vt pene omnes inuoluat ſtatus·

Qualiter ſodomoꝝ incendiū fuit habrae reuelatū/qui orauit pro populo·et qꝛ non fuit populus dignꝰ liberari habraam cum peruenit ad numeꝝ decem·nil dixit amplius· Caplm ſecundū·

Volens deus benedictus ſodomitas peſſimos iuſte deuaſtare ſecretum ſuū aperuit habrae dilecto ſuo·de quo conſiderare debemus tria· Primo amiciciam· Secundo beniuolenciā· Tercio prudenciam·

Quare deus voluit habrae reuelare que ſodomite faciebant·

Primo oſideremus in habraam amiciciā/qꝛ meruit eſſe amicus dei· Eſt vtiqꝫ hoc vnum de vere amicicie ſignis qñ quis cōmunicat amico ſecreta·vt plene poſui in ſermone de amicicia in libro de virtutibus·Vnde ambro·libro de officiis·Nil inquit occultat amicus ſi verus eſt·Et ſapiens puer·xxv·Cauſam tuā tractata cum amico tuo·Tenenda tamen eſt ſemp regula Senece ad lucillū dicētis·Omnia cum amico delibera·ſed de ipſo prius·deus igitur verꝰ erat amicus/cui fidelitas habrae notiſſima erat· Ideo dixit vt ponitur geñ·xviii·Num celare potero habraā que geſturus ſum· dixit ergo illi·O care habraā/clamor ſodomoꝝ et gomorreoꝝ multiplicatꝰ eſt/ et peccatū aggrauatū eſt nimis·deſcendā et videbo vtꝝ clamorē qui venit ad me ope compleuerint·ſcdm omnes doc·deꝰ cui nichil eſt abſconditū hoc ſic dixit in exemplū noſtꝝ ne ꝑcipites ſimus ad ferendas in proximos repente ſentencias et eos de facili morti adiudicemꝰ· De hoc eſt textus·ii·q·i·c· Deus omnipotens·

Secundo ꝯſideremus in habraā beniuolenciā ad ꝓximos ſuos. cum enī audiſſet verba dei dixit. O deus meus: nunqd ꝑdes iuſtū cum impio ſi inuēti fuerint quinqginta iuſti in ciuitate: ꝑibunt ſimul: et nō ꝑces loco illi: ꝓpter hos iuſtos ſi fuerint in ea: abſit vt rem hāc facias: et occidas iuſtū cum ipio. ait dn̄s. Si inuenero in ſodomis quinqginta iuſtos: dimittā omnē locū ꝓpter eos. at vero habraā deſcendit ad. xlv. deinde ad. xl. deinde ad. xxx. deinde ad. xx. deinde ad. x. auidus vt populus ab illa plaga liberaret̄.

Qd decem ꝑſone faciunt populum.

Tercio ꝯſideremus in habraā prudenciā: qꝛ nō deſcendit infra decem: ſcd̄m Nico. de lyra. hoc ideo fecit: qꝛ decē faciunt populum neqꝫ videbat̄ ꝯueniens: vt vbi nō inueniret̄ populꝰ iuſtoꝝ: indulgeret deus tot iniquis atqꝫ peruerſis.

De terribili ſodomoꝝ concremacione. Caplm̄ tercium.

Iam dicendū eſt quomodo deus vltꝰ eſt iniquitatem illoꝝ qui: vt ſic dicam: tam diu fatigauerant eius mentē: vbi tria conſideremus. Primo angeloꝝ apparicionē. Secundo loth liberacionē. Tercio ciuitatū delecionem.

De angelis qui apparuerunt habrae in ſpecie iuuenum.

Primo ꝯſideremus angeloꝝ apparicionē: dicit textus biblie. Abiit dn̄s. i. non apparuit: poſtqꝫ ceſſauit loqui: et habraā reuerſus eſt in locū ſuū: veneruntqꝫ duo angeli ſodomā veſpe. Nico. de lyra venerunt inqt in aſſumptis corpibus in ſpecie iuuenū ſedente loth in foribꝫ ciuitatis expectāte alicuiꝰ hoſpitis aduentū qui occurrēs eis adorauit. i. reuerent̄ ſuſcepit eos: petens vt declinarēt in domū ſuā. quibꝫ ingreſſis: fecit conuiuiū et comederēt. Pro habenda aliquali intelligencia eoꝝ que hic dicunt̄ de angelis: notāda ſunt tria. Primū ꝙ angeli nō habent corpa ſibi naturalr̄ vnita: vt docent oēs theologi in. ii. ſenten̄. di. viii. et hoc ꝓbatur ꝑ damaſ. et dyoni. Tamē ꝯtra hoc arguūt aliqui. Nā orige. in li. ꝑiarchon dicit ſic. Solius dei ideſt pr̄is et filii et ſpūſſancti vere id ꝓpriū eſt: vt ſine materiali ſubſtancia et abſqꝫ vlla corporee addicionis ſocietate intelligat̄ exiſtere. Bern̄. eciā dicit omel. vi. ſup cantica. Demus ſoli deo ſic immortalitatem ſic incorporeitatē cuiꝰ natura ſola nec ꝓpter ſe nec ꝓpter aliud ſolacio indiget inſtr̄i corporei: liquet aūt omnē ſpūm creatū corporeo indigere ſolacio. Et augꝰ in. ii. ſup gen̄. ad lr̄am. et in. iii. de trini. et in. viii. de ciui. dei. et in li. de eccle. dog. videt̄ aſſerere ꝙ angeli habēt corpa aerea et ſubtiliſſima. Et greg. in omel. epiphanie noiat angelū animal rōnale. his auctibus rn̄det ſanctus Tho. i. pte. q. li. ꝙ aliq eſtimauerūt: nullas ſubſtācias incorporeas eſſe: niſi corpibus vnitas a deo: ꝙ quidā eciam deū poſuerūt eſſe animā mundi. vt augꝰ. docet li. vii. de ciui. dei ſed qꝛ hoc fidei catholice repugnat: que ponit deū ſup omnia exaltatū ſcd̄m illud pſal. Eleuata eſt magnificencia tua ſup celos. Orige. hoc de deo recuſans dicere. In aliis ſecutꝰ eſt alioꝝ

opinionē/ſicut et in multis aliis deceptꝰ fuit/ſequens antiquoꝝ phō=
rum opiniones·vñ hyero·ad deſideriū de illo inq̄t· Origenes melioꝛ
in bonis/peioꝛ in malis fuit/ cuius hereſes in libꝛis ꝑiarchon quos
ipſe cōpoſuit maxime inueniri dicunt̄·mgr̄ in hyſto·ſco·ſup geñ·cir
ca pꝛincipiū·Periarchon eſt liber in quo oꝛigenes dixit·xp̄m adhuc
in aere ꝓ demonibus pati debere /ſicut in terra ꝓ hoībus paſſus eſt/
non tenet̄ igit̄ eius dictū ꝙ angeli habeant coꝛpa·Verbū vero berñ·
exponit̄ ꝙ ſpūs creati indigent coꝛpoꝛeo inſtr̄o/nō naturaliter vnito
ſed ad aliq̄d aſſumpto/vt dicit̄·ſcꝫ ꝓpter inſtructionē noſtrā·Augꝰ·
aūt loquit̄ non aſſerendo ſed platonicoꝝ vtens opinione· Greg·vero
nominat angelū racionale animal metaphoꝛice/ ꝓpter ſimilitudineꝫ
racōnis·Scdm notandū ꝙ quidā dixerunt angelos coꝛpa nunq̄ aſ=
ſumpſiſſe/ſed oīa que in ſcripturis diuinis legunt̄ de apparicionibus
angeloꝝ cōtigiſſe in viſione ꝓphecie/hoc eſt ſcdm imaginē· ſed hoc
dictū Tho·repugnat intencioni ſcripture/illud eniꝫ qđ imaginaria
viſione videt̄ eſt in ſola imaginaciōe videntis·vnde nō videt̄ indiffe
renter ab oībus/ſcriptura autē diuina ſic introducit interdū angelos
apparentes/vt cōmuniter ab omnibꝫ viderent̄ ſicut angeli apparētes
habꝛae viſi ſunt ab eo/et a tota familia eius a loth et a ciuibꝫ ſodo=
moꝝ·Simil̄r angelꝰ qui apparuit thobie ab omnibꝫ videbat̄/ex quo
manifeſtum fit iſta ꝯtigiſſe ſecundū coꝛpoꝛeā viſionē/qua videt̄ id qđ
poſitum eſt extra videntē vnde ab omnibꝫ videri poteſt· tali aūt viſio
ne non videt̄ niſi coꝛpus· cum ergo angeli neqꝫ ſint coꝛpa neqꝫ ha=
beant coꝛpa ſibi naturaliter vnita relinquit̄ ꝙ interdū coꝛpoꝛa aſſu=
mant·Aſſumunt autē illa ex aere condenſando ip̄m virtute diuina/
quantū neceſſe eſt ad coꝛpis aſſumendi foꝛmacionē·nam aer conden=
ſatus figurari et coloꝛari pōt·Coꝛpus vero aſſumptū ab angelo vni
tur ſibi/ non quidē vt foꝛme/ſed ſicut motoꝛi/ rep̄ſentato per coꝛpus
mobile aſſumptū/ ſicut eñ in ſacra ſcriptura ꝓprietates reꝝ intelli=
gibilium ſub ſimilitudinibꝫ reꝝ ſenſibiliū deſcribunt̄/ita coꝛpa ſen=
ſibilia diuina virtute ſic foꝛmant̄ ab angelis vt congruant ad repꝛe
ſentandū angeli intelligibiles ꝓprietates/et hoc eſt angelū aſſumere
coꝛpus·et licet angeli non indigeant coꝛpe aſſumpto ꝓpter ſeipſos/
tamē aſſumunt coꝛpa ꝓpter nos/vt familiariter cū hominibus con=
uerſando demōſtrent intelligibilē ſocietatē/ quam homies expectant
cum eis habendā in futura vita·hoc etiā ꝙ angeli coꝛpa aſſumpſe=
runt in veteri teſtamento fuit quoddā figurale iudiciū/qđ verbū dei
aſſumpturꝝ eſſet coꝛpus humanū·omnes eñ apparaciones veteris te
ſtamenti ad illā apparicionē oꝛdinate fuerūt/qua filius dei apparuit
in carne·Terciū notandū ꝙ ſicut non eſt contra veritatē qđ in ſcrip
turis intelligibilia ſub figuris ſenſibilibꝫ deſcribunt̄/ quia hoc non
dicit̄ ad aſtruendū/ꝙ intelligibilia ſint ſenſibilia/ſed qꝛ per figuras
ſenſibiliū ꝓprietates intelligibilium ſcdm ſimilitudinē quandā dant̄
intelligi/ ita non repugnat veritati ſanctoꝝ angeloꝝ ꝙ coꝛpoꝛa ab

eis aſſumpta vident homines viuentes/licet non ſint· Non eñi aſſu-
muntur niſi vt p ppꝛietates hominis/et opeꝝ hominis ſpũales pro-
pꝛietates angeloꝝ et eoꝝ ſpirituali ope deſignanẽ/qd non ita con-
grue fieret/ſi veros homies aſſumerent/quia ppꝛietates eoꝝ ducerẽt
in ipſos homies/non in angelos/quare angeli p organa aſſumptoꝝ
coꝛpoꝝ non ſenciunt /nec tamẽ illa oꝛgana ſupflue ſunt foꝛmata/qꝛ
non ſunt foꝛmata vt p ea angeli ſenciant/ſed ad hoc vt p hmoi orga
na virtutes ſpũales angeloꝝ deſignenẽ/ſicut per oculũ deſignaẽ vir
tus cognoſcitiua angeli/et p alia mẽbꝛa alie eiꝰ virtutes vt diẽ dyoꝰ
vlẽ·c·celeſtis ierarchie Ad hyſtoriã itaqꝫ reuertentes enarremꝰ qd
actũ ſit/et ſcribit in tex·biblie ꝙ viri ciuitatis a puero vſqꝫ ad ſenẽ
vallauerunt domũ et dixerũt loth: Educ viros illos huc vt cognoſca
mus eos/ quibus loth obtulit filias que nondũ cognouerant viros·
dicens·Accipite illas et abutimini eis/viros aũt iſtos non tangatis·
Hic querit vtꝝ loth ſic faciens peccauerit·Et quidã dicunt ꝙ non/
eo ꝙ de duobꝫ malis minus eſt eligendũ·vt ptꝫ di·xiii·c·duo·et·xxii
q·iiii·c·Iurauit·et·c·non ſolũ·ſed Nico·de lyra dicit/ꝙ iſtud intelli-
gitur in coꝛpalibus ſeu tpalibus·non autem in ſpũalibus·quoniã vt
dicit aplus·Non ſunt facienda mala/vt inde veniant bona·Et idem
dicit·xxxii·q·iiii·c·Sic non ſunt·et·xxxii·q·v·c·ſi quis vxoꝛẽ·Quare
illicitũ fuit loth concedere filias ad abuſum·Caritas eñi eſt oꝛdina-
ta/ et ideo nullus debet cõmittere aliquid inoꝛdinatũ vt precaueat a
maioꝛi peccato alteriꝰ·Loth ergo nõ potuit offerre filias ſuas quin
cõſentiret peccato moꝛtali/excuſaẽ itaqꝫ a tanto/ſed non a toto/tum
racione pturbacionis mentis in qua erat/tum quia vicio peſſimo in
ſuis ciuibus et violencie in hoſpitibus occurrere intendebat· Dum
ergo ſodomite violenciã inferre temptarent/ ita vt vellent effringere
poꝛtas domus angeli introduxerũt loth clauſeruntqꝫ hoſtium/et eos
qui foꝛis erant pcuſſerunt cecitate/a maximo vſqꝫ ad minimũ·Nico·
de lyra dicit·ꝙ pcuſſi ſunt cecitate non priuacione viſus/ſed acriſia·
Magiſter in hyſto·ſco·Acriſia eſt/ quando homines habent oculos
apertos/et nõ vident qd magi faciunt incantacionibus·Fit inſup ali
quando ꝙ homines rem habent in manu/et nõ vident/et hec eciam
eſt acriſia/ab a qd eſt ſine/et criſis iudiciũ·

¶Secundo cõſideremus loth liberacionem·Dixerunt angeli ad loth
Omnes tuos educ de vrbe hac/delebimus eñi locum iſtũ/et ingreſſus
loth ad generos ſuos/ait eis·Surgite et egredimini/quia delebit do
minus ciuitatem iſtã·Non eſt credendũ vt ait hyeroꝰ·his qui dicũt
alias filias a pdictis virginibus loth habuiſſe/ habentes viros/que
cum viris ſubmerſe ſunt/ſed generos vocat futuros generos·vnde he
bꝛayca veritas habet·Egreſſus eſt loth ad ſponſos/qui noluerũt egre
di/et viſus eſt eis ludens loqui mane diſſimulante loth exire appre-
henſum eum cũ vxoꝛe ſua et filiabus ſuis ſtatuerũt eum angeli ex-
tra ciuitatẽ dicentes ne reſpicias retro/ſed in monte ſaluũ te fac/qui

et ꝑturbacione nondum plene credens dn̄o ait·nō poſſum in monte
ſaluari/ne forte apprehendat me malū et moriar·Dicit mgr̄ in hyſto
ria ſco·ſforte ſenex/ monciū frigora et laborē vie horrebat·addit loth
Eſt hic ciuitas parua/ad quā fugere ſufficio/vt ſaluer in ea/et ait do
minus·non ſubuertā vrbem ꝑ qua locutus es/ et ꝓpter verba Loth
vocata eſt ciuitas illa Segor·i·parua/ quādiu autē fuit ibi loth dn̄s
pepcit ei/ſed vt dicit hyero9·cōcuſſa fuit bis terremotu·Vnde loth ti
mens egreſſus manſit in monte/ et Segor poſt ſubuerſionē quatuor
ciuitatū/tercio terremotu abſorta fuit· ¶Tercio ꝯſideremus ciuita=
tum delecionē·Egreſſo loth de ſodomis/pluit dominus ſup ciuitates
illas ſulfurem et ignē·dicit Nico·de lyra/ꝙ ignis ſulfure9 habet ar
dorem et fetorē ad ſignificandū vicium ſodomitaꝝ/ qd fetet vilitate
et ardet ardore cōcupiſcencie et ſubuertit dn̄s ciuitates illas/et omēs
habitātes in eis·Vxor vero loth reſpiciens poſt ſe verſa eſt in ſtatuā
ſalis/quā ioſephus dicit ſe vidiſſe/ dicūt hebrei ꝙ hoc fuit qr pecca=
uerat in ſale/vt ſic pena rn̄deret peccato·Petenti em̄ loth ſal ꝑ condi
mento cibi angeloꝝ/quos hoīes credebat/ipſa rennuit apportare/qr
non habebat caritatē ad hoſpites·perierunt itaqꝫ in igne omēs vtri
uſqꝫ ſexus/qui erant in ciuitatibus illis totaqꝫ regio conuerſa eſt in
lacum·de quo yſido·li·xiii·ethimo·ait·ꝙ dicitur mare mortuū quia
nichil gignit viuū /nichil recipit ex genere viuenciū· Nam neqꝫ pi=
ſces habet/neqꝫ aſſuetas aquis et letas mergendi vſu patit̄ aues/ſed
et quecūqꝫ viuencia mergenda temptaueris / quacūqꝫ arte demerſa
ſtatim reſiliunt/et q̄uis vehementer illiſa ſtatim excuciunt̄/ſed neqꝫ
ventis mouet̄ reſiſtente turbinibꝫ bitumine neqꝫ nauigacionis paci=
ſens eſt/qr omnia vita carencia in pfundū merguntur̄/nec materiā vllā
uſtinet/niſi que bitumine illuſtrat̄/ lucernā accenſam ferunt ſupna=
tare/extincto lumine mergi·puto ꝙ ſapientiſſim9 deus ſtatuerit la=
cum illum tam admirādis ꝓprietatibus ſociari/vt ſic magis occaſio=
nem habeant homīes cognoſcendi virtutē et potenciā dei· Ipſa ergo
ſodomitas deleuit nec paſſa eſt regionē illoꝝ in lacum conuerſam/vt
tactū eſt/vllo vnq̄ tpe habitabilem fieri·Caueant ergo qui xp̄iano
nomine decorant̄/ne tanto crimine irretiti/deū celi conturbent/et in=
ducant vt iudicet illos/et verberꝫ flagello ſuo·A quo nos miſericor
diter liberet/qui eſt benedictus in ſecula ſeculoꝝ· ¶Amen·

¶Sermo vndecimus de iudicio dei contra pharaonem et egypcios in populum iudeoꝝ ſeuientes·

QVe repetimus frequenci9 de iudiciis dei viuentis/viden=
tur his/quibus lapidea corda ſunt et adamantina friuola
eſſe/ineptaqꝫ et abicienda·aiunt em̄ illa conficta inuētaqꝫ
eſſe·vt ſic vulgares terroribus quaciant̄/ſed pfecto rerum
geſtaꝝ experiencia docet ipſos velint nolint eſſe mentitos·Offert nāqꝫ
ſcriptura ſancta vndiqꝫ aptiſſima exempla et manifeſta/in quibꝫ lu=
culenter cognoſcere poſſum9 q̄ terribilis omnipotens deus fuerit/⁊

quibez ſepius contra peccatores illū ſpernentes/ inter que extat illud
vnū. de quo in pñti ſermone erimus diſceptaturi quando ſcꝫ tot pla
gis pcuſſit pharaonē et populum egipcioꝝ ꝓpter delicta et facinora
ſua. Quare de iudicio dei contra pharaonē locuturi. tria miſteria de
illo ꝓponimus percurrenda.

Primum dicit̃ populi iſrahelitici afflictio.
¶Secundū moyſi diuina electio.
Tercium pharaonis et ſuoꝝ punicio.

¶Qualiter pharao et egipcii crudeles e-
rant populo iudeoꝝ.

¶Capitulum primum.

Peccauit pharao contra populū dei/ et Egipcii fecerunt ſimi-
liter neqꝫ arbitrandum eſt illum Pharaonē fuiſſe / ſub quo
ioſeph tam glorioſe ſublimatus eſt. qui vt dicit Vincenc9
in ſpeculo hyſtoriali. Ille dictus fuit mēfres/ poſt quem et multi alii
pharaones regnauerunt ſucceſſiue in egypto/ vſqꝫ ad iſtum Pharao
nem Amenoſis nominatū/ qui in iudeos acriter inſurrexit/ qd vt me-
lius innoteſcat. In hoc miſterio de populo iudaico tria conſiderare
debemus.

¶Primo multiplicacionem.
Secundo perſecucionem.
Tercio aggrauacionem.

¶Qualiter multiplicatus eſt populus iudeoꝝ.

Primo conſideremus illi9 populi multiplicacionē. dicitur enim
Exodi. i. c. Filii iſrahel creuerunt/ et quaſi germinantes mul
tiplicati ſunt et roborati nimis/ impleuerunt terrā. Et aug9.
xv. libro de ciui. dei dicit. Ex vno habraā non multo amplius qua-
dringentis annis multiplicacio hebree gentis tanta pcreata eſt/ vt in
exitu eiuſdē populi ex egypto. ſexcenta millia hominū fuiſſe referan
tur bellice iuuentutis. ſecundū aūt magiſtꝝ in hyſtoria ſcolaſtica. et
colligitur ex. xii. c. Exo. Habitacio filioꝝ iſrahel in egypto fuit qua-
dringentoꝝ triginta annoꝝ/ ſed nomine Egypti intelligend9 eſt om
nis incolatus eoꝝ qui incepit a ꝓmiſſione habrae facta in via Me-
ſopotamie. Secundo conſideremus illius populi pſecucionē. quare
ſcꝫ pharao et egipcii pſequebant̃ iudeos. et dicit Joſephus ꝙ Egip-
cii inuidebant eis ꝓpter virtutē ingenii et laboris induſtriā et afflu-
enciam opū et ſobolis nobilitatē. Secunda racio aſſignat̃ Exo. i. vbi
dicit̃ ꝙ pharao dixit/ populus iſrahel forcior eſt nobis/ opprimamus
eum ne multiplicatus inſurgat contra nos/ vel adulando hoſtibꝫ no-
ſtris exeat liber. Tercia racio ponit̃ in gloſa ſup Math. ꝙ dyabol9
p̄ſagiens xp̄m naſcituꝝ ex hebreis populū extinguere nitebat̃ incur-
rebant ergo ſimul inuidia populi timor Pharaonis et malicia dya-
boli. ¶Tercio ꝯſideremus illius populi grauacionē. Impoſuit pha-
rao illi populo graues angarias opm ſcdum magiſtꝝ in hyſto. ſco.
quibus fracti nō vacarent āplexibus et magiſtros opm p̄fecit. Egyp
cios vt durius affligerēt eos. Compellebant̃ coquere lateres/ ex qui
bus ampliarent̃ ciuitates ſcꝫ Phiton/ et rameſſen que erant in finibꝫ
Egypti/ et fortificauit eas Pharao/ ponens ibi armatos/ ne ꝗs poſſet.

ingredi vel egredi ſine regis nutu. Aliud opus nō tam graue ꝙ ſer-
uile impoſuit eis vt lutū plateaꝝ et ſordes vicoꝝ cophinis exporta-
rent/de quo in pſal. Manus eius in cophino ſeruierūt. Terciū eciam
addit ioſephus. vt ſcꝫ fluuiū p multas deriuaciões diuiderent/et circū
darent ciuitates foſſatis. Quātomagis aūt opprimebant/tāto magis
deo auctore multiplicabant. Quod videns pharao pcepit obſtetricibus
hebreoꝝ/Sephore et Phae/que ſcdm Nico. de lyra erant Egipcie/et
pcerant multitudini obſtetricū/vt maſculos hebreoꝝ obſtetricando in
terficerent/et abortū factū mentirent/feminas aūt reſeruarent. Dicit
Mgr. in hyſto. ꝙ hoc factum eſt/tum q2 femine non poterāt ſurgere
contra regē/tum q2 volebant illas ad luxuriā egypcioꝝ/tum q2 erāt
vtiles ſcdm Nico. de lyra ad aliqua opa que egipcii facere neſciebāt
In tot angariis/in tot laboribus nō ſaciebat crudelitas pharaonis.
Quinimo cū obſtetrices qd ordinauerat facere noluiſſent/dicētes he-
breas mulieres artē obſtetricandi habere/et abſqꝫ illis parere/pcepit
pharao omni populo ſuo dicēs. Quicquid maſculini ſexus natū fue-
rit. ſcꝫ de iudeis/in flumē piicite/et quicqd feminei reſeruate. O quā-
tus erat meror/quantusue luctus hebreoꝝ/quot lamenta/quot gemi-
tus clamabant ad deū creatorē omniū. Miſerere noſtri dn̄e. miſerere
noſtri/ſubueni nobis/et fer pereuntibus opem. adiuua nos deus ſaluta-
ris noſter/et pp̄ter gloriā nominis tui domine libera nos/ nec pacia-
ris nos tam dure vexari ac moleſtari.

¶ Quod deus exaudiuit clamorē populi iudaici/et elegit Moyſen du-
cem et liberatorem. ¶ Capitulum. ii.

Non derelinquit in ſe ſperantes deus/qui ſi quādoqꝫ illos pa-
ti ſecreto ſuo iudicio ſinat/tandē ſue miſericordie venā aperire
non deſinit. voluit ergo p pietate ſua populū in afflictione
clamantē exaudire. elegitqꝫ moyſen ducē et liberatorē quē ampliſſi-
mis prerogatiuis donare dignatus eſt/vt aūt hoc clarius habeat bene
eſt/vt de hoc Moyſe in hoc ſecundo miſterio tria cōſideremus.
Primo generacionē. Secundo pſeruacionem. Tercio vocacionē.

¶ De natiuitate et ortu moyſi qui natus eſt ſcdm beneplacitū dei.

Primo conſideremus Moyſi generacionē. Natus quippe eſt
Moyſes ſecundū beneplacitū diuinum. dicit namqꝫ exo. ii. c.
Egreſſus eſt poſt. hic vir de domo leui et accepit vxorē ſtirpis
ſue que cōcepit et peperit filiū. dicit Nico. de lira ꝙ iſta accepcio nō
poteſt intelligi de accepcione in matrimonio q2 dicitur poſt hic. ideſt
poſt preceptū regis de pueris ſubmergendis. nam ante illud pceptū
vxor pepat aaron qui natus fuit ante Moyſen annis trib3 qd pba-
tur Exo. vii. c. vbi dicit ꝙ moyſes. lxxx. erat annoꝝ et aaron. lxxxiii.
qn̄ locuti ſunt ad pharaonē. Jō ioſephus et alii dicūt ꝙ iſta accepcio
intelligit de copula/q2 pp̄ter edictū regis. Multi ſeperauerunt ſe ab
vxoribus/quantū ad carnalem copulā/ magis eligentes nō generare
ꝙ ꝙ filii ſtatim nati ſubmergerent in flumine Et dominus āmonuit

Auiram patrē moyſi in ſomnis/ꝙ ſecure ad vxorem accederet/qꝛ ex
illa filiū generaret/qui populū eſſet liberaturus/et ſic eam cognouit
concepit ergo vxoꝛ Auiram/et pepit filium ſcd̄m magiſtꝝ in hyſto·
ſco· ſilencio eo ꝙ non multū doloꝛis ꝑtus ei intulerit nec abſurdum
aut impoſſibile id cenſeri debet quomā Plutarchus refert in vita Ci
ceronis/ꝙ quādo in lucē venit tullius/ nullo puerperii doloꝛe tercio
kal· Januarii natus eſt·Abſcondit ergo mater moyſen tribus menſi
bus·Refert aug·li·xviii·de ciui·dei·xxxix·c·ꝙ eo tp̄e quo moyſes na
tus eſt/ fuiſſe repitur athlas ille magnus aſtrologus Pꝛomethei fra
ter/maternus auus mercurii maioꝛis/cuiꝰ nepos fuit mercurius ter
megiſtus·¶Tercio ꝯſideremus moyſi ꝑſeruacionem/ꝑſeruauit illū
deus a ꝑiculis/ne violenta moꝛte occideret·vt em̄ inquit Nico·de ly
ra·qꝛ inquiſiciones fiebant in domibꝫ/non potuit vltra illū abſcon=
dere mater·Quare cōpulſa ſumpſit fiſcellā ſcirpeam vt dicit·Exo·ii·
c·i·capſellā de iuncis contextā et rotundam·vt dicit mgr̄ in hyſto· et
liniuit eam bitumine ac pice/et ponens intus infantulū/in coꝛrepto
ripe eum expoſuit/ne impetu fluminis raperet/ſtante ꝑcul ſoꝛoꝛe par
uula maria/et expectante rei exitū/ ex matris p̄cepto ſcd̄m magiſtꝝ
in hyſto·et ecce deſcendit filia pharaonis/ vt lauaret in flumine/que
videns fiſcellā afferri fecit et aperiri/videnſqꝫ paruulū vagientē mi=
ſerta eſt eius dicens/de infantibus hebꝛeoꝝ eſt·Refert ioſephꝰ ꝙ tan
te pulchritudinis erat /vt nullꝰ adeo ſeuerus eſſet/qui aſpiciens illū
nō diligeret/multiqꝫ depoſt dū cernerent eum ꝑ plateā ferri occupa
cōnes in quibꝫ ſtudebant delererēt·Dum igit̄ ſuſceptū pueꝝ expoſi=
tum/vt ioſephus narrat alique egyptie vellent lactare nolebat illaꝝ
ſuggere mām̄as·At maria ſoroꝛ diſſimulās ꝙ frater eiꝰ eſſet/dixit fi
lie pharaonis·Vis dn̄a vt aduocē aliquā hebꝛeam/que dixit ſic·vo=
cauitqꝫ matrē cui illa ablactandū tradidit filiū/ꝓmiſitqꝫ mercedem
Suſcepit mulier et nutriuit pueꝝ/adultūqꝫ tradidit filie pharaonis·
q̄ adoptauit illū in filiū/vocauitqꝫ nomen eius moyſes dicens·qꝛ de
aqua tuli eū ſcd̄m magiſtꝝ in hy·ſco· Egipcii mos aquā/is ſalua=
tum dicunt · Addit mgr̄ in hyſto·ſco·ꝙ dum quadā die pharaoni fi
lia obtuliſſet moyſen et vt ipſe eū adoptaret/admirās rex pueri venu
ſtatem/coꝛonā quā fronte geſtabat capiti illiꝰ impoſuit·Erat autē in
ea amonis ymago fabꝛefacta· puer aūt coꝛonā ꝓiecit in terrā et fre=
git·Sacerdos autē helíopoleos a latere regis ſurgēs exclamauit·hic
eſt puer quē nobis deus occidendū mandauit·et voluit irruere in eū
ſed auxilio regis liberatꝰ eſt/eciā ꝑſuaſione cuiuſdā ſapientis/qui ꝑ
ignoꝛanciā hoc factū eſſe a puero aſſeruit/in cuiꝰ rei augmētum cū
pꝛunas allatas puero obtuliſſet/ puer eas oꝛi ſuo appoſuit/et lingue
ſue ſūmitatē igne coꝛrupit· vn̄ et hebꝛei cuꝫ ipeditioꝛis lingue fuiſſet
inde ꝓceſſiſſe autumāt·poſtq̄ vero creuit vt habet̄ exo·ii·c·amplius
factus robuſtꝰ vidit quadā die vnū de egypciis verberantē quendā
hebꝛeū·et moyſes reſpiciens huc atqꝫ illuc /videns ꝙ nullus adeſſet

ſnterfecit eum/et abſcondit ín ſabulo·dicit Nico·de lyra ꝙ hebrei te-
nent/ꝙ iſte qui erat ꝑcuſſus ab egyptō/fuit vir Salomith/ que erat
pulchra nimis·vt ptꝫ numeri·xxiiii·c·Egypcius aūt ille erat vnus ex
ꝑpoſitis qui ordinauit ꝙ hebreus ín aurora ſurgeret/ et veniret ad
opa/ at ille domū adiens ad ſalomith/adhuc ín lecto iacentē acceſſit
que credens eſſe viꝝ/accepit eum/poſtꝙ̄ vero innotuit ſibi ꝓditio cō
queſta eſt viro/quare vir rixabat̄ cum illo egypcō/et ille verberabat
eum· Moyſes aūt ex reuelacione dei ſciebat ſe eſſe electū ducem et
defenſorē illius populi·itaqꝫ ſine peccato ínterfecit illū· Altera die
vidit duos hebreos rixantes/et dum argueret eū qui fecerat íniuriā
reſpondit·Quis te ↄſtituit ín iudicem ſuꝑ nos num occidere me vis
ſicut heri occidiſti egyptiū·Audiuit pharao verbū hoc/et querebat oc
cidere moyſen qui fugiens ꝑ deſertum venit ín terrā madian/ſeditqꝫ
iuxta puteū·Erant aūt ſacerdoti madian ideſt primati/qui antiqui-
us ſacerdotes appellabant̄ maiores et principaliores ſeptē filie·Jpſe
vero dicebat̄ raguel agnominat9 Jetro que venerant vt haurirent
aquā gregibus ſuis/dicit magiſter ín hyſto·ſco·Officiū enīꝫ gregū
alendoꝝ tunc erat eciā mulieꝝ·Superuenientes vero paſtores reppu
lerunt eas/quos ꝓhibuit moyſes ab iniuria virginum/et adaquauit
greges eaꝝ/que maturius ſolito redeuntes/rogauerunt patrē ne be
neficium ꝑegrini retribucione priuaret vocatuſqꝫ moyſes iurauit ꝙ
habitaret cum illo et accepit vxorē filiam ei9 Sephorā que peperit
ei geſſen·qđ ſonat aduena/eo ꝙ ín exilio genuerat eum peperitqꝫ al
terum quē dixit heliaczar·ideſt diuinū adiutoriū· Deditqꝫ ei ſocrus
omnē curam gregū ſuorum ín quibus ſcđm mgr̄m ín hyſto· omnis
antiquis barbaris erat poſſeſſio· ¶ Tercio ↄſideremus moyſi voca-
cionem/non eīn a ſeipſo ꝑ̄ſumptuoſe grandia eſt aggreſſ9ſed a deo
vocatus·Nam dum paſceret greges ouiū ín deſerto·vt notat̄ exodi·
iii·c·venit ad montē ſynai·qui ſcđm magiſtꝝ ín hyſto·ſco·ín quadā
ſui ꝑte dictus eſt oreb/et apparuit ei dn̄s ín flamma ignis de medio
rubi qui ardebat et nō comburebat̄·Vocauitqꝫ dominus moyſen et
ait moyſes Vadam et videbo viſionē hanc magnā/et vocauit eum
dn̄s de rubo·et ait moyſes moyſes· Qui reſpondit aſſum·et dn̄s·
Tolle calciamenta locus eīn ín quo ſtas terra ſancta eſt· Ego ſum
deus habraā deus yſaac·et deus iacob · vidi afflictionē populi mei
ín egypto et deſcendi vt liberē eum·veni mittā te ad pharaonē·Sūt
et alia multa ín textu biblie ín quibus luculenter oſtenditur ꝙ deus
moyſen ducem illius populi elegit cui ín ſociū dederit aaron fratrem
eius·Confundant̄ ergo illi qui deceptorē et ſeductorē accuſant moy-
ſen et criminant̄ illum quaſi ex vi ingenii et artis magnalia que de
ipſo predicant̄ feciſſe· Contra quos eſt ſcriptura diuina tam veteris
ꝙ̄ noui teſtamenti ꝑut expreſſius poſui ín quadrageſimali de peni-
tencia ín ſermone de obediencia dei·

¶ De variis plagis et flagellis egypti · Caplm·iiii·

D Icendū hoc tercio loco reſtat de variis dei iudiciis/ quibus
omnē egyptū et pharaonē iuſte ꝯcuſſit/qđ vt plenius intel=
ligatur tria ꝯſiderare debemus.
Primo pharaonis obduracionem.
Secundo magoꝝ opacionem. ¶ Tercio egypti plagacionē.
Primo ꝯſideremus pharaonis obduracionē. Cum eñi moyſes et a=
aron coram pharaone locuti fuiſſent mandata dei/feciſſentqꝫ ſigna
indurauit pharao cor ſuū/et vt dicit̄. xxiii. q. iiii. c. Nabuchodonoſor
ipſis flagellis durior eſt effectꝰ/et periit. hac occaſione querit̄ a doc
toribus/ vtꝝ obduracio ſit a deo. Et ꝙ ſic patꝫ qꝛ exo. iiii. c. dixit deꝰ
Indurabo cor pharaonis. Et exo. ix. et. x. et. xiiii. Indurauit deus cor
pharaonis. Et yſa. lxiii. ſcribit̄. Induraſti cor noſtꝝ ne timeremus te
Et ad ro. ix. apl'us ait. Cuius vult deus miſeret̄/et quē vult indurat
Sed contrariū ꝓbari pōt. dicit eñi ꝓpħa pſal'. lxxxxiiii. Nolite obdu
rare corda veſtra. Et ibere. v. c. conquerit̄ deus dicens. Indurauer̄t
facies ſuas ſupra petrā. et noluer̄t reuerti. Et exo. xvii. c. Indurauer̄t
ceruicē ſuam ne audirent me/et ne accipent diſciplinā. ergo videt̄ ꝙ
induracio ſit a ꝓpria malicia. Rñdet boñ. di. xl. i. li. ꝙ obduracio vno
modo dicit culpā/et ſic ſcđm aug. li. de p̄deſtinacione ſanctoꝝ. Obdu
racio nil aliud eſt/ꝙ̄ dei obuiare mandatis. Et glo. ad ro. ii. c. Obdu
racio eſt obdurate mentis in malicie ꝑtinacia/ per quā fit homo im
penitens. hec eſt ab hoīe non a deo/ qꝛ vt ꝓbatū eſt deo auctore non
fit homo deterior. Alio mō obduracio dicit penā/ et qꝛ omnis pena
iuſta eſt et ordinata/ſic obduracio eſt a deo/ que nichil aliud eſt quā
ſubtractō gracie qua homo nō eſt dignus/qꝛ illa abuteret̄/ꝓpterea de
multis dicit deꝰ id pſal'. Dimiſi eos ſcđm deſideria cordis eoꝝ/ibūt
in adinuencionibꝫ ſuis. Hinc augꝰ. ait li. de libero arbitrio. Indura=
uit deus pharaonē iuſto iudicio/ſed ipſe ſe libero arbitrio. Unde cū
audiſſet relata ꝑ moyſen et aaron/vidiſſetqꝫ virgā conuerſam in co=
lubrum/et rurſus colubꝝ ꝯuerſum in virgā. Juſſit affligi populū ne
darent̄ eis palee/ſed ipſi acq̄rerent/et redderēt numeꝝ lateꝝ ꝯſuetū
¶ Secundo cōſideremus magoꝝ opacionē. Nam vt dicit̄ exo. vii. c.
Magi pharaonis ꝓiecerūt virgas in terrā/que verſe ſunt in ſerpen
tes. Sed hic difficultas nō ꝑua orit̄ vtꝝ ille virge ꝯuerſe ſunt in ve=
ros ſerpentes et quidā dicunt ꝙ ibi nō fuerunt veri ſerpētes/ſed fuit
tantum quedā deluſio. qꝛ vt dicit augꝰ. iii. de trini. Non eſt putandū
iſtis tranſgreſſoribꝫ angelis ad nutū ſeruire/hanc viſibiliū materiā
reꝝ/ſed ſoli deo. Racio iſtoꝝ eſt/qꝛ forcior erit diabolꝰ tempore anti
criſti ꝙ̄ nunc/ ſed tunc mendaciter operabit̄. vt dicit augꝰ li. ii. de ci=
dei. c. xix. Et apl'us eciā ſcribit ad Thy. ii. c. Cuiꝰ aduentꝰ erit ſcđm
opacionem ſathane in omnibꝫ ſignis et ꝓdigiis mendacibus. verun=
tamen alex. in. ii. li. ſoluit dicens ꝙ cum in mendacio duo intelligant̄
ſcꝫ falſitas et intencio fallendi/in miraculis antixp̄i aliquādo erit fal
ſitas ex ꝑte rei/aliquando erit veritas ex ꝑte rei/ non tamē ex parte

intencionis· Intendet quippe decipere homínes et facere credere ſe
eſſe deum·Sic opa magorum pharaonis erant vera ex ꝑte rei ſ; mē
dacia ex ꝑte intencionis·Intendebant namq; ipſi vt videntes crede=
rent ꝙ opera ſua ꝓcederent volente deo ſicut opa Moyſi· Tamen
ut dicit auguſt· li·viii· de ci·dei·c·x·faciebant illi veneficiis·i·incan=
tacionibus magicis quibus ſunt angeli mali hoc eſt demones dedi=
ti·Alii dicunt ꝙ conuerſio virgaꝝ in ſerpentes fuit ſcd̄m apparen=
ciam ⁊ tñ ibi fuerunt veri ſerpentes quia demones ꝓpria virtute di=
miſſi poterant virgas a magis ꝓiectas ꝑ motum localem impceptí=
biliter ſenſui humano tollere et loco eaꝝ ſerpentes aliunde portan=
tes ſupponere videmus enim ꝙ aliqui per ſubtilitatem manuum et
motum localem aliqua ſic tranſmutant ꝙ homines nō ꝑcipiūt mul
to forcius demones·Nonnulli vero referunt ꝙ ibi fuit vera conuer=
ſio virgarum in ſerpentes·et hoc dicit ſtrabo in gloſa·Modum autē
aſſignat alexander in·ii·et Nico·de lyra ſuꝑ hoc paſſu·Nam demo
nes ꝑ motū localē poſſūt applicare actia natalia paſſiuis⁊ ſic ſequū
tur effectus naturales/ſicut applicatis lignis ad ignem ꝑ manū ho=
minis generatur ignis in materia lignoꝝ illa tamen generacio eſt
ab igne ſicut ab agente ꝓprio ⁊ ab applicante ligna miniſterialiter
tantum·Si obiceretur quia in textu dicitur·Deuorauit virga virgas
ergo nō erāt ſerpentes·Reſpondet Augꝰ ꝙ iſtud dictum fuit inicia=
liter ⁊ finaliter ꝙ vicꝫ ex virga Moyſi factus eſt ſerpens et in vir=
gam redijt ſimiliter virge magoꝝ potuerūt dici virge inicialiter ſed
non finaliter·Ideo virga aaron deuorauit·i·abſtulit eis poteſtatem
redeundi in virgas quia et ſi aliquo modo eſſet ordo naturalis ut ex
virgis fierent ſerpentes non tamē econuerſo·

Tercio conſideremus egypti plagacionem· Voluit namq; deus
flagellare egyptum decem plagis·

Prima ponitur exodi ſeptimo capitulo· Aqua fluminis verſa ē
in ſāguinem et piſces qui erant in aqua mortui ſunt diebus ſepteꝫ
dicit magiſter in hyſtoria ꝙ fuit ſanguis in omni terra egypti ī flu
uijs riuis et paludibus et in vaſis domoꝝ tam ligneis ꝗ̄ ſaxeis fo=
deruntq; puteos Egiptii ꝑ circuituꝫ fluminis et inuenerunt ſāguinē
Refert ioſephus ꝙ hebreis erat fluuius potabilis licet eſſet mutatꝰ
Egipciis vero non ſolum colore ſed eciam ſapore amaro cruorem ꝓ̄
ferebat Secunda plaga notatur exo·viii·c·Aſcendit multitudo ra=
naꝝ operuitq; totam terram egipti·aſſerit Joſephus ꝙ orte in breui
moriebantur et putreſcentibus cadaueribus fetor nimis noxius ex=
alabat ex aqua imo quaſi quedā domeſtice domos intrantes ſic in ci
bis et potibꝰ et lectis inuenebāt Tercia plaga adhuc ānotat̄ exo·
viii·c·ꝙ omnis puluis terre verſus eſt in ſciniphes ꝑ totam terram
egipti moleſtantes homines et iumenta·Magiſter in hyſtoria ſco=
laſtica dicit·ſunt ſciniphes muſce adeo ſubtiles/vt viſum niſi a=
cute videntis effugiant· Addit Joſephus quod innumera

multitudo pediculoꝝ Egypciis pullulauit ex interioribus ebuliens
quos nec lauacris nec medicamentorum vnguentis extermiare poterāt
Nam ut recitat magiſter in hyſtoria multis plagis ꝑter decez famo
ſas credibile eſt ꝑcuſſos egypcios. ¶ Quarta plaga fuit quia venit
muſca grauiſſima .i. multitudo muſcaꝝ. ponit magiſter in hyſto. ꝙ
q̄dam egipcioꝝ inter hec flagella timentes egyptū ꝑituri egreſſi ſūt
vt Cecrops qui ingreſſus greciā vrbem condidit/ que poſtea dicta eſt
Athene. Credit̄ eciā eadē tempeſtate/ egreſſus dyoniſius bachus qui
et agros condidit et vſum vinee grecis dedit ¶ Quinta plaga deſcri
bitur exo. ix. c. mortua ſunt omnia animācia egypti de filiis iſrahel
non. Nico. de lyra inq̄t. intelligit̄ de illis qui erāt in campis. ¶ Sed
mag. in hyſt. dicit. ꝙ de illis que erant in domibus qꝛ que in paſcu=
is poſt grandines ꝑierūt/ vel forte determinandū non eſt. qꝛ ſine mł
to tꝑis interuallo forte hec facta nō ſunt/ ⁊ potuerūt aliūde habere
iteꝝ animācia. non. n. eſt credendū ꝙ hodie vna plaga ⁊ cras alia ꝑ
cuſſi ſunt/ ſed forte ꝑ q̄nquēnium vel amplius vel minus. ¶ Sexta
plaga fuit/ qꝛ facte ſunt veſice turgentes in hominibus et iumentiſ
¶ Septima plaga fuit/ quādo venerūt tonitrua et grādines et deua
ſtauerūt ſcd̄m mag. ordeū et linū/ qꝛ erant in ſpica triticum et far n̄.
¶ Octaua plaga venit locuſta et deuorauit frumentū/ qꝛ in quoli=
bet menſe calendarii duo dies atro colore tanq̄ abhominādi ſignati
ſunt. Ideo nota ſcd̄m mag. ꝙ egipciaci ideo dicunt̄ qꝛ in his paſſa ē
egyptus. Ob qd̄ voluit mater eccleſia illos in calendario poni/ ut di=
uina miracula ſꝑ nobis exēplo ſint. Mathematici vero dicunt/ ꝙ pe
ritiſſimi egypcioꝝ aſtrologi quaſdā cōſtellaciones nociuas humaniſ
actibus in ſingulis menſibus deꝑhenderūt/ quaꝝ ꝯſtellacionū pun
cta vulgus ꝓpter impiciam vitare nō poterat/ quapropter cautū eſt
vt tota dies obſeruaret̄ ꝓpter horā illius abhominabilis lucis. i. dei.
ſed hoc obſeruari ꝓhibitū eſt. xxvi. q. vii. c. Non obſeruetis.
¶ Nona plaga hr̄ Exo. x. c. Facte ſunt tenebre horribiles in omni
terra egypti/ vbi autē filii iſrahel habitabāt lux erat. Nico. de lyra.
Dicunt̄ horribiles qꝛ viſione imaginaria videbāt multa fantaſma=
ta vt terreren̄t. ¶ Decima plaga fuit ꝑcuſſio et mors ꝑ̄mogenitoꝝ/
quando moyſes expletis omnib9 que deus iuſſerat et acceptis vaſis
aureis et argenteis mutuo ab egyptiis factum eſt noctis medio/ ꝑ=
cuſſit dn̄s omne ꝑ̄mogenitū in terra egypti nec erat domus in qua n̄
iaceret mortuus. Dicit mag. in hyſt. ꝙ executio iſta facta fuit ꝑ ma=
num boni angeli qui apparuerat moyſi in rubo in ꝑſona dei. Aug9
tn̄ ſuꝑ illū locū pſalmi. Immiſſiones ꝑ angelos malos ait/ poſſimus
ſine dubitacione malis angelis attribuere mortes peccatoꝝ. Nocte
igitur illa congregato omni populo iudeorum precinxere ſe ad iter
et mane omnes inſimul iter arripuere ¶ In egreſſu vero eorum
ut dicit Magiſter ¶ Facto terremotu multa templa egypti cum ſu
is ydolis corruerunt. ¶ Adhuc autem factum eſt/ ꝙ Nylus

p̄ter ſolidū inundans terrā in qua ſepulchrū ioſeph erat coopeꝛuit·
Tenebant aūt iudei ex iuramento aſportare oſſa eius·Tūc moyſes
ſcripſit in lamina aurea nomē domini thetagramatō que in iecta aq̄
ſupnatauit·vſqꝫ dum veniēs ſtetit ſupra·vbi erat ſepulchrū·⁊ effo=
dientes ſuſtulerunt oſſa·Nico·de lira ſup·xiii·c· Exo·hoc impugnat
dicens·que dicunt de Nilo et oſſibus Joſeph·vident eſſe ficticia·tuꝫ
q꞉ gloſe hebraice ⁊ ioſephus talia nō dicūt·licet imponat eis ab il=
lis qui libros eoꝝ nō viderūt· tū quia vna de cauſis quare oſſa io=
ſeph remanſerunt in egipto fuit· vt p eius ſepulchrū memoria bene
ficioꝝ eius apud egipcios diucius remaneret·et ſic populus iſrahel
micius tractaret ·ideo nō eſt veriſimile ꝙ oſſa eius eſſent poſita in
pratis vel in campis vbi aque poſſent inundare·ſed in loco valde ſo
lenni et celebri·vbi aque nō poſſent inundare·maxime cū tpe mortis
eius eſſet potentiſſimus et regi ⁊ populo p̄dilectus·verūtn̄ hec racio
infringi poteſt de facili·eo ꝙ nō eſt inconueniēs qn̄qꝫ aquas et ma=
ris et fluminū p̄ter ſpem et vltra ſolitū inundare·Ari·p̄mo metha·
tractatu vltimo ſcd̄m nouam tranſlacionē· ſcd̄m vero veterē ē in ſe=
cundo dicit·Non ſemp aūt eadē loca terre neqꝫ aquoſa ſunt neqꝫ a=
rida ſed pmutant ſcd̄m fluuiorum generaciones et defect9· ppter q̄d
et que circa arida pmutantur et mare ⁊ non ſemper hic quidē terra
hic autem mare pſeuerat omni tempore ſed fit mare quidez vbi ari
da·vbi autem nunc mare·iteꝝ hic terra·ſed tn̄ quendam ordinē pu=
tare oportet hoc fieri ⁊ periodū idē ſcd̄m Ariſto· vr̄ ꝙ cauſa iſta
rum mutacionū ſit motus celi·cum ſole et ſtellis et planetaꝝ coniū
ctiones·Inuenimus nanqꝫ ꝙ tpe grego·ſecundi vt narrat ricobald9
in cronica diluuiū rome ppter aquas tiberis qui tantū intumuit vt
in via lata ad hominis ſtaturā et ſemis fuerit durauitqꝫ diebus ſep
tem letaniis actū eſt ad deū et ceſſauit·Iteꝝ anno xp̄i milleſimo du=
centeſimotercio terremotus in creta pmaximus mare adeo concuſſit
vt aquas maris impleuerit in ciuitatē Caridiā tanto impetu ꝙ oīa
edificia ruinauit·omnes hoīes fere occidit·mox adeo retroceſſit mare
ex portu vrbis vt vbi aqua pfunda erat tunc nulla videret arene fū
di maris oculis hominū patuerunt anno ab vrbe condita q̄ngenteſi
mo flumē Tibris vltra ſolitū intumeſcens rome edificia in plano po
ſita deleuit·Sic potuit illa Nili inundacio eſſe ſingularis ita ut ſe=
pulchrum Joſeph coopuerit·ſed iſta ad rem nō faciūt· Nos tantum
ea que ſcriptura tradidit pſequamur·Egreſſus ergo fuit moyſes cuꝫ
illa multitudine et puenit ad mare rubꝝ· Pharao autē ſecutus ē cū
ceteris curribus et equitibus quinquaginta milia et trecentis milli=
bus peditibus armatoꝝ·Leuantes oculos iudei et timuerūt valde·
q꞉ nec fugere poterāt nec pugnare·eo ꝙ inermes erant quos confor
tauit moyſes et de mādato dei tetigit mare ⁊ aqua diuiſa eſt et popu
l9 dei pertrāſiit ſicco veſtigio· Nec h̄ diſcredēdū dic̄ ioſeph9 cū alex
ādro macedoni ⁊ exercitui ei9· dariū inſeq̄nti mare pāfilicū diuiſuꝫ

fuiſſe legatur deo volente qui ꝑ eum perſaꝝ regnum deleri volebat
Egypcii vero tranſiere temptantes omēs ꝑierunt. quoniā aque que velut muri fuerāt diuiſe ex miraculo dei iteꝝ vnite ſunt et diuncte Sicqꝫ turpiter pharao et oēs ſui exercitus in mari rubro ꝑierunt. Dicit aūt paulus oroſiꝰ.li.i.ſic ꝙ extant nūc certiſſima hoꝝ monumenta geſtoꝝ/nam tractus curruū rotarumqꝫ ſigna orbice/ nō ſolū in litore/ ſed eciā in ꝓfundo/quouſqꝫ viſus admittit ꝓuidentur/ et ſi forte ad tempꝰ vel caſu vel curioſitate turbant. cōtinuo diuinitus in priſtinā faciē ventis fluctibuſqꝫ reparant. Hec ille. Timendus ergo ab omnibꝫ eſt deus/qui eciā creaturas ſuas armat ad vlcionē inimicorum ſuoꝝ/qui ſit ſemꝑ benedictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶Sermo duodecimus de iudicio dei contra iudaicum populū ingratum de deo murmurantem.

NIſi fuiſſent peccata grandia populi iudaici/non tam frequenter pius et miſericors deus in deſerto duris caſtigacionibus illū viſitaſſet. Elegit nanqꝫ iudeoꝝ gentem p̄ ceteris nacionibꝫ mundi/ et tamē quāto plura illis collata ſunt dona et beneficia tanto crebriꝰ ad iracundiā deum ſuis ſceleribus ꝯcitauerūt. Jdcirco in hoc ſermōe de iudicio dei ꝯtra iudeos criminoſos i deſerto dicemꝰ/de quibꝫ tria miſteria ꝓcmimꝰ declarāda

Primū dicit beneficioꝝ largicio.
Secundū multoꝝ peccatoꝝ cōmiſſio.
Tercium diuerſarū penaꝝ incuſſio.

¶De ſeptem ampliſſimis beneficiis que largitꝰ eſt deus populo iudeoꝝ. Ca.i.

SIgnatus eſt deus clementiſſimꝰ ampliſſima beneficia elargiri populo iudeoꝝ/poſtꝙ illū liberauerat de ſeruitute egypciaca. Ob qd gentiles cōuerſi ad fidē dicebant iudeis baptizatis/ vt refert in ꝓlogo in ep̄la ad romanos. Quanto maiora circa vos dei beneficia narraueritis/tanto maioris vos criminis reus eſſe monſtrabitis. Vt ergo de beneficiis populo iudaico exhibitis plenā noticiā habeamꝰ in hoc miſterio ſeptē beneficia erunt enumeranda atqꝫ diſſerenda.

¶Primū dicit aquaꝝ dulcoracio.
Secundū celeſtis cibacio.
¶Tercium viarū directio.
¶Quartū aque de petra eductio.
¶Quintū inimicoꝝ expugnacio.
Sextū legis illuſtracio.
Septimū miraculoꝝ frequēs corruſcacio.

¶De dulcoracione aque fluminis Marach.

PRimum beneficiū quod largitꝰ eſt deus populo iudeoꝝ/fuit aquaꝝ dulcoracio. vt em̄ ſcribit exo.xv.poſt tranſitū maris rubri.egreſſi ſunt in deſertū ſur.ambulaueruntqꝫ tribus diebus per ſolitudinē et non inueniebant aquā.et venerunt in marach/ nec poterant bibere aquas de marach.eo ꝙ amare eſſent. Et de hoc dicit ambro.ix.di.ii.c. Reuera marach fluuius amariſſimus erat.ita vt ſiciens populꝰ bibere non poſſet ſcd̄m Nico.de lyra ſup hoc paſſu Exo.qd dicit. Venerunt in marach/ſit ꝑ anticipacionē.qꝛ locus ille

adhuc nõ vocabatur marach/ſed ſic vocatus eſt a filiis iſrahel ꝓpter
amaritudinẽ aque ſcḋm q̄ ſubdit in textu· vñ et congruũ nomẽ loco
impoſuit ſcȝ popul9 iſrahel· Mgr̃ in hyſto· addit· Non ſolũ dicebat
marach ꝑ amaritudine aque/ſed eciã ꝑ amaritudine animi/amarior
quidẽ eſt qui ſitit· qui nõ inuenit potũ/q̄ ſi inuentũ guſtare nõ poſ-
ſit· Recitat ſcḋm hoc ꝓpoſitũ plutarch9 in vita marci antonii· q̄ dum
marc9 antonius cõtra indos et parthos bellũ gereret vexatus ab eis
ꝑ iuga menciũ cũ exercitu fugiebat· Edebant nanq̄ꝫ romani multis
diebus radices et herbas incognitas et cruciabanẗ a ſiti/q2 in monti
bus ꝑ quos ibant nõ erant aque/ et parthi tenebãt planicies· venerũt
tandẽ ad flumẽ cui9 aqua erat gelida et clara/ſed q2 erat ſalſa facie-
bat viſcera doloroſa/ob qḋ flebant oẽs velut ꝯſpicerẽt paratã mortẽ
quare marc9 antonius coegit quendã familiarẽ ſuũ vt q̄ſcunq̄ꝫ iu-
beret ſibi caput abſcinderet/vt neq̄ꝫ viuus poſſet ab hoſte ledi/ neq̄ꝫ
cognoſci mortu9· Ab his tamẽ ꝑiculis tandẽ euaſit· Sic ergo ꝓplus
iudeoꝝ querelis et lamentacionibꝫ replebaẗ· clamauit ad dñm moy-
ſes/et oſtendit ei lignũ/qḋ cum poſuiſſet in aqua/mox aque dulcora
te ſunt et facte potabiles· Sed ego puto maius nobis xp̃ianis benefi
cium ꝯceſſum/quando in aquis xp̃s baptizari voluit/inſinuãs bap-
tiſmũ in aqua fore fiendũ· Judei nanq̄ꝫ in aquis marach dulceratis
refocillarunt corpa/nos in aquis baptiſmi recream9 animas et ſpiri-
tualium donoꝝ vbertate illos replem9· De effectibus aũt baptiſmi
dixi in quadrageſimali de penitencia in ſermone de baptiſmo·

De coturnicibus et manna·

SEcundũ beneficiũ qḋ largitus eſt deus populo iudeoꝝ fuit
celeſtis cibacio· Scribiẗ nanq̄ꝫ exo· xvi· c· q̄ triceſimo die ab
exitu eorum de egypto defecerũt eis victualia· Cunq̄ꝫ oraſſet
moyſes ad dñm veſpe aſcendẽs coturnix de ſinu arabico/vbi ꝑcipue
nutriẗ ſcḋm mgr̃m in hyſto· operuit caſtra/et ad libitũ populi capie
batur· Nico· de lyra inq̄t· Coturnix eſt auis pinguis et ſapida/et ſu-
mitur ſingulare ꝑ plurali· i· mltitudo coturnicũ· Mane vero cũ ora
ret moyſes/deſcẽdit manna· Et vt ſcribiẗ numeri· ii· Erat manna q̄ſi
ſemen coriandri/coloris bidellii/qui eſt ſicut criſtall9 ſcḋm Nico· de
lyra· circuibatq̄ꝫ popul9/et colligens illud frangebat mola ſiue tere-
bat in mortario coquẽs in olla/ et faciens ex eo tortulas· Et vt habeẗ
exo· xvi· Erat guſt9 eius q̄ſi ſimula cũ melle· Vbi dicit nico· de lyra·
ſimula eſt farina tritici delicatiſſima· Sapor igiẗ illi9 mane erat q̄ſi
ſapor panis facti de ſimula/cum cõmixtione mellis· ſcḋm aũt Nico·
de lyra/de iſta manna fuerũt octo mandata· Primũ vt mane collige
rent/hora enĩ colligendi erat poſt ortum ſolis/eleuato rore qui erat
ſup manna per vapores· erat quidem deſup manna ros congelatus·
qui reſoluebaẗ oriente ſole quare manna colligi poterat vſq̄ꝫ ad ho
ram ſextam· et tunc incipiebat liqueſieri ad modum pruine ad igneꝫ
vero indurabatur et formabanẗ inde panes·

Secundū mandatum fuit vt colligerent ad ſufficienciā/et non plus/
Tercium vt comederent menſurā gomoꝛ. Sed dubiū hic oꝛitur/qꝛ
nō eſt idem ꝑ ſingula capita mediū omnibus ſicut dicit̄ ſcdo ethi. ꝙ
non eſt idem mediū miloni/de quo dicit̄ ꝙ comedebat in die bouem
integrū/qui erat ſufficiens pluribus hominibꝫ/ideo cibus cōueniens
vni/alteri plus indigenti eſt deficiens/et minus indigenti eſt ſupha=
bundans. Reſpōdet nico. de lyꝛa ꝙ iſte cibus dabat̄ diuino miraculo
ita eodē modo fiebat/vt plurimū indigenti ſufficeret/et a minus in=
digenti conſumi abſqꝫ ſupfluitate valeret. Dicit autē ioſephus qꝛ ex
diuina ꝓuidencia factū hoc ne ex cupiditate et guloſitate illi qui foꝛ
cioꝛes erant/plus debito vellent colligere/et ſic debilioꝛes debito ali=
mento priuarent̄/et in populo ſedicio oꝛiret̄. Quartū mandatū fuit
vt non relinquerent vſqꝫ mane/et dimiſerunt quidā ſcꝫ dathan et
abiron vt dicunt hebꝛei/et ſcatere cepit vermibus et computreſcere/
hoc vero non contigit ex natura manne qꝛ ſeruari poterat/ſed erat
ex volūtate dei/ne aliqui ex cupiditate et guloſitate plus debito vel
lent colligere ad ſeruandū quod eſſet occaſio maloꝝ. ¶Quintum ꝓ=
ceptum fuit vt die ſexta colligerent duplū. ¶Sextum vt reſeruarent
vnum gomoꝛ ꝓ ſabbato. Septimū vt illud comederent in die ſab=
bati. Octauū vt impleret̄ vas continens gomoꝛ ad reſeruandum in
futuras generaciones. De iſto manna dicit̄ ſapiencie. xvi. c. Panem
de celo ꝓſtitiſti illis ſine laboꝛe omne delectamentū in ſe habentem/
et omnis ſapoꝛis ſuauitatē. Nico. de lyꝛa ait. hoc intelligitur non ex
natura manne ſed ex merito ſanctoꝝ hominū/qui eum comedebant
quibus ſapiebat ſicut deſiderabant/ malis eñ hominibus ex eoꝛum
demerito diſipiebat. Unde numeri. xv. dicebant. Nichil vident oculi
noſtri niſi manna/nauſeat anima noſtra ſuper cibo iſto leuiſſimo. Et
dicebatur panis de celo. quia generabat̄ in celo aereo/et panis ange
loꝛum/qꝛ in deſcenſu manne coopabantur angeli/ non ꝙ angeli ipo
veſcerentur/quia ipſi nō indigent cibo coꝛpoꝛali/hoc cibo aliti ſunt
filii iſrahel. xl. annis donec venirent in terram habitabilē ſcꝫ in ter=
ram chanaā/que fuerat eis pꝛomiſſa. et vt dicit Nico. de lyꝛa nō ſta
tim defecit manna/cum intrauerunt illā/quia tranſito ioꝛdanē fece=
re circunciſionem in galgalis. et poſtea celebꝛauerūt paſca/et in cra
ſtino paſce ceſſauit manna. vt habet̄ ioſue. v Satis tamen cito poſt
ingreſſum terre chanaam defecit. Miranda ꝑfecto ſunt omnia que
de iſto cibo dicta ſunt. Et vt dicit ambꝛoſi9 libꝛo de ſacramentis. Re
uera mirabile eſt fratres/ꝙ manna plueret dominus patribus in de
ſerto/et cotidiano celi paſcebantur alimento. Veruntamen his om=
nibus maius eſt/ quod nobis criſtianis exhibetur verum ſcꝫ coꝛpus
criſti/in ſacramento altaris.

¶De mirabili ducatu populi iudaici.

T Ercium beneficiū qd largitus eſt deus populo iudeoꝝ/ fuit
viarū directio/vt eñ habet̄ exo. xiiii. Angelus domini ꝓce=

debat caſtra iſrahel/ et cum eo pariter columna nubis · Et numeri ix·c·dicitur/ ꝙ die qua erectum eſt tabernaculũ operuit illud nubes veſpere autẽ ſupertentoriũ erat quaſi ſpecies ignis vſqꝫ mane/ ſic fiebat iugiter ꝑ diem operiebat illũ nubes/ et ꝑ noctẽ quaſi ſpecies ignis Cumqꝫ ablata fuiſſet nubes/ que tabernaculũ ꝓtegebat/ tunc ꝓficiſcebant filii iſrahel/ et in loco vbi ſtetiſſet nubes ibi caſtra metabant/ ad impium dñi ꝓficiſcebant/ et ad imperiũ illius figebant tabernaculũ/ cũctis diebus quibꝫ ſtabat nubes/ tabernaculũ manebat in eodẽ loco dicit Nico·de lyra ꝙ nubes mouebat angelico ꝑſidio vel miniſterio· Sed maius beneficiũ nobis xp̄ianis ↄceſſum eſt/ quibꝫ via ſũmi boni verbo et exemplo a xp̄o eſt manifeſta· Nã cum ph̄i plurimũ deſudaſſent querẽtes noſcere in quo ſummũ bonũ cõſiſteret euanuerunt in cogitacionibꝫ ſuis·et Varro vt refert aug9·xix·li·de ciui·dei dicit ducentas octoagintaocto opiniões falſas de beatitudine ph̄os ipſos habuiſſe·O vere ſecula aurea xp̄i ꝑſencia illuſtrata·O felicia tp̄a noſtra in quibus oẽs qui volunt ſcire pñt/ ꝙ ꝑfecta beatitudo ↄſiſtit in deo Hinc lactancius li·vii·diuinaꝝ inſtitucionũ ait· Pater eñi noſter et dñs/ qui condidit/ firmauitqꝫ celũ/ qui libratã magnitudine ſua terrã vallauit montibꝫ/ mariqꝫ diſtinxit/ et quicq̃d eſt in hoc opere mundi conflauit et ꝑfecit e nichilo/ ꝑſpectis erroribus hominũ ducem miſit qui nobis viã iuſticie panderet/ hunc ſequamur oẽs hunc audiam9 huic deuotiſſime paream9 quoniã ſolus vt ait lucreci9· Veridicis hominum purgauit pectora dictis· Et fidẽ ſtatuit torpedinis atqꝫ timoris· Oſtenditqꝫ bonũ ſummũ quo tendimus omnes· Quid foret atqꝫ viam monſtrauit limite paruo· Nec tantũ oſtendit/ ſed eciã preceſſit ne quis difficultatis gracia iter virtutis horreret·

¶De fluxu aque de petra contra naturam·

Quartũ beneficiũ fuit aque de petra eductõ· vt habet exo·xvii dum veniſſent in rafidim/ defeciſſetqꝫ aqua· Dixit moyſes ad dñm adhuc puſillũ/ et lapidabũt me· Inquit Nico·de lira/ ꝙ hoc dicebat moyſes duct9 timore naturali/ qui cadit in ꝑfectum viꝝ et magis dicebat timore populi/ ne eo interfecto a dño recederet per ydolatriã/ et ait dñs ad moyſen· Sume de ſenioribꝫ iſrahel· Nico·de lyra ſcꝫ vt ſint teſtes ꝙ antea ibi nõ fuerunt fontes vel aque ac eciã vt per hoc appareat dei miraculũ/ ſubdiditqꝫ deus· et vade ad petraꝫ oreb/ percuciensqꝫ virga· Mgr̄ in hyſto·oreb ſic dicta/ ꝓpter oreb/ qui occiſus eſt in ea·factũqꝫ eſt ita· Et egreſſe ſunt aque/ et bibit popul9 Sed his oĩbus amplius eſt q̃d nos accepim9/ non vtiqꝫ aquã de petra ſed ſanguinẽ ꝑcioſiſſimũ de corpe ih̄u xp̄i· Vñ petrus prima ep̄la ca·i·dicebat· Non corruptibilibꝫ auro vel argento redempti eſtis/ ſed ꝑcioſo ſanguine agni incõtaminati et immaculati ih̄u criſti·

¶Quintũ beneficiũ fuit inimicoꝝ expugnacio et debellacio · Dicit nanqꝫ exo·xvii·venit autẽ amalech/ vt pugnaret aduerſus iſrahel in rafidim· Notandũ hic ſcd̃m Nico·de lyra/ ꝙ quedã gloſa ſuꝑ iſtum

locum/dicit/ꝙ amalech fuit filius iſmahelis/a quo dicti ſunt amalechite qui et iſmahelite·ipſi ſunt ſarraceni·ꝙ aūt primo paralip·i·c·dicit̃ ꝙ eliſach primogenitꝯ triſau genuit amalech/dicūt ſequētes dictā gloſam fuit alius·et ſunt duo eiuſdē nominis·ſed hoc dictū de ſacra ſcriptura nō habet auctoritatē/immo contrarietatē/quia geñ·xxxvi·et·i·paralip·i·c·dicit̃ expreſſe/ꝙ amalech fuit filius terſifach primogeniti eſau·nec legit̃ alius amalech·Inſup ioſephus in ſecūdo antiquitatū libro dicit/ꝙ ab amalech filio eliſach dicti ſunt amalechite/hoc eciam colligit̃ ex ſcđo reg·i·c·vbi dicit̃ ꝙ filius doech idumei venit ad dauid nuncians mortē ſaulis· licet eñ non exprimatur ibi ꝙ fuerit filius doech tamē omnes expoſitores ꝯcorditer hoc dicunt et cum interrogaret̃ a dauid·quis eſſet·ait filius hoīs aduene amalechite ego ſum·Ex quo videt̃ ꝙ amalechite ſunt idumei·et ſic non deſcenderūt ab iſmahele/ſed ab eſau·Quare aūt iſti amalechite inſurrexere aduerſus iudeos dicit Nicolaꝰ·de lyra ſup xv·c·exo·ꝙ ipſi et populi qui erant eis cōfederati/audientes ꝙ filii iſrahel tranſierant mare rubrū/et eſſent in deſerto eis ꝓpinquo irati ſunt/timētes ne inuaderent terram eoꝝ/et ideo anteꝗ̄ eſſent magis fortificati/voluere eos delere/et aſcendere ad pugnandū cum ipſis·Super·xvii·c·exodi aliam cauſaꝫ aſſignat Nico·de lyra ex ꝑte populi iſrahel·ad hoc eñ ꝑmiſit deus bellū illud inſurgere/vt ex victoria ſequēti eſſent audaciores decetero cōtra aduerſarios inſurgentes/et de ſpoliis amalech eſſent muniti armis et aliis neceſſariis/que fugientes dimiſere·Elegit aūt moyſes ioſue/de tribu effraim virū bellicoſum/cui et paucos tradidit armatos ſcđm mgr̃m in hyſto Plurimos ad cuſtodiā caſtrorum retinuit· Ipſe aūt aſcendit in montē habens virgā dei in manu vt ex hoc victoria deo aſcriberet̃· Aſcenderetqꝫ cum eo aaron et vr/qui vt ſcđm ioſephū fuit maritus marie·Cumqꝫ leuaret moyſes manus vincebat iſrahel/vbi apparet orōnis efficacia/ſin aūt paululū remiſiſſet vincebat amalech quo compto vr et aaron ſuppoſuerunt ei lapidē/et ex vtraqꝫ ꝑte manus eius ſuſtentabant·erant eñ graues ꝑ labore orādi/in cuiꝰ rei figura ſcđꝫ mgr̃ꝫ in hyſto·Sacerdos eleuat manus in miſſa/et eciam in figura criſti orantis in cruce/nec remiſit moyſes manꝰ vſqꝫ ad ſolis occaſum·ffugauitqꝫ ioſue amalech in ore gladii·Nobis vero xp̄ianis glorioſior eſt victoria/qui ꝑ xp̄m demones ſupamus·Nam vt diximus in ſermōe de bello demonū priuſꝗ̄ criſtus moreret̃ in cruce omēs iuſti trahebant̃ ad lymbū· At expoſt penitenti latroni patefactus eſt ꝑadiſus·

¶ De lege quā dedit moyſi deus·

T Extum beneficiū qđ largitus eſt deus populo iudeoꝝ dicit̃ legis illuſtracio·vt eñ habet̃ exo·xxxii· In monte ſinai moyſes legem accepit a deo ſibi datā/qui reuerſus eſt de monte/portans duas tabulas teſtimonii manu ſcriptas/ex vtraqꝫ parte/et factas opere domini·Dicit rabiſalomon/ꝙ vnica ſcriptura erat ibi·

que tamẽ erat legibilis indifferenter ex vna pte/ſicut ex altera quod
erat valde mirabile/quia littera ex vna pte figurata ordine recto/in
pte oppoſita apparet eius figura modo oppoſito·vel poteſt dici abſqꝫ
tali miraculo ꝙ littere erant duplices ita ꝙ p̄cepta erant ſculpta ex
vna pte ſimiliter ex altera/has tabulas fregit Moyſes vt dicetur in
tercio miſterio ꝓpter peccatũ populi/reputans populũ indignũ/vt di
cit Nico·de lyra Accipe legem digito dei ſcriptã· Hec autẽ fractio
tabularꝫ ſignũ fuit euacuacionis legaliũ in aduentu xp̄i· Tandẽ vt
dicit exo·xxxviii·Aſcendit moyſes montẽ de mandato dei/tulitqꝫ ſe
cum duas tabulas lapideas/inſtar priorꝫ·i·ſimiles aliis pri9 factis
in materia et in quãtitate· Dicit Nico·de lyra/ꝙ de quo lapide fue=
rint non habet ex textu/Rabi tamẽ ſalomon tenet ꝙ fuerint de lapi
de ſafirico·Inquit enĩ ꝙ deus oſtendit moyſi vnã maſſam talis lapi=
dis formatã de nouo diuina virtute/de qua moyſes dolauit duas ta
bulas/et dolature ſuꝑflue fuerunt ſue/et inde ditat9 fuit multũ·Sed
hoc tacet ioſeph9 qui prior fuit rabiſalomone· fuit ergo moyſes in
monte cum dño·xl·diebus·et·xl·noctibus/nichil comedens aut bibẽs
Cumqꝫ deſcendiſſet de monte cũ tabulis/apparuit facies ei9 cornuta/
et ipſe ignorabat dicit mgr̃ in hyſto·ꝙ erant quidã radii miri ſplen
doris ꝓcedentes in altũ ad modum cornuũ quos apoſtolus vocat glo
riam vultus moyſi·ii·ad corin·iii·c·Vnde in hebreo habet· Et non
cognouit ꝙ cornuta eſſet lux faciei ſue/Hic queritur quare moyſes
nõ habuit ante hanc gloriã/cum locutus fuiſſet cum domino diu in
monte·Et reſpõdet Nico·de lyra ꝙ aliqui dicũt ꝙ non habuit ante
ita limpidam cognicionẽ de deo ſicut poſt/ad qđ denotandum appa=
ruerunt tales radii·Alii dicunt ꝙ hoc factum eſt/vt populus qui ꝑ
ydolatriã peccauerat/magis eum timeret/et haberet in reuerencia·
Rabiſalomon dicit/ꝙ fuit ex hoc ꝙ dñs poſuit manum ſuã ſuꝑ fa=
ciem eius·Quare moyſes poſuit velamen ſuꝑ faciem ſuã/cum loque
retur filiis iſrahel· et locutus eſt eis omnia que ſibi fuerunt impata
Concludit magiſter in hyſto·quantũ hec gloria durauerit·et vtrum
ſemel vel pluries hoc acciderit ignoram9· ſed criſtianis lux amplior
effuſa eſt quibus euangeliũ effulſit·

De miraculis et ſignis multiplicibus·

SEptimũ beneficiũ ꝙ deus donauit populo iudeorꝫ fuit mi=
raculorum frequens coruſcacio·Nam p̄ter ea que diximus
multa ſigna et miracula dei ipſis fuerunt oſtẽſa·Miraculũ
certe fuit ꝙ maria ſoror aaron murmurãs cõtra moyſen ſtatim fuit
lepra ꝑcuſſa et tandẽ moyſi oracione ſanata·vt habet numeri·xii·c·
miraculũ fuit ꝙ apta eſt terra·et deglutiuit dathan et abiron·nume
ri·xvi·c·miraculũ cum floruit virga aaron·numeri·xvii·c·Et ne ſin
gula cõmemorent quadraginta annis fuit ille popul9 in deſerto· nõ
comedens panẽ nec bibens vinũ nec vetuſtate attrita veſtimẽta aut
calciamenta cõſumpta vt habet deutro·xxix·c· Sed xp̄ianis maiora

ſigna poſt xp̄i aduentum monſtrata ſunt/ quinimo ꝯtinue in eccleſia ſancta miracula fiunt· Quiſnam nō admiret̄ ex aridis oſſibus nico‐lai ſanctiſſimi apud barū et Mathei euangeliſte apud ſalernū et an‐dree apoſtoli apud amalfiam ſcaturire manna· Quid dicam de ſang‐uine glorioſi martiris ianuarii conſeruat̄ quippe neapolis in vaſi vi‐treo aut criſtallino/ eſtq̃ſ ſemꝑ ſtrictus et congelatus/ at dum caput ꝑfati ſancti deprope ponit̄/ ſanguis ille ebuliens tandem cunctis vi‐dentibus liquefit/ et capite āmoto rurſus indurat̄/ et congelatꝰ non mouet̄ amplius· O pietas dei benedicti/ qui ſic humano generi ꝑ tot innumera miracula/ virtutē potencie dignatus eſt demonſtrare·

¶ De multis peccatis quibus populus in deſerto tēptauit/ et ad irā concitauit deum excelſum· ¶ Capitulum·ii·

IN tanto cumulo beneficioꝝ non cuſtodierunt iudei teſtamentum domini/ et in lege eius noluerunt ābulare et obliti ſunt beneficioꝝ eius et mirabiliū eius que oſtendit eis· Temptauerunt quidē deum excelſum/ variiſq̃ peccatis maieſtatē eius offendere· Idcirco in hoc ſecūdo capitulo de offenſionibus iudeoꝝ in deſerto dicemus/ quas reducemus ad ſeptem·

Prima dicitur murmuracionis· ¶ Secunda inobediencie·
Tercia ingratitudinis· Quarta idolatrie· ¶ Quinta gule·
Sexta deſperacionis· ¶ Septima fornicacionis·

¶ De ſeptem peccatis populi/ et primo qualiter murmurauerūt iudei contra deum et moyſen·

PRima offenſio et peccatum iudeoꝝ in deſerto dicit̄ murmuracionis· Nam contra moyſen murmurauerūt quando venerunt ad flumen marach· vt dicit̄· exo·xv· Item quādo dicebāt Vtinam mortui eſſemus ꝑ manus domini in terra egypti·i·per plagam ab eo imiſſam/ cum primogenitis egypcioꝝ/ quando ſedebamꝰ ſuꝑ ollas carniū/ et comedebamus panem in ſaturitate Cur eduxiſti nos in deſertū iſtud/ vt occideres omnē hanc multitudinē fame exo·xvi·c· et quando venerunt in rafidim vbi non erat aqua/ iurgati ſunt moyſen/ quibus ipſe dixit· Quid iurgamini contra me/ et temptatis dominū·exo·xvii·c· Sed hic poſſet aliquis querere/ quare deꝰ eduxit eos per talem viam/ vt paterent̄ defectum cibi et potus· Et reſpondet Nico· de lyra ꝙ hoc fuit vt ex frequenti neceſſitate oporteret eos recurrere ad dominū/ et ſic ſub timore domini retinerent̄/ ꝑ hoc eciā bonorum paciencia/ et maloꝝ impaciencia declararet̄·

¶ De inobediencia populi·

SEcunda offenſio fuit inobediencia/ q̃ multi collegerunt plus de manna/ ꝙ fuerat ordinatū/ et reſeruauerunt in diem alterum· vt dicit̄ exo·xvi·capitulo·

De ingratitudine populi·

TErcia offenſio ingratitudo appellat̄· In tot nanq̃ beneficiis male locuti ſunt de deo· Dicit̄ nanq̃ numeri·xiiii·ꝙ volue‐

runt ſibi p̄ficere ducem vt reduceret eos in egyptū· Quare dicit deꝰ
moyſi ·vſquequo detrahit michi populus iſte quouſqꝫ non credent
michi/in oībus ſignis que feci corā eis·et infra cōminatus eſt dicēs
Nullus eoꝝ qui viderūt ſigna que feci in egypto numerati ſcꝫ a vi-
ginti annis et ſupra/videbit terrā ꝓ qua iuraui patribus eoꝝ preter
caleph et ioſue· ¶De ydolatria populi·

Quarta offenſio ydolatria fuit/vt eñ ſcribit exo·xxxii·Vidēs
populꝰ ꝙ moyſes morā faceret/dum eſſet in mōte cum dño
dixit ad aaron·Fac nobis deos·Rabiſalomon dicit ꝙ iſti fue
runt egypcii ꝯuerſi ad iudaiſmū/qui aſcenderūt cum iudeis de egyp-
to et iſti qui erant nutriti in ydolatria/incitauerunt magnā ꝑtem de
filiis iſrahel ſubiungebāt·Moyſi eñ ignoramus q̄d acciderit·ſcd̄m
ioſephū et mgr̄m in hyſto·Alii dicebāt eum a beſtiis comeſtū·Alii
a dño tranſlatū·Alii ſane mentis cum dño phantem/vt vero ſequit̄
in hyſto·aaron et vr reſtiterunt·Sed indignatus populꝰ/ſpuens in
faciē vr/ſputis vt tradit̄ ſuffocauit·Vnde timens aaron ait·Tollite
inaures vxoꝝ et liberoꝝ et afferte ad me·dicit mgr̄ in hyſto·ꝙ hoc
erat q̄d p̄cioſius et cariꝰ habeant/putans ꝙ cōſulentes auaricie ſue
nollēt afferre/fecit tñ populus q̄d dixerat/auidꝰ ad ydolatrandū/for-
mauit itaqꝫ ope fuſorio vitulū conflatilē qui in egypto bouē adora-
uerunt nanqꝫ vt dicit mgr̄ in hyſto·in principio exo·in·c·de ſubmer
ſione puuloꝝ·Erat apis deꝰ egypcioꝝ vt plinius dicit/qui et teſtat̄
ſe eū vidiſſe/quidā taurus qui eximprouiſo egrediebat̄ de flumine/
habēs in humero dextro ſignū candidū inſtar lune corniculate/atqꝫ
cum ſtatim ꝯfluerent egypcii omni genere muſicoꝝ pſallentes leua
batur in aera/et ſup eos tanq̄ pſallens ferebat̄ et ad motū vel ſtacō
nem ipſius in terra mouebant̄ et ſtabant et eodē die euaneſcebant·
Que omnia demonū artificio cōplebant̄·vt docet aug·li·xviii·de ci·
dei·c·v·Formato itaqꝫ vitulo/dixit ꝑpl̄s·Hi ſunt dii tui iſrahel/qui
te eduxerūt de terra egypti·fecitqꝫ aaron altare corā eo/et in craſtinū
indixit ſollennitatē/maneqꝫ ſurgētes obtulerūt hoſtias/ſeditqꝫ popu
lus mādūcare et bibere·et ſurrexerūt ludere·i·adorare·Hic querit̄
quare aaron edificauit altare·Et dicit Nico·de lyra ſcd̄m rabiſalo
monem ꝙ ad retardandā imolacionē/qꝛ aut ſtatim populꝰ imolaſſꝫ
ſine altare aut in momēto altare ꝯſtruxiſſet·Ideo ſubdit aaron·Cras
ſollēnitas dñi eſt non dixit hodie·Si forte interim veniret moyſes/et
īpediret·Tunc dixit dñs ad moyſen·Deſcende peccauit populꝰ tuꝰ
q̄ſi dicat non meus ꝓpter ydolatriā·vel ex eo qꝛ erat moyſes illi ꝓpl̄o
manſuetꝰ vt ptꝫ·xlv·di·c·Diſciplina·et·xxiii·q·iiii·c·Quid crudele·
Subiūxit deus·Cerno ꝙ populꝰ iſte dure ceruicis ſit·dimitte me vt
iraſcat̄ furor meꝰ·Dixit moyſes·Queſo dñe quieſcat ira tua·et eſto
placabilis ſup nequicia populi tui·ne dicant egypcii·Callide eduxit
eos vt interficeret in montibꝫ q̄ſi impotens dare terrā quā ꝓmiſerat
Recordare habraam/q̄ſi dicat/ſi populꝰ iſte meruit mori ꝑ incendiū

ecce habraam pater eoꝝ ꝓpter amorem tuū piectus fuit in ignē cal-
deorum. Sequit̄ tertius yſaac/ac ſi dicat ſi populus meret̄ mori ꝑ gla
dium. ecce yſaac paratus fuit ꝑ te imolari/et addit̄. et iacob. ideſt ſi me
ruerit puniri populꝰ exilio/ecce iſrahel tanq̄ exul fugit in meſopo-
tamiam/obiciens patri ſuo et tibi/quibus iuraſti ꝑ temetipm̄/qui es
immutabilis/ de danda terra chananeoꝝ ſemini eoꝝ/ placatuſq; eſt
dominꝰ et moyſes deſcendit.

¶ Quinta offenſio fuit gula/quādo ardenter dicebāt. vt ponit̄ nūeri
xi. ca. Recordamur piſciū/quos comedebamꝰ in egypto gratis ideſt
pro paruo ꝑcio/in mentem nobis veniūt cucumeres/pepones/ porri
cepe/et allia.

¶ Sexta offenſio fuit deſpacio/quando vt ponit̄ numeri. xiiii. Omīs
turba fleuit dicens. Vtinam mortui eſſemus in egypto et nō in hac
vaſta ſolitudine.

¶ Septima offenſio fuit fornicacio ſcribit̄ nanq; numeri. xxv. ꝙ for
nicatus eſt populꝰ cum filiabus moab/ q̄ vocauere eos ad ſacrificia
ſua. Dicit hic nico. de lyra. ꝙ balaam ſciens filios iſrahel eſſe ꝓnos
ad luxuriā/dedit conſiliū balach regi moabitaꝝ/vt mitteret puellas
pulchras et ornatas ꝓpter exercitum eoꝝ/et ꝙ iuuenes venientes ad
ſe verbis allicerent/et cū viderent eos inflammatos ad actū carnis/
non ꝑmitterent ſe ab eis cognoſci/niſi prius comederēt de idolo ti-
tis et idola adorarent q̄ ſecum portauerant vt ſic deus offenderet̄/ et
populꝰ iſrahel ab eo ꝑcuteretur/et daret̄ in manus hoſtiū. dicit eciā
ioſephꝰ ꝙ aliqui nobiles de iſrahel acceperunt ſibi vxores de illis/et
licet nō ſit ſcriptū in iſto caplo. xxv. ꝙ balaam dedit tale ꝯſilium/tn̄
habet̄ ex. xxxi. c. vbi dicit̄. Nōne iſte ſunt que deceperunt filios iſrahel
ad ſuggeſtionē balaā. Et apoc. ii. c. dicit̄. Habeo aduerſus te pauca
quoniā habes hic tenentes doctrinā balaam qui docuit balach mit-
tere ſcādala corā filiis iſrahel edere de ſacrificiis idoloꝝ/et fornicari.

¶ De ſeptem plagis quibus populus punitꝰ fuit. ¶ Caplm̄. iii.

De ſceleribus iudeoꝝ ad iracundiā concitatus dominus fla-
gella multiplicia contra eos imiſit. Et quāuis dictū ſit pau
loante in fine quarte offenſionis/ꝙ dn̄s fuit placatus. Illud
tamen intelligit̄ ſcd̄m Nico. de lyra/ꝙ deus nec ſimul nec ſubito po-
pulum idolatrā et duꝝ puniuit. Idcirco videndū eſt in hoc miſterio
ꝙ ſeptem famoſis plagis populus ille ꝑcuſſus eſt.

¶ Prima plaga fuit poſt adoracionē vituli/de qua dicit̄ exo. xxxii. c.
in fine. Percuſſit dn̄s populum ꝓ reatu vituli. Nam poſtq̄ moyſes
deſcendit de monte/et vidit vitulū et choros redegit in puluerē vitu
lum/quē ſparſit in aquis/et dedit ex eo potū filiis iſrahel. Rabiſalo-
mon dicit. Q̄d iſte aque potate erant nociue culpabilibꝫ/cauſando in
eis inflacionē et languorē/ꝑ quē poterant ab aliis diſcerni. aliis aūt
erāt dulces et vtiles ſicut aque in ſacrificio zelotipie/oſtendebat ꝑ ef-
fectum culpā mulieris vel eiꝰ innocenciā. vt habet̄ numeri. v. c. Alii

aũt doctores dicunt ꝙ color aurei remanſit circa ora eoꝝ qui erant culpabiles/ita ꝙ barbe eoꝝ videbanť auree/ et ſic ab aliis diſtinguebanť. Quare filii leui obediẽtes moyſi zelo dei interfecerũt ex tranſgreſſoribus viginti tria millia/ facta vero die altero moyſes orauit ꝓ populo dicens. Peccauit dñe popul9 tuus iſte/aut dimitte eis noxiam hanc/aut dele me de libro vite. Dicit rabiſalomon ꝙ iſte liber intelligiť lex. que denominať a moyſe/eo ꝙ fuit eius miniſter. eſt ergo ſenſus ſcdm eum/dele me de libro/vt ſcʒ lex non denomineť nomine meo/niſi populus iſte tibi reconcilieť. Aug9 vero exponit dicens/ꝙ moyſes ſic dixit ex ꝯfidencia et familiaritate diuina/vt ſit ſenſus/ſic certus ſum ꝙ nõ delebis me de libro tuo/ita peto vt certifices me vt remittas noxiam iſti populo.

¶ De igne qui deſcendit in caſtra.

Secunda plaga punit9 eſt ille populus ꝓpter peccata ſua qñ accenſus ignis domini deuorauit extremaʒ ꝑtem caſtroꝝ/ vt diciť numeri .xi. c. forte ibi erant magis culpabiles tandem oratione moyſi ignis abſortus ideſt extinctus fuit.

¶ Tercia plaga fuit poſtꝙ habuerunt coturnices. vt habeť numeri .xi. c. et adhuc carnes erãt in dentibus eoꝝ nec defecerat hmoi cibus et ecce furor dñi concitatus in populũ/ꝑcuſſit eum plaga magna nimis/vocatuſq3 eſt ille locus ſepulchꝝ ꝯcupiſcencie ibi eñi ſepelierẽ populũ qui deſiderauerat carnes. Dicit magiſter in hyſto. ꝙ modus plage hic non determinať/creditur tamen ꝙ fuerit ignis.

¶ Quarta plaga poniť numeri .xvi. c. quãdo multitudo murmurabat contra moyſen et aaron dicens. Vos interfeciſtis populũ/cumq3 vellent eos obruere lapidibꝫ/fugierunt ad tabernaculũ/ et operuit eos nubes/et apparuit gloria domini. Dicunt aliqui ꝙ non fuit illa que ꝓbebat ducatum populo. ſed quedã parua nubes/in qua dñs ſolitus erat loqui cum moyſe. Alii dicunt ꝙ fuit illa que ꝓbebat ducatũ/ſed ſtabat in alto ſuꝑ tabernaculũ. et tunc deſcendit operiens et ambiens circunquaq3 vt null9 poſſet adire/et egreſſ9 ignis deuorauit populũ fuerunt autẽ ꝑcuſſi tredecim millia et octaginta.

¶ Quinta plaga exprimiť numeri .xxi. quando profecti de monte hor venerũt in ſalmana/et qr male loquebanť de deo/miſit dñs in populum ſerpẽtes ignitos/ qui ſic dicebanť ſcdm Nico. de lyra. et mgr̃ in hyſto. qr minimi et veloces erãt ad modum ſcintillaꝝ/vel qr volantes ꝑ aera emittebãt ſcintillas ardẽtes. vel ex eo ꝙ ꝑ morſus eoꝝ caleffiebat caro/ac ſi igniretť. Tunc venerũt iudei ad moyſen/videntes mortes plurimoꝝ dicentes. peccauim9/qr locuti ſumus contra deũ et tu ora. vt tollat nobis ſerpentes/ orauitq3 moyſes ad dñm/cui dñs ait. fac ſerpentẽ eneũ/et pone in perticã eminentẽ in medio populi/ et quicũq3 ꝑcuſſus fuerit a ſerpente/reſpiciat eũ et viuet. et factũ eſt ita. Dicit rabiſalomon ꝙ in ſerpente nõ erat virtus ſanandi/ſed aſpicientes ſerpentẽ cognoſcebant afflictionẽ illam a deo ſibi iuſte illatã

petendo miſericordiā/ et ipſe deus ſanabat eos· Racio aūt miſtica eſt
qꝛ ſerpens ille figurabat xp̄m paſſum in cruce/ p cuiꝰ intuitū fide ⁊
deuocione ſanamur a morſu ſathane· Ex quo xp̄s dixit Joh·iii·c· Si
cut exaltauit moyſes ſerpentē in heremo/ ita exaltari oportet filium
hominis dicit magiſt· in hyſto· q̄ illū ſerpentē eneū habuerūt ſecum
filii iſrahel ſp ⁊ magnifice repoſitus ē in iheruſalē· Tādem ob cul=
tū ſupſticionis quē ſibi exhibebat populꝰ ɔminuit eū in puluerē rex
Ezechias et poſuit in torrentē cedron/ ſicut eciā pꝫ quarta rubrica de
cimonono capitulo·

¶ Sexta plaga enarratur numeri·xxv·c· qn̄·ſ· Iſrahel iniciatꝰ eſt·i·
conſecratus Beelfegor idolo madianitaꝝ· Iratus dn̄s dixit ad moy
ſen· Tolle cūctos p̄ncipes populi ⁊ ſuſpende in patibulis contra ſo
lem ut auertat̄ furor meus ab iſrahel· dicit mag· in hyſto· forte quia
ſubditos nō corripiebāt duces tribuū voluit ſuſpendi vel pocius p̄n
cipes·i· actores hꝰ ydolatrie occiſiqꝫ ſunt quatuor milia hoīm

¶ Septima plaga fuit qn̄ iuuenes plurimi zelo ffinees accenſi mul
ta milia hominū pcuſſerūt· vt·n· refert Joſephꝰ· et ponit numeri·xxv
Princeps tribus ſimeon zambri filiā cuiuſdā potentis madianitarū
duxerat que dicebat̄ Cozbi qui vxore iubente in quadā ſolēnitate cū
aliis ducibus deo nō imolauit· Quamobrem cū a moyſe reprehende=
rent̄ in generali/ qui colebant ydola nō deū ille corā omnibus pfeſſꝰ
eſt ſe alienigenā duxiſſe et ſe ydola colere nec tyrānicis legibus quaſ
ipſe ſibi moyſes impoſuerat obnoxiū eſſe q̄bꝰ ſub figmēto legū et dei
grauiori ſeruitute populū p̄mebatq̄ Egipcii cū pprium auferebat vi
uēdi arbitriū et diſcedēs corā oi turba q̄ flebat an̄ fores tabernaculi
itrauit tabernaclm̄ vxoris· Surgēſqꝫ finees filiꝰ Eleazari de medio
mltitudinis et accepto pugione ingreſſus eſt pꝰ illū in lupanar· et cū
iuiſſet coeūtes pfodit ambos in locis genitalibus/ quo exemplo mul
ti moti idolatras plurimos occiderunt· quid plura ut cōcludit in ar
gumento in epiſtola ad romanos/ ita crebra puocacione dn̄m irrita=
uerunt ut omnes in heremo morirēt· nec plus ex ſenioribus eoꝝ q̄
duo homines terrā pmiſſionis intrarūt· Nos igitur caueamus no=
bis ne deum contra nos ppter peccata noſtra puocemus· quia q̄to
plura dignioraqꝫ ſuſcepimꝰ dona/ tanto grauiora noſtra facinora de
lictaqꝫ reputant̄· Et ſi illa deponere neglexerimus nō negliget aut re
tardabit vlcionē deꝰ qui eſt benedictꝰ in ſecula ſeculoꝝ· Amen·

Sermo tredecimꝰ d̄ iudicō dei ɔtra iudeos in iheruſalem habitantes

DEdit deus populo iudeoꝝ ciuitatē hieroſolomitanā ad in=
habitādum in qua tempore nabuchodonoſor regis babi=
lonis tantū excreuerūt iniquitates et execranda mala q̄
deus tradidit omnē populū in manus inimicoꝝ ſuoꝝ et
ciuitate debellata omnes vtriuſqꝫ ſexus iuſto iudicio dei captiui du=
cti ſunt in babilonē neqꝫ ob aliā cauſā tā graue damnū incurrerūt·
niſi quia diuina mandata ɔtēnebāt/ erantqꝫ deo celi abhominabiles

et exoſi ad q̄d clare intelligendū ſtatui in iſto ſermone de iudicio dei
contra iudeos in iheruſalē ↄmorantes loqui/de quo ſi plenā noticiā
habere voluerimus neceſſe eſt ut tria miſteria diſſeramus ·
Primū dicit̄ glorie· ¶Secūdū nequicie· ¶Tercium pene·

¶De gloria et magnificencia ciuitatis iheruſalem· ¶Ca·p̄mum·

Exaltauit deus gloriam ciuitatis hieroſolomitane et fecit il-
lam ſpecioſam et decoraꝫ valde in qua morabantur iudei cū
ingenti leticia ⁊ quiete·verūtamē ut ſic fuiſſe demonſtremꝰ
tria de ipſa ciuitate conſideremus·
Primo ſitum· ¶Secundo cultum· ¶Tercio ſtatum

¶De optimo ſitu ciuitatis Hieruſalem ·

Primo ↄſideremus illius ciuitatis ſitum/ et de hoc notādum
ſcd̄m Rabanum li·xii·de origine reꝝ ꝙ hieruſalem eſt ciui
tas in paleſtina in medio iudee poſita vmbilicus tocius ha
bitabilis noſtre zone·Vnde ezech·v·dicit dn̄s·iſta eſt hieruſaleꝫ quā
in medio gentium ſituaui·Nico·de lyra dicit qꝛ ſita eſt in quarto cli
mate terre habitabilis ſeptem climatibus diſtincte/eſt ibi terra fer-
tilis non modo frugum/ſed balſamo melle et lacte q̄ in diſtribucōe
terre promiſſionis data fuit tribui/Beniamin dicta· Jebꝰ que eſt in
hieruſalem·ut notat̄ Joſue·xviii·c·et idem fatet̄ Jſidorꝰ li·xiiii·ethi
mo·Jn·xv·vero li·aſſerit ꝙ ſcd̄m iudeos Sem filius Noe quē dicūt
Melchiſedech p̄mus poſt diluuiū in Siria condidit ſalem vrbem
hanc·poſtea tenuerunt Jebuſei ex quibꝰ dicta eſt Jebus/ſicꝫ duobꝰ
nominibus copulatis Jebus et Salem vocata eſt que poſtea a Sa-
lomone hieroſolima quaſi hieroſolomia dicta eſt ·

¶De templo mirabili Hieruſalem·

Secundo conſideremus illius ciuitatis cultum/ ibi equidem
a ſalomone conſtructū eſt templū miro artificio· de quo di-
citur paralip·iii·c· Cepit ſalomon edificare domum dn̄i in
hieruſalem in monte Moriā qui demonſtratus fuerat Dauid patri
eius anno quarto regni ſui cepit·Gloſa hiero·ſup illo verbo· Vade
in terram viſionis/in hoc monte inquit/obtulit abraam holocauſtuꝫ
p Jſaac·et glō ſup illo verbo Jacob·Non eſt h aliud niſi domus dei
dicit·in hoc loco creditur Jacob dormiuiſſe ⁊ vidiſſe angeloꝝ viſio-
nem in ſcala·ꝓuidiſſeqꝫ templum et dei cultum ibidem futuꝝ·Quā
tum vero fuerit domus illa miranda patet ex his que dicunt̄·iii· Re
gum·vi·c·Erat ibi cōcurſus et frequēcia gentiū·Precipuevero ſcd̄m
Nico·de lyra ex omni iudea populus ibi cōfluebat in feſto paſche ſi
ue azimoꝝ in memoriā liberacionis de egypto·Jn feſto penthecoſt·
in memoriam date legis·Jn feſto ſcenofagie ſiue tabernaculoꝝ i me
moria manſionū in deſerto·Hanc domū Criſtus voluit ſua preſen-
ciā decorare·Jbi oblatus ē quadrageſima die poſtꝙ natus fuerat ibi
inuentus poſt triduū in medio doctoꝝ·ut dicit̄ Luce·ii·c·Jbi doce-
bat·vnde·xix·dixit·Cottidie apud vos eram docens in templo·

Tercio ↄſideremus illius ciuitatis ſtatum: facta equidē fuit ciuitas inſignis ⁊ regia· primuſqȝ ibi regnauit rex Saul quem Samuel vnxit in regem· ſecundus Dauid· tercius Salomō· quartus Roboam· quintus Abias· ſextus Aſa· ſeptim9 Joſaphat· octau9 Joram· nonus Ochozias· decim9 Jobas· vndecim9 Amaſias· duodecim9 Ozias· tredecimus Jobathan· quatuordecimus Agacz· decimuſquintus Ezechias· decimuſſextus Manaſſes· decimuſſeptim9 Amon· decim9 octau9 Joſias· decimuſnon9 Joachim· viceſimus Sedechias· Erat ergo ciuitas illa famoſa plena populo et diuiciis· Erant ibi ornata edificia/ alta palacia ⁊ iuuenes robuſti et bellicoſi· Sed ut dicit Lactancius li· ii Tum maxime deus ex memoria hominū elabit̄ cū bn̄ficiis eius fruentes honorē diuine indulgencie dare debent· Jdeo populus hieroſolimoꝝ vt patebit incraſſatus nimis recalcitrauit·

De nequicia populi iudaici et impietate multa·

Capitulū ſecundum·

Quanta fuit iniquitas iudaici populi in hieruſalem habitātis inueſtigandū eſt/ ut ſic ꝑcipiamus ꝙ iuſte deus populū illū neq̄ tradidit in captiuitatē· Sūt aūt tria q̄ accuſant hieroſolimoꝝ culpam et impietatē Primū ē multiplex offenſio· Secundū temeraria obſtinacō· Terciū dura ꝓſumpcio

De octo peccatis quibus in hieruſalem offendebat̄ deus

Primum qd accuſat et arguit iheroſolimoꝝ culpā eſt multiplex offenſio· Jn multis namqȝ nō in vno ſolo peccato offendebant deuȝ· octo tn̄ erāt inter cetera peccata ꝑncipalia que abundabant in illa ciuitate Primū peccatū dicit̄ negligencie· Secundū iniuſticie· Tercium auaricie· Quartum fraudulencie· Quintū violencie· Sextum luxurie Septimum ydolatrie· Octauum irreuerencie·

Primū peccatū qd abūdabat in illa ciuitate dicitur negligencie· Supiores nāqȝ nō curabāt de ſalute ſubditoꝝ quīmo ſuo malo exēplo corrūpebant eos ⁊ inducebāt ad malefaciendū· hinc hieremias cōquerebat̄ Jo· x· c· dicens· Stulte egere paſtores ⁊ deū nō exquiſierunt· ꝓpterea nō intellexerūt ⁊ omnis grex eoꝝ diſꝑſ9 ē· ⁊· xxxiii· c Jhere· aiebat· Ve paſtoribus qui diſꝑdunt ⁊ dilacerāt gregeȝ paſcue mee dicit dn̄s· Sis cautus o predicator ne ꝓpter iſta ꝑlatis detrahas ſi boni ſunt bene erit ipſis ſi vero mali iudicet illos deus Noſtra vero non intereſt illoꝝ increpare delicta· Secundū peccatum qd abūdabat in ciuitate iheruſalē erat iniuſticia· et de hac Jere· v· c· ait· Circuite vias iheruſalem ⁊ aſpicite et ↄſiderate et querite in plateis eius an inueniatis viꝝ facientem iudiciū ⁊ querentē fidem· Et infra Cauſam vidue non iudicauerunt ⁊ cauſam pupilli nō dixerūt O quid de nobis dicā/ heu heu/ periit pfecto de terra iuſticia timore/ amore odio ac ꝑcio eſt eiecta· ut dicit̄· ii· q· iii· c· Quatuor· ſed pfecto impletū eſt dictū Jſidori qui ait· ii· q· iii· c· pauper· Pauper cum nō

haber quid offerat non ſolum audiri contemnitur

ſed reprobatur Cito violatur auro iuſticia nullamq̧ reus pertimeſ-
cit culpam quam nummis redimere exiſtimat et tamen vt dicit aug
li·iiii·de ciuitate dei Amota iuſticia quid aliud ſunt regna niſi latro
cinia ideo dicitur xii·q ii·c·cum deuotiſſimam Summū in rebus bo
nuz eſt iuſticiaz collere ac ſua cuiq̧ iura ſeruare et ari·v·eth·ait pre
clariſſima virtutuz eſſe videtur iuſticia et neq̧ heſperus neq̧ lucifer
ita admirabilis ¶ Tercium peccatum quod erat in iheruſalez erat a-
uaricia de q̄ ihere·vi·c·ſic ſcribitur A maiore vſq̧ ad minorē om-
nes ſtudent auaricie et a propheta vſq̧ ad ſacerdotem cuncti faciunt
doluz Hoc tamen tempore neſcio quid referam qn̄ mundus totus a
uaricie vinculis detinetur ob illa etenī multiplicata ſunt omnia ma-
la puta ſcz fraudes deceptiones mendacia odia liuores rancores ra-
pine vſure ſimonie et ſimilia· ¶ Quartum peccatum qd erat in hie-
ruſalē fuit fraudulentia Omēs ꝑ maiori parte erant ſimulati ficti aſtu
ti callidi ⁊ deceptores in oī arte in omni excercitio in omni deniq̧ cō
uerſatione ſua vn̄ ihere·viiii·c·dicebat vnuſquiſq̧ a proximo ſuo ſe
cuſtodiat et in omni fratre ſuo non habeat fiduciaz quia omnis fra
ter ſupplantans ſupplantabitur et omnis amicus fraudulenter ince-
dit O quis habet nunc vnum amicum verum inquit ambro·li iii·de
officiis Facilis vox et cōmunis tuus ſum totus ſed paucorum effect9
Quintum peccatum iheruſalem fuit violentia de hoc dicit̄ iheremie·
xxxiiii·c·retraxerunt ſeruos et ancillas ſuas quos dimiſerāt liberos
et ſubiugauerunt in famulos et famulas ¶ Hic dicit nicolaus de li
ra ꝙ exodi viceſimo primo capitulo dictum fuit ·Si emeris ſeruum
hebreū ſex annis ſeruiet tibi in anno ſeptimo exeat liber gratis ita
ꝙ non poterat vltra teneri niſi vellet remanere ¶ Tempore vero ſe
dechie regis et ante tenuerant ſeruos et ancillas diucius propter a
uariciam ſuam tamen ad monitionem iheremie et aliorum virorum
bonorum rex ſedechias ⁊ ſui ſubditi ſtatuerunt firmiter dimittere ſer
uos ſuos hebreos et ancillas ſecundum preceptum legis et vt hec or
dinatio eſſet firma sciderunt vitulum in duas partes et inter illas p
tes tranſierunt rex et principes eius ad ſignificandum ꝙ ſic eſſet di
gnus occidi et diuidi infringens illam ordinationem veruntamē p9
cupiditate ducti retraxerūt ad ſe redigēdo ī ſeruitutē et ſic non ſolū
peccauerunt contra legem diuinā ſed eciam contra ſtatutuz ꝓprium
Similes his hodie ſunt q̄ retinent famulos et ancillas ⁊ ꝑmittūt eos
ꝑire fame et frigore ſūtq̧ illis īfeſti n̄ ſolū ꝯpellēdo pl9 debito labo
rare ſz etiā iniuriādo et ꝯtumeliis ac verberibus afficiēdo Nō didice-
re iſti diſciplinā ſapiētis q̄ eccle·iiii·c·ait noli eſſe ſicut leo ī domo tu
a euertēs domeſticos tuos et opprimens ſubiectos tibi et ꝓ his facit
id ſenece ad lucillum colant inquit te potius ſerui tui ꝙ timeant
Sextū pctm̄ iherlm̄ fuit luxuria et de hoc dicitur iheremie·v·c·in ꝑ-
ſona dei ·Saturaui eos ⁊ mechati ſunt et xxiii·c·adulteriis repleta ē
terra ſileāt de hoc verba loquant̄ exēpla ¶ Septimuz peccatum fuit

idolatria de qua ihere·i·c·deus conquerebatur ſic ·Dereliquerūt me et libauerut diis alienis et adorauerunt opus manuū ſuarꝫ· Octa uum peccatum fuit irreuerentia ad cultum diuinum nam in templo abſqꝫ deuotione ingrediebantur et egrediebant̄ et de hoc ſic habet̄ ihere·vii·c· ¶ Fecere filii iuda malum in oculis meis dicit domi nus poſuerunt offendicula ſua in domo in qua inuocatum eſt nomē meum vt polluerent eam O ꝙ̄ reprehenſibiles criſtiani ſunt qui tem pla dei et eccleſias tanꝙ̄ lupanaria calcant pro quib9 facit illud qd̾ ſcribitur de immunitate eccleſie li·vi·in c·decet Decet domum domi ni ſanctitudo ·¶ Decet vt cuius in pace factus eſt locus eius⸗ cultus ſit debita veneratione pacificus Sit itaqꝫ ad eccleſias humilis⁊ deuo tus ingreſſus ſit in eis deuota conuerſatio deo grata inſpicientibus placida· In hierl̄m ergo erant hui9cemōi vicia et alia plurima que ſolet abhorrere deus ¶ De preſumtione populi

Secundum quod accuſat et arguit hieroſolimorum culpam eſt temeraria preſumptio ·In tot enim peccatis deum ſpernebant vnde ihiere̅mie v·c·dicitur Negauerunt dominum et dixerunt nō eſt ipſe neqꝫ veniet ſuper nos malum gladium et famem nonvidebim9 et infra non dixerunt in corde ſuo metuamus dominum deum nr̄m confidebant ergo in ſe ipſis et perſeuerantes in malis ſuis peniten⸗ ciam recuſabant de hoc dicitur ihere·viii·c·Nemo quod bonum eſt loquitur nullus eſt qui agat penitenciā ſuper peccato ſuo dicens q̄d feci omnes conuerſi ſunt ad curſum ſuum quaſi equs in impetu va dens ad prelium· ¶ Tercium quod oſtendit iheroſolimorum culpaꝫ eſt dura obſtinatio Nam cum per plures annos populus ille cōme⸗ monitus fuiſſet nunꝙ̄ ſe corrigere voluit ·Inquit ihero·in commēto ſuper iheremiam ꝙ iheremias cum eſſet adhuc puer prophetare ce⸗ pit anno xiii·ioſie filii amon regis iuda prophetauitqꝫ in imperio e ius annis xix·et poſtea ſub ioachim filio eius annis xi·et ſub ſede⸗ chia qui vltimus fuit regni iuda annis vndeci vſqꝫ ad quitum menſē quando a babilonis capta eſt hieruſalem ⸗ac per hoc ab exordio p⸗ phetie ſue vſqꝫ ad captiuitatem hieruſalem quā et ipſe captus eſt⸗ prophetauit annis xli·et predixit clare ciuitatis excidium niſi penitē⸗ ciam agerent at illi non ſolum non timebant et humiliabant ſe deo⸗ verum eciam iheremiam perſequebantur ſcribit̄ nanqꝫ ihere·xxviii c·ꝙ cum ſemel prophetaſſet apprehenderūt eum dicentes morte mo riatur et congregatus eſt omnis populus aduerſus iheremiam in do mum domini tandem vtens bonis verbis iheremias dixit omnis po⸗ pulus non eſt viro huic iudicium mortis quia in nomine domini dei noſtri loquutus eſt ad nos et ihere·xxxii·habetur qualiter ceſuꝫ eum miſerunt in carcerē vbi ſedit diebus multis ⁊ ihere·xxxviii·c·narra tur q̄liter ſubmiſerunt eum in lacum i quo non erat aqua ſed lutum in ultaſqꝫ alias perſecutiones intulerūt ſibi O malicia incorrigibilis O malignitas hominum iniquorꝫ O duricies prauorꝫ cordiū veritas

adamat̃ de9 p̃dicat̃ timẽd9 vicia increpāt̃ efferūt̃ virtutes ⁊ boni mo
res tñ odio hn̄t q̃ do iubēte talia nūciāt ideo neō pōt de deo ↄq̃ri ſi
in fine ſeuerus appareat·

¶ De graui punitione et plaga hieruſalem ¶ Cap·iiii·

QVi dudū lōganimis p iheremiā pplm ad penitentiā vocauerat
ſceleribus et malicia iniquoꝝ prouocatus ad vindictā tñ exci
tatus ē qd vt cuncti valeant ſcire i h̄ miſterio tercio de pena iheru=
ſalē ptractabim9 de q̃ tria ſūt ↄſiderāda ¶ Primū dr̃ ciuitatis obſeſ
ſio· ¶ Scdm ciuitatis afflictio· ¶ Tereiū ciuitatis deletio·

¶ De valida obſidione ciuitatis· ¶ Primū ↄſidrādū ē ciuitatis obſeſ
ſio vt·n· hēt̃ iiii·regū vl·c·⁊ ii·pali·vl·c·anno ix·ſedechie cirↄdata ē
hierl̃z a nabugodonoſor cū validiſſimo exercitu et extincte fuerunt
in circuitu eius municiones et clauſa eſt ciuitas decem ⁊ octo menſi
bus ¶ Secundum conſiderandum eſt ciuitatis afflictio ¶ Preua
luit q̃ppe interi fames nec erat panis pplo terre· ¶ Tercium conſide
randū eſt ciuitatis captio nā ciuitas capta fuit et fugit ſedechias Ra
bi ſalomō dicit ꝙ ipe fugit p quādā viā ſubterraneā cui9 exit9 erat
bñ lōge a ciuitate ſꝫ de9 fecit apparere vnā capreā ſilueſtrē et dū cal
dei vellent eam capere fugiendo cucurrit ſuper terram ſecundum viā
illius linee ſubterranee predictam vſq3 ad exitum et ſic caldei inuene
runt ſedechiam q̃ exierat viam illam Sed nico·de lira dicit ꝙ h̄ nō
eſt veriſimile ꝙ caldei tunc intenderent venationi ideo dicendū ꝙ i
ſecuti ſūt ſedechiā p indiciū aliquoꝝ quos ceperunt in ciuitate q̃ nō
poterāt fugere ſcdꝫ mag·i hiſto·capta fuit ciuitas circa mediā noctē
Captus itaq3 fuit ſedechias et adduct9 coram nabugodonoſor qui di
xit ei·Magnus deus habens nequiciam tuam odio tradidit te michi
Occidit et filios eius coram eo Oculos vero ſedechie effodit et cate=
nis vinxit eum et duxit eum in babilonē·Muri aūt hierl̃m deſtructi
ſunt et ciuitas expoliata tandem ſuccenſa / et populus ductus in ca
ptiuitatem· Refert magiſter in hiſtoria ꝙ cum nabugodonoſor in=
traſſet babilonem cum triumpho victimas ſollennes immolauit di
is ſuis et ſollemnizauit cum omni populo nouem dieb9 Cumq3 recū
berent exilarati precepit rex vt adduceretur ſedechias in medium et
aliqui de cantoribus templi cum eo qui pſallerent coram conuiuan=
tibus in muſicis inſtrumentis et canerent himnos de canticis ſyon·
Bibebant autem conuiue in vaſis domus domini / quorum quedam
nabugodonoſor ↄſecrauit idol' q̃dā vero ſibi reſeruauit Cumq3 darēt
pſallentibus potuꝫ clanculo precepit rex vt daretur ſedechie pot9 la=
xatiu9 et coram omnibus ignominioſe laxatus ē Sicq3 irriſū reduxe
rē ad carcerē q̃ nimio afflict9 dolore p9 paucos dies mortu9 eſt At
nabugodonoſor fecit eū honore regio ſepeliri tñ iudicio de9 illū puni
uit qr vt ſcribit̃ ii·parali·vl·c·viginti et vnius anni erat cum regna
re cepiſſꝫ ⁊ vndeci ānis regnauit in hierl̃m ⁊ fecit malū corā oculis

domini dei ſui nec erubuit faciẽ iheremie ꝓꝑhe loquẽtis ad ſe ex ore
domini A rege quoq; nabugodonoſor receſſit qui adiurauerat euz ꝑ
deum et indurauit ceruicẽ ſuam et cor vt ñ reuerteret ad dñm deũ
iſrl·Si ergo ipe timuiſſet deũ abſtinuiſſ; vtiq; a tot tãtiſq; pctis et
deus miam ſuaz oñdiſſet illi quam nobis exibeat·qui eſt benedictus
in ſecula ſeculorum·Amen·

Sermo xiii·de iudicio dei cõtra iudeos xp̃m ⁊ eccleſiam pſequẽtes

COmpletis annis lxx· iudaice captiuitatis operãte heſdra
ſacerdote et zorobabel/ſuſcitauit dñs ſpiritũ ciri regis ꝑ=
ſarum/ qui anno i·ſui imperii laxata hebreoꝝ captiuita=
te quatuor ferme hominũ millia fecit regredi in iudeaz re
ſtituens eis vaſa templi aurea et argentea quinq; millia quadrigen
ta que nabugodonoſor portauerat in babilonem ſicq; reedificata eſt
hierlm et templũ eo tempore quo tarquinus ſuperbus regnabat in
vrbe·Colliguntur iſta ex primo li·eſdre c·i·ex dictis ioſephi in libris
antiquitatum et bede in li·de temporibus ſicq; populus ille ibi mul
tiplicatus eſt vſq; ad tempora criſti/verũtñ quia xp̃m et eccleſiaz iu
dei acriter perſecuti ſunt de qua impietate noluerunt penitere volen
te deo ciuitas hierlm a romanis euerſa eſt/et populus fame et gla=
dio periit et qui remanſerunt viliter fuerunt venundati proptereavt
in dies ad timendum deum ſtudioſius inuigilemus in h ſermone de
iudicio dei contra iudeos xp̃m et eccleſiam perſequentes verba facie
mus videbimuſq; qualiter ciuitas hieruſalem deſtructa fuit ⁊ popu
lus eius diſperſus de qua deſolatione tria miſteria erunt declaranda
Primum dicitur ſignificationis·Secundum prenũciacionis·
Tercium execucionis·

De ſignis et portentis quibus dei iudicia ſepe ꝓmõſtrãt·Cap·i·

SIgnificata fuit portentis et ſignis deſolatio hierlm ⁊ i h appa=
ret duricia ꝓꝑli qr nunꝗ ad penitenciã rediit verũtñ vt plenꝰ
intelligãt ſigula i h miſterio tria ſũt dubia abſoluẽda· Primũ ã ti
mẽdũ ſit cũ aliꝗ nouitates apparẽt i corpibus celeſtibꝰ eciã ſi natu=
raliter fiãt· Scd; ꝗ ſũt illa ſigna ꝓpter que timendum eſt ne immineant
de propinquo hominibus mala· Tercium quibus ſignis hieroſoli=
moꝝ excidiũ fuit ꝓmõſtratũ·Pro ꝓmo dubio arguũt aliꝗ dicẽtes il
lud ihe·x·c·A ſignis celi nolite timere ꝗ ſolẽt metuere gẽtes ⁊ tñ cõ
tra iſtos ẽ auctoritas xp̃i ꝗ luce xxi·c·ait · Erũt ſigna i ſole luna et
ſtellis ꝗ verba dicta ſũt vt ꝑ illa ſigna homĩes terreãt Rñdet his mc
de li·ſup ꝓfato x·c·ihe ꝙ timere ꝓpter ſigna celi põt eẽ duplicit aut
rõnabilit aut ſupſticioſe ꝓmo mõ licitũ ẽ ⁊ ad prudẽciã ſpectat ſic ti
mere nã licz corpa celeſtia ſunt agẽtia ꝺ necẽte tñ hĩtvirtutẽ imutãdi
elemẽta ⁊ cpoſita ex eis ad diuerſas ꝗlitates; ex ꝗbꝰ diſponũt hũana

coꝛpoꝛa ad varias infirmitates ſicut ex dñio martis colera accenditur
ex qua accenſione non ſolum coꝛpoꝛa diſponuntur ad infirmitatem
aliquã ſed eciã appetitꝰ ſenſitiuꝰ ad irã ex quo ſequuntur viterꝰ li
tes et diſſentiões eo ꝙ homines vt in pluribus ſequnt̃ ſuas paſſiões
ſoli ſapientes earum dñant̃ ꝑ rõnẽ Timoꝛ aũt facit ꝓcauere a maliſ
futuris ⁊ iõ timere a celi ꝯſtellacionibꝰ ad h̃ ꝙ hõ ꝯſulat de hñdo re
medio ꝯtra diſpoſitiõeꝫ ad infirmitates coꝛpoꝝ ⁊ paſſiones malas ⁊
alia hmõi q̃ poſſũt ex influentia celi cãu ñ ẽ malũ ſꝫ bonũ et ſatis ꝯ
ueniens ¶ Scḋo mõ timere ꝓpter ſigna celi·ſ·ſupſticioſe illicitũ eſt ⁊
pctĩm ⁊ ſic loq̃t iher·vñ ſubdit qꝛ voces pploꝝ vane ſũt qḋ iſup ponit
C·de penis·l·decurionũ filii vane inq̃t voces pploꝝ ñ ſũt audiẽde A
pud pplos aũt t̃plex ſupſticio inuẽta eſt circa coꝛpa celeſtia Pꝛima
oꝝ q̃ dixerũt illa eſſe aiata ¶ Scḋa eoꝝ q̃ dixerũt illa eſſe deos·
e Tercia eoꝝ q̃ dixerũt coꝛpa celeſtia imp̃mere i intellectũ noſtrum·
Pꝛima ſupſticio ẽ eoꝝ q̃ tenuerũt coꝛpa celeſtia eẽ aiata Cõtra quoſ
eſt auctoꝛitas damaſceni q̃ in ii·li· ait Nullus animatos celos vel lu
minaria exiſtimet inanimati eniꝫ ſũt et inſenſibiles et aug·li·xiii·de
ciuitate dei ait Non eſt credendum ꝙ plato dicit globos iſtos lumi
num ſiue oꝛbiculos luce coꝛpoꝛea ſuper aerem ſeu die ſeu nocte ful
gentes ſuis q̃dem ꝓpꝛiis animabus viuere et·xviii·li·de ciuitate dei
dicit ꝙ anaxagoꝛas factus eſt reus apud athenienſes quia dixit ſolẽ
eſſe lapidem ardentem negans vtiqꝫ ipſum eſſe deum vel aliquid ani
matum Si vero obiceretur ꝙ ñ ſolum platonici ſed eẽ doctoꝛes fidei
tenuerunt coꝛpoꝛa celeſtia eſſe animata vt oꝛigenes et hiero·aug·in-
ſuper hoc ſub dubio derelinquit vt lxxiii·in euchiridion et in ii·ſu-
per geneſim ad lit·vbi dicit ꝙ ſi ſunt animata coꝛpoꝛa celeſtia perti
nent ad ſocietatem angeloꝛum eoꝛum anime ·Reſpondet tho·i·parte
q·lxviii·vel lxx· ꝙ inter ponentes coꝛpoꝛa celeſtia eſſe animata vel
inanimata ꝑua vel nulla eſt differencia i re ſꝫ in voce tm̃ qm̃ pñt di
ci aiata nõ ſicut planete et aialia ſed eq̃uoce inq̃ñtũ ſubſtancie ſpũales
vniunt̃ coꝛpoꝛibus celeſtibus vt motoꝛes mobilibus quo fit vt mo-
tus celeſtium coꝛpoꝛuꝫ ſit ab aliqua ſubſtancia apprehendente et nõ
ſolũ a naĩa ſicut grauia et leuia vñ aug· dicit iii· de trinitate coꝛpa
oĩa adminiſtrari a deo ꝑ ſpũm vite ¶ Scḋa ſupſticio fuit alioꝝ dicẽtiuꝫ
coꝛpa celeſtia eſſe deos vt fuerũt egiptii de q̃bus euſebius pãphili li·
i·ḋ euãgelica ꝑparatiõe ait Egiptios ferũt p̃mos oĩum cum in celuꝫ
oculos ſuſtuliſſent motum oꝛdinem et quantitates celeſtium coꝛpoꝝ
admiratos ſolem et lunam deos putaſſe· ¶ Tercia ſuperſticio fuit a
lioꝝ q̃ tenuerunt ꝙ coꝛpoꝛa celeſtia imprimunt in intellectũ noſtruꝫ
qḋ vtiqꝫ falſũ foꝛe oñdit tho· in iii· ſumme contra gentiles dicẽs ꝙ
directe et ꝑ ſe ñ ip̃mit qꝛ vt dicit dionyſius li· de diuinis nominibuſ
⁊ aug·iii·de trinitate Diuine ꝓuidẽcie oꝛdo eſt vt ꝑ ſupioꝛa regãt̃ iſe
rioꝛa ⁊ moueãt̃ Intellectꝰ aũt oꝛdine naĩe oĩa coꝛpoꝛa excedit·impoſ
ſibile eſt ergo ꝙ coꝛpoꝛa celeſtia agãt in intellectu directe nec poſſit

eſſe cauſa per ſe eorū que ſunt circa intellectum Inſuper nullum cor
pus agit niſi per motum vt habetur octauo phyſicorꝫ ergo que ſunt
omnino extra motum non poſſunt eſſe cauſata a corporibus celeſti-
bus ſed ea que ſunt circa intellectum ſunt omnino extra motum per
ſe loquendo ſicut patet ſeptimo phi· quinimo per quietem a motibꝰ
ſit anima prudens et ſciens vt dicitur ibidem Indirecte tamen corpo
ra celeſtia poſſunt imprimere in noſtrum intellectum qꝛ licet intelle
ctus noſter non ſit virtus corporea tamen in nobis operacio intelle
ctus compleri non poteſt ſine operacione virtutum corporearuꝫ que
ſunt ymaginacio et vis rememoratiua et cogitatiua et inde eſt ꝙ im
peditis harum virtutum operacionibus propter aliquam indiſpoſiti
onem corporis impeditur operacio intellectus ſicut patet i freneticiſ
et litargicis et ſimilibus et propter h̄ eciā bonitas diſpoſicionis cor
poris humani facit actum ad intelligendum inquantum ex hoc pre-
dicte vires forciores exiſtunt · diſpoſicio autem corporis humani ſub
iacet celeſtibus motibus et ſic ad propoſitum redeundo ſuperſticioſe
opiniones de corporibus celeſtibus non ſunt acceptande ·
¶ Secundum dubium quod erat abſoluendū que ſunt illa ſigna p-
pter que timendum eſt ne immineant de propinquo hominibus ma
la et dico ꝙ ſunt tria· ¶ Primum ſolis et lune defectio · ¶ Secundū
cometarum apparicio· ¶ Tercium portentorum frequentacio·
Primum ſignum quocienſcunqꝫ etenī eclipſatᷓ ſol vel luna timenduꝫ
eſt de aliquo malo venturo probatur hoc primo per ptolomeum qui
in centiloquio ait · ¶ Sol et luna ſunt domini aliorum planetarum
eo ꝙ ſunt cauſe tocius operis et gubernationis ſtellarum ideo eclip
ſis accidencia grandia ſignificat et meſſala c vii· de temporum varie
tate ait· Scito ꝙ in eclipſi ſolis aut lune non poterit fieri quin ſigni
ficetur aliquod magnum accidens ſecundum quātitateꝫ eclipſis ip-
ſius· Nam in ſignis igneis ſignificabit interitum regis et diuitum ⁊
ſiccitatem et terre ſterilitatē atqꝫ famē· ¶ Et virgilius i p̄mo geor-
giq̄ Sol tibi ſigna dabit ſolē quis dicere falſum Audeat ille eciam
cecos inſtare tumultus Sepe monet fraudem et opta tumeſcere bella
Ille eciā extincto miſeratꝰ ceſare romā· Cū caput obſcura nitidū ferru
gine texit· Impiaqꝫ eternā timuerunt ſecla noctē· Recitat ricobalduſ
in cronicis ꝙ āno neronis q̄rto ſolis defectio fuit ⁊ terremotꝰ ma-
gnꝰ Tūc magna p̄ſecutio iſurrexit ꝯtra xp̄ianos Petrꝰ et paulus
martirio fuerāt coronati Poſt paſſionē vero illorꝫ tāta rome peſtilen
cia fuit vt triginta millia funerum i ratione venerunt Laodicia ⁊ co
loſſa et ierapolis vrbes in aſia terremotu conciderunt Tempore cō
ſtantini tercii facta eſt ſolis defectio Hic conſtantinꝰ italiā de lōgo
bardis liberare conatꝰ ab athenis p mare tarētū trāſiit oēſqꝫ vrbes
i cāpania et terris circūuicinis a lōgobardis occupatas p quas venit
vi cepit romam tandem pergit papā martinū occidit In ſiciliā apud
ſiracuſas a ſuis occidit paulopꝰ ſarraceni cū nauibꝰ i ſiciliā venīūt

Siracuſas captas diripiũt ornamenta Alexandriaȝ deferunt templũ
conſtruit in iheruſalem vbi templũ Salomonis fuerat. Tēpore lo-
tarii ſecundi factus eſt ſol ſanguineus et poſt paucos dies hominuȝ
lues eſt ſecuta. Refert ad hoc eutropi9 ꝙ feruēte tumultu belloꝝ ci-
uilium tres ſoles ſimul exorti ſunt qui paulatiȝ cohierunt in unũ
Scias tamen ꝙ non ſunt idem eclipſis ſolis ⁊ multiplicacio ī aſpec
tu. Nã vt dicit. Iſidorus li. tercio. ethimo. Eclipſis ſolis ē quociēs
luna. xxx. ad eandem lineam qua ſol vehitur peruenit eiqȝ ſe obici
ens ſolē obſcurat. Naȝ deficere nobis ſol videtur dum illi orbis lu
ne opponit. De multiplicacione vero ſolis quia videntur. 3. dicit Se
neca. li. i. de queſtionib9 naturalib9 hos ñ eſſe ſoles ſȝ imagines ſo
lis in nube ſpiſſa ſoli ꝓpinqua in qua radii ſolares incluſi ſunt. ⁊ Io
hãnes ſolobrienſis ī policratone. li. ſecundo ait Quociens ſol in celo
videbit̄ geminari mũdacionē aquarũ ſubtus orbis expectet ⁊ licȝ a
raritate ſui miraculis videat̄ accedere opus tamen nature eſt que q̄-
dem ſoles nõ geminat ſed nubem ſimillimam facit vocaturqȝ pare-
lion Eſt enim parelion nubes ſimillima ſoli ¶ Secundũ ſignũ ꝓpt̄
qđ timenda ſunt mala futura dicitur comete apparicio đ qua nota
qđ dicit Tullius libro ſecundo de natura deoꝝ ꝙ cometa grecum
vocabulum eſt quã latini crinitam ſtellã vocant eo ꝙ comas lumi-
nis de ſe fundat ¶ Pictagorici dixerunt cometam eſſe vnam de ſeptē
ſtellis erraticis quoꝝ falſitas apparet cũ ſepe oēs luceant apparēte
cometa Ariſt. i. methaph. ſcribit Anaxagoraȝ Democritũ ⁊ alios
dixiſſe cometã fore đ natura celi ſed cũ omnis ſtella celi ſit ꝑpetua
et cometa videat̄ deficere abſqȝ eo ꝙ ſolis radiis abſcondat̄. Iō dicē-
dum cũ Johanne damaſceno ꝙ cometa non ē ſtella đ natura celi ſȝ
vapor ad volũtatē creatoris accenſus ī viſcoſa materia et aduſtibili
de apparicione ergo comete dicit. Ptholome9 in centiloquio ꝓpoſi-
ſicione xcix et in ſecunda quadriptiti. c. vl. et. ¶ Ariſto. i p̄mo me
tha. ꝙ ſignificat malos effect9. Scribit. Seneca in queſtiōib9 na-
turalibus ꝙ due inſule ſubmerſe ſunt p̄nũciante cometa. Narrat
Juſtin9 ꝙ anno quo nat9 ē. Metridateſ ⁊ anno quo p̄mũ regnare
cepit cometa p vtrũqȝ tēp9 multis dieb9 ſplēduit cũ luce tanta vt
celũ omne videret̄ ardere ī quãtitate videbat̄ occupare magnum celi
ſpaciũ et ī luce vicebat nitorē ſolis apparebatqȝ horis quatuor. Hic
Mitridates quadraginta ſex annis cum romaīs atrocia bella geſſit
đ quo ſcribit valeri9 ī rubrica de ſtudio et īduſtria et idē cõfirmat
Soli9 ī li. đ mirabilib9 mũdi vigītiduaꝝ genciũ q̄b9 iꝑabat idiōa
didicerat ⁊ vt refert Juſtin9 et Eutropi9 Cũ nicomedē regē Bithi-
nie regno pararȝ pellere amicũ romanoꝝ cũ diceret̄ ſibi ꝙ ſi id fa-
ceret romanis diſpliceret cũ epheſũ puenīſſȝ crudeli edicto vt ſcribit
Valerius in rubrica de crudelitate multa familia romanorum ciuiũ
in Aſia p vrbes negociãdi cauſa diſperſa vna epiſtola et vno die
truncari fecit q̄ miſerabilis illa rerum facies fuit vt vbicumque

Romanus fuiſſet inuentus puta in agro in domo in foro in via in tē plo in lecto in conuiuio velut hoſtis mactaretur. Seneca l. vi. de q̄ ſtionibus naturalibus dicit ꝙ imperante nerone ſenis menſibus ap paruit cometa/ neqꝫ vero peius quid illis temporibus potuit eſſe q̄ viuere ſub dn̄o tam crimmoſo. de quo dicit Johannes ſolobrienſis in policratone li. i. Jn tanta mole imperii omnē poſuis eſt grauitatem philoſophiam pſequens quaſi maieſtatis imperii inimicam et no= biliora ingenia veritus ſe conſiliis ſubdidit hyſtrionū. Cum vero eſſꝫ omniū auariſſimus adeo ut nulli q̄cunqꝫ officiū delegaret q̄n pſeq̄ retur/ noſti quid mihi opus eſt aut illud ſubiceret qui omnibus pꝯ omnibus indiget tn̄ hyſtrionibus et mimis pecunias infinitas ero= gare non grauabat̄ ſingulos put q̄buſqꝫ placuerat ampliſſime dig= nitatis nomine ſublimabat. Alios patricios/ alios ſenatores dicens hos illuſtriū ſpectabiliū ne nominibus illuſtrabat

¶ Tercium ſignū ꝓpter q̄d timenda ſunt mala futura dicit̄ portē toꝝ frequentacio q̄n multiplicant̄ ꝓdigia et oſtenta ſolent ſequi pro ditores et mala. Vnde plinius li. ii. de naturali hyſtoria ſcribit/ ꝙ ā no anteq̄ craſſus occideret̄ a parthis ferrum pluit in lucanis et om nes lucani milites quoꝝ numerꝰ multus erat in illo exercitu fuerūt ceſi. ¶ Recitat Moroſius ꝙ anno ab vrbe condita quadringenteſimo octoageſimo ſanguis de terra e multis fontibus ſcaturiit p malo q̄d ſecutum eſt q̄n ſequenti anno terribilis peſtis romanos inuaſit. Jdē Oro. refert ꝙ āno ab vrbe ꝯdita quadringenteſimo octoageſimo ſex to dira ꝓdigia viſa ſunt rome edes ſalutis ictu fulminis diſſoluta eſt apud formias multis ictibus fulminū menia vndiqꝫ combuſta et diſſoluta ſunt. Sequēti anno Sempronius conſul aduerſus Picen= tes exercitum duxit triſte adeo id belluꝫ fuit ut cū media pugna con tremuiſſet terra et fuiſſet terremotus et diceretur ꝙ cum ſono tam horribili ſanguinem/ humanuꝫ accipe voluiſſet romani quippe pau ci admodū q̄ remanſerunt vicerūt q̄ꝛ vtraqꝫ ps gladio corruit pau= cis romanis remanentibus. Moroſius inſup dicit ꝙ bellū picentum marſoꝝ pelignoꝝ Sannitū et lucanoꝝ mlta ꝓdigia pceſſerūt. Nā ro me ſub ortu ſolis globus igneus e regione ſeptemtrionis cum ma= ximo celi fragore emicuit. Apud tarentinos cū panes p cōuiuia frā gerent̄ cruor e mediis panibus quaſi e vulneribus corporum fluxit tunc p ſeptē continuos dies grando lapidum immixtis eciā tertaꝝ fragmentis terram latiſſime verberauit bellū punicū ſcd̄m multa ꝓ= digia pmonſtrarunt. Nam bos quidem locutus eſt rome dicens. ca ue tibi roma. Et Au. li. v. de ci. dei. c. vl. d h ait. Omitto boues locu tos infantes nōdum natos quedam verba clamaſſe de vteris matꝝ volaſſe ſerpentes feminas et gallinas et homines in maſculinū ſexū fuiſſe conuerſas. Jnter cetera mala que expoſt ſecuta ſunt ſcd̄ꝫ oroſium in ea pugna que apud cānas celebrata eſt. xliiii. milia romanorū ceſi ſūt. hanibal i teſtioniū victorie tres modios ānuloꝝ aureoꝝ

qui ex manibus interfectorum detracti fuerāt Carthaginem miſit.
Narrat Sigibertus ꝙ in gallia ante ſolſticium eſtiuale orta tempe-
ſtate cum grandine ingens fragmētum glaciei de celo cecidit cuius
latitudo ſex pedum altitudo duorum lōgitudo vero quindecim fuit
et vt ſcribit in ſpeculo geſtoꝝ mundi ſtatim normandi ſeptemtriona
les populi venerūt in galliam potēti manu domuerūtqꝫ gallos ſtra
ge bellica ꝑ.xl.annos; poſtremo in ſignū pacis data eſt quedā por-
cio gallice regionis que vſqꝫ ad iſta tempora dicit normandia.
¶Terciū dubiū apiendū fuit quibus ſignis iheroſolimoꝝ excidi-
um fuit ꝑmonſtratū.et licet fuerint multa que ioſephus ponit in li-
bris quos ſcripſit de bello iudaico/nos tñ aliqua ꝑncipalia collige
mus/et ꝑmū fuit ꝙ ſtella quedā ꝑ annū ſub forma gladii ſtare vi-
ſa eſt quaſi imminens deſuꝑ ciuitati.Secundū cū die feſti populi cō
ueniſſent octaua die menſis aprilis noctis tꝑe hora nona tantus ful
gor luminis arā templūqꝫ circūdedit ut dies clariſſimus videret. mā
ſitqꝫ ſpacio hore dimidie/hoc quidē ignaris ꝓſpeꝝ viſum eſt/ſed ꝑ
hos peritoſqꝫ portentū exiciale nō latuit.Terciū ſignū ꝙ luna eclip
ſim ꝑ.xii.noctes cōtinuas paſſa eſt. Quartū ſignū ꝙ ianua templi
que erat ad orientē cum eſſet ere ſolido induta tanti ponderis ꝙ vix
xx.viris ſummo conatu impellentibus clauderet repente hora noctis
vi ꝑ ſeipſam aperta eſt qꝫqꝫ ferreis vectibus teneret. Quintum ſig-
num ꝙ die.xxi.May ꝓpe ſolis occaſum viſi ſunt currus et quadrige
in omni regione ꝑ aerē ferri ⁊ armatoꝝ cohortes nubibus commi-
ſceri.Sextū ſignū in nocte penthecoſtes ſacerdotes ingreſſi templū
ad diuina officia celebranda.ꝑmo ſenſerūt quoſdam ſtrepitus ⁊ pau
lopoſt audierūt voces clamātes.Diſcedamus ab his ſedibus.Septi-
mum ſignū quidā Jheſus nomine ꝑ quatuor annos clamauit conti
nue alta voce.Vox ab oriente vox ab occidente/vox a quatuor ven-
tis vox ſuꝑ hieruſalem vox ſuꝑ ſponſos et ſponſas voxqꝫ ſuꝑ vni-
uerſum populū/ſicqꝫ indeſinenter die ac nocte clamabat per vicos et
plateas diſcurrendo et flagellatus ac ꝑcuſſus etiā ante iudicem fla-
gris vſqꝫ ad oſſa laceratus ut taceret cum quodam eiulatu ſꝑ illud
replicabat/addens ve hieroſolimis ve maſculis et femellis.

¶Qualiter xp̄s ꝑnunciauit excidiū hieroſolimoꝝ ꝑcipue tribus vicibus ¶Capitulum ſecundum.

Hic ad mente reducendū eſt ꝙ dn̄s et ſaluator noſter ih̄s cri
ſtus illi populo ꝓnunciare dignatus eſt que ventura erant mala/ vt
ſi vellent poſſent penitendo flectere furorem domini. Tribus autē
vicibus id fecit quod commemorat a luca ꝑmo.xix.c.ſecundo.xxii.c.
tercio.xxiii.c.Primo luce.xix.habet cū dominica oliuaꝝ veniret in
hieruſalem et turbe ꝓceſſerunt ei obuiam.videns iheſus ciuitatem/
fleuit ſuꝑ illā dicens ſuꝑ al ia.O iheruſalē plena populo.O ciuitas
ſacerdotalis et regia venient dies in te et circūdabunt te inimici tui
vallo.et circūdabunt te et coanguſtabunt te vndiqꝫ ⁊ ad terram ꝓſter

nent te et filios tuoſ q̃ i te ſunt et nõ relinquent in te lapidez ſup la
pidem eo ꝙ non cognoueris temp9 viſitacionis tue. Inquit ꝓpterea
Hiero. in queſtiõibus ad helbidiam. Intantum hieruſalẽ amauit
dñs vt fleret eam ⁊ plangeret. ⁊ pendens in cru ce loqueretur. Pa=
ter ignoſce illis q̃a neſciunt quid faciunt Ita ꝙ impetrauit qd pecie=
rat datũq; eſt temp9 penitencie vicz ad quadrageſimũ ſecundũ an=
num poſt qd pſeuerantib9 illis in plaſſemiam Egreſſi ſunt duo vr
ſi de ſiluis genciũ Romanorum Veſpaſianus ⁊ Titus ⁊ eos interfe
cerunt atq; lacerauerunt hec ille Secundo xp̃s p̃nunciauit deſolacõz
hieruſalem luce viceſimo p̃mo cum dixit Erit enim preſſura mag=
na ſup terrã ⁊ ita populo huic et cadẽt i ore gladii et captiui ducẽt
in omnes gentes Hieruſalem calcabitur a gentibus donec implean
tur tp̃a nacionum Tercio xp̃s p̃nũciauit ruinam hiernſalem. Luce
viceſimo tercio qñ die paſſionis ſue ſequebat̃ illũ cruce oneratum
multa turba populi et mulierum que plangebãt et lamentabãt illũ
Conuerſus autem ad illas Jheſus dixit Filie hieruſalem nolite flere
ſup me ſed ſr̃ vos ipſas flete et ſup filios vr̃os quoniã ecce veniẽt di
es in quib9 dicent. Beate ſteriles que non genuerũt et vbera que ñ
lactauerũt quid plura. crucifixus eſt criſt9 et tota mundialis machi
na ẽ commota tremuit terra obſcuratus ẽ ſol petre ꝯtrite ſunt apta
monumenta et velum templi ſciſſum eſt in duas ꝑtes aſũmo vſq; deor
ſum vt dicitur Mat. xx vii. tamen iudei duriores effecti in xp̃m et ec
cleſiã ſeuiũt. Poſt xp̃i reſurrectionẽ q̃nquageſima vicz die apoſtoli
receperunt ſpũmſanctũ et ea die petrus publice p̃dicauit reſurrectionẽ
xp̃i et pniaz in remiſſionẽ peccatoꝝ. ut dicit̃ actuũ. iii. c. et poſtq̃ ſa
nauit claudum et paraliticũ ex vtero matris qui ſedebat ad portaz
templi que vocabat̃ ſpecioſa dicens. In nomine iheſu ſurge et ambu
la cum eſſet factus cõcurſus populoꝝ ad rem tã grandem videndaz
Iteꝝ p̃dicauit Petrus innocẽciã chriſti et impietatẽ eoꝝ contra illũ
et ſubdit. Penitemini ⁊ ꝯuertimini ut deleant̃ peccata veſtra actuuz
iiii. c. Sz ecce ſacerdotes et magiſtratus templi iniecere manus in pe
trũ et iohãnẽ et carcerauerũt eos actuũ. v. c. Sequẽti vero die edu=
ctos de carcere liberauerũt p̃cipientes ne docerent in nomine iheſu.
Cum aũt illi pſeuerarẽt in doctrina iteꝝ poſuerũt eos i cuſtodia pu
blica a qua fuerũt ꝑ angelũ liberati. Et ne ſingulis immoremur ob=
ſtinati. Judei lapidauerũt ſtephanũ actuũ. vii. c. Surrexit tandẽ Sau
lus contra diſcipulos qui cõuerſus eſt ex miraculo xp̃i ſibi apparen=
tis. actuũ. viii. c. et a iudeis pſecuciones grauiſſimas paſſ9 ẽ occiſ9 ẽ
Jaco. frat̃ iohannis gladio. Incarceratus ꝑetr9 et ꝑ angelũ liberat9
actuũ. xii. c. Sicq; continue addebant mala malis miſerabiles iudei.

¶ De terribili ſentencia diuini iudicii contra iheruſalem

¶ Ca. tercium.

NEſcio q̃s taz ferus eſſe poteſt ut ſine gemitu audiat que paſ
ſa eſt hieroſolomitana ciuitas recto iudicio dei idcirco in h

miſterio de executõe diuine ſentencie cõtra hierl'm dicemus de qua
tria ſunt conſideranda. ¶ Primum eſt multitudinis concluſio.
Secundum famie afflictio. ¶ Tercium ciuitatis deletio. ¶ Primũ
conſiderandũ eſt multitudinis concluſio Cum. n. ab exercitu roma
norum circun data fuit hierl'm concluſa inuẽta eſt ibi innumerabilis
multitudo populi Refert euſebius. li. iii. hiſtorie eccleſiaſtice qđ eciaꝫ
Joſephus ponit ꝙ ex omni iudea populi ĩ die ſolẽni paſche hieroſo
limam velut exiciali quadam manu cogente conuenerunt quos trici
es centena millia hominuꝫ dicit fuiſſe iuſto. ſ. iudicio dei tempore h
vlcionis electo vt qui in diebus paſce ſaluatorem ſuum xp̄m dñi cru
entis manibus et ſacrilegis vocibus violauerant in ipſis diebus ve=
lut in vnum carcerem omnis multitudo concluſa feralis pene exici=
um qđ merebatur exciperet ¶ Secundum conſiderandum eſt famiſ
afflictio obſeſſa namqꝫ ciuitate fecerunt romani vallum munitiſſimũ
in circuitu ita vt nullus ciuitatem exiens illud pertranſire poſſet ob
quam cauſam in breui ciuitas vrgeri fame cepit tantumqꝫ excreuit
penuria rerum ꝙ ꝓpter famem ea que referam dicit ioſephus mala
ſecuta ¶ Primum ꝙ predones per ciuitatem diſcurrẽtes vi intrabãt
domos et rapiebant ſi quid ibi inueniſſent comeſtibile. ¶ Secunduꝫ
ꝙ filii ex ore parentum et econuerſo violenter ſtricto manibus gut
ture maſticatum cibum extrahebant et velut rabidi comedebant.
¶ Tercium ꝙ eciam fimum boum aliaqꝫ inmunda ſumpſerunt ĩ cibuꝫ
Quartum ꝙ multi contendebant exire vt herbas colligerent et capie
bantur a romanis et tantus fuit numerus captiuorum vt tute cuſto
diri non poſſent quapropter ſtatutum fuit vt euulſis eoꝝ oculis mani
buſqꝫ amputatis compellerẽtur hic ad ciuitatem redire. ¶ Quintũ
ꝙ plerıqꝫ diuites timentes ne ſua iocalia ad manus romanoꝝ veni=
rent quos veriſſimiliter preſumebant ciuitatem debellaturos illa de
glutiuere cuius rei fama cum deueniſſet ad aures romanoꝝ commo
uit eos vt extimarent iudeos captiuos quos tenebãt gemmas in vẽ
tre adhuc retinere quare vna nocte duoꝝ millium patefacta ſunt viſ
cera. ¶ Sextum ꝙ multi formoſi et delicati iuuenes in via in plateiſ
in proprııs domibus fame vexati improuiſa morte et repentina cade
bant et ſepius illi qui cadauera ſepeliebant ſupra ſepultos mortui et
ipſi deficiebant. ¶ Septimum ꝙ inuente ſunt mulieres proprios fi=
lios comedentes Vnde et de quadam dicit ioſephus ꝙ cum fame tor
q̄reť nichil hñs ad comedẽdũ lactãtẽ filiũ ĩ manib9 tenẽs dixit In=
felicis mr̃is iſelicioꝛ fili ĩ bello ĩ fame ĩ direptõe cui te reſeruabo Ve
ni ergo nũc o mi nate et eſto cib9 mr̃i p̄donib9 furoꝛ ſeculis fabula et
his dictis. filium iugulauit et coxit dimidium comedit partem alterã
occultauit Ecce confeſtim. predones odorem carnis cocte ſentientes ĩ
domum irruunt et vt carnem probat mortem minantur. Tunc illa
detegens infantis membra Ecce inquit vobis partem optimam reſer
uaui At illos tãtus horroꝛ iuaſit ꝙ nec loqui potuere Et illa. Me9

eſt inquit filius meū eſt peccatum ſecuri edite quia prior ego come=
di quem genui Illi vero trementes et territi diſceſſerūt· O quot erāt
in ciuitate illa amara ſpecta clā vbi videbāt cotidie tot morientes ·O
quot infantes et pueri extendentes manū ad vbera mēm et panē pe
tentes ad pedes illarum extincti ruebāt O quot erant ibi flebiles voces
quot lamēta quot ſingult9 quot ſuſpiria et tñ a do ñ exaudiebāt·Ter
ciū conſiderādū ē ciuitatis deletio Anno eñi ſecūdo imperii veſpaſia
ni titus ei9 filius q̄ i obſidiōe remāſerat ciuitatē cepit quā a fūdamē
tis ſubuertit vbi periere virorum vndecies cētena millia fame et gladio
preter mulieres et puulos reliq̄ vevūdati ·Vbi es ergo magna ciui
tas hirlm̄ vbi es decora hō vbi es ciuitas quōdā referta gētib9 dña
pplorum regib9 venerāda acceptabilis deo ſedes grē vbi es tēplū illud
mirabile pauimēta marmorea porte nitentes auro oīa vtiq̄ euerſa et
a fūdamētis dirupta fuere O inuictiſſima dei viuentis dextera q̄ cer
uices depmit pctōrum ipa faciente tot calamitatib9 et cladib9 hierlm
periit Ex p9 tpe·ſ·helii adriani cōfluētibus diuerſarum nationū incolis
reedificata ē et helia ex pnomie impatoris dctā q̄ adrian9 vt dicit ho
roſius li·vii·pcepit ne cui iudeo hieroſolimā itrare liceret Digne ita
q3 oībus timorem dñi pdicam9 q̄ timentib9 ſe largit grām i preſēti et
in futuro gloriam ſempiternam·Amen

¶Sermo xiiii de iudicio dei ctra dauid populum numerantem

COmpellor et q̄dem ñ parum admirari de hominū huius tpis te
meritate q̄ videntes quotidie prias peſtilenciis grauiſſimis a
gitari ñ timēt tremēda iudicia dei·Profecto acerbiſſimū eſt
flagellū peſtilentiarū nam pater filium filius fugit patrem frater fra
trem deſerit vxorem vir derelinquit et vir vxorem abbominatur q̄d
plura ſuffocatur penitus pietas fiunt ciuitates vacue populis domus
q3 eciam clauduntur ampliſſime viduantur vxores maritis et delica
ti iuuenes formoſeq̄ puelle miſerabiliter extingūtur Tali etenim fla
gello deus dauid in ſuis iuſte puniuit quod vt euidenci9 innoteſcat
ad ipſum dauid pro inſtructione noſtra ſermonem vertemus de quo
tria miſteria declarabimus ·¶ Primum dicitur excellencie· Secū
dum deficiencie ·¶Tercium peſtilencie ¶De admirādis
prerogatiuis et excellenciis dauid· Cap·i·

VEnerunt in vſum eccleſie ſancte dei pro maiori pte pſalmi quos
dauid compoſuit quare nomen eius cum laude ſonat in aurib9
audienciū Ideo in hac pte videndū erit q̄tis puilegiis et excellēciis da
uid a deo fuerit donatus et ex multis ·v· duntaxat colligemus·
¶Prima dicitur prophetica illuſtracio· ¶Secunda filialis nomina
cio·¶Tercia victorioſa ſuperatio·¶Quarta manſueta condicio
Quinta regalis exaltatio· Quod dauid claruit ſpiritu prophecie

P Prima excellentia dauid dicitur prophetica illuſtratio Claruit
enim ſpū prophetico prenuncians miſteria xp̄i Sed hic pulchre
diſputandum eſt vtrum dauid fuerit reliquis prophetis preſtātior et
ad h̄ rn̄det nicolaus de lira ſup plogū in pſalterio q dauid poteſt cō
parari ad pphetas noui teſtamēti cuiuſmōi fuerūt apoſtoli et ſic da
uid n̄ exceſſit alios qr apoſtoli fuerunt de ſecretis diuinis magis il
luminati et in maiori plenitudine receperunt graciā ſpūs ſancti· Et
q apoſtoli ſpūm acceperint prophetandi pz actuū ii·c·v c·vi c·xi c·
xiii·c·xxvii·c· Si aūt cōparet dauid ad prophetas veteris teſtamenti·
ſic dicit tho· xxii·q·clxxiiii· q non fuit dauid excellentior aliis pphe
tis ſed moyſes et hoc propter tria ¶ Primo propter clariorē cogni-
tionez ¶ Secundo propter miraculorū rutilationem ¶ Tercio ppter
cōmuniorem denunciacionem· ¶ Primo propter clariorez cognitio-
nem naz excellentior gradus prophecie eſt vbi eſt cognicio clarior ſz
moyſi ɔceſſū fuit videre eſſentiam dei ſcdz aug ad paulam de viden-
do deum qd n̄ fuit ɔceſſum dauid et aliis prophetis ergo habuit cla
riorem cognitionem et ſic fuit ceteris excellentior ¶ Secundo moy-
ſes fuit excellentior ſcdz tho ppter cōmuniorez deuūtiationē qr moy
ſes prophetiā ſuā denunciauit toti pplo iudeorū nō ſic dauid ⁊ alii p
phete ¶ Tercio moyſes fuit excellentior propter miraculorū rutilati
onem quia maiora ſigna fecit moyſes i egipto i mari rubro in deſer
to q̄ dauid et alii prophete Sed nico· de lyra dicit q ſecundū gloſaz
in principio pſalterii dauid dicitur propheta per excellentiam et pri-
ma ratio de moyſe non concludit quia claritas cognitionis actum p
phetandi excludens non poteſt conſtituere excellentiorem graduū p
phetie quia idem conſtitueret et excluderet vt pz viſio aūt diuine eſſen
tie excludit actum prophetandi ſicut ⁊ actum fidei quia vtriqz eſt ne
ceſſario actus enigmaticus et ideo viſio diuine eſſentie nō poteſt cō
ſtituere excellētiorem gradum prophecie lz faciat clariorem cognitio
nem ſeu aliquid clarius cognoſcere veruz ergo eſt q claritas cogni
tionis maior conſtituit maiorem gradum prophecie dum tamē talis
claritas limites cognitionis prophetie nō tranſcendat Inſuper ſi ra
tio p̄tacta ſtaret ſequeretur q moyſes fuit excellentior apoſtolis pre
ter paulū quibus nō fuit ɔceſſū videre eſſentiam dei in pn̄ti vita Se
cunda inſup rō deficit eo q denunciatio pphetie eſt aliquid ſequēs p
pheticaz cognitionē et iō n̄ videt variare graduz pphie ex h̄ q pluri
b9 vel paucioribȝ nūciat· Tercia adhuc rō debil' ē qr ɔfirmatio p ſi
gna ⁊ miracl'a ſeq̄t pphā et non eſt de eſſentia eius· Vn̄ iohēs bapti
ſta nullū ſignū fecit vt habet iohis x·c·et tn̄ conceditur maior moyſe
ex quo dicit nico·de lyra q lz moyſes habuerit eundem gradum p-
phie quē habuit dauid·ſ·abſqz quibuſcunqz ſignis ſenſibilibus aut
figuris tn̄ non habuit tociens nec ita ɔmuniter tales illuſtrationes
ſicut dauid Inſuper dicit thō·vbi ſupra in corpore·q·in fine q dauid
clarius et plenius expreſſit miſteria xp̄i q̄ moyſes Lex autem vetus

et prophete ordinabantur ad chriſtum ſicut ad finez ·vñ rabi moiſes
in li·directionū perplexoꝝ inq̄t ·Omnes propħe nō ſunt locuti niſi
ad dies meſſie cū ergo finis nobilior ſit his q̄ ſunt ad finez ꝓphetia
dauid videt̄ ſortiri quendā excellentiam ex h̄ ꝙ criſti miſteria ſic ex
preſſit probabiliter itaq̃ poteſt dici ꝙ dauid fuit excellentior ꝓpheta
moyſe q̄uis moyſes excellentior fuerit in aliis que prophetiam trā
ſcenduntvel eā ꝯſequnt̄ q̄ aūt ipe ꝓdixit ꝓphetico ſpū irradiatꝰ legū
tuē ī pſal·ſuis ī q̄bꝰ ſuaui melodia de xp̄o multa cātauit ob qd̄ hiero
ad paulinū iq̄t Dauid ſimonides noſter pīdarꝰ ⁊ alceus flaccus quo
q̃ catullus et ſerenus criſtuz lira pſonat et in decacordo pſalterio ab
inferis excitat reſurgentem hec ille ex cronica ricobaldi ſumpta ſūt
q̄ ſeq̄unt̄ ꝓ declaratione verboꝝ hiero· Simonides poeta fuit tp̄e tul
lii hoſtilii iii·regis romanorum anno ab vrbe ꝯdita ſeptuageſimoſe
cundo Pindarus poeta anno ab vrbe condita ·cclii·poſt expulſum
tarq̄nū vltimum regez alceus poeta tp̄e tarquini priſci quinti regiſ
romanoꝝ oratius flaccus venuſii orit̄ anno ab vrbe ꝯdita ſexcēteſi-
mo nonageſimo ſexto catullus poeta veronenſis anno ab vrbe ꝯdita
ſexcenteſimotriceſimo quinto Serenus quidam alius poeta cuius tē
pora non inueni ſunt prenominati poete apud quintilianuz libro ſe
cundo de iudiciis multa laude comprobati quibus pro melodia et ſua
uitate concentus hiero·dauid voluit comparare ·Notandum tamen
ꝙ ipe hiero·glorioſꝰ vt dicit Nico de lyra ter tranſtulit pſalteriū ꝑ
mo ſecundum ſeptuaginta interpretes quod dicitur pſalterium roma
norum eo ꝙ eccleſia beati petri illovtitur· ❡Secundo fecit aliaz trāſ
lationem non multum diſtantem a prima et tamen appropinquan-
tem hebraico etvocatur pſalterium gallicanum eo ꝙ damaſus papa
ad rogatum hiero· illud fecit cantari in eccleſiis gallicanis et hoc v
tuntur fratres minores· ❡Tercio ad preces ſephenni qui frequen
ter diſputabat cum iudeis qui ſolum recipiunt illud quod eſt in he-
breo fecit tranſlationem immediate acceptaz ab hebreo propter quod
vocatur pſalterium hiero·iuxta hebraicam veritatem·

❡Quod chriſtus dicitur filius dauid

Secunda excellentia dauid dr̄ filialis nominatio ·Nā dn̄s noſter
ihesus xp̄s deusverus dei filius ꝓ nobis hominibus incarnatꝰ
natꝰ de virgīe verꝰ hō nominat̄ ꝑ excellentiam filius dauid vñ euan
geliſta mat·i·c·dicit Liber generationis ihū xp̄i filii dauid ſcd̄z nico
de lira modꝰ hebreoꝝ eſt denominari libros ab eo de quo tractat̄ in
principio ſicut dicit̄ liber geneſis q̄ ī ꝑncipio tractat̄ ꝺ creatiōe mū
di Siliter matheus q̄ icipit euangeliū a genealogia xp̄i ideo ab ipa
denominat et intitulat ipſum ·Ratio aūt quare incepit a genealogia
criſti fuit q̄ iudei negabant ihūz nazarenū eſſe veꝝ xp̄m ⁊ deſcēdiſſe
a dd̄ q̄ galileꝰ erat ſcd̄z ꝙ dr̄ iohis vii·Nūq̄t a galileavenit criſtus
quaſi diceret n̄·Sed iudei ſic loquentes non intelligebant ſcripturas

dicit̃ ergo a matheo filius dauid ⁊ p̃ponitur dauid ipſi habraã lȝ ſit
poſterior ſecundũ tẽp9 ꝓpter eminentiã regie dignitatis et vt conueni
entius generationis ordo tradat̃/angelus etiã q̃ virgini conceptũ fi
lii dei annunciauit vt habet̃ luce i·c·dixit Dabit illi dñs deus ſedeȝ
dauid p̃ris ei9 ⁊ cananea clamauit vt pȝ mat·xv·ihũ fili dauid mi-
ſerere mei et pſallentes turbe vt notat̃ math·xxi·cantabant oſãna fi
lio dauid bñdict9 q̃ venit i nomie dñi et mat·xxii·interrogauit ihũſ
phariſeos q̃d vobis videt̃ de xp̃o cui9 filius eſt et dixert̃ dauid et lu·
xviii·cecus clamabat fili dauid miſerere mei et ap9 ad ro·i·factus ex
ſemine dauid ſcdȝ carnẽ lȝ ergo vt hiero·dicit in cõmento ſup danie
lem ſcd̃m ſcripture ſancte ↄſuetudinẽ pauci oẽs et maiores ꝑtes vocet̃
tñ ſigl'ari mõ xp̃s dauid filius nũcupat̃·

Quod dauid ſuperauit philiſteum goliam

TErcia excellentia dauid dicit̃ victorioſa ſupatio Superauit nan
qȝ goliam philiſteum gigantem cũ eſſet adoleſcẽs et frib9 ſuis
minor etate armatus fiducia dñi vt pȝ i·re·xvi·c·neqȝ p̃ſũptuoſus fu
it aut temerari9 vl'culpabilis qr certamẽ illud iniit ex reuelatiõe dñi
vt dicit nico·de lira et hiero·ad aug·vñ ſauli diffidenti et timenti ne
ſuccũberet dauid r̃ndit dñs q̃ eruit me de ore leonis et de manu vrſi
ip̃e liberabit me de manu philiſtei hui9 q̃re deo ſibi fauente gigãteȝ
illum interfecit et ꝑplm ab obꝓbrio liberauit quo exemplo deterreri
dñt hi q̃ ſepenumero inpitibus ſuis ↄfidunt q̃ recordari dñt illi9 car
minis qd ouidius li· de remedio amoris cecinit· Parua necat morſu
ſpecioſum vipa tauꝝ·A cane non magno ſepe tenetur aper·

Quod propter manſuetudinem dauid placuit deo·

QVarta excellentia dauid dicitur mãſueta condicio de qua i pſal
Memento dñe dauid et oĩs manſuetudinis ei9 vocat̃ eñi dauid
iuſtus pius ⁊ ſctũ ſvu·q·i·c·ois xxiii·q iiii·c·ꝙ dauid iſta nãqȝ mãſue
tudo benigniſſimo deo ſatis accepta eſt hinc iudit·viii·c·dicit̃·Hui-
lium et manſuetoꝝ tibi ſẽp placuit depcatio et puer·iii·c·mãſuetis
dabit dñs gr̃am et eccle·i·c·beneplacitum eſt illis fides et mãſuetudo
et pſal·cxlviii·exaltabit manſuetos in ſalutem et math·v·beati mi-
tes Siraldus odonis ſup iiii·ethi·ſcd̃m mẽtẽ ariſto·dicit ꝙ ſex ſunt
conditiones manſueti Prima ꝙ eſt inpꝑtbatus ⁊ h̃ exigit natura mã
ſuetudinis Scd̃a ꝙ paſſione non ducit̃ Tercia ꝙ rationi et eius or-
dinationi ſubicit̃ q̃tum ad oẽs circũſtantias ſcd̃m quas oportunũ eſt
iraſci et non iraſci Quarta ꝙ ad defectum ire magis q̃ ad exceſſum
declinare videt̃ Quinta ꝙ non eſt punitiuus nec vindicatiu9 ·Sexta
ꝙ eſt iniurie et offenſe remiſſiuus Sic fuit manſuetus dauid queȝ ꝑ
ſecutus eſt ſaul ip̃e tñ cum potuit noluit eum offendere nã vt dicitur
primi regum xviii·c·Ex eo ꝙ mulieres in timpanis cantabant Saul
percuſſit mille et dauid decẽ millia Iratus ſaul dixit·Quid ei ſuper
eſt niſi ſolum regnum ·extunc non rectis oculis aſpiciebat eum et

lancea temptauit eum configere cum pariete ¶ Deinde fecit eum tri
bunum ſuper mille viros vt ſic pugnando veniret in manus philiſti
norum et vt notatur i·regum xvii·c· Requiſiuit ionatham et ſeruos
ſuos vt occiderent dauid Jonathas autem quia diligebat illum val-
de monuit eum vt ſe abſconderet Et ſequenti die ionathas placauit
ſaul patrem dicens · Ne pecces rex in ſeruum tuum dauid quia non
peccauit tibi et opera eius bona tibi ſunt valde et poſuit animaꝫ ſuā
in manu tua et occidit philiſteum et fecit deus ſalutem magnam in
iſrael vidiſti et letatus es quare ergo peccas in ſanguine innoxio et
interficies dauid qui eſt abſqꝫ culpa · Reſpondit ſaul nouit dominus
non occidetur et ſic ionathas vocauit dauid et venit ſecurus coram
ſaul motum eſt rurſum belluꝫ et dauid percuſſit philiſteos plaga ma
gna reuerſuſqꝫ coram ſaule iterum temptauit eum lancea infigere i
parietem dauid fugit ⁊ euaſit Saul miſit ſatellites nocte ad domum
ſuam vt cuſtodirent eum et mane interficeretur quem vxor eiꝰ my-
chol filia ſaul depoſuit per feneſtram et tamen poſt tot validiſſimas
perſecutiones dauid potuit interficere ſaulem in ſpelunca vt habetur
i regum xxii·c·et iterum xxiiii·capi· potuit eum interficere cum in-
uenit eum dormientem in tentorio et omnes ſuos Dixitqꝫ abiſay ad
dauid concluſit deus hodie inimicum tuum ad manus tuas nunc er
go perfodiam eum lancea · Reſpondit dauid ne interficias eum quis
enim extendet manum ſuam in chriſtum domini et innocens erit
Abſtulitqꝫ dauid haſtam que erat ad caput eius et ciphum aque tā-
dem cum nūciata erat ei mors ſaulis et ionathe vt ſcribitur ii·regū
i·c·amare fleuit dicens · Saul et ionathas amabiles et decori in vita
ſua in morte quoqꝫ non ſunt diuiſi aquilis velociores leonibus forti-
ores filie iſrael ſuper ſaul flete qui veſtiebat vos coccino ī deliciis
qui preparabat ornamenta aurea cultui veſtro ſcꝫ de preda hoſtium
ſecundum inco·de lira ¶ De regia dignitate dauid

Quinta dauid excellentia dicitur regalis exaltatio exaltatus nā
qꝫ fuit ad regiam dignitatem ſecundum beneplacitum dei poſt
mortem ſaul vt patet ii·regum v·c·ideo pſal·lxxxviii·dicit deus In-
ueni dauid ſeruum meum oleo ſancto meo vnxi eum et propterea
in genealogia criſti matheus ſolum dauid nominat regem cum dicit
Jeſſe autem genuit dauid regem licꝫ añ eū ⁊ pꝰ fuerint alii reges qꝛ
vt tactum eſt fuit primus electus in regem ſecundum beneplacitū
dei propter ſanctitatem ſuam vii·q·i·c·ſi quis ¶ De peccatis in qui
bus dauid defecit et offendit deum ¶ Cap·ii·

Amminet mortalibus cunctis de communi lege periculum ſatiſ
graue quia nullus ꝙtūcunqꝫ ſanctus et iuſtus pōt eſſe de lap
ſu ſecurꝰ ecce ī pmptu ē dd ſctūs ꝙ pꝰ mltiplicē grāꝫ a do ſibi datā
in pctā pſſia ruit d qbꝰ nos dicturi illa reducemꝰ ad ōnqꝫ · ¶ Pri
muꝫ fuit peccatū adulterii ¶ Secundum homicidii ¶ Tercium ne
gligentie ¶ Quartum iniuſticie ¶ Quintum vane glorie

De adulterio qđ commiſit dauid·

Primū peccatū in quo dauid defecit fuit adulteriū / de quo fit meciō·ii·Re·x·ꝛ·ii·c·ad qđ lapſus ē ꝑpter duo ſcḋ; nico·de lyra·Primo q꞉ remāſit ocioſus in hierl'; vt eīm ait ſapiēs ꝑuer·xxviii·c·qui ſectat̄ ociū / replebit̄ egeſtate·Et hiero·ad demetriadem vgīnē inq̄t·Nichil in ſancto ꝓpoſito ocio deterius ē·ꝛ bern·ad frēs de mōte dei·Omniū temptacionū ꝛ cogitacionū malaꝝ ꝛ inutiliū ſentina ē ociū·Et quintilian9·ad oē votū fluēte fortuna laſciuit ociū·Et ſeneca ad lucillū Ociū mors ē / ꝛ viui hoīs ſepltura·ꝛ ouidi9 de remedio amoris·Ocia ſi tollas periere cupidinis artes·Et eccleſi·xxxii·c·Multam inq̄t Sapiēs maliciā docuit ocioſitas·ꝓpterea hiero·ad ruſticū monachū dicit·Jd qđ notat̄ de cō·di·v·c·nunq̄·Semꝑ aliq̄d operis facito / vt dyabol9 te inueniat occupatū·Hinc ꝑ ezechielem·xvi·c·deus dicit·hec fuit iniq̄tas ſororis tue Sodome ſaturitas panis ꝛ abūdantia ociū ipſi9 ꝛ ociū filiaꝝ ei9·Scḋo lapſus eſt in adulteri dauid q꞉ vidit berſabeā ſe lauātē; ꝑiculoſum certe ē oculis libertatē aſpiciendi ꝯcedere vn̄ ꝓpheta pſal·cxviii·dicit·Auerte oculos meos ne videāt vānitatē·Et ſeneca in li·de remediis fortuitoꝝ ait·Oculi eīm ſunt irritamēta vicioꝝ / ducesq; ſceleꝝ ꝛ quinto li·cauſaꝝ cauſa ꝑma·Oculi inq̄t nr̄i ſunt tota luxuria nr̄a hi nos in omīa cotidie vicia ꝑcipitāt·Jō hiero·ad nepocianū ſic ſcribit·Matrem ita vide ne ꝑ illā alias videre cogaris quaꝝ vult9 cordi tuo hereat / et tacitum viuat ſub pectore vuln9·Cum ergo dauid capt9 eſſ; pulchritudine nudate berſabee / miſit ſuos / ꝛ fecit illā ad ſe venire / ꝛ cōpleuit adulteriu; / ſtatimq; ſanctificata ē ab imundicia ſua·ſ·a fluxu mēſtruoꝝ q꞉·ſ·purgata fuit a mēſtruis futuris vſq; ad ꝑtum ſcḋm nico·de lyra·q꞉ in illo coitu ꝯcepit vt p; in textu·

De homicidio qđ fieri fecit dauid·

Secundum peccatu; in quo dauid defecit fuit homicidiu;·P9 vtiq; expletā ſua; libidinē / ꝓcurauit ꝓditone interfici Vriā viꝝ Berſabee ꝑ quo miſit ꝛ temptauit eum mittere in domum vxoris hortās vt lauaret̄ mittēſq; cibum vt ſic ꝑ balneu; ꝛ cibum delicatu; ꝓuocaret̄ ad coitum dicit nico·đ lyra q᷑ ſic faciebat Dauid vt vrias ꝯgnoſceret vxorē ſua; ꝛ rederet̄ puer naſcitur9 eē ſu9 / ꝛ peccatum ei9 occultaret̄ / qđ cum rēnuiſſet facere Vrias dixit·Dauid ad Joab·Ponite vriā ex aduerſo belli / vbi fortiſſimum ē prelium ꝛ relinquite eu; vt·ſ·ſic occidat̄ / qđ et factum fuit vt p;·ii·re·ii·c·qđ cum audiſſet vxor fleuit eum·Nico·đ lyra·fictiue inq̄t·quia et ip̄a mortē ei9 deſiderabat vt ſic vxor regis fieret·Statimq; Nathan ꝓpħa vt habetur·ii·re·xii·c·venit ad dauid q̄ repꝛhendit eum dure de peccato ꝯmiſſo addēs·Nō recedet gladi9 de domo tua vſq; in ſempiternum qđ v̄ificatum ē ſcḋm nico·de lyra·quia frater occidit fratrem·ſ·Abſalon Amon et regum·xiii·et Salomon Adoniam iii·Re·ii·c·et filius inſurrexit ꝯtra prē;·ſ·abſalon·ii·Re·xv·c·Tunc

Dauid humiliatꝰ et pñia ductus/dixit peccaui. ⁊ nathan respondit
Et dominꝰ abstulit a te peccatū vbi apparet q̄nta sit vis pñie/q̄n pꝰ
homicidiū ⁊ adulteriū/ſpūm ꝓhecie recepit/⁊ in p̄mo gradu ꝑman
ſit vt habet̄.xlviii.di.c.Nuic etem̄.⁊ xv.di.c.Cū exaudiero.c.Sa-
cerdos.c.Vt ꝯſtitueret̄.et.i.q.vii.c.ſi ⁊.iii.q.vii.c.Nos.et.iii.q.vii.
c.ſacerdos.et ꝺ pe.di.i.c.E venit.et ꝺ pe.di.iii.c.Totā.c.Dauid.c.

¶De negligencia dauid qua non correxit Amon. Ille rex.

TErciū peccatū in qꝺ lapſꝰ fuit dauid fuit negligencia.
Nō em̄ correxit Amon/q̄ ſtuprauerat ſororē ſuā Thamar
Nā vt ſcribit̄.ii.re.xiii.c.Noluit ꝯtriſtare ſpūm Amō filii
ſui qm̄ diligebat eū qꝛ p̄mogenitꝰ erat ei. O quot ſunt patres/qui ī
moderato amore filios diligētes/negligūt illoꝝ viciis/⁊ paſſionibus
obuiare/ob qꝺ et filios q̄n̄qꝫ imo m̄ltociēs vident male finire. Ecce
q̄ꝺ Amon euenit/certe in ꝯuiuio occiſus ē a pueris abſolonis fra-
tris ſui ipo iubente.

¶De iniuſticia dauid.

QVartū peccatū dauid fuit iniuſticia ꝯ̄ca miſiboſeth de quo
fit mēcio.ii.Re.xvi.c.⁊ xix.c. Dicit nico.ꝺ lyra ꝙ adulato-
res ⁊ detractores ſunt ꝑiculoſi p̄ncipibꝫ qꝛ dauid tā iuſtꝰ et
ſanctꝰ v̄bis ſiue adulatoris ⁊ detractoris fuit ita captꝰ ⁊ inuolutus
ꝙ hereditatē Miſiboſeth dn̄i ſui ei in abſencia miſiſ boſeth ⁊ eo nō
audito qꝺ ē peiꝰ.Et poſtq̄ꝫ audiuit miſiſboſeth ſe excuſantē ⁊ vera
dicentē/nō retractauit dictum ſuū iniuſtuꝫ totaliter/ſꝫ ſeruū eiꝰ peſ
ſimuꝫ.ſ.Sibam fecit equalē dn̄o dicens.Tu ⁊ ſiba diuidite poſſeſſio
nes.q̄ꝫ tn̄ debuit ſuſpēdiſſe ꝓpter falſaꝫ accuſacōeꝫ dn̄i ſui de crimi-
ne leſe maieſtatis.Erat miſiſboſeth filiꝰ ſaul ⁊ recedēte dauid ꝺ hie
ruſalē cuꝫ exercitu . miſiſboſeth remāſit.qꝛ erat claudꝰ.et ſiba ſeruꝰ
eiꝰ venit ad dauid.Et dixit falſo tn̄ miſiſboſeth remāſit in hier'm di
cens hodie reſtituet michi dominus regnum patris mei Saul vt no-
tat̄.ii.Re.xvi.c.

¶De vana gloria dauid.

QVintū pccatū dauid fuit vana gloria.Fecit nāqꝫ ſuꝑbe nu-
merari populuꝫ.⁊ inde gloriabat̄/ſicut ponit̄ p̄mo Paralï-
po.xxii.c.⁊.ii.re.vl.c.Ad quā numeracōeꝫ fiendā coopatꝰ
eſt Sathan.

De plaga peſtilencie qua deꝰ puniuit pplm̄.

¶Capitulum tercium.

QVāuis inſcrutabilia ſint nobis iudicia dei/vumtn̄ ab eo iu-
ſte fieri oia merito ꝯfiteri debemꝰ neqꝫ curioſe ē inquiren-
dū.Cur q̄n̄qꝫ peccata q̄ nobis ꝑua vident̄ ⁊ minimaa puniat/⁊ que
maxia reputant̄/ad tempꝰ linq̄t impunita cūcta recte moderat̄ et or
dinat ſapiencia ſua Idcirco in h̄ miſterio de peſtilencia qua deꝰ po-
pulū ꝑcuſſit/eo ꝙ illū ſuꝑbe dauid numerauit dicemꝰ de qua quiqꝫ
dubia ſunt declaranda. ¶Primū vt in peſtilencia ſit flagellum dei

pro peccatis· ¶Secundum quare dauid pocius elegit peſtilenciam ꝙ̄ famē ⁊ gladiū ¶Terciū vtꝝ ꝑ peccato dauid debuit populꝰ eiꝰ puniri· ¶Quartū qd intelligit̄ ꝑ tpꝰ ↄſtitutum· Quintū quō adīpletū fuit dictū ꝓphe d̄ peſtilencia trium dierum·

¶Qd ꝓpter peccata veniūt peſtilencie·

Ad pmū dubium rn̄demꝰ ſcdꝫ v̄itatē infallibilē ſcripꝰe ſacte ꝙ deꝰ excelſus ꝓpter peccata peſtilēcias mittit· Nā leuitici xxvi·c·ↄminat̄ deꝰ trāſgreſſoribꝫ ſuoꝝ p̄ceptoꝝ dicēs· Mittā peſtilenciā in medio vr̄i ⁊ numeri·xiiii·ↄq̄rebat̄ de pplo iudaico dicēs·Quouſqꝫ nō credēt michi et infra feriā ergo eos peſtilencia· Et ezechiel'·vii·c·Jra mea ſup ppl'm gladiꝰ fortis peſtis ⁊ fames intrinſecus·Et ezechiel'·xxviii·h̄ dicit dn̄s deꝰ·Ecce ego ad te ·Sion et glorabor in medio tui·⁊ ſciēt qꝛ ego dn̄s cū fecero mea iudicia/⁊ ſanctificatus fuero in ea/⁊ immittā ei peſtilenciā/⁊ ſanguinē in plateis eiꝰ·Quare iudicio dei attribuend̄ eſſe arbitror/q̄cquid in cronicis d̄ peſtilenciis aſſerit̄ d̄ ipis em̄ meminit hiero·horoſius et eutropius ac reliqui reꝝ geſtaꝝ ſcriptores·Nā anno ab vrbe ↄdita ·ccclxxxiiii·ingēs peſtilēcia romā affecit biennio·Suaſer̄t pōtifices templi vt ludi ſcenici diis expetentibꝫ ederent̄ eo tp̄e t̄ra in medio vrbis diſſiliit dixer̄t auruſpices eā voraginē poſſe tolli viui hōis nece ſpontanea inſilientis in eā ꝙ̄ Marcus curcius eques inſiliit ꝑ liberacōe prie·ſicqꝫ vorago ↄcluſa eſt vt refert horoſius li·iii·⁊ aug· li·v·de ci·dei·cxviii·āno ab vrbe ↄdita·cccclxxxi·Jngēs peſtilēcia vrbē afflictauit ⁊ libri Sibillini ↄſulti rn̄der̄t eā peſtē ira dei illatā· Recitat horoſius li·v·ꝙ āno ab vrbe ↄdita ſexcenteſimo ſexto/tāta rome exorta eſt peſtilencia·vt miniſtri qꝫ faciendoꝝ funeꝝ p̄mū nō ſufficerēt d̄inde nō eſſent iāqꝫ eciā magne domꝰ vacue viuis/plene mortuis remāſerēt largiſſime introſu hereditates ⁊ nulli penitus heredes· aliud ſtupendū horoſius narrat/ꝙ poſt locuſtas inumerabiles q̄ in mari a vēto rapte ſuffocate ſunt tāta corrupcio aeris ē ſubſecuta/⁊ tam grauis peſtilēcia vt ī numidia octingēta millia hoīm morerēt̄· Et circa horā maritimā q̄ Carthaginēſi atqꝫ vticēſi littori adiacet plus ꝙ̄·cc·millia/q̄ clades tā repētina fuit apud vticē ſub vna die ꝑ vnā portā plꝰ ꝙ̄ mille quīgētos mortuos d̄latos fuiſſe narret̄·tp̄e antonini impatoris q̄ xp̄ianos ꝑſecutus ē tāta lues ē ſecuta vt agriculatoribꝫ carerent·Tp̄e pelagii pape romā peſtis ↄcuſſit in q̄ ⁊ pelagius mortuus eſt cui ſucceſſit Grego·magnus q̄ vir mire ſanctitatis letanias ad deū ordinauit agi ⁊ cū ppl's dei clemenciā imploraſſꝫ vna dieꝝ vidit pōtifex ille ſanctus angelū ſupra caſtrū q̄ cruentatā enſem in vaginā reponebat ſignificās peſtē dei iudicio imiſſā iā ceſſare· Nota h̄ tn̄ ſcdꝫ horoſium li·v·⁊ Eutropiū ꝙ adrianus impator q̄ xii·ab aug·impauit caſtrū illud obſtruxerat cū ponte mirabili et caſtrum adriani dictū fuit vſqꝫ ad tps beati gregorii exinde ſancti angeli ꝓpter viſionem prelibatum·

¶Quare dauid elegit peſtilenciam·

SEcundū dubiū ꝓpoſitū fuit q̃re dauid elegit pocius peſtilenciā ꝙ famez ⁊ gladiū· Nā Gad ꝓpheta dixit ei ex ꝑte dei aut vii· ānis veniret tibi fames in t̃ra tua/ aut tribꝫ mēſibꝫ fugiēs aduerſarios tuos/ ⁊ illi te ꝑſequent̃ aut certe tribꝫ diebꝫ erit peſtilencia in terra tua· Et rn̄dit dauid· Coartor nimis vndiqꝫ ⁊ elegit peſtilēciā· Dicit nico· d̃ lyra· ꝙ ſperabat d̃ mīa dei· Vn̄ in textu ſubdidit· Meli9 ē vt incidā in man9 dn̄i/ multe em̄ mie ei9 ſunt ꝙ̄ i manu hoīs· Scd̄o ſi elegiſſꝫ famē· vii· annoꝝ ipe ⁊ alii diuites ꝓuidiſſent ſibi de victu/ ⁊ paupes fuiſſent nimis afflicti· Itē ſi elegiſſꝫ fugaz corā aduerſariis ipe ⁊ alii potentes fuiſſent ꝓtecti auxilio pugnatoꝝ/ ⁊ refugio fortelicioꝝ ⁊ ceteri fuiſſent occiſi id̄ elegi penam oībꝫ eq̄lem/ q̄ peſtilēcia a deo miſſa eq̄liter poterat cadere ſuꝑ oēs·

¶Quare ꝑ peccato dauid punitus eſt populus·

TErciū dubiū vtꝝ ꝑ peccato dauid debuit populus ei9 puniri/ ⁊ q̄daz dicūt ꝙ populus fuit innocens/ nā cū vidiſſet Dauid angelū cedentē populū dixit ad dn̄m· Ego ſum q̄ peccaui et ego inique egi· Iſti q̄ oues ſunt q̄d fecerūt v̄tat̃ obſecro manus tua ꝯtra me/ ⁊ ꝯtra domū prīs mei ergo nō videt̃ ꝙ pp̄s debuit puniri· q̄ vt dicit gloſa extra d̃ his q̄ fiūt a maiori ꝑte capituli· c· Queſiuit peccata ſuos tenere debēt actores id̄· C· de penis· l· ſancim9· C· ne vxor ꝑ marito· l· Ob maritoꝝ· ii· q· iii· c· Illud d̃ ſen· excōicacōis · c· a romana vi· lvi· di· c· S̄tis· i· q· iiii· c· Placuit· c· Nulli9 ⁊· c· Iudei Sꝫ ad hoc poſſet rn̄deri ſcd̄ꝫ Bon̄· in· ii· di· xxxiii· ꝙ licet pena eterna vn̄9 nō puniat̃ ꝑ peccato alteri9 tn̄ pena temporali ſic quare non eſt inꝯueniens ſcd̄m rigorem diuine iuſticie/ vt ppl̄s a dauid ſuꝑbe numerat9 peſtilencia minueret̃· nico· v̄o de lyra dicit ꝙ in libro d̃ hebraicis q̄ſtionibꝫ habet̃ ꝙ ppl̄s peccauit eo ꝙ dauid nō reſtitit vt debuit in facto vrie ſꝫ hoc non videtur v̄um· q̄ peccatum dauid vſqꝫ ad cōplemētū fuit ſecretum vn̄ nathan dixit ſibi· ii· Re· xii· c· Tu feciſti abſcōdite dicit ergo nic· d̃ lyra· ꝙ peccatum ppl̄i fuit rebellio ei9 ꝯtra· Dauid ſeq̄ndo Sibam filiū Vocri q̄ erat hō ſediciosus ⁊ peſſimus vt ponit̃· ii· Re· xx· c· Ego v̄o teneo ꝙ lꝫ p̄ncipalr̄ de9 punierit populum ꝓpter peccatū Dauid tn̄ credibile eſt ꝙ in ppl̄o ſic punito eſſēt alq̄ ſcelera deo exoſa nā ſicut ⁊ nūc plures tūc erāt mali ꝙ̄ boni·

¶Quid intelligitur per tempus ꝯſtitutum·

QVartum dubium q̄d intelligit̃ ꝑ tp̄s ꝯſtitutum· Nam in textu d̃r· Immiſit deus peſtilenciā de mane vſqꝫ ad tempus cōſtitutum ⁊ dicūt aliqui vſqꝫ ad tercium diem incluſiue/ q̄ ſic erāt pena determinata/ ſed hoc non videtur verum quia textus dicit infra· Venit autem Gad ad Dauid in die illa/ et videtur loqui ſcriptura de prima peſtilencia· ¶Ad hoc enim venit· Gad

vt dauid offeret holocauſtum ⁊ ceſſerat plaga inchoata. Jō melius dr̄ q̄ temp9 ↄſtitutū intelligit̄ hora ſacrificii veſpertini / illud .n. ſtatutū in lege Exodi .xxix. ita q̄ a mane p̄mi diei vſq; ad hora veſpertinam mortui ſunt de pplo .lxx. millia viroꝝ.

Quō verificat̄ dictū pphete de peſtilencia trium dierum.

Quintū dubiū quō verificatū fuit dictum pphete de peſtilēcia triuz dieꝝ. ⁊ dicit Nico. de lyra q̄ duo dies vltimi fuer̄t dicti pp̄ter ↄminacōez tm̄ / ſicut eciā dixit Jonas de .xl. diebuſ p̄m9 vo dies fuit per modum ſentencie diffinitiue / quare peſtilencia fuit tm̄ illa die. Jdeo vero ſubditur in textu. Cumq; extendiſſet manum ſuam angelus dn̄i ſup hierl'm vt diſperderet eam / miſertus eſt dn̄s ſup afflictionem / ⁊ angelo percucienti populum. Sufficit nunc ↄtinue manū tuam. Tali peſtilencia percuſſus fuit popul9 ille nos vero dieb; iſtis magnas cladas fieri vidim9. ⁊ peſtilenciis pene Jtaliam deuaſtatam / poſcētib; qnidē peccatis pp'oꝝ / frequēcius peſtilencie irrumpunt. Jdeo timēdus eſt deus / quia ip̄e viuificat / ⁊ mortificat / q̄ eſt bn̄dictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

Sermo quintuſdecimus de iudicio dei contra Senacherib nomē domini blaſphemantem.

Sanctum ⁊ inaffabile nomen dei ſic viluit in ore chriſtianoꝝ / vt illud blaſphemari ⁊ maledici ducitur quaſi p nichilo. Aperiunt nam multi fetidu; os blaſhemias impias creatoris ſui ⁊ irreuerenter ſacrilegis buccis lacerant altiſſimam maieſtatē regis regū ⁊ dn̄i angeloꝝ ⁊ hoim / p quibus in hoc ſermone bn̄ eſſe arbitrat9 ſum iudiciū dei depromere ↄtr ſenacherib blaſphemātez in illo ſi quidē ſpeculabimur q̄ꝫ graue ſit peccatū blaſphemia ⁊ maledictio dei de quo tria miſteria pponim9 ↄtemplanda.

Primū dr̄ ſupbie ⁊ violencie. Secūdo maledictionis ⁊ blaſhemie

Tercio puniciois et vindicte.

De ſupbia ⁊ fraude ſenacherib regis.

Capitulum primum.

Inſaciabilis ē anim9 ambicioſoꝝ q̄b; nec ip̄e mūd9 tot9 ſufficere pōt p; h̄ in ſenacherib de quo .iiii. regū .xviii. dr̄ q̄ anno .xiiii. regis. Ezechie aſcendit ſenacherib rex aſſirioꝝ ad vniuerſas ciuitates iuda munitas ⁊ cepit eos tūc miſit ezechias nūcios ad regē aſſirioꝝ. Nico. de lira dicit q̄ ezechias ſciēs ppl'm ſibi ſubiectū ⁊ agaz patrem ſuum deū multipliciter offendiſſet merito timuit ne in vindictam dictoꝝ malorum pmitteretur rex aſſiriorum venire ad deſtructionem ciuitatis hieruſalem vbi vigebat diuinus cultus de quo ip̄e erat zelantiſſimus quare nūcios miſit dicēs peccaui reputās peccatū p̄ris ſuū recede a me ⁊ omne qd̄ impoſueris mibi feram. Prudenter in h̄ egit q2 vt dicit Aug. li. xvi. de ci. dei. c. ii.

.T.iii.

In omnibus fere gentibus quodammodo vox nature iſta perſonuit ſubiugari victoribus mallent/ quibus contingit vinci quam bellica omnifaria vaſtacione deberi. Indixit itaqꝫ rex Aſſiriorum.

¶ Ezechie tercenta talenta argenti et triginta auri deditqꝫ Ezechias oē argentum qd̄ reptum fuerat in domo dn̄i et in theſauris / regis et cum nō ſufficeret ↄfregit valuas tēpli dei et laminas aureas q̄ſi ipē affixerat ad decorē et dedit eas regi aſſirioꝝ dicit Nic. d lyra ex hoc accipit̄ argumētum q̄ p̄ncipes in neceſſitate p ↄſeruacōe rei publice pn̄t accipe d theſauris eccleſie nā vt dī. xii. q. ii. c. Aurum Auꝝ hꝫ eccleſia nō vt ſeruet ſed vt eroget ſcd̄m v̄o Mag. in hyſt. Accepta pecunia rex aſſirioꝝ ſub pacto in pace dimittēdi regnum Ezechie infideliter agēs pactū nō ſeruauit ſed miſit exercitum ⁊ nūcios in hier'm ad terrendum Ezechiā vt territus redderet ciuitatem ⁊ populus transferetur in aſſirios ⁊ cultus dn̄i de hierl'm auferet̄ qd̄ nullo mō Ezechias fecit reſtitit ⁊ ↄuocās populuꝫ exoratus fuit ad defendendū templū ſanctū et gentem. Quia v̄o in hoc ca. de regno Aſſirioꝝ fit mencio ideo de illo ↄſiderem⁹ tria.

Primo originem. ¶ Secundo dilatacionem. ¶ Tercio terminacōeꝫ.

De regno ⁊ monarchia aſſirioꝝ ⁊ p̄mo de ortu eius.

Primo ↄſideremus regni aſſirioꝝ originem dicit Mag. in hyſto. ſup Geneſim poſt capitulū de morte Habrae. Exortū eſt regnum Aſſirioꝝ. xxv. anno Saruch proaui habrae ſub Belo qd̄ quidem intelligendum eſt quantum ad regni iniciū. Nam Belus primus intrauit Aſſiriaꝫ ⁊ parum obtinuit in ea ſed eo mortuo filius eius Ninus vt refert Juſtinus ⁊ horoſius totam Aſſiriam occupauit/ ⁊ in regione Aſſiriorum edificauit ciuitatem quam Niniue nominauit/anno regni ſui. xlix. quinquaginta autem annis bella finitimis intulit/qui dum deficientem a ſe oppugnat vrbē/ſagita ictus interiit ⁊ vt dicit Horoſius li. i. Regum aſſiriorum vſqꝫ ad Sardana pallum annis mille centum ſexaginta actum eſt. Iſidorus li. i. iiii. ethi. aſſiria inquit vocata eſt ab aſſur filio Sem/qui eaꝫ regionem poſt diluuinm primus incoluit. hec ab ortu Indiam a meridie mediam tangit ab occiduo Tigrimta ſeptentrione montem. Eucaſum/vbi porte caſpie ſunt.

¶ De magnificencia regni aſſiriorum.

Secundo ↄſideremus illius regni dilacionem fuit enim regnum illud ampliſſimum. de quo aug. li. xviii. de ci. dei. ii c. ait. duo regna cernimus longe ceteris p̄ueniſſe clariora aſſiriorum primum deinde romanorum/ vt temporibus ita locis inter ſe ordinata atqꝫ diſtincta/nam quomodo illud prius hoc poſterius /eo modo illud in oriente/hoc in occidente ſurrexit. ⁊ infra ſubdit auguſtinus. quantum attinet ad primū Imperium nullum maius primis temporibus quam aſſiriorum fuit tam longe lateqꝫ diffuſum quippe vbi Ninus rex beli filius vniuerſam aſiam tocius orbis ad

numeꝝ ptinet tercia dicitur ad magnitudinē vo dimidia repit vſqꝫ ad Libie fines ſub egiſſe traditur. Solis quippe Indis in partibus orientis nō dominabatur. quos tamen eo defuncto. Semiramis vxor eius eſt aggreſſa bellando. ita factum eſt vt quodcumqꝫ in illis terris populi ſeu reges erant. Aſſiriorum regno dicioniqꝫ parerent et quicquid imperaretur efficerent.

De fine ⁊ terminacione regni aſſirioꝝ.

Tercio ↄſideremꝰ regni aſſirioꝝ terminacōꝫ ſcdm enim mag. in hiſt. ſcho. ſup. iiii. li. Re. c. da Ozia Sub ozia rege Juda terminata ē monarchia Aſſirioꝝ. Nā ſardana pallꝰ vltimꝰ monarcha victus ab arbate medo ſemetipꝫ ↄcremauit ꝺ hoc inqͥt Juſtinus li. i. Sardana pallꝰ fuit vltimꝰ rex Aſſirioꝝ oī muliere corrupcio mollicie corporis ⁊ laſſiuia oculoꝝ oēs femias antecellēs. Sꝫ h̄ dubitaṫ ſi tp̄e Ozie deficit monarchia aſſirioꝝ quō ſenacherib erat rex Aſſirioꝝ Nā pꝰ oziā regnauit Joathan vt pꝫ. ii. Re. xv. c. ⁊ pꝰ Joathan Agacꝫ ⁊ pꝰ agacꝫ Ezechias cuius tp̄e ſenacherib rex erat aſſirioꝝ. Rn̄det Mag. in hyſt. ſup. iiii. li. re. ꝙ pꝰ ſardana pallū fuerunt reges aſſirioꝝ ſiue monarchia potentes vſqꝫ ad ſubuerſionē Niniue.

De blaſphemia Senacherib.

Capitulum ſecundum.

IN viribꝫ ſuis ↄfidēs Senacherib deū blaſphemare. ac male dicere auſu temerario p̄ſumpſit. qꝺ q̄dē fecit tribꝫ vicibus. Prima p rabſacen. Scda p eundē. Tercia p ſuas litteras. Prima vice blaſphemauit deū p rabſacen. vt eī ꝺr. iiii. regū xviii. c. Irritū faciēs iuſiurādum ſenacherib miſit ad obſidenduꝫ hieruſalē Cartan ⁊ rabſacen cum exercitu valido vocauerīt aūt regem ad colloquiū ⁊ noluit exire dicit Nic. de. lyra qꝛ fuerat exptꝰ fraudē pꝰ ſolucionē pecunie iō timebat de pdicōe. Nā vt ait vegeciꝰ li. iii. de re militari. Freqncius ↄuencōes paciſqꝫ ſimilacio credulis magis nocuere q̄ꝫ arma. miſit ergo Ezechias Eliachim pontificē ⁊ ſobnam ſcribā ⁊ Joachim a ↄmētariis ⁊ loquebaṫ ad eos hebraice et dicebat. O Ezechia in quo ↄfidis vt audeas rebellare. Si ↄfidis in rege Egypcio inniteris baculo arundineo. ſi ſpem ponis in deo tuo nū q̄d dii genciū ⁊ Iſrl̄ liberauerīt eos de manu mea. Scdo blaſphemauit deū p p̄fatum rabſacen. Nā cum loq̄reṫ audiēte pplo Eliachim ⁊ ſocii rogabāt eum vt loq̄reṫ eis ſiriace ⁊ nō iudaice audiente pplo q̄ erat ſup muꝝ ne. ſ. populus terrereṫ ex v̄bis rabſcen ⁊ quia in v̄bis ſuis intermiſcebat v̄ba blaſphemie ſcdꝫ Nic. ꝺ lyra. Ex hoc dicūt hebrei ꝙ iſte rabſaces erat iudeus nacione ſꝫ derelicta lege cōuerſus eſt ad gentilitatē. Mag. in hyſt. dicit ꝙ erat Samarites. et q̄dam aiunt filiū fuiſſe Jſaye q̄ trāſierat ad aſſirios et ſuſcepat ritum genciū. Jſte ergo rabſaces exclamauit eciā ad pplm Dixit rex magnꝰ aſſiriorum facite mecum qꝺ vobis vtile eſt. ne ↄmedatis ſtercora v̄ra et bibatis vrinā v̄raꝫ. Egrediamī ad me. et vtimī bonis veſtris

nolite audire ezechiā qui vos decipit dicēs. Dñs liberabit nos. nūqd liberauerunt dii gencium terram ſuam de manu regis aſſiriorum ⁊ multa alia referendo / ponebat in deo falſitatem ⁊ decepcionem / et ſaluādi impoſſibilitatem / populus aūt tacuit ⁊ nichil reſpondit.

¶ Tercio blaſphemauit Senacherib deū / qn̄ litteras comminatorias ⁊ terribiles miſit Ezechie / vt eſt habet. iiii. Re. xix. c. Reuerſus ē Rab ſaces ad regē Aſſiriorum poſt expugnacionē lobnā. Nā vt dicit Mag in hyſto. Senacherib tranſiuerat ad Egyptū expugnandū vt triumphus rediret ⁊ euerteret hieruſalē. Interim ergo miſit lr̄as Ezechie in quibus inter cetera dicebat. Nō te ſeducat deus tuus. in quo habes fiduciā / ⁊ plura alia ſcripſit in contumeliā dei / ⁊ vt puto ſui omnes ſimilia loqbant ſpernētes ⁊ deridentes magnū deū ⁊ immortalem.

¶ De tremēda plaga Senacherib et exercitus eius.

¶ Capitulū tercium.

Voluit deus ferre blaſphemias ⁊ contumelias irrogatas nomini ſuo. Sed contra Senacherib ſuoſq; effudit iram indignacionis ſue. Ad quod inueſtigandum tria in iſta parte conſideremus.

¶ Primo Ezechie zelū ⁊ orōnē. ¶ Secundo exercitus occiſionem. ¶ Tercio ſenacherib pempcōē

De zelo ⁊ oracione ezechie.

Primo cōſideremus Ezechie zelū ⁊ orōnē / cū eñ ad ipſum reuerſi fuiſſent illi quos miſerat ad Rabſacen. nūciaſſentq; v̄ba illius blaſphemie / ſcidit Ezechias veſtimenta ſua ⁊ opertus ē ſacco / lectis v̄o lr̄is Senacherib / aſcendit in domū dn̄i ⁊ expādit lr̄as corā pplo / alibi corā deo ⁊ orauit dicens. Dn̄e deus Iſrl̄ / qui ſedes ſup cherubin idest preſides omni creature / eciā angelice / tu es deus ſolus oīm regū terre / tu feciſti celū ⁊ terrā / inclina aurē tuam / ⁊ audi. i. eſfectū iuſticie tue oñde contra Senacherib / qui miſit vt exprobraret nobis deū viuentē. Salua nos obſecro de manu ipſius. Tūc miſit Iſaiā ad Ezechiā cōfortās eū / ⁊ p̄nunciās q̄ ventura erant ſup Senacherib

¶ Scđo cōſideremus exercitus occiſionē. Poſtq̄ eñ Senacherib venit de Egypto / ⁊ hierl̄m obſedit nocte angelus dn̄i percuſſit in caſtris Aſſiriorum centū octuaginta quinq; millia. ſ. oēs robuſtos bellatores ⁊ p̄ncipales exercitus / vt ſcribit. ii. paralipo. xxxii. c. Cūq; diluculo ſurrexiſſet. Senacherib / vidit oīa corpa mortuorum. Dicit mco. de lyra ſcđz hebreos q corpa fuerūt incinerata / ſub armis ⁊ veſtibus intactis ita q populus Ezechie potuit de facili ſpolia colligere / ⁊ ſine cadauerū fetore. ¶ Tercio cōſideremus ſenacherib pempcionē / q̄ timēs fugit cū deceret viris tm̄ / vt dicūt hebrei ⁊ rediit in Niniue. Cūq; adoraret in tēplo Neſbrach deū ſuum Adramalech ⁊ ſarafach filii eius percuſſerūt eū gladio / fugerūtq; in terrā Armeniorum ⁊ regnauit p eo Aſſaradon filius eius. Mag. in hiſt. dicit q indignati erant filii maiores in patrem / eo q filiū minorem natu p̄fecerat eis in regem / quia magis diligebat matrem ipſius quam illorum. Et in hoc oſtenſus

C

eſt ſenacherib deterior populo/quia pericidio filiorum eſt reſeruatꝰ
Rabi autem ſalomon aſſerit ꝙ principes regni conturbati erāt con=
tra ſenacherib eo ꝙ filii eorum et amici erant mortui modo predi=
cto/propter eius blaſphemiam et ſupbiam contra deum. Iſrahel ꝓp=
ter qđ tractabāt de morte ipſius/qđ cum ad eiꝰ aures puenisſet/in=
trauit templū dei ſui/orans ⁊ promitens ꝙ ſi hoc periculum euade=
ret in eius honorem duos filios predictos ſacrificaret/quod cum illꝪ
innotuiſſet/eum interfecerunt ne ab eo interficerentur. Neqꝫ friuolā
rem putandus eſt loqui. Rabi ſalomon/de voto filios immolandi
quoniam dū pnicies ydolatrie totum pene mundū inuoluebat/hoc
erat demonum malicia/vt homines ſacrificari ſibi ſagaciſſime pcu=
rarent. Declarat hoc. Euſebius Panphilii li. iiii. de euangelica pre=
paracione vbi ait. Gentiliū adhuc vocibus/ad declarandam priſcoꝝ
temporum peſtem vtemur/que adeo animos hominū inuaſerat/vt
quaſi demoniaci/⁊ a perniciosis pfecto ſpiritibus agitati/liberorum
ſanguine ſceleſtas placarent v̄tutes/ita pater vnicū filium/delectaꝫ
mater filiam/demoni tanq̄ ouem ſacrificabāt. Ita genus hominum
qđ humanum eſſe natura cognoſcitur/ad furiam immaneqꝫ crudeli
tatem a demonibus impellebatur/que ita ſe haberi non apud barba
ros verū eciaꝫ apud grecos omnis hyſtoria plena eſt. Nam ⁊ rodii
hominē ſaturno ſacrificabāt/quam rem magis temporibus poſtea
mitigare volentes/mortis ſupplicio aliquē dānatum ad ſaturnia vſ=
qꝫ ꝯſeruabāt quō in ipſo feſto vicio grauatum immolabant. In ſala
mine v̄o inſula quā antiquiſſimis tpibus coroneā vocabant vſqꝫ ad
Diomedis tpa. Agrauale Cecropis filie hō cedebat̄ poſtea v̄o in tē=
plo Palladis Agrauale ac diomedis. Vnum em̄ triū fuit diomedi
hō immolabat̄/q̄ ab adoleſcentibus ter circū aram ductꝰ tandē a ſa
cerdote haſta pcuſſus/⁊ in rogo impoſitus cremabat̄/quā rem Di=
philus rex Cipri ſceleuchi temporibus abhominatꝰ nō hoiem/ſed
bouem diomedi ſacrificari ſtatuit demon aūt ille q̄qꝫ fuerit non in=
uitꝰ bouē p homine ſuſcipiebat. Ita nō multū intereſſe inter imola=
cionē hoīs atqꝫ beſtie videtur. Manethus aūt hyſtoricꝰ apud egyp
cios in eliopoli hoīes īmolatos fuiſſe in libris de pietate teſtatur/
quē morem Amoſſis improbauit/ſacrificabantur v̄o. Iunoni tres
in die/quos inq̄rebant ſi mundi eſſent queadmodū poſtea vituli/cere
os aūt hoīes offerri p illis tres Amoſſis iuſſit. Dionyſio eciā oma
dio apud chios appellato hō crudeliter diſcerptꝰ ſacrificabat̄. Lace
demonies eciā Appollodorꝰ ſcribit hoīeꝫ marti ſacrificare ſolitos/⁊
phenices belloꝝ/aut peſtilencie calamitatibus amiciſſimos ſaturno
ſolebāt īmolare. Philo eciā q̄ phenicū hiſtoriā ꝯſcripſit his v̄bis in
pmo vtitur libro. morē inq̄t p̄ſcis in magnis calamitatibꝫ atqꝫ pclis
fuiſſe/vt ciuitatis. aut gētis pnceps dilectiſſimū ex liberis vlciſcenti
demoni q̄ſi redēpcionis pmiū traderet/⁊ ſic traditū miſtice ingula
ret. Dioniſiꝰ eciā alicanaſeus vir romane hiſtorie ac italice peritiſ=

ſim9 huius ſceleris teſtis eſt/qui in libro de antiquitate·Jtalia·Jouē
ꝛ Appollini nē q̄m decima hominū inuolata nō fuerat magnas Jta
lis calamitates induxiſſe his verbis ſcribit·Nullus in arboribꝫ fru=
ctus ad maturitatē vſqꝫ ꝑmāſit ſꝫ imaturi oēs defluebant nec ſpice
ſemine replebant̄ nec herbe pecori ſufficientes germinabant fontes
quoqꝫ ipi alii bibi nō poterāt alii eſtatis tpe deficiebāt ꝛ aut muli=
eres abortū paciebant̄ aut nati pueri manci ꝛ diſcerpi erāt· Cetera
qꝫ hoīm mltitudo egrotacione ac morte crebrius q̄ ſolebāt vexaban
tur ꝛ plura alia cōmemorat Euſebi9 q̄ breuitatis cā dimittim9 q̄bꝫ
apparet q̄ Rabi Salomon racionabilē cauſaꝫ adduxit quare filii ſe
nacherib in patrē man9 extenderīt·Facta ſunt tū oīa ex dei iudicio
q̄ ſic vlciſci voluit iniq̄tatē·Regis blaſſemi· Sed ꝛ hodie chriſtiani
in hoc grauit̄ errāt q̄ de deo turpit̄ loquunt̄ illūqꝫ ſuis buccis male
dicis lacerāt cū tū oēs obligent̄ deū cū laude ꝛ reuerencia noiare·
Nā ſi falſos deos romani ita venerati ſunt vt nichil turpe de ipſis
loqui liceret/q̄nto magis nos deū veꝝ ꝛ imortalē honorare debem9
Audire diligenter o xp̄iani lauacro ſacri baptiſmatis regenerati/
q̄d euſebi9 Pāphilii li·ii·de euāgelica ꝑparacōe ſcribit·Romani inq̄t
ꝓbe itelligētes fabulaꝝ figmēta ſpreuerūt/qđ ab alicarnaſeo dioniſii
cognoſcere poteris/qui in·ii· vetuſte romanoꝝ hyſtorie res geſtas
Romuli enarrās ſentenciā qꝫ illi9 viri de diis his v̄bis oſtēdit·Non
ignorauit qꝛ diligent̄ cottidie leges/ꝛ de bonis rebꝫ otēcio ꝛ milita
ris exercitacio optimā ciuitatē cōſtituunt/quaꝝ reꝝ magnā curam
adhibuit/a cultu deoꝝ incipiens tēpla igit̄ lucos aras ſimulacra for
mas ꝛ ſimbola v̄tutes bn̄ficia/q̄ a diis hoibꝫ collata ſunt cerimonias
ac celeberrimas ſolēnitates q̄bꝫ dii culti gaudent ꝛ dies feſtos cete=
raqꝫ ſic cōſtituit/vt optime grecoꝝ rei publice res· Romana cōferri
poſſit/fabulas aūt q̄ de diis tradunt̄ turpes atqꝫ inutiles exiſtimās
nec ſolum diis ſꝫ neqꝫ ꝓbis hoibꝫ dignas cūctas eiecit ac pſuaſit/vt
optime d̄ diis Romani ꝛ exiſtiment ꝛ loq̄nt̄·Nullum ei op9 imor=
tali nat̄e indignum ill' attribuit·h̄ ibi · O q̄nta cōfuſio igit̄ xp̄ianoꝝ
q̄ deum ꝓditorez impiū acceptoreqꝫ pſonaꝝ improbe accuſant alia=
qꝫ inhoneſta ꝓferūt in cōtumeliā ei9· Nō ſic impii nō ſic bn̄dicite ꝛ
nolite maledicere q̄ten9 liberꝫ nos ipe ab omni malo largiens in h̄
ſclo ſuam grāꝫ ꝛ in futuro glīaꝫ ſēpiternam·Amen·

¶Sermo ſextuſdecimus de iudicio dei contra · Nabuchodonoſor
ſuperbientem·

SVꝑborum colla de9 omnipotēs potenti v̄tute calcare
cōſueuit/neqꝫ vll9 vnq̄ inuētus eſt tā diues et magn9
qui effugere potuerit manū ei9·eſt de h̄ exēplum Na=
buchodonoſor regis babilonis q̄ ꝓ elacione ſua humili=
at9 fuit a deo ꝛ punit9 flagello ſinglari idcirco vt cō
moueamur ad timendum ſp deum ſtatui in hoc ſermone de iudicio
dei cōtra Nabuchodonoſor ſupbientem dicere de quo tractaturi tria

miſteria contemplabuntur·

¶Primum dr ſupbe elacionis· ¶Secundū acerbe punicionis·
¶Tercium fructuoſe emendacionis·

¶De ſupbia Nabuchodonoſor· ¶Capitulū pmū·

Hec eſt pſperitatis temporalis condicio / vt ingratos hoīes dei bñfactores ſui faciat obliuiſci· Si qdē nabuchodonoſor a deo ſublimatus in regnū p9 mltas glioſas victorias / ⁊ Judeoꝝ captiuitatē / ꝯtra deū ceruicē erexit factuſqꝫ ē ſupbus elatus et preſumptuoſus / qđ maxime monſtrat̃ in tribus·

¶Primo in ſtatue erectione· ¶Scđo in pueroꝝ ꝯdempnacione·
¶Tercio in ſuipius ꝯfidencia et pſumpcione·

¶De ſtatua nabuchodonoſor·

PRimo apparet ſupbia Nabuchodonoſor in ſtatue fabricacōne vbi tanto grauius deliquit / quāto antea magnalia dei ſibi fuerant predicata ⁊ reuelata · nā vt dr Daniel · ii · c · anno regni ei9 ſcđo viſionē habuit de ſtatu qtuor regnoꝝ ⁊ monarchiaꝝ in ſtatua mirabili que ſibi ſupnaturaliter fuit oſtenſa / qđ nō ab re factū eſt nā vt dicit hyeronẏ· Vidit rex impi9 ſomniū futuroꝝ / vt interpretante ſancto qđ viderat deus glorificetur / ⁊ captiuoꝝ deoqꝫ in captiuitate ſeruienciū ſit grande ſolaciū· Hec ille· Cū vo oēs ſapientes babilonis eſſent reqſiti / vt diceret qđ ipe viderat eo ꝙ a mente ſua receſſerat ⁊ qđ viſio ſignificaret· Sui oēs dei ꝟtutē ſibi nūciabant dicentes· Sermo quē tu rex queris grauis eſt / nec repit̃ qſquā q iudicet illū exceptis diis quoꝝ cū hoībꝫ nō ē ꝯuerſacio· vbi hiero· ait· Confitent̃ magi ꝯfitent̃ arioli / ⁊ oīs ſciencia ſecularis litterature pſciēciā futuroꝝ nō eſſe hoīs / ſꝫ dei ex quo pbat̃ ꝓphetas dei ſpū locutos / q futura cecinerīt· hec hiero· Tandē volente deo / Daniel ſomnium ⁊ interpretacionē apuit· Tūc nabuchodonoſor cecidit in faciez ſuā / ⁊ Danielē adorauit ⁊ hoſtias ⁊ incenſū pcepit vt ſacrificent ei· hic hiero· dicit· nō tam Danielez ꝙ in daniele adorauit dñm / qui miſteria reuelauit iō dixit danieli· Vere deus veſter deus deoꝝ eſt / ⁊ dñs regū et reuelans miſteria· Verūtñ vt hiero· refert· Velox obliuio ꝟitatis / vt qui dudum ſeruum dei quaſi deum adorauerat / nunc ſtatuam ſibi fieri iubet / vt ipe adoraret̃ in ſtatua· ſcribitur nāqꝫ· iii· c· Daniel· ꝙ fecit ſtatuā aureā / altitudine cubitoꝝ ſexaginta / ⁊ latitudine cubitoꝝ ſex / ⁊ poſuit eam in campo duram / puincie babilo· Dicit nic· de lyra ꝙ p ſupbiā ꝓpter monarchie adepcionē voluit ſibi vſurpare honorē diuinū / ⁊ iō fecit ſtatuā in qua adoretur· Simile legit̃ de Gayo impatore / q vt dicit Joſephus· xviii· antiqtatū· Miſit ſtatuā ſuaz p totū Impiū ſuum / vt in ea adoraret̃· addit nico· de lyra ꝙ altitudo ſtatue nabuchodonoſor computatur cum baſe / ſup quam erat poſita· ⁊ ꝙ ſtatua tantum exterius erat deaurata / quia non eſt credendum ꝙ ſibi fuerit tanta moles auri / vel forte interius erat cōcaua· Sꝫ ego nō reputo impoſſibile aut ſatis difficile / ſtatuā

que erat ſuper baſim/fuiſſe totam de auro compactam/ ſi vera ſūt que vincencius tradit in ſpeculo hiſtoriali de Baſilica regis pori/ q̄ʒ ſuperauit Alexander magn9/hāc vtiqʒ deſcribit cū columnis aureis ſolidis·ingēti groſſitudine numer〈o〉 triginta pieres q̄ʒ laminis aureis/groſſitudinis digitalis/ opti erāt vinea ſolidae ex auro cum foliis ꝛ racemis criſtallinis diſtinctis ſmaragdis·Talami ꝛ cubicula omnia margaritis ꝛ carbunculis ornata erāt·Sic potuit ex auro fabricari ſtatua nabuchodonoſor·Et q2 dicit text9 ꝙ poſuit eā in cāpo durati prīncie Babilonis·notandū hic ꝙ hiero·ſup·ii·c· Iſaye ait ſic·Babilon eſt metropolis·Caldeorum/cui9 muri ſexdecim milliū paſſuum erāt ꝑ quadrum ab angulo in angulum/qđ eſt ſimul ſexaginta quatuor millia paſſuū Ibiqʒ erat turris in altitudine trium millium paſſuum·De hac babilone ſic ſcribitur Iſidorus li·xv·ethimo ꝓmus poſt diluuium nembroth gigas Babilonem vrbem Meſopotamie fundauit hanc Semiramis Aſſiriorum regina ampliauit· Verumtū vt refert ipe Iſidorus li·xiiii·ethimo·babilonie regionis caput babilon vrbs eſt/a qua ꝛ nūcupata tantū nobilis/vt caldea ꝛ aſſiria et Meſopotanea in eius nomen aliquando tranſiuerint/ et hoc non eſt inconueniēs/vt tota puīncia babilonia nūcupetur·Sed hic dubitatur adhuc quare Daniel qui erat factus regi familiaris non ꝓhibuit eam a tali inſania et reſpondet nico·de lyra·ꝙ forte erat abſens in aliqua parte regni/aut erat infirmus vel vidit regem obſtinatum·

De pueris miſſis in caminū ignis ardentis·

SEcundo apparet ſupbia nabuchodonoſor in puerorum condemnacione· Nam cum edicto publico ſtatuiſſet vt omnes conuenirent ad dedicacionem ſtatue illamqʒ adorarent/ et q̄ contrarium faceret mittertur in fornacem ignis ardentis·cum maxima multitudo regis p̄cepto peret/Sidrac Miſach ꝛ abdenago iudei ſcelus id facere recuſarunt/quos Chaldei inuidia moti accuſauerūt Tunc nabuchodonoſor in furore ꝛ ira precepit vt adducerentur coram eo/qui cum ſtatim fuiſſent adducti dure arguit eos nabuchodonoſor/q2 ſuū preceptū non impleſſent/neqʒ penam cōminatouā timuiſſent addens·Et quis eſt deus qui vos eripiat de manu mea·O fides admirabilis illorum iuuenum·O inuicta corda · O confidencia omni preſumpcione carens non fuerunt territi/immo audenter reſponderunt·Deus noſter quem colimus poteſt eripere nos de camino ignis ardentis /ꝛ de manibus tuis O rex liberare qđ ſi noluerit Notū tibi ſit·Rex q2 deos tuos non colimus/ꝛ auream ſtatuā quā erexiſti nō adorem9·Tūc nabuchodonoſor p̄cepit vt ſuccenderet fornax in ſeptuplū pl9 q̄ ſuccēdi ɔſuerat ꝛ viris fortiſſimis de exercitu ſuo iuſſit vt ligatis pedibʒ ſidrach miſach ꝛ abdenago/mitterēt eos in fornacē ignis ardētis·Vincti igitur ꝛ veſtibʒ ſuis induti piecti fuere in fornacē·Succendebāt aūt fornax napta dicit Nico·de lyra

Napta ē genꝰ bitumīs īuēt⁊ circa babilonē ⁊ maxīe nutrit igneʒ
ſcđʒ alios ſunt oſſa oliuaꝝ areſacta cū amurcha · porro viros illos
q̄ miſerīt ſidrach miſach ⁊ abdenago in fornacē/interfecit flāma ig-
nis · Jpi v̄o ſoluti ibāt ī medio flāmaꝝ illeſi laudātes ⁊ bn̄dicētes d̄
um · pꝰ igit̄ flāmaꝝ diminucōeʒ vidēs nabuchodonoſor ſuos adultos
⁊ pueros ſup prunas gaudētes ⁊ q̄rtū q̄ erat āgelꝰ habentē ſpecieʒ
filii dei ꝑpt̄ irradiacōeʒ vultꝰ ī corpe aſſumpto acceſſit ad hoſtiū for
nacis/⁊ dixit ſidrac miſac et abdenago ſerui dei ei excelſi viui · Egri-
dimī ⁊ venite Statimq̄ʒ egreſſi ſūt ſidrach miſach ⁊ abdenago/d̄ me
dio ignis et obſtupeſcētibʒ cūctis dixit nabuchodonoſor bn̄dictꝰ deꝰ
ſidrach miſach ⁊ abdenago/q̄ miſit āgelū ſuū ⁊ eripuit ſeruos ſuos
q̄ crediderūt in eo ⁊ infra · a me ergo poſitū ē h̄ decretū vt q̄cūq̄ʒ lo
cutꝰ fuerit blaſphemiā ꝯtra deū ſidrach miſach et abdenago diſpere
at/et domꝰ eius vaſtet̄ · Honorauit autem ip̄os pueros et ꝓmouit
in prouinciā babilonis ·

De preſumpcione nabuchodonoſor regis ·

TErcio apparet ſup̄bia nabuchodonoſor in ſuiſpīꝰ ꝯfidencia
et p̄ſūpcōe · Nā cuʒ viſionē hūiſſʒ d̄ arbore magna/vt d̄r da-
nielis · iiii · c · Cuiꝰ altitudo ꝑtingebat vſq̄ʒ ad celū et aſpectꝰ
illiꝰ in omnē t̄raʒ et rami eiꝰ pulcherrimi/et fructꝰ eiꝰ nimiꝰ/et e-
ſca omniuʒ ī ea/et ſubtꝰ eā habitabāt beſtie agri et in ramis eius cō
morabant̄ aues celi dixiſſetq̄ʒ daniel arbor iſta tu es q̄ magnificatus
es et inualuiſti et magnitudo tua creuit et ꝑuenit vſq̄ʒ ad celuʒ/et
poteſtas tua in t̄minos vniuerſe t̄re · v̄mtn̄ vidiſti factuʒ deſcēdere d̄
celo et dicere · Succidite arborē et diſſipate illā · At tn̄ germē radi cuʒ
eius in t̄ra dimittite et vinciat̄ ferro et ere in herbis foris et rore ce-
li ꝯſpgat̄ et cuʒ feris ſit ſit pabulum eius donec · vii · tpa ꝯmutent̄ ſu
ꝑ euʒ · h̄ eſt inter[illegible]tacio · Eicient te ab hoībʒ et cuʒ beſtiis feriſq̄ʒ erit
habitacio tua et feuuʒ q̄ſi bos ꝯmedes et rore celi infunderis · Sep-
tem q̄ʒ tpa mutabunt̄ ſup te/donec ſcias ꝙ dn̄et̄ dn̄s excelſus in reg
hoīm · et cuicumq̄ʒ voluerit det illud/qđ auteʒ p̄cepit vt relinq̄retur
germen radicuʒ · i · arbor regnum tuum tibi manebit/poſtq̄ꝫ ꝯgnoue-
ris ptātez eſſe celeſtem q̄ꝓbrem ꝯſilium meum rex placeat et pecca-
ta tua elemoſinis redime · Pꝰ oīa iſta deambulādo in aula nabucho
donoſor cepit cogitare de viſione et et verbis Danielis et confidens
in ſeip̄o dicebat · Nonne hec eſt Babilon ciuitas magna/quam ego e
dificaui in domum regni/in robore fortitudinis mee/et in gloria de-
coris mei/quia · ſ · ip̄e Babilon ē ampliauerat non ꝙ principaliter edi
ficaſſʒ · Reputabat ergo dictum danielis quaſi truſaticum et et mini
me ponderandum ·

Nota hic q̄ hieronẏ ſup iſto paſſu dicit ꝙ nabuchodonoſor

in p̄ncipio acceptauit v̄ba daniel ⁊ elemoſinas mł̄tas fecit · idcirco ad menſez · xii · dilata ē in eū ſentēcia · Sed q̄ poſtea ambulās in aula gloriantēr dicebat · Nonne hec eſt Babilon ⁊c̄ · bonum miſericordie p̄didit malo ſuperbie ·

¶ De flagello quo puniuit de⁹ nabuchodonoſor · ¶ Cap · ſcdm ·

Stupēdia ſunt q̄ legunt̄ d̄ pūicc̄e nabuchodonoſor · nā vt ſeq̄tur in textu Daniel / cū adhuc eſſ3 ſermo d̄ quo ſupi⁹ narratū eſt in ore regis vox d̄ celo ruit · Tibi di̾ nabuchodonoſor rex regnū trāſiit a te ⁊ ab hoīb3 te eiciēt / ⁊ cū beſtiis feriſq3 erit habitacio tua fenū quaſi bos comedes ⁊ · vii · tp̄a mutabunt̄ ſup te donec ſcias q̄ dn̄et̄ excelſus in regno hoim · Ead̄ hora ſermo cōplet⁹ eſt ſup nabuchodonoſor · Hic q̄ri ſolet vtr̄ iſta d̄ nabuchodonoſor poſita v̄a ſint · Et circa h̄ tres inueniunt̄ opiniones · ¶ Prima eor̄ qui dicūt q̄ iſta miſtice ſunt intelligēda · ¶ Scd̄a eor̄ q̄ dicūt q̄ fuit mutat⁹ · in beſtiaz ¶ Tercia eor̄ qui aſſer̄t q̄ fuit mutatus q̄ſi in beſtiā ¶ Prima ē opinio eor̄ q̄ dicūt q̄ ea q̄ de nabuchodonoſor legunt̄ miſtice nō litteralit̄ ſunt intelligēda · Dicūt ergo ſcd̄3 nico · d̄ lyra · q̄ h̄ eſt methaphora d̄ dyabolo q̄ in fine ſeculi cōſeq̄tur maiorē gl̄oriam q̄ꝫ angeli q̄ nō peccauer̄t ſ3 hoc falſum ē q̄ peccatū dyaboli ē irremiſſibile · ¶ Scd̄a opinio eſt eor̄ q̄ dicūt / q̄ v̄a ſunt eciā litteraliter q̄ ſcribunt̄ d̄ nabuchodonoſor / ⁊ qd̄ fuit mutat⁹ in beſtiam · Sic videtur dicere Joſephus cōtra quē dicit nico · de lyra · q̄ l3 veraciter narret hiſtoriaz veteris teſtamenti / tamen qn̄ vult exponere aliqn̄ turpiter deficit ſicut d̄ nuditate Ade in ſtatu innocēcie dicit q̄ nō erubeſcebat ⁊ rōez aſſignans addit q̄ adam tunc viuebat ſimplicitate beſtiali ſicut pueri ante vſum rōis nō erubeſcūt de ſua nuditate ſ3 hoc eſt falſum q̄ ſic p̄ peccatū meliorat⁹ fuiſſ3 ſtatus p̄mi hois q̄ p⁹ adeptus fuiſſet vſum racōis · ſic in ꝓpoſito · S3 cōtra hoc poſſ3 q̄s inducere textū Auguſtini ad Bonifaciū / q̄ ponit · xvii · q · iiii · c · Miror · nabuchodonoſor inq̄t regē intende q̄ cauſa ſupbie d̄ hoīe in bouē eſt mutat⁹ atq3 a regno ſuo pfugus recedens nō ante regnū recepit / q̄ꝫ cōuerſus deū p̄dicauit Poſſum⁹ reſpōdere q̄ aug · loquit̄ ſic q̄ vt bos paſcebat̄ feno ⁊ nō q̄ realiter fuerit in bouē cōuerſus · Jō tercia opinio cōior ⁊ v̄a eſt ſcd̄3 nico · d̄ lyra · q̄ hiſtoria v̄a eſt litteralit̄ / ex qua colligit̄ q̄ nabuchodonoſor pdidit vſum rōnis p̄ amenciaz · ⁊ ſic factus eſt q̄ſi beſtia q̄ vita hōis nō differt a beſtiali vita niſi p̄ vſum rōnis ſcd̄3 illud Ariſto · i · ethi · Multi quidem omnino beſtialas videntur eſſe pecudum vitaz eligentes · Sed q̄buſdam dur̄ ac difficile videtur quō nabuchodonoſor nutrit⁹ in deliciis potuit tā diu veſci feno et herbis ⁊ quō abſq3 vlla laceracione corpis ſui inter beſtias vixerit · Et hieronimo · rn̄det ſic · Quid mir̄ eſt ſi ad oſtendendaz potenciā dei ⁊ humiliandam regū ſupbiaz hoc dei iudicio ſit patratū nico · vo d̄ lyra dicit q̄ furia hōis deordinat et quaſi beſtialē facit ⁊ ex hoc ſequit̄ q̄ aliqua ſūt poſſibilia ⁊ dlectabilia q̄ ante n̄ erāt ꝓpt̄ trāſmutacōez nature ·

ſicut mulieribꝫ pgnantibus carbones vł terra ſit cibus delectabilis ppt̃ nature deordiacōez· q̃ tñ eis alias ſunt abhoiabilia furioſi etiam cū beſtiis ↄtrahūt familiaritatē ppt q̃ndaꝫ aſſimulacionē ad eas ⁊ p pter h̄ beſtie nō deuorabāt nabuchodonoſor· ſicut expimēto habetur φ canes ferociſſimi nō nocent fatuis naturaliter vł amētibꝫ· Sed ad hoc q̃rit̃ quare nō fuit ligatꝰ ⁊ detentꝰ· Rn̄det nico· d̄ lyra· qꝛ infir mitas fuiſſet aggrauata ⁊ hoies ſui ſciebāt p reuelacōeꝫ· Danielis φ in cāpis nō moreret̃ ſꝫ in regnū finalit̃ reſtitueret̃· ex quo regnum fuit illo tpe gubernatuꝫ p pncipes ⁊ maxime p danielē· q̃ diligebat Regē ⁊ qꝛ p danielis reuelacōeꝫ ſciebāt regē reſtituēduꝫ iō nullū ali um audebāt interim ſtatuere· ne nabuchodonoſor poſtea reſtitutus puniret eos tanq̄ reos criminis leſe maieſtatis· vel filius eiꝰ· Euilmo rodach p illo tpe regnauit ⁊ poſtea ceſſit patri·

¶ De fructuoſa penitencia nabuchodonoſor·

Capitulum tercium·

P Reſtolat̃ benignitas dei peccatores· quos q̄nqꝫ flagellat· vt ſi tandē ad pn̄iaꝫ redire velint· illoꝝ miſereatur· Jō nabucho donoſor ad ſe ↄuerſuꝫ ⁊ hūiliatū nō ſpreuit imo mie ſue ſu um dignatꝰ ē ei apire· et lꝫ in textu daniel nō ſint poſita q̄ ſequunt̃ tñ qꝛ Mag· in hyſt· illa recitat· nō ē viſum ſupfluū in hoc loco inſe rere· vt ſic meliꝰ intelligamꝰ fructū emēdacionis eiꝰ refert igitur· Mag· in hyſt· φ nabuchodonoſor nō corpis mutacōeꝫ ſꝫ mentis alie nacionē paſſus ē· et ablatꝰ ē ei vſus lingue et herba data ē in cibuꝫ et videbat̃ ſibi φ bos eſſet in āterioribꝫ· et leo in poſterioribꝫ ſcꝫ mi ſteriū tyrānoꝝ· q̃ in pma etate voluptatibꝫ dediti· et ceruicoſi iugo Belias ſubdunt̃ Jn fine vo interficiūt diripiunt et ↄculcāt Mlti qꝫ egrediebant̃ et videbāt eū· Solꝰ daniel nō egrediebat̃· qꝛ toto tpe ali enacionis eiꝰ orōni p eo vacabat· et ad pces eius anni· vii· quos tot dem dn̄s dixerat tpa in· vii· menſes ↄuerſi ſunt· in q̄bꝫ· xl· dies inſa niam paciebat̃· et p alios· xl· reuerſus ad cor hoīs· flebat et ſupplica bat deo adeo φ ex nimio fletu oculi eiꝰ vt caro facti erāt et iteꝝ p alios· xl· dies vertebat̃ in inſaniā donec ſepteꝫ menſes ↄplerent̃· Pꝰ quos reuocatus eſt nō tñ regnauit ſtatim ſꝫ ſtatuti ſunt p eo ſepteꝫ iudices et vſqꝫ ad fineꝫ ſepteꝫ annoꝝ pn̄iaꝫ egit panem et carnes nō ↄmedit et vinū nō bibens leguminibꝫ vtebat̃ et herbis iuxta ↄſilium Daniel Et hac pn̄ia ↄpleta regnauit iteꝝ et bn̄dixit altiſſimū· et ſe cunduꝫ Nico· d̄ lyra· mortuus eſt in ſtatu ſalutis· Jō dicit aug· xxiii· q· iiii· c· nabuchodonoſor φ pn̄ia eius fuit fructuoſa Jllius igit̃ exem plo ſtudeamꝰ et nos peccata nr̃a corrigere vt ſic pticipes fieri valea mus eterne vite in qua viuit glorioſus deus per omnia ſecula ſeculo rum· Amen·

¶ Sermo decimuſſeptimus de iudicio dei contra · Anthiochum in iudeos ſeuientem·

SEperſunt̃ homines q̃ omni clemẽcia depoſita feris ac
beluis crudeliores exiſtũt· Quidnã de antiocho dice=
mus immaniſſimo rege q̃ iudeos acriter eſt pſecutus
vtiq3 vt parebit omnes beſtias crudelitate ſua antecel
lit· Cõtra quẽ deus iuſtus vindictã ſuã exercuit illũq3
tandẽ humiliauit atq3 puniuit idcirco in h̃ ſermone d̃ iudicio di ↄtra
anthiochũ in iudeos ſeuientẽ dicem9 ↄtẽplabimurq3 more nr̃o tria
miſteria· ¶ Primũ di feritatis· Scdm penalitatis· ¶ Tercium
generalitatis·

¶ De crudelitate Anthiochi· ¶ Cap· primum·

QVam ferus atq3 crudelis anthiochus extiterit in hoc miſte=
rio apiendũ eſt· ꝛ licet Tho· xxii· q· clix· dicat ꝙ differẽcia
eſt inter ſeuiciam ꝛ crudelitatẽ/ qm̃ ꝑprie ſeuicia di ſcdm ꝙ
aliqs in penis inferendis nõ ↄſiderat aliq̃ culpã ei9 qui punit̃ ſed
ſolũ hoc qd̃ delectatur in hominũ cruciatu · Crudelitas v̂o attendit
culpaʒ in eo qui punit̃ ſed excedit modũ in puniendo· vñ crudelitas
differt a ſeuicia/ ſicut malicia hũana a beſtialitate/ vt pʒ· v· ethi· ve=
rumtñ large põt crudelitas nominari promptitudo volũtatis ad ef=
fundendũ ſanguinẽ humanũ· Et ſic fuit crudelis ꝛ feralis valde an=
thiochus/ qd̃ pʒ tripliciter· Primo in hieruſalẽ capcione· ¶ Scdo
in rabida ordinacione· Tercio in matris ꝛ filioꝝ occiſione·

¶ De multitudine interfectoꝝ ex iuſſu anthiochi·

PRimo apparet crudelitas anthiochi in hieruſalẽ capcione·
vt em̃ ſcribit̃ ii· Machabeoꝝ· v· c· pfect9 anthioch9 ex e=
gypto efferat9 animo ciuitatẽ hieruſalẽ armis cepit· Juſſit
aũt militibus interficere· nec parcere occurſantibꝫ ꝛ p domos aſcẽden
tes trucidare· Fiebat ergo cedes iuuenũ ac ſenioꝝ mulieꝝ/ et natoꝝ
extinctio v̂ginũq3 ꝛ puuloꝝ neces Erãt aũt toto triduo octoagin=
ta millia interfecti/ nõ min9 aũt venũdati· Nota h̃ ꝑpterea/ qꝛ om=
nia anthiochi geſta ꝛ libris Machabeoꝝ ſumunt̃ ꝙ hiero· in argu
mẽto in libris· Machabeoꝝ ait machabeoꝝ liber lʒ nõ habeat̃ in ca
none hebreoꝝ tñ ab eccl̃ia int̃ diuinoꝝ librorũ annumerat̃ hyſtorias
Jnſup aduertend̃ ꝙ deus bñdict9 pmittebat ppl̃m ſic turbari ꝑpter
excreſcẽtes iniq̃tates· Nã vt di· i· mach· i· c· in diebus Anthiochi ex
iere ex Jſrahel viri iniqui ꝛ edificauert̃ Bignaſiũ in hieroſolimis ſe=
cundũ leges nacionũ/ ꝛ fecerũt ſi p̃pucia/ ꝛ receſſerunt a teſtamento
ſancto ꝛ iũcti ſunt nacionibꝫ·

¶ De aliis interfectis·

SEcundo apparet crudelitas anthiochi in rabida ordinacione
Nã expoliauit ꝛ phanauit templũ ꝛ reuerſus anthiochiam
miſit quendam p̃ncipẽ appolloniũ noĩe cum exercitu viginti
duoꝝ milliũ/ q̃ diſcurrẽs p ciuitatẽ/ ingentẽ mltitudine pemit ꝛ inter
fecit· Nõ mlto p9 miſit q̃ndã antiocenũ/ q̃ ↄpelleret iudeos/ vt ſe trãſ
ferrẽt a patriis/ ꝛ dei legibus/ ꝛ eos q̃ nollẽt tranſire ad inſtituta gẽ

tiliũ inficere Due mulieres

delate ſunt natos ſuos circũcidiſſe/q̃s infantibꝫ ad vbera ſuſpenſis.
cũ publice ꝑ ciuitatẽ illas circũduxiſſent.ꝑ muros p̃cipitauer̃t alii ṽo
ad primas coeũtes ſpelũcas et latent̃ ſabbati diẽ celebrãtes.cũ indica
ti eſſent cuidã Philippo p̃poſito anthiochi flãmie ſucceñſi ſunt.

¶ De matre occiſa cum ſeptem filiis.

Tercio apparet crudelitas Anthiochi in m̃ris ⁊ ſeptẽ filioꝝ
occiſione.Erat vtiqꝫ m̃r q̃daꝫ ſeptẽ filios h̃ñs/⁊ vt d̃r.ii.ma
chabeoꝝ.vii.c.dũ a crudeli anthiocĥ. ꝯpellerent̃ vt ꝯtra pa
trias leges carnes porcinas ꝯmederẽt.maior natu dixit.Parati ſu=
m⁹ mori magis q̃ꝑ p̃rias ⁊ dei leges preuaricari.Irat⁹ rex iuſſit ſar=
tagines ⁊ ollas eneas ſuccẽdi eiqꝫ q̃ ſic locutus fuerat amputari lin
guã/⁊ cutẽ capitis abſtrahi/ſũmas q̃ꝫ manuũ ⁊ pedũ p̃ſcidi/ceteris e
ius fr̃ibꝫ/⁊ matre inſpicientibꝫ/ſicqꝫ in ſartagie torq̃ri donec morere
tur.Interim ṽo ceteri vna cũ matre ſe hortabant̃ mori fortiter ¶ Pa
⁊ ſcd̃s ſilia tormẽta paciẽs extinct⁹ ẽ/q̃ in vltimo ꝯſtitutus dixit.tu
q̃dem ſceleſtiſſime in p̃ñti vita nos ꝑdis ſꝫ rex mundi defunctos nos
ꝓ ſuis legibus in eterne vite reſurrectione ſuſcitabit.Poſt iſtũ terci=
us illudit̃/⁊ linguã poſtulãs cito ꝓtulit et manus ꝯſtanter extendit
et cũ fiducia ait.E celo iſta poſſideo/ſꝫ ꝓp̃t dei leges nunc hec ip̃a d̃
ſpicio/quoniã ab ip̃o ea me receptuꝝ ſpero.cunctis admirãtibꝫ ado
leſcẽtis ꝯſtãciaꝫ expirauit in tormẽtis ſartaginis/ſicut et alii.Vexa
tur iã q̃rtus ſilibꝫ cruciatibꝫ.Deinde quintus.et tãdẽ ſextus/q̃ dũ a=
gerent̃ m̃r ſapiencia repleta/cogitacioni feminee maſculinuꝫ aĩm in
ferẽs dicebat ad filios.Neſcio q̃liter in vtero meo apparuiſtis/neqꝫ
eñ ego ſpiritum et animã donaui vobis et vitaꝫ/et ſinglo͛ꝝ mẽbra
nõ egoip̃a ꝯpegi/ſꝫ mundi creator q̃ formauit hominuꝫ natiuitatem
q̃qꝫ hominum inuenit originẽ et ſpirituꝫ vobis iteꝝ in m̃ia reddet⁊
vitã ſicut et nunc voſmetip̃os d̃ſpicitis ꝓp̃t legem eius remanẽte ad
huc ſeptimo iuniore m̃lta pollicebat̃ anthiochus/vt dei leges ꝯtem=
neret ſuedebatqꝫ m̃ri vt ad hoc illum induceret.Que inclinata ad fili
um hebraica lingua dicebat.Fili miſerere mei/q̃ te in vtero nouem
menſes portauit/et lac triẽnio dedi et alui/et in etatẽ iſtã ꝑduxi aſp
ce celum et terrã/q̃ oĩa fecit deus illum honora et cum fr̃ibꝫ mori nõ
timeas.At adoleſcẽs aĩoſior factus/exclamãs dixit.Quẽ ſuſtinetis
nõ obedio p̃cepto regis/ſꝫ p̃cepto legis/q̃ nobis data eſt ꝑ Moyſen.
Tu ṽo q̃ inuentor oĩs malicie factus es/nõ effugies manum dei q̃=
re acrius indignatus tyrãnus et iſtum in dñõ ꝯfidentem/inter dura
tormenta compulit mori.Nouiſſime poſt filios et mater ſuppliciis
conſumata eſt.

¶ De horribili pena et plaga anthiochi crudelis. ¶ Ca.ſcd̃m.

Non eſt abbreuiata manus dñi q̃ tandẽ iniquos et malos ho=
mies ꝓſternit fortiter et humiliat.Ecce anthiochi exemplum
ꝑ̃itatẽ huius rei nobis aptiſſime p̃dit.De ip ſius ergo pe=
nalitate in hoc ſcd̃o capitulo erit diſſerẽdum de quo tria ꝯſideremus

¶ Primo plagam. Secundo noticiam. ¶ Tercio penitenciam.

P Rimo ꝯſideremus anthiochi plagam vt eam ſcribit̃ .ii. mach. ix. c. Cum rediret de pſide et frigia ſpirans animo ꝯtendit hieroſolimam rediret illamq; delere funditus dicens velle illam ꝯgeriē ſepulchri iudeoꝝ eſſe factuꝝ. Sed qui vniuerſa ꝯſpicit dn̄s pcuſſit eum inſanabili plaga apprehenditq; eum dirus doloꝛ viſceꝝ et amara inteſtinoꝝ toꝛmēta inſup ꝯtigit illum in impetu euntem de curru cadere et in graui colliſione coꝛpis mēbꝛa vexare fa- cteq; ſunt carnes eius vmibus ſcaturientes et fetoꝛe nimio vulneꝝ grauabat̃ exterius. Et q̃ pauloante ſidera celi ꝯtingere ſe arbitrabatur eum nemo poterat ꝓpter intoleranciam fetoꝛis poꝛtare. ¶ Secundo ꝯſideremus anthiochi noticiā/ vt ait grego. Oculos quos culpa claudit/ pena aperit. Ideo ſic percuſſus Anthiochus cepit ad ſui agnicionem venire non valens ⁊ ip̃e ſuiipſius ferre fetoꝛem/ pariter ⁊ doloꝛem dicebatq;. Juſtum eſt ſubditum eſſe deo/ ⁊ moꝛtalem non paria ſentire de deo. ¶ Tercio ꝯſideremus anthiochi penitenciaꝫ In tot vtiq; vexacionibus anthiochus penitenciam egit/ ſed infructuoſam quia vt dicit Bonauentura in .iiii. di. xiiii. Dolebat de peccatis ſuis non ꝓpter diuinum amoꝛem ſed ꝓpter penam quam ſibi ꝓpter ſua delicta imminere ꝯſpiciebat. Ideo dixit textus .ii. mach.

¶ Verbis oꝛabat autem ſceleſtis dn̄m a quo non erat miſericoꝛdiam cō ſecuturus/ et ciuitatem ad quam feſtinens veniebat/ vt eam ad ſolum deduceret optabat liberam reddere/ et iudeos equales athenienſibus facturum pollicebatur/ promittens adhuc templum/ quod pꝛius expoliauerat oꝛnaturum optimis donis et multiplicaturū ſancta vaſa et iudeum eſſe futurum. Tamen cum a deo non acceptaretur. oꝛacio eius homicida et blaſphemiis peſſime percuſſus peregre in mōtibus miſerabili obitu vita functus eſt.

¶ De generali punicione hominum crudelium qui qualia fecerūt talia paſſi ſunt.

¶ Capitulum tercium.

C Rudelium hominum culpā inuentus eſt deus generaliter/ vt in pluribꝫ adeo moleſte tuliſſe vt crudelioꝛe pena eos acerbiſſime mactauerit Non ſolū anthioch9 p crudelitate punic9 eſt ſꝫ ⁊ eciā quaſi innumeri ſui ſiles exterminati ſunt de t̃ra viuēciū. Idcirco in hoc miſterio adducem9 ꝯpluriū exempla vt ſic dep̄hendam9 generaliter crudelitatem exoſam deo qui cum ſit natura miſericoꝛs ⁊ pius aduerſus crudeles tn̄ efficit̃ dur9 et rigidus. Scribitur ergo iudicū .i. c. ꝙ adombeſeth crudelis captus a iudeis in bello ceſis ſūmitatibus manuū ei9 atq; pedū dixit. Septuaginta reges āputatis ſummitatibus manuū ac pedū colligebant ſub menſa mea riboꝝ reliquias ſicut feci ita reddidit michi deus. De Ciro rege crudeli refert iuſtin9 ꝙ poſtꝙ adoleſcentulum filium Thamiris regine

Maſſagettaꝝ cum tercia ꝑte copiaꝝ decipiſſet/ſimulato metu/qua=
ſi fugiēs/⁊ inſtructa caſtra vino epuliſqꝫ deſeruiſſꝫ/interfeciſſetqꝫ a
mr̄e thamiri ſuꝑatꝰ ita ꝙ ducenta milia pſarū ſil'cum rege deleta fu
ere/⁊ tāte cladis nec nūcius ſuꝑfuit. Jpſius caput āputatū in vtrem
hūano ſanguine plenū iuſſit regina ꝯfici dicens. Sacia te hūano ſan
guine quē .xxx. ānis ſitiſti. Narrat Suetoniꝰ de ꝑcuſſoribꝫ ceſaris
ꝙ nullꝰ fere triēnio ſuꝑuixit/nulluſqꝫ naťali morte obiit/nā ps nau
fragio/ps p̄lio defuncta eſt. Quidā ſe illo pugione quo ceſarē vulne
rauerāt occiderunt vt apte monſtrareť/cedē illā nec deo nec hoībus
placuiſſe viginti nāqꝫ ⁊ tribus vulneribꝫ cōfoſſus Ceſar occubuit ā=
no .lvi. etatis ſue. Nero vi. Romanoꝝ Jmꝑatoꝛ q̄ vt ſcribit Pliniꝰ
li. vii. de naturali hiſtoꝛia Natus eſt p̄miſſis pedibꝫ ⁊ crudeliſſimus
ac vicioſus valde fuit/poſt multa facinoꝛa audiēs Sergiū Balbam a
militibus ī hiſpaniis. vbi p̄toꝛ erat Jmꝑatoꝛem electum ſcđꝫ Sue
tonium tribunos ⁊ centuriones de fuge ſocietate temptauit et nullū
habuit ſibi conſencientem nocte miſit ꝑ amicis ⁊ nil ſibi renuncia=
bāt ab aliquo ipſe cum paucis hoſpicia ſingoloꝝ adiit verum clau=
ſis omnium foꝛibus nullo reſpōdente in cubiculū rediit. Req̄ſiuit de
inde ꝑcuſſoꝛē cuius manu ipe perieret. ſed nemine repto. ego inq̄t
nec amicū inimicū habeo nec inimicū. ⁊ cucurrit vt ſe p̄cipitaret in
Tiberim ſꝫ reuocato impetu cum iā nox iret in diem equū aſcēdit q̄=
tuoꝛ ſolis comitātibꝫ. deinde cū ad diuerticulū ventū eſſꝫ c̄ca quatuꝫ
miliariū dimiſſis equis ꝑ vepres ⁊ arundines ſemitā agere nec non
ſtrata ſub pedibꝫ veſte ad ꝓximā villā euaſit/diuertitqꝫ in ꝑuulaꝫ ca=
ſam ⁊ cū fames ⁊ ſitis eū inuaderēt ſoꝛdidū panē ſibi oblatū ſpreuit
bibit tū aliq̄ntulū aque tepide inter moꝛas ꝑcepit ſe hoſtem a Sena
tu iudicatū. ⁊ queri vt puniať moꝛe maioꝝ. Jnterrogāti q̄le id pene
genꝰ eſſꝫ cū diceretˀ ſcđꝫ Eutropiū nudi hōis ceruicem furce inferi ꝑ
publicas vias duci ⁊ coꝛpus virgis ad necē cedi. ⁊ de ſaxo p̄cipitari
ꝯterritus duos acutos pugiones arripuit. oꝛauit vt aliq̄s ſe ad moꝛ
tē capeſcendā iuuaret extimplo iā ꝓpinquabāt equites quos ꝑ clamo
rem ꝓpinquos ſenſit q̄bꝫ p̄ceptū erat vt eū viuū traherēt. qđ vt ſen
ſit ferrū iugulo appoſuit ad q̄rtū ab vrbe lapidē ⁊ cum ſeminanimꝰ
adhuc eſſꝫ irrūpenti centurioni. ⁊ penula ad vulnꝰ poſita in auxili=
um ſe veniſſe ſiľanti. ꝙ ſero dixit nero ⁊ hec ē fides in hac voce defe
cit .xxxii. āno etatis. ⁊ anno .xiiii. Jmꝑii ſcđm hoꝛoſiū et Eutropium
Domicianus imꝑatoꝛ ꝓpter ſuā crudelitatē iuſto iudicio dei cubicula
riis ſuis ſeptē vulneribꝫ occiſus ē anno etatis ſue .xlv. vt diximus in
ſermone de ꝯgnicōe ſuꝑbie. Legiť de Agenfonco rege q̄ fuit arriana
hereſi infectꝰ ⁊ ꝑ hyſpaniā et affricā ꝑſecutꝰ eſt xp̄ianos ⁊ multos
martires fecit. et ꝯfeſſoꝛibꝫ linguas abſcidit. q̄ vt yſido. narrat abſci=
ſis linguis ꝑfecte loq̄banť. vt eciā poniť. C. de. officio p̄fecti p̄toꝛio.
affrice ꝙ tanđ cūctis effuſis viſceribꝫ miſerabiliter vitā finiuit. Pi=
latus crudelis in mľtas incidens calamitates ſeipſum occidit. Judas

impius deſperatus/laqueo ſe ſuſpendit. Herodes aſcalonita qui in
nocentes occidi fecit poſt tantam cedem ꝑuulorum ſuſpectos hñs fi
lios Alexandrum ſcȝ ⁊ Ariſtobolū vt dicit mag. in hiſt. ſcho. q̄ſi euȝ
interfici ꝓcuraſſet vt ipi regnarēt illos occidi fecit. Septuageſimo ve
ro anno etatis ſue/in grauiſſimam egritudinem cecidit. Nam febre
valide prurigine corporis colli ꝯtinuis tormentis pedum inflacione/
vermeſcentibus teſticulis intolerabili fetore crebro hanelitu et inter=
ruptis ſuſpiriis torq̄batur a medicis vo in oleo poſitus / inde quaſi
mortuus eſt ablatus. Sciens autem iudeos cū gaudio mortem ſuaȝ
expectare/nobiliores viros ex omni iudea collectos in carcere poſu
it. Dixitq̄ȝ ſolome ſorori ſue.

Scio iudeos de morte mea gauiſuros ſȝ potero hr̄e multos lugētes
cum ſpiritum emiſero/cunctos occidas / qus in cuſtodia ſeruo vt ſic
omnis iudea me defleat inuita/vt dicit Joſephus in. xvii. antiquitatū
gladio quo pomū purgabat ſe ꝑemit. Sunt ⁊ alia innumera quaſi
exempla huiuſmodi que nos breuitatis cā̄ tacemus. Commemoraui=
mus autem que ſuprapoſita ſunt vt ex illis ꝑcipiamus quātum do
diſplicet ſeuicia atq̄ȝ crudelitas ſed pleriq̄ȝ falſo in ſemetipſis glori=
antur ⁊ dicunt/hoc viciose fore mundatos quibus nos reſpondemꝰ
ꝙ eciam abſq̄ȝ humani ſanguinis effuſione crudeles multi in diui=
nis eloquiis appellantur. Et primi ſunt ꝓximos odientes. pro qui=
bus dicit Johes in canonica. c. iii. Omnis qui odit fratrem ſuum ho=
micida eſt. Secundi ſunt ꝓximis detrahentes/de quibȝ dicitur. vi. q. i.
c. Summa inquitas. Summa iniquitas eſt fratres detrahere et accu
ſare. Omnis enim qui detrahit fratri ſuo homicida eſt. Tercii ſunt
diuites pauperes non paſcentes. Vnde. lxxxvi. di. c. Jn ſingulis c.
Paſce. Paſce fame morientem/ſi non paueris occidiſti Quarti ſunt
executores teſtamentorum qui relicta ad pias cās cum pñt nolūt ec
cleſiis et pauperibus dare/contra quos ſcribitur. xiii. q. iii. c. Qui
oblaciones. Qui oblacōes defunctoꝝ/aut negāt eccleſiis aut difficile
reddunt tanꝙ̄ egencium necatores excōicent. Quinti ſunt filii ꝑenti=
bus non ſubuenientes /pro quibus dicit apꝰ. i. thi. v. c. Si quis ſuoꝝ
⁊ maxime domeſticoꝝ curā non habet fidem negauit ⁊ eſt infidel
deterior. Et vt breuiter ꝯcludamus oīs qui ꝓximos iniuſte ꝑſequun
tur illiſq̄ȝ ſunt infeſti/homicide crudeles nuncupant̄/ſicut pȝ de pe.
di. i. c. Homicidiū. c. Homicidoꝝ. c. Tria ſunt genera. Scimus er=
go clemētes ⁊ pii quatenus crudelitate reiecta dignos reddamꝰ noſ
ipſos ad hn̄dam hic grāȝ ⁊ in futuro ſempiternā gl̄iaȝ qua viuit ⁊
regnat deus ꝑ oīa ſecula ſe. Amen.

Sermo decimuſoctauus de cognicione dei ⁊ debito ſibi exhiben
do honore ac cultu.

Quoniam deus oculis corporis non videtur/quia remotiſ=
ſimus eſt a ſenſu/vt docet Ari. in ꝓlogo metha. Jn vari=
as noxiaſq̄ȝ opiniones erroꝝ hōies dilabunt̄/⁊ aut ne=

gant eſſe deū/aut deos plures ꝯfingunt aut ea que de diuinarum ꝑ
ſonaꝝ ꝑlalitate ſcꝫ fidei tradicionē dicunt accceptare nolūt. Jn ſit
vt diuinus cultus minuatᷣ neqꝫ debita exhibeatur reuerencia/ ipſi
vo q̄re in h̄ ſermone de deo glioſo merito ptractādum cenſui vt ſic
eū agnoſcētes/maieſtatē ei9 honore debito ꝑſequamur. Jn ſupioribꝫ
nāqꝫ de timore ſuoꝝ iudicioꝝ diximᷓām odo v̄o circa honorē q̄ ſibi
debetᷣ a nobis inſudabim9. De deo igitᷣ tractaturi/tria miſteria elu-
cidare conabimur. ¶ Primum ꝯ cognicionis generalis.
¶ Secundū vnitatis eſſencialis. ¶ Tercium trinitatis pſonalis.

¶ De generali ꝯgnicione dei.

¶ Capitulum p̄mum.

Portādi ſunt oēs hōies mūdi/vt deū ꝯgnoſcere ſtudeāt/qꝛ ſi-
ne ꝯgnicōe dei cetera ꝙꝫ q̄ grādia extimari poſſunt ꝑua ſūt
ꝛ vilia/ex quo de9 Jhere.ix.c.dicit.nō glietᷣ ſapiēs i ſapiēcia
ſua/nec diues in diuiciis ſuis/nec glietᷣ fortis in fortitudine ſua. ſꝫ in
hoc glietᷣ qui gloriatᷣ ſcire ꝛ noſce me/qꝛ ego ſum dn̄s. Verūtn̄ qui-
dā deū eſſe minime credūt de quibꝫ dicit Damaſ9. Jntm̄ p̄liauit pni-
cioſa hōim malicia vt dicāt nō eſſe deū. De his loquitᷣ ſic. Tullius
in primo de natura deoꝝ. Quidam dixerūt totam de diis immortali-
bus opinionē eſſe factā ab hōibꝫ ſapiētibꝫ rei publice cā/vt quos rō
nō poſſet eos ad officiū religio duceret huiuſmodi falſitatis ſectato
res quid aliud ꝙ fatuos dixerim. Cogitare nāqꝫ vel dicere deū non
eſſe/non niſi ex ſtulticia puenire poteſt. Jdeo pſalmiſta inq̄t. Dixit in
ſipiens in corde ſuo non eſt deus. Et Jhere.iiii. dicit deus. Stultus
populus meus me nō ꝯgnouit/filii inſipientes ſunt et vecordes. Qua
re autem ſtulticia ſit cogitare ꝙ non eſt deus apparet ex h̄ ꝙ rōna-
biliter q̄libet poteſt ſi velit ꝯgnoſcere deū eſſe ꝓpter quinqꝫ ſpecula
que deum eſſe aptiſſime manifeſtāt. ¶ Primū ꝯ naturalis legis il-
luīacio. ¶ Secundum ſcripture teſtificacio. ¶ Terciū mundi pro-
ductio. ¶ Quartū creaturaꝝ ordinacio. ¶ Quintū oīm deſideracio.

¶ De naturalis legis illuminacione in ꝯgnicōe dei.

Primū ſpeculū in quo lucet v̄itas diuini eſſe ꝯ naturalis le-
gis illumiacio. Ab ip̄o vtiqꝫ ſūmo patre accepimus natura
lem legē qꝛ q̄libꝫ rōe vtēs ꝯgnoſcere pōt ꝙ deus ē. Nā po-
ſito ꝙ aliquis mox natus exponeretur nutrietqꝫ aut in mari a mari
nis beluis. aut in ſilua a feris indomitis. nec videret vnꝙ vel audirꝫ
quicꝙ de deo dici ꝙ p̄mum ad annos diſcrecōis attingeret ex lumi-
ne racionis naturalis ꝯgnoſceret ꝙ de9 ē lꝫ in pticulari errare poſſꝫ
credēs deū eſſe aliꝙ creaturā h̄ oīa pbantᷣ ꝛ roborantᷣ dictis ꝛ teſti
monio ſapientū. Jnq̄t aug9 in li.defi.ad Petrū. Nihil tm̄ nouit mēs
q̄ntū deū eſſe et ſe ꝛ Damaſcenus. Cognicio exiſtendi deū nobis na-
turaliter inſerta eſt. ꝛ Hugo de ſancto victore. Sic deus ꝯgnicionē
ſuam in homine tempauit vt ſicut q̄d eſſꝫ non poſſꝫ comprehēdi ita
quia eſſet non poſſet ignorari. et Cicero li.i.q̄ſtionū tuſculanarum.

Nemo hominū tam immanis/cuius mentem nō imbuerit diuinita-
tis opinio. ꝛ id li.i. de legibꝫ. Nulla gēs est tā immāsueta tā fera/ q̄
nō etiā si ignoraret q̄lez habere deū debeat nō tn̄ hn̄dū sciat. Ex hoc
id li.i. de natura deoꝝ ait. Prothagoras iussu Atheniensiū vrbe et
agro exterminat9 ē libriqꝫ ei9 ꝯbusti sunt/ ꝓpter hoc ꝙ hoc ꝯmune
veꝝ in dubiū reuocauerit. In. ii. vo de natura deoꝝ dicit. Nā nisi
ꝯgnitū incōprehensumqꝫ animis idē haberem9. s. ꝙ de9 est nō tam
stabilis eius opinio ꝑmaneret nec confirmaret̄ diuturnitate tp̄is sed
vna cū seculis etatibusqꝫ hoim inueteraret̄.

De testificacione scripture in cognicione dei.

Secundū speculū in quo ꝯgnoscere possum9 ꝙ deus est dicit̄
scripture testificacio. Oīs quippe scriptura vtriusqꝫ testamē
ti deū esse p̄dicat de quo sic incipit p̄ncipio genesis. In p̄nci-
pio creauit deus celū ꝛ terrā. ꝛ vsqꝫ ad finē magnalia dei clare ꝑcla
mat. Neqꝫ opus est singula recensere/que de deo cōtinent̄ in illa
cum vt diximus tota circa dei viuentis misteria stupendia versetur.
Doctores insup sancti illius scripture interp̄tes eruditissimi/de deo
gloriose loquunt̄/quoꝝ aliqua dicta h̄ interponēda duxi. Inq̄t. Ca
siodorus sup psal. illū. Magn9 dn̄s ꝛ laudabilis nimis. Deus est v̄
tus inexplicabilis/pietas incōprehensibilis sapiencia ineffabilis/cu-
ius v̄a diffinicio ē/finē in suis laudibus nō habere. et boecius li. de
trinitate. Deus est esse pulcherrimū fortissimūqꝫ/vere vnum in quo
nullus numerus nullū in eo aliud preter q̄ꝫ id ꝙ est. ꝛ Anselmus
in ꝓslogion. Deus est pulchritudo q̄ nō videtur/odor qui olfactum
nō ꝑcipitur sapor qui nō ꝯgnoscitur bonitas que non sentit̄. ꝛ Gre
go. in moralibus. Deus est viuificatrix virtus causa causaꝝ/vita vi-
uenciū/racio racionabiliū creatuꝝ. et aug. li. i. de libero arbitrio. De
us est quo nil superius esse ꝯstat/eternus incōmutabilis. ꝛ aug. xv.
de trinitate. Deus est qui est omniū potentissim9/speciosissimus bea
tissimus quē mori mutari corrūpi est impossibile. ꝛ aug. li. de vera
religione. Deus est incōmutabilis natura p̄ma vita/p̄ma essencia p̄-
ma substancia. ꝛ aug. v. de trinitate. c. iii. Deus est substancia vel
vt meli9 dicat̄ essencia/cui ipsum eē maxime ac verissime ꝯpetit.
Nota h̄ ꝙ nomē substācie scd̄z ꝯmunē hoim accepcōez a subsistēdo
videt̄ dici scd̄z Ari. in p̄dicamētis. ꝛ scd̄m hoc substancia grece visia
dr̄/ q̄r subsistit corp9 aūt q̄r subsistit substācia dr̄.

Vnde cum forma pura que deus est nulli subsistat propter sub-
stancia dici non potest. Verum absolute nomen substancie su-
mit̄ scd̄z ꝙ dr̄ ꝙ substācia est qđ nō est ab alio sed semp ex hoc ē qđ
ꝓpria intra se v̄tute ꝯsistit/et sic potest dici cā p̄ma substancia. Vn̄
auicēna li. viii. c. iiii. Quāuis refugiam9 de deo dicere/nomen sub-
stancie/nō tn̄ intencionem cuius intencio est res habens q̄ddicatem
stabilem/cuius esse est eē/ qđ non est in subiecto corp̄e vel anima et
ꝓpter hoc dici potest substācia. Melius tamen dr̄ essencia/sicut enī

ab eo qđ eſt ſcire đr ſciencia/ita ab eo qđ eſt eſſe dicta ē eſſencia/⁊ q̄r ille maxime eſt qui dicit. Ego ſum qui ſum. Jdeo ꝓprie đr eſſencia ſecundū hiero. ⁊ Damaſuȝ papā q̄m ipe ē origo ⁊ p̄ncipiū eſſendi/ et qđ ē/a quo ē/q̄cquid ē ſc̄dꝫ Algazelē.ii.metha. Et q̄r noſtrū eē cōpa cōe illiꝰ ē nō eē/ſicut dicit Plato in thimeo. ph̄i eciā q̄ rectaȝ in hac ꝑte mentem tenuerūt de deo magnifice multa dixerūt. Auicēna.viii. metha. ſic ait. Deus eſt bonitas pura i deſiderio omniū. Et Cicero i p̄mo de natura deoꝝ. Deus eſt quo nichil beatiꝰ.nichilq̄ʒ bōis oībꝫ affluencius excogitari poteſt. ⁊. in ſc̄do de natura deorū Deus eſt natura preſtans quo nichil ē melius. ⁊ Albumaſar i maioribꝫ introductionibus. Deus ē mouens omnia immobilis incorruptibil' altiſſimus/cuiꝰ nomē ē bn̄dictū ⁊ exaltatū exultacōne maxima ⁊ Ariſto. in p̄mo de celo ⁊ mūdo. Deꝰ ē apud quē ē vita fixa/ſempiterna in ſecula ſcl'oꝝ/q̄ nec finit̄ nec deficit et xii.metha. Deꝰ ē nobiliſſimꝰ omnium enciū/⁊ nichil eo nobiliꝰ.

De mūdi ꝓductione ad ꝯgnicōeȝ dei.

Terciū ſpeculum quo ꝯgnoſcere poterimꝰ deum eē đr mūdi ꝓductio. Nā ꝓductū hunc mundū credimꝰ ab aliquo potēte ſapiente optimoq̄ʒ artifice/hic auteȝ eſſe non potuit niſi deus Nā ſi cuncti reges ⁊ ph̄i/quotquot fuere/quot ſūt ⁊ erunt cōuenirēt i vnū nec minimū florē ꝓducere poſſent de nouo. Jdeo ait ſapiēs in iiii.c.ſapiētie A magnitudine ſpeciei ⁊ creature/poterit creator eoꝝ cognoſci ⁊ aug.li.ii.de ci.dei inq̄t. Exceptis ꝓpheticis vocibꝫ mundꝰ ipe ordinatiſſima ſui mutabilitate ⁊ mobilitate/⁊ viſibiliū oīm pulcherrima ſpecie/quodāmodo tacite et factū ſe eſſe/⁊ niſi adeo ineffabiliter atq̄ʒ inuiſibiliter ſe fieri potuiſſe ꝓclamat ⁊ aug.li.x.ꝯfeſſionū. Jnterrogaui đ deo meo celū ſolē ⁊ lunā ⁊ ſtellas ⁊ rn̄dere michi. neq̄ʒ nos ſumꝰ qđ q̄ris ⁊ dixi oībꝫ q̄ circūſtāt fores carnis mee/ dicite de deo meo aliq̄d. ⁊ exclamauerīt voce magna. Jp̄e fecit nos. Jnterrogacio mea intēcio mea ⁊ rn̄ſio eoꝝ ſpēs eoꝝ et de hoc Job.xii.c. Jnterroga iumēta ⁊ docebūt te volatilia celi ⁊ indicabūt tibi loquere terre ⁊ rn̄debit tibi et narrabunt piſces maris. Quis ignorat ꝙ h̄ oīa manꝰ dn̄i fecerit. Lactācius ꝺo li.i.diui.inſti. Orpheꝰ inq̄t vetuſtiſſimus poetaꝝ dn̄m deū veꝝ et magnū p̄mogenitū appellat/eo ꝙ āte ipſum nichil ſit genitū et ab ip̄o cuncta ſint generata.

De creaturaꝝ ordinacione ad cognoſcēdum deum.

Quartū ſpeculū in quo oēs pn̄t inueſtigare deū eſſe đr creaturaꝝ ordinacio. Oīa em̄ q̄ ſunt in vniuerſo. in tāta rerum varietate ordinata ſunt/ita ꝙ ari. dicit in.xii.metha. Nichil naturaliū aut in celeſtibꝫ aut in terreſtribꝫ ē ſine ordine vidēmꝰ nāq̄ʒ ꝯtrarias naturas ignis et aque aeris et terre in vnius mundi ꝯſeruacōe adinuicē cōuenire/et indiſſolubiliter ꝑmanere videmus corporum oīm ordinatiſſimos motus videmus reꝝ inſenſibiliū regulatiſſimos ad ſuos effectus innumerabiles modos videmus corpora ſupe

mora in hec inferiora influere et vnde tanta in omnibus [illegible]us menſura certe ab ipō deo d quo apꝰ. ad Ro. xi. c. ait. q̄ a deo ſunt ordinata ſunt. Jō et Ari. i. metheoroꝝ. c. v. ait Ordinacio eoꝝ q̄ ſūt in mūdo eſt ex diſpoſicione pmi pncipii q̄ eſt deus glorioſus.

¶De deſideracione oim in cogniciōnem dei.

Q Vintum ſpeculū in quo deum eſſe dephendimꝰ dicitur oim deſideracio. Impoſſibile namqꝫ eſt eſſe aliquid in appetitu ſiue nature ſiue racionis quin illud ſit. Impoſſibile eſt quod grauia tenderet deorſum niſi eſſet centrum. Impoſſibile eſt ꝙ flumina mouerent ad mare. niſi eſſet mare. Impoſſibile eſſet ꝙ animalia peterent cibum. ſi non eſſet cibus. quia in. iii. de celo et mundo dr ꝙ natura non facit aliqd factum vanum. et in iii. de anima. Natura nihil facit fruſtra. Sz hoies appetūt ꝯgnoſcere veritatē et hre bonitatē ergo oportet ꝙ ſit aliqd veꝝ ꝯgnoſcibile quo cognito mēs hūana q̄ſcat/ꝛ aliqd bonū diligibile/quo adepto nil vlteriꝰ deſiderare queat. Sz h in nulla creatura inueniri pōt. ergo oportet ponere deū eē

Sz inſultāt q̄daz nobis aſſerentes nō eſſe opꝰ tā plura diſceptacione ꝯtendere vt deū eſſe mōſtret. Credimꝰ aiūt hoc ꝛ firmit id tenemꝰ ſz vtinam nō ſint de numero illoꝝ/de q̄bz dicit Apꝰ ad Titū. i. c. Confitent ſe noſce deum factis aūt negāt. cū ſint abhoīati ꝛ incredibiles. et ad omne opus bonum reprobi. Si deum eſſe ꝯgnoſcunt dnz omniū vbi eius obediencia ꝛ ſuoꝝ obſeruancia mandatoꝝ. Si deuz credunt omnipotentē ꝛ iuſtū vbi timor eius. Si deum ſuum benefactorem exiſtimant/vbi laus et gloria/vbi graciarum actio. O dānabilis ꝛ fatua mltoꝝ cecitas/q̄ dicendo dn̄e dn̄e /ſaluos fieri ſe putāt his dr Mathi vii. c. Nō omnis qui dicit mihi dn̄e dn̄e/intrabit in regnum celoꝝ/ſed q̄ fecerit voluntatē pris mei/q̄ in celis eſt.

¶De his qui plures dicunt eſſe deos ad ꝯuincendum eos vnū tantum eſſe deum.

¶Capitulum ſcdm.

C Ontra eos qui pl'es eē deos dicūt/in hoc ſcdo miſterio viriliter inſiſtendum ē vt plenā verāqꝫ de deo noticiā habeamus. Nam parum eſſet credere ꝙ ſit deus/niſi qd ꝛ vnus tantuz ſit ꝯfiteamur/ꝛ lz ſimplr pureqꝫ hoc ſit acceptandum/tn̄ ad ꝯuincēdos incredulos pbare nitemur/ꝙ deꝰ ē vnus quinqꝫ modis.

¶Primus dr ꝯtrarioꝝ ſolucio. ¶Scds ſcripturaꝝ teſtificacio ¶Tercius theologoꝝ racio. ¶Quartꝰ gentiliū ꝛ phoꝝ confeſſio. Quintus ydolatrum ſuperſticio.

¶De cognicione vniꝰ dei ex ꝯtrarioꝝ ſolucione.

P Rimus modus quo pbamꝰ ꝙ deus ē vnꝰ dr ꝯtrarioꝝ ſolucio. Nā qui deos pl'es eſſe volunt/arguūt triplr. pmo ſic ex iii. topicoꝝ hr ꝙ plura bona ſunt meliora paucioribz/ſz pl'es dii ſūt pl'a bona. ergo meliꝰ ē eſſe pl'es q̄ vnū. Sz ſcdz anſel. Oē qd ē melius circa deū eſt ponendū ergo nō ē ponere pl'es deos. Scdo argu=

unt/ qꝛ Ap9 dicit·i·ad corin·viii·c·Siquidez ſunt dii multi ⁊ dñi mul
ti·Tercio arguūt qꝛ vnūqḋqꝫ pfectū ē/ cū pōt ꝓducere ſibi ſimile/
ſꝫ diuina eſſencia ē pfectiſſima/ ergo pōt eſſenciā ſibi ſimilē ꝓducere/
ſed eſſe et poſſe in diuinis idem ſunt ſcḋz Dionyſiū ergo eſſencia·di=
uina ꝓducit aliam eſſenciā/ ⁊ alia aliam in infinitū·Sꝫ ad pmum
argumētum rñdet Bona·in·x·di·ii/ ꝙ dictum phi·habet veritatem
in bono creato ⁊ finito/ qḋ racione ſue finitatis recipit bonitatis aug
mentum p addicionem alterius boni·Non autem intelligi poteſt de
bono infinito qḋ augeri non poteſt·Ad ſecundū dicit Bona·iiii·di·
i·ꝙ hoc nomen deus ſumitur tripliciter·¶Primo nuncupatiue·
Scḋo adoptiue· ¶Tercio naturaliter·Ap9 ergo dicit ꝙ ſunt dii
multe nuncupatiue·vnde ad philippenſes·ii·c·dixit Ap9 de guloſis
Quoꝝ deus venter ē et de amicis dei dicit pſal·Ego dixi dii eſtis et
filii excelſi oēs·Ad tercium obiectum dicit richardus in·i·di·ii·ꝙ il
lud qḋ adducit̄ de ꝓductione ſiliis intelligendum eſt in generalibus
⁊ corruptilibus neqꝫ ꝓpterea iudicamus ſolez imperfectum quia nō
poteſt alium ſolem generare·nec angelū quia non poteſt generare a=
lium angelum·

¶De cognicione vnius dei ex ſcripturaꝝ teſtificacione·

Secundus modus quo ꝓbamus ꝙ deus eſt vnus dicitur ſcri=
pturarum teſtificacio·Inſpiciantur omnes ſcripture tam ve=
teris ꝙ̄ noui teſtamenti ⁊ inueniemus ꝙ deus vnus vndi=
qꝫ ꝓclamatur vnde exo·xx·non habebis deos alienos·⁊ Deutro·iii·
c·Nō eſt ali9 deus neqꝫ in celo ⁊ in terra·⁊ deutero·iiii·Scito et co
gita in corde tuo ꝙ dñs ipſe ſit deus in celo ſurſum ⁊ in terra deor
ſum ⁊ nō ſit alius·⁊ deutero·ix·Audi iſrl̕ dñs deus tuus vnus eſt·
⁊ Deutero·xxxii·Videte ꝙ ego ſum ſolus ⁊ non ſit alius deus ex
tra me·⁊·ii·Re·vii·c·Magnificatus es dñe deus quia nō eſt ſimilis
tui neqꝫ eſt deus extra te·⁊·iiii·Re·xix·c·Tu es de9 ſolus oīm regū
terre··ii·parali·ii·c·Magnus eſt dñs deus noſter ſup oēs celos ⁊ iu
dith·ix·c·Tu es deus ⁊ non eſt alius preter te·et dauid pſal·xvii·
Quis deus preter dominum aut quis deus preter deum noſtrum et
pſal·lxxi·Benedictus dominus deus qui facit mirabilia magna ſol9
Et pſal·lxxxii·Tu ſolus altiſſimus in omni terra·Et pſal·lxxxvi·
Magnus es tu·et faciens mirabilia/ tu es deus ſolu·Et ſapiens Ec=
cleſiaſt·i·Vnus eſt altiſſimus creator omnipotens·Rex metuendus
nimis·Et eccleſiaſt·xxxvi·Non eſt alius deus niſi tu·Et yſaie·xli·
Ego dominus primus et nouiſſimus·Et yſaie·xlv·ca·
¶Ego dominus et non eſt alius/ et extra me non eſt deus·Et idem
habetur de ſumma trinitate et fide catholica·c·i·et·xxxiii·di·ca·
Qui epiſcopus·et·xlv·di·ca De iudeis·et prima·b·i·ca·Mi qui caplō
Paulianiſte·et·ii·queſtio·iii·ca·Ad menſam·et·xxii·q·iiii·capitulo

Si quis et·xxiiii·q·i·c·Loquitur·et·xxvi·q·vi··c·Non licet et·xxxii·q·v·c·Puto·

¶ De cognicione vnius dei ex theologoꝝ racione·

TErci9 modus quo ꝓbam9 ꝙ de9 ē vnus dr theologoꝝ racō Sūt apud theologos·v·rōnes ꝑcipue q̄bꝫ ↄcludit̄ ꝙ de9 eſt vn9· Prima dr ptātis· ¶ Scđa caritatis· ¶ Tercia intellectus infinitatis· ¶ Quarta bonitatis· ¶ Quinta cauſalitatis·

¶ De ꝑma rōe theologoꝝ ſcꝫ poteſtatis dei ad oñdendā dr vnitatē·

PRima rō dr poteſtatis q̄ ponit Bonauē·di·ii·i·dicens· Stat enī iſta/ꝙ deus ſit oīpotentiſſim9·ergo poterit facere ꝙ omnis alia potencia a ſua nichil poſſit/ergo ſunt duo dii·diuerſi in natura/hoc pōt vn9 facere de altero ꝙ alter nihil poſſit/et econuerſo ſꝫ cui potencia pōt auferri nō eſt deus·ergo non ſunt duo nec plures dij·hāc rōeꝫ tāgit Lactācius in ꝑmo li·diui·inſti·dicens·Sit igit̄ noſtri opis queſtio ↄſeq̄ns atqꝫ ſcđa· Vtrum poteſtate vnius dei mundus regat̄ an ne mltoꝝ/nemo ē q̄ deū ſapiat racionē qꝫ ſecū putet/q̄ nō vnū eſſe intelligat·q̄ et condiderit oīa/et eadem qua condidit virtute moderet̄/ꝙ enim multis opus eſt ad mundi regimē ſuſtinēdū·niſi forte arbitremur/ſi plēs ſint min9 habere ſingulos neruorum atqꝫ virium/qđ quidem faciunt hi qui multos eſſe volunt/qr neceſſe eſt imbecilles eſſe ſiquidem ſinguli ſine auxilio reliquoꝝ tante molis gubernaculū ſuſtinere nō poſſunt deus autem qui eſt eterna mens ex oī vtiqꝫ ꝑte ꝑfecte ↄſumateqꝫ v̄tutis ē qđ ſi v̄m ſit vnuſ ſit neceſſe ē/ ptās enī vel v̄tus abſolute retinet ſuā ꝓpriā firmitatē Id aūt ſolidum eſt exiſtimandum cui nichil decidere·Ideo ꝑfectū cui nichil poſſit accidere·hec ille·

¶ De ſcđa rōne theologoꝝ·ſ·caritatis ad oñdendā dei vnitatem

SEcunda rō ad vnitatē dei oñdendā dr caritatis/q̄ ponit̄ ab eodē Bonauē· vt ſupra Naꝫ ſi ſunt duo dii diuerſi quoꝝ vtrūqꝫ ē ſummū bonū/aut vnus diligit alteꝝ vt diligēd9 ē/aut nō ſi ſic cū vterqꝫ ſit ſummū bonuꝫ/vterqꝫ diligend9 eſt amore fruicionis·ergo vterqꝫ fruit̄ altero/ſꝫ q̄ fruit̄ alio bono a ſe indiget illo·ergo vterqꝫ eſt indigens ergo neuter deus ſi vnus non diligit alium ergo nullus deus·

¶ De tercia racione theologorum ſcilicet infinitatis intellectus ad oſtendendum dei vnitatem·

TErcia rō dr intellect9 infinitatis/hāc ponit Sco·di·ii· ꝑmi dicens qr intellect9 diuin9 eſt infinitus·Intellectus diuinus cognoſcit qđcumqꝫ intelligibile ꝑfectiſſime q̄ntū eſt intelligibile in ſe ·Si ſunt duo dii ſunt·A·et· b·a·ergo cognoſcit·b ·ꝑfectiſſime quantum·b·eſt cognoſcibile·ſed hoc eſt impoſſibile · quia aut cognoſcit·b·per eſſenciam · b·aut non·ſi non et·b·eſt cognoſcibile per eſſenciam ·ergo non cognoſcit·b·perfectiſſime quantum·ſ·eſt cognoſcibile · Nichil enim ↄgnoſcibile ꝑ eſſenciam ꝑfectiſſime cognoſcit̄·

niſi ꝯgnoſcatur ꝑ eſſenciaꝫ ſuã/vel ꝑ aliquid ꝑfectꝰ includens ipam
eſſenciam q̄ꝫ ſit ipa in ſe·eſſencia aũt·b·in nullo ꝑfectꝰ includit q̄ꝫ i
b·qꝛ tũc·b·nõ eẽt deꝰ· Si aũt ꝯgnoſceret̃·b·ꝑ eſſenciaꝫ·b·ergo actus
ipius·a·eſt poſterioꝛ naturali eſſencia ipius·b·⁊ ita·a·non erit deus
ꝙ actꝰ ipſiꝰ·a·ſit poſterioꝛ ipo·b·ꝓbo·qꝛ oĩs actꝰ ꝯgnoſcẽdi q̄ non
eſt id obiecto/eſt poſterioꝛ obiecto neqꝫ eñ ꝑoꝛ neqꝫ ſil' natura erit
actus cum obiecto alio ab actu quia tunc actus poſſet intelligi ſine
obiecto ſicut ecõuerſo·

De quarta rõne theologoꝝ·ſ·bonitatis ad oſtẽdedã dei vnitatẽ·

Quarta rõ dꝛ bonitatis·h̄ eſt Tho·li·i·ꝯtra gentiles·c·xlii·
vbi ait·Impoſſibile eſt eẽ duo ſumme bona quia qd per ſu=
perabundanciam dicitur vni ſoli ꝯuenit·ſed deus eſt ſũmũ
bonum·ergo eſt vnus ſolus·

De quinta racione theologorum ſcilicet cauſalitatis ad oſtendẽ=
dam dei vnitatem·

Quinta rõ dꝛ cãlitatis q̄ ponit̃ a petro de Aquila·di·ii·pri
mi·dicit eñ ſic·Ponat̃ ꝙ ſint duo dii ⁊ vnꝰ velit Petrũ ꝑ=
ducere aut petrus ꝑducetur aut nõ ſi ſic ergo ille q̄ nõ vult
non erit deus·ſi nõ ergo ille q̄ vult non erit deus·Si dicas ꝙ pepi=
gere pacta ⁊ ita ſunt cõcordes nõ vꝫ qꝛ eiuſdẽ effectꝰ non poſſunt eẽ
due cauſe totales in eodem ordine cauſe ſed infinita potencia eſt cau=
ſa totalis effectus in racione cauſe prime ergo ⁊c̃·

De ꝯgnicione vniꝰ dei ex gentiliũ ⁊ ph̄oꝝ confeſſione·

Quartꝰ modus quo ꝓbamꝰ ꝙ deus ẽ vnus dꝛ gentilium ⁊
ph̄oꝝ cõfeſſio·dicit eñ Lactanciꝰ li·i·diuinaꝝ inſti· Poete
q̄uis deos carminibꝫ oꝛnauerint et eoꝝ res geſtas ãpliſica=
uerint ſummis laudibus ſepiſſime tñ cõfitent̃ ſpũ vl' mẽte vna cõti=
neri regiqꝫ oĩa·⁊ aug·li·viii·de ci·dei inducit Platonem q̄ ait·Deꝰ
eſt vnus verus ⁊ optimus q̄ cũcta ꝑcellit·et Ari·viii·phiſico·Vnũ
inquit mouẽs magis q̄ꝫ mlta opoꝛtet exiſtere·et in·xiii·metha·Vnꝰ
inqͥt dñatus et vnꝰ ꝑnceps·⁊ Lactan·li·i·diuinaꝝ inſti·Poſtq̄ꝫ enu=
merauit opiniones·Taletis mileſi pictagoꝛe anaxagoꝛe Antiſcenis
Cleantis Criſippi et Zenonis q̄ de deo varia ſunt locuti cõcludit di
cens·Hoꝝ tñ ſentẽcia q̄uis ſit incerta/eodẽ tñ ſpectat vt ꝓuiden=
ciam eſſe vnam conſenciant·

De cognicione vnius dei ex ydolatraꝝ ſupſticione·

Quintꝰ modus quo ꝓbamꝰ quo deus eſt vnus dꝛ ydolatraꝝ
ſupſticio·Nã ydolatre q̄ deos multos ſibi ꝑfecere ſupſticio=
ſe quidem ad talem deuenerunt inſaniam·Nam vt inquit·
Tho·xxii·q·xciiii·Aliqui non conſiderantes deum ſed admirantes
pulchritudinem et virtutem creaturaꝝ ipas ꝑ deo ſunt venerati de
q̄bꝫ·Sapiencie·xiii·c·ſic ſcribitur·Vani ſũt oẽs hoĩes in q̄bꝫ nõ ſub
eſt ſciẽcia dei/et de his que vident̃ bona non potuerunt intelligere/

eum qui eſt/neqꝫ opibꝫ attendentes ꝯgnouerunt quis eſſꝫ artifex/ ſꝫ
aut ignē/aut ſpūm/aut titanē aerem/aut girꝝ ſtellaꝝ aut nimiam a
quā aut ſolē aut lunā/rectores orbis terraꝝ deos putauerūt. Et Eu=
ſebius Pāphilii li. pmo de euāgelica pparacione inqt Diodoꝝ de p
ma hōiꝫ theologia ſcribentē audiaꝰ/Egypcios ferūt pmos omniuꝫ
cū in celū oculos ſuſtuliſſent/motum ordinē et quantitates celeſtium
corporum admiratos ſolem ac lunem deos putaſſe. ⁊ ibi plato in cra
tilo ſic ſcribit ad verbū. Videnť michi pmi grecoꝝ eos ſolūmodo de
os putaſſe quos eciam nunc mlti ex barbaris colūt ſolē/vicꝫ atqꝫ lu=
nā tellurēꝫ ſtellas ac celū. Nā cum ipa cernerēt thein ſemp / hoc eſt
currere atqꝫ reuolui ab hac ipſius thein natura/theos. i. deos ap=
pellarūt. Nonnulli vero moti ſunt ppter inordinatam affectionem
ad ſuos: ⁊ cum defuncti eſſent/ſtatuas in eorum memoriam dedicarūt
quas cum famuli ad complacenciam dominorum ſalutare venerari=
qꝫ cepiſſet mox demones illas ingreſſi reſponſa dare ceperunt /qua
re ⁊ ſtatuis diuinus honor eſt conſecratus vnde Iſidorus li. x. ethi.
refert ꝙ a Nino orta ſunt ydola/modo qui ſequitur. Mortuo ſiqui=
dem Belo pre eiꝰ. Ninus in ſolacium doloris fieri fecit ymaginem
patris ſui/cui mltā exhibebat reuerenciam pinde hōies regiones ſi=
bi blandiri volentes diuinos honores imagini exhiberi ceperunt.
Hoc exemplo plures caris ſuis mortuis ymagines ceperunt dedica
re/⁊ ſicut ab ydolo Beli cetera traxerūt originem ſic ab eius nomi=
ne nomina generaliter acceperūt/ſicut enim belus dictus eſt ab Aſſi
riis ſic ⁊ alienacōes ſecundum ydeomata et linguarum varietates a
lie beel/alie bel/alie baal Alie belfegor/alie bel ꝫebuch. eorum Idola
vocauerunt quos itaqꝫ pagani deos dicebant homines fuiſſe mōſtra
tur/⁊ pro vnius cuiuſqꝫ vita vel meritis apd ſuos coli ceperunt vt
apud Egyptios Iſis apud Cretam Jupiter apud mauros Juba apud
Latinos Faunus apud romanos Quirinus apud Athenienſes Mi
nerua in quorum laudibus acceſſerunt poete q̄ eos in celum compo=
ſitis carminibus extulerūt ſunt et alia multa que nos breuitatis cau
ſa dimittimus Igitur vt ſcribitur de ſumma tri. ⁊ fi. ca. c. i. Firmiter
credimus et ſimpliciter confitemur ꝙ vnus ſolus eſt verus deus et=
nus incōmutabilis

De trinitate pſonali.

Capitulum tercium.

LEaltiſſima trinitate ammodo dicendum erit qm̄ licet vnā ſa
citer dei confiteamur naturam vnamqꝫ ſubſtanciam tamen
tres in diuinis pſonas fideliter proclamamus ad cuius rei
pleniorem habendam noticiam. quinqꝫ de ipſa in effabili trinitate
occurrunt conſiderāda. Primum dicitur nautralis cognicio Secū=
dum ſcripture prenunciacōq Tercium ſuperna reuelacio. Quartum
perſonarum terminacio Quintum fidelium obligacio.

De cognicione trinitatis diuinarum pſonarum.

PRimum quod conſiderandum occurrit de trinitate dicitur na
turalis cognicio vbi videndum eſt vtꝝ p rōez natalē poſſit
cognoſci trinitas pſonaꝝ diuinaꝝ. Et rñdet Alexander in
pmo ſumme·tho·pma pte·q·xxxii·ꝙ impoſſibile eſt p racionem
naturalē ad ꝯgnicionē trinitatis venire qꝛ hō p rōez naturalē in co-
gnicōez deiuenire nō pōt niſi ex creaturis creature aūt ducūt in dei
ꝯgnicōez ſicut effectus in cauſaz hoc ergo ſolū rōne naturale pōt ꝺ
deo ꝯgnoſci qꝺ ꝯpetere ei neceſſe ſit ſcꝺm ꝙ eſt oīm enciū pncipiuz
vtus aūt creatiua dei eſt ꝯmunis toti trinitati·vñ ptinet ad vnitatē
eſſencie non ad diſtinctionem pſonaꝝ.Per racionem ergo natura-
lem ꝯgnoſci poſſunt de ꝺo ea q̄ ptinēt ad vnitatem eſſencie. non aūt
ea q̄ ptinēt ad diſtinctionem pſonaꝝ·Qui aūt pbare nitit̄ trinitatez
pſonarum naturali rōe/fide dꝫ derogare·¶Primo quidem q̄ntum
ad dignitatem ipſius fidei q̄ eſt vt ſit de rebus inuiſibilibus q̄ rōnez
hūanam excedūt·Scꝺo q̄ntum ad vtilitatē trahēdi aliquos ad fidem
cum enim aliquis ad pbandum fidem inducit rōeſ que nō ſunt cogē
tes/cedit in deriſionem infidelium q̄ credūt ꝙ hmōi rōibꝫ innita-
mur ⁊ propter eas credamus. Jō dicit Hilarius libro de trinitate.
Nō putet hō ſua intelligēcia ſacramentum generacōis ⁊ pceſſionis
ſe poſſe ꝯſequi.Et Diony·li·de diuinis noībꝫ·Nō eſt inqt audendum
dicere aliquid nec cogitare de ſupſubſtāciali occulta diuinitate pter
ea q̄ diuinitus nobis ex ſacris eloquiis ſunt expreſſa.

¶Notandū tñ ſcꝺm landul·in·i·di·iii·ꝙ poſſumus p imaginem veni-
re in ꝯgnitionem trinitatis in diuinis non tñ ſuppoſitorum ſed per-
fectionū vt arguat̄ ſic·Omnis pfectio q̄ eſt in nobis eminencius ē in
deo. Jſta ꝯcedit̄ a philoſopho/quia ꝯcederet ꝙ ſpecies ſuperior con-
tineret virtualiter omnem pfectionem inferioris remota impfectio-
ne ſed perfectionis eſt in nobis mens noticia et amor ergo arguitur
eſſe in deo iſtud acceptatur a Pħo qui·xii·methaphi·ait ꝙ in deo ē
ſumm9 intellectus et ſummum intelligere/⁊ ſumma voluntas ſum-
me voluptuoſa·i·gaudioſa vbi ꝯmentator ꝯmēto·xxxvii; pbat ꝙ i
deo eſt intellectus ⁊ voluntas ⁊ actus eorum quamuis non per ad-
ditam rem vel intencionem·Hoc idem dicit in fine commenti·xxxvi·
ꝙ in deo eſt trinitas perfecta·ſed dicit ꝙ hanc trinitatem putauerūt
chriſtiani eſſe trinitatem ſuppoſitoꝝ ⁊ illud ipſe negat ſed male ne-
gat hoc dicit Aug·vii·ꝯfeſſionum fuiſſe de mente Platonis.⁊.x.de
ci·di·c·iii·fuiſſe ꝺ mēte·Porphirii·Concludendū ergo ſcꝺz Tho·vbi
ſupra ꝙ phi nō ꝯgnouerunt miſterium diuinaꝝ perſonaꝝ p ppria
que ſunt paternitas filiacio ⁊ pceſſio. Juxta illud Apoſt· prime ad
corinth·ii·c·Loquitur dei ſapienciam/q̄ nemo principum huius ſe
culi nouit·i·philoſophorum ſcꝺm gloſam cognouerunt tamen que
dam attributa que appropriantur perſonis/ ſicut potencia appro-
priatur patri/ſapiencia filio et ſpirituiſancto bonitas· Si vo aliqs
q̄rerent ad qꝺ ē g° neceſſaria ꝯgnicō trinitatis/ſi hūana rōe ꝯgnoſci

non poteſt. Rñdet Tho. ꝙ talis cognicio neceſſaria eſt nobis dupliciter. Vno mõ ad recte ſenciendũ de creacione rerum. Per hoc eñi qđ dicimus deum omnia feciſſe verbo ſuo. Excluditur error ponencium deum produxiſſe res ex neceſſitate nature. Per hoc autem qđ ponimus in eo ꝓceſſionẽ amoris oſtendit̃. ꝙ deus nõ ꝓpter aliq̄ꝫ indigenciam ꝓduxit creaturas / neqꝫ ꝓpter aliq̄ꝫ cãꝫ extrinſecã / ſꝫ ꝓpter amorem ſue bonitatis. Scđo fuit neceſſaria ↄgnicio trinitatis ad recte ſenciendũ de ſalute generis humani / q̄ ꝑficit̃ per filiũ incarnatum.

¶ Secundũ qđ conſiderandũ occurrit de trinitate dicitur ſcripture ꝑnunciacio. In veteri nãqꝫ lege ſepius pluralitas perſonaꝝ eſt preſignata. Nam ſcribit̃ geneſis i. c. In principio creauit deus celũ et terram. ſecundum nico. de lyra. hebraica veritas habet. In principio heloim creauit celum ⁊ terram / heloim autem eſt plurale huius nominis. Hel. ſicut pꝫ ſcientibus ꝓprietates ideomatis hebrei ꝑ hoc autem ꝙ nomen plurale diuinum ↄiungit̃ cũ verbo ſingularis numeri / cuꝫ dicitur creauit heloim / ac ſi diceretur creauit dii oñdit ſcriptura ꝙ i deo ẽ aliqua pluralitas in vnitate eſſencie / ⁊ talis modus frequentiſſime in veteri teſtamẽto inuenit̃. Sꝫ ↄtra h̄ rñdẽt. Judei dicentes / ꝙ hoc heloim qñ ponit̃ ꝑ deo / improprie dr ⁊ indifferent̃ accipit̃ ꝑ ſuo plurali ⁊ ſingulari / qñ aũt de vero dr ſemꝑ accipit̃ in ſingulari / et ſic ſumit̃ in ꝓpoſito / qñ dr. In principio creauit heloim. i. deus. ad q̄ꝫ ſolucionẽ infringendaꝫ arguit nico. de lyra. ex textu ſacre ſcripture q2 hoc nomẽ heloim qñ ponit̃ ꝑ deo / ⁊ alia noĩa diuina dicu nt̃ frequenter de deo vero in plurali qđ pꝫ manifeſte q2 ↄiungit̃ cũ adiectiuis pluralis numeri. vnde ioſue vltimo dicitur. Non poteſtis ſeruire dño / quia dñs ipſe ſanctus eſt hebraica veritas habet ſic. Non poteſtis ſeruire dño quia heloim ſancti ipſe eſt. Item iere. xxiii. Peruertiſtis verba dei viuentis / deum exercituum dei veſtri. Hebraica veritas ſic habet. Peruertiſtis verba heloim viuenciũ dñi. ¶ Et notandum ꝙ ibi ponitur nomen dei. Thethagramaton / cuꝫ dicitur in auctoritate ꝓmiſſa / dñi exercituũ / vbi enim habemus dñi / in hebreo ponitur nomen dñi / thethagramaton / quod ſignificat diuinam naturam ſcđm ſuas ꝓprietates intrinſecas / abſqꝫ reſpectu ad extra / ⁊ ſic patet ꝙ in intrinſecis diuinitatis eſt aliqua pluralitas / per pluralitatem immediate precedentem / cũ dico in auctoritate. Peruertiſtis verba heloim. i. deoꝝ viuenciũ ↄiungit̃ iſta pluralitas nomini dei thethagramaton / cũ immediate ſubdit̃ dñi exercituũ ⁊c̃. Et ſic pꝫ ꝑ hoc ꝙ in vnitate diuine eſſencie eſt aliqua pluralitas / cũ ſumma ſimplicitate qđ non ẽ in aliis q2 ſemꝑ vbi ſcriptura ponit aliq̄t denotans pluralitatẽ ꝑſonaꝝ ibidem oſtendit eſſencie vnitatẽ. Item yſaie. liiii ſcribitur ſic. Dñabitur tui qui fecit te / dñs deus exercituum nomen eius / veritas hebraica ſic habet. Dominatores tui factores tui dominus exercituum nomen eius. ¶ In hac auctoritate vbi ponitur deus exercituum nomen eius ponitur nomen dei thethagrama-

ton/⁊ ideo poteſt argui/ſicut ex p̄cedenti·Similiter hoc nomen helo-
im freq̄nter ↄiungit̃ cū v̄bo pl'alis numeri·v̄bi gr̄a·ii·Re·vii·c· dicit̃
¶Que eſt gens vt populus iſrahel in terra/ propter quam iuit
dn̄s vt redimeret ⁊ ſibi populum hebraica v̄itas hꝫ fuerunt heloim
Fuit adhuc a pp̄his alio mō p̄nūciata trinitas pſonaꝝ/Vn̄ pſal·xl
iiii·dr̄ ſedes tua deus in ſeculū ſeculi v̄ga directionis v̄ga regni tui
Propterea vnxit te deus deꝰ tuus ſcd̄ꝫ nico·de lyra·ſup·i·c·ad he-
breos·In hac auctoritate exp̄mit̃ xp̄s/tanq̄ deus vnctꝰ qꝛ ī hūanita
te vnctꝰ eſt plenitudine gr̄e exp̄mit̃ ꝑ hoc deus vngēs/ tanq̄ pſona
diſtincta ab ip̄o vncto qꝛ ſcripta de ip̄o vngēdo loquitur tanq̄ de a-
lia pſona·Inſup extra parte dei vngētis duplicat̃ h̄ nomē deus cum
dr̄·Vnxit deus te deꝰ tuꝰ an denotand̄ pſonā pr̄is ⁊ ſpūſſanct̄i· Sꝫ
moderni iudei exponūt hunc pſal·de aſſuero/⁊ dicunt ꝙ iſte pſal·fa-
ctus eſt a mardocheo/ſꝫ hoc pꝫ falſum·Primo qꝛ nō intitulat̃ a mar
docheo ſicut aliq̄ pſal·intitulant̃ ab aſaph q̄ eos fecit/vt pꝫ in titulo
pſal·xlix·⁊ in pl'ibꝫ aliis locis·Iſte aūt pſalmꝰ intitula a dauid vt pꝫ
in hebraico·h̄ eciā pꝫ ꝑ lr̄aꝫ pſal·ſeq̄ntis/qꝛ iſte Rex de quo eſt pſal·
hebet̃ tanq̄ deus ad ⁊ dus ſcd̄ꝫ ꝙ ibidem dicitur·Concupiſcet rex de
corem tuū quia ip̄e eſt dn̄s deus tuus/⁊ adorabunt eum · Si autem
iſta verba dicant̃ de aſſuero rege ſequitur ꝙ mardocheus inducent
totū ppl'm/⁊ ip̄am heſter ad q̄ dirigunt̃ v̄ba premiſſa ſcd̄m expoſici
nē eoꝝ adorandū aſſueꝝ ſicut deū/qd̄ manifeſte patet falſum quia
in eodem libro dr̄ ꝙ noluit flectere coram Aaman ne honorem dei
transferret in hominem ·hoc eciam patet per tranſlacionem caldai-
cam ſup pſal·iſtum que autentica eſt apud hebreos/vbi enim in hoc
pſal·habemus ſic·Specioſus forma pre filiis hominum / diffuſa eſt
gracia in labiis tuis·caldaicū ſic habet pulchritudo tua meſſia ma-
ior q̄ filiorum hominum/datus ē ſpiritus pphecie in labiis tuis · ſic
ergo patet ex predictis ꝙ auctoritas q̄ hic inducit̃ de illo pſal·ad li-
teram intelligitur de xp̄o·Itē oñdit̃ pluralitas perſonarum in pſal·
cix·Dixit dn̄s domino ⁊c̄·qui ad lr̄am de xp̄o eſt intelligendus ·ſꝫ iu
dei aliqui dicūt ip̄m debere intelligi de habrahā/⁊ ꝙ eliezer eiꝰ diſ-
penſator fecit illum ad reddendum gracias deo de victoria quam
habuit abraham ↄtra illos reges qui captiuauerant·Loth nepotem
ſuum ſcd̄m qd̄ habetur Gen̄·xvi·c·ſed hoc patet falſuꝫ ex titulo pſal·
quia non intitulatur ab ip̄o Eliezer ſed a dauid · Ideo dicunt alii ꝙ
eſt factus a dauid non tamen loquitur de xp̄o/ſed de angelo ſuo/ vt
ſit ſenſus·Dixit dn̄s dn̄o meo·i·angelo me cuſtodiēti ſed hoc pꝫ fal-
ſum qꝛ infra dr̄·Tu es ſacerdos in eternū/ſacerdociū v̄o nō ↄpetit ā
gelis·Ideo ſcd̄m nico·de lyra·ſup epiſtolā ad hebreos dicendū ꝙ ad
litterā eſt pſal·factꝰ a dauid loquens de xp̄o ⁊ hoc per tranſlacionē
caldaicam quia habemus·Dixit dn̄s dn̄o meo caldaicum ſic habet·
Dixit dn̄s verbo ſuo·Itē ex illo qd̄ ſequit̃·Ex vtero añ luciferꝝ genui
te qd̄ non pōt alicui ↄpetere niſi filio dei ⁊ ꝑ has addicōnes ꝙ dr̄ hic

verbū dei et ex vtero dei ſubſtācia oſ̄dit̄ vnitas eſſencie q̄ꝛ diuinitas
pluꝛificari ñ pōt·ꝑ hoc·n·ꝙ dꝛ genitꝰ d̄ ſubſtācia dei oſtendit̄ diſtin
ctio ꝑſone·qꝛ nulla res gignit ſeipſaꝫ·Silr̄ ꝑ hoc ꝙ dꝛ ſede ad dex=
tram dei·Vna enim ꝑſona nō poteſt ſedere ad dextram ſuiipſius·
Inſuꝑ oſtendit̄ pluralitas ꝑſonaꝝ/yſaie·xlviii·c·vbi dꝛ·Nō a ꝑnci
pio in abſcōdito locutꝰ ſū/ex tꝑe·añꝙ fierēt ibi erat/⁊ nūc dn̄s meꝰ
miſit me/⁊ſ p̄s eiꝰ·Iſta ſūt v̄ba dei loq̄ntis/qd̄ pꝫ ex textu p̄cedēti et
ſilr̄ ex h̄ qd̄ imediate ſubdit̄·Hec dicit redēptoꝛ tuꝰ ſanctus iſrl̄·In
hac auctoritate loq̄tur d̄ dacōe legis/q̄ data fuit in manifeſto/⁊ de
die ⁊ audiēte oī pplō vocē dei loq̄ntis·vt habet̄ Exodi·xix·⁊·xx·c·et
hoc ē qd̄ dicit·Nō a ꝑncipio locutꝰ ſuꝫ in abſcōdito·ideſt ip̄a lex fu
it data/⁊ imediate ſubdit ⁊ nūc dn̄s meꝰ miſit me·et ſp̄us eiꝰ·h̄ de=
us dicit ſe meſſiaꝫ a dō ⁊ a ſpū eiꝰ·Nunc aūt ē ita ꝙ int̄ mittenteꝫ
⁊ miſſuꝫ dꝫ eſſe ſemi diſtinctio ꝑſonal'/qꝛ trinitas ꝑſonaꝝ ē in diui=
nis·ſ·miſſi dei mittentis et ſp̄us eiꝰ/deū aūt miſſuꝫ dicimꝰ filiū in=
carnatū/deum mittēteꝫ p̄reꝫ/⁊ ſpūm eiꝰ ſpūm ſanctū·adhuc ꝑnūcia
ta fuit trinitas ꝑſonaꝝ diuinaꝝ Iſaye·vi·c·vbi dꝛ·In āno quo moꝛ
tuꝰ ē rex ozias/vidi dn̄ꝫ ſedentē ſuꝑ ſoliū excelſuꝫ et eleuatū/⁊ ea q̄
ſub ip̄o erāt replebāt templū ſeraphin ſtabāt ſubter illd̄/ſex ale vni
et ſex ale alteri/⁊ infra clamabāt alt̄ ad alteꝝ·Sanctꝰ·ſ·ſ·dn̄s deꝰ
exercituū·Plena ē oīs t̄ra glīa eiꝰ·Et in pſal dꝛ·Bn̄dicat nos deus
deꝰ nr̄·bn̄dicat nos deus/vbi ter h̄ nomē deus replicat̄·¶Tercium
qd̄ occurrit ꝯſiderand̄ ċca trinitatē dꝛ ſuꝑna reuelacio·Nā i noua
lege vt dicit alexander in p̄mo ſumme·manifeſtata eſt trinitas ꝑſo=
naꝝ nō ſolū ſcd̄ꝫ numeꝝ ⁊ diſtinctione·ſꝫ eciā ſcd̄ꝫ oꝛiginē ⁊ ꝓprie=
tem·q̄ ꝑſona p̄ma a nullo ē pr̄ ⁊ ſcd̄a genita filiꝰ ⁊ tercia ſpiritꝰ ſā
ctus vn̄ Iohis·i·cano·c·v·Tres ſunt q̄ teſtimoniū dāt in celo·pr̄ v̄
bū·⁊ ſp̄us ſanctus·Hi tres vnū ſunt·Itē xp̄s dixit math̄·Eūtes do
cete gētes baptiſātes in noīe pr̄is ⁊ filii ⁊ ſp̄us ſancti·Iteꝝ in bap
tiſmo·Chriſtꝰ apparuit in aſſumpta carne·pr̄ in voce ſp̄us ſanctus
in colūbe ſpecie·vt pꝫ Luce·iii·c·⁊ math̄·xvii·Pr̄ apparuit in voce
filiꝰ in aſſūpta hūanitate·Et ſp̄us ſanctꝰ in nube·Sciend̄ aūt h̄ ſe=
cundū alexandrū in p̄mo ſumme ꝙ apparicio aliqn̄ dꝛ manifeſtacio
facta in aliquo effectu intelligibili oblato intellectui/⁊ ſic ſumit̄ ſa=
piēcie·i·c·vbi dꝛ·apparet aūt his q̄ fidē hn̄t in illū·aliqn̄ v̄o dꝛ ma=
nifeſtacio in aliq̄ ſilitudine coꝛꝑali oblata imaginacōi/⁊ hoc modo
dꝛ angelus apparere in ſomnis·math·ii·c·⁊ eciā ip̄e dn̄s danieli·da
niel'·vii·c·Aſpiciebā in viſu noctis·⁊ Salomoni·iii·Re·ii·c·¶Ter=
cio mō dꝛ apparicio manifeſtacio in aliquo ſigno ſenſibili rep̄ntacio
ſenſui·ſiue illud ſignū ſit viſibile·ſiue audibile·et hoc mō apparuit
pr̄ in nouo teſtamēto vt pꝫ Math·xvii·⁊ Io·xii·Quarto mō dicit̄
apparicio manifeſtacio facta in aliqua ſimilitudine coꝛpoꝛali ſenſibi
li oblata viſui·⁊ ſic vſitaciori modo dꝛ apparicio·Et ſic dꝛ ꝙ appa=
ricio nō ſolū dꝛ manifeſtacio in ſigno viſibili·ſed eciam audibili·

Si autem queratur/quare non apparuit ſpūs ſanctus in aliqua vo-
ce ſiue ſigno audibili/vl' eciā filius dicit. Alex. ꝙ ꝯgruitas fuit/vt ſi
cut erat diſtinctio in ꝑſonis ita eſſ3 diſtinctio in ſignis exp̄mētib3 ꝑ-
nas. vn̄ fili9 apparuit in rōali creata ſibi vnita vnitate ꝑſone. Spūs
ſanctus in irrōnabili creatura nō vnita ſibi vnitate ꝑſone. Pater vo
in voce tanꝙ̄ in ſigno diſtinctio ab vtroq3 ſ3 qn̄ ſpūs ſanct9 ſol9 ap-
paruit tūc apparuit vtroq3 mō .ſ. in ſono tanꝙ̄ in ſigno audibili/et
in linguis igneis tanꝙ̄ in ſigno viſibili. Quartū ꝯſiderandu3 dī ꝑ
ſonarꝝ terminacio. Sūt enī in diuinis tres tm̄ ꝑſone. S3 q̄dā arguunt
ꝯtra ſic. Quicq̄d eſt in deo eſt infinitū/ ſ3 numer9 ꝑſonarꝝ eſt in deo
ergo infinitas. ergo infinite ꝑſone. Ad hoc rn̄det Bona. in p̄mo di.
ii. ꝙ cū duplex infinitas .ſ. numeralis et immenſitatis deus infinitus
infinitate v̄tutis ⁊ immenſitatis/que eſt infinitas ꝑfectionis ⁊ ideo
ponenda in deo. Infinitas aūt numeralis/quia repugnat ꝑfectioni a
deo eſt amouenda. Nam cū deo ſit attribuend' qđ nobilius ē neceſſe
ponere ꝑſonarum finitatē. Primo rōne diſtinctionis/qꝛ in ꝑſonis ē
diſtinctio ergo nō ꝯfuſio/ſ3 vbi eſt infinitas/ibi ꝯfuſio. Scđo rōne or
dinis quia vbi eſt ordo ibi eſt terminacio. Nam vbi deficit terminacō
ibi deficit ⁊ mediacio/⁊ ꝑ ꝯſequens ordo/ ſ3 vbi eſt terminacio non
eſt infinitas. ergo ſi in ꝑſonis diuinis eſt ordo nō erit ibi infinitas.
Dicim9 ergo ⁊ ꝯtemur tres tm̄ ꝑſonas in diuinis neq3 ꝯfunden-
tes ꝑſonas neq3 ſubſtāciam ſeꝑantes/qꝛ vt dicit Athanaſius. alia eſt
enī ꝑſona p̄ris. alia filii. alia ſpūſſancti ſed patris ⁊ filii ⁊ ſpūſſan-
cti vna eſt diuinitas/equalis gloria coeterna maieſtas/qualis pater
talis filius/talis ſpūſſanctus. ¶ Quintum qđ erat ꝯſiderandum cir
ca trinitatem diuinarꝝ ꝑſonarꝝ; dī fideliū obligacio/vbi videre debe
m9 vtrum credere explicite miſterium trinitatis ſit de neceſſitate ſa-
lutis. ⁊ rn̄det tho. xxii. q. ii. ꝙ miſteriū xp̄i explicite credi nō poteſt
ſine fide trinitatis. qꝛ in miſterio xp̄i hoc ꝯtinetur ꝙ fili9 dei carnem
aſſumpſerit/ꝙ ꝑ grā3 ſpūſſancti mundū renouauerit/ et iterꝝ ꝙ de
ſpū ſancto ꝯceptus fuerit. et iō eo mō quo miſteriū xp̄i āte xp̄m fuit
q̄dem explicite creditum a maioribus implicite aūt et quaſi obum-
brate a minorib3 ita eciā et miſteriū trinitatis. Poſt tp̄s autem gra-
cie reuelate tā maiores ꝙ̄ minores tenent̄ habere fide3 explicitam de
miſteriis xp̄i p̄cipue. quantum ad ea que ꝯmuniter in eccleſia ſolēni-
zantur et publice. Ita eciam poſt tempus gracie diuulgate tenentur
omnes ad explicite credendum miſterium trinitatis quare erigamus
oculos mentis noſtre. et deum bn̄dictum colamus honore debito vt
ſic digni efficiamur gracia eius per quam tandem adipiſcamur eter
nam gloriam. Amen.

¶ Sermo decimuſnonus de honore.
et reuerencia deo exhibendis et debitis.

ERant grauiter circa cultū dei xp̄iani/q̄ tanto ſunt rep̄
henſibiliores/q̄nto ūitas eis eſt magis nota. Oīs vtiq̧
nacio magis reuerenter deos falſos colit/ꝙ̄ xp̄ianus
ppl'ſ deus deum regē celi. Jdcirco vt de9 nobis ppici9
et miſericors fiat/de honore ſibi debito in hoc ſermo-
ne dicemus in quo triplex honor diſtinguendus ē ¶ Primus conſiſtit
in ſacroꝝ locorum veneracione. Scd'us in ſacraꝝ pſonaꝝ exiſti-
macione. ¶ Tercius in ſacraꝝ cerimoniaꝝ pſolucione.

De p̄mo honore deo debito/q̄ ꝯſiſtit in ſacroꝝ locoꝝ veneracione.

¶ Capitulum p̄mū.

PRimus honor q̄ deo debet ꝯſiſtit in ſacroꝝ locorū veneracōe
Debēt vtiq̧ oēs venerari loca ſacra deo dicata vt in eccleſiiſ
vn9 q̄ſq̧ ingrediat̄/ꝯmoreť et exeat cū deuocione hūilitate
timore et reuerencia et hoc pp̄ter tria. ¶ Primo pp̄ter dei maieſta-
tem. ¶ Scd'o pp̄t vtilitatem. ¶ Tercio pp̄ter exemplaritatē.
¶ Primo dꝫ vnuſquiſq̧ venerari tēpla dei pp̄ter ei9 maieſtatē. nam
vt dr̄ in pſal. Dn̄s ī tēplo ſancto ſuo. ⁊ apoc. xxi. Ecce tabernaculū
dei cū hōibꝫ. ſꝫ poſſꝫ aliq̄s obicere/ꝙ nō ſit aliq̄s locus deputat9 ad
cultū dei/qꝛ vt dr̄ actuū; xvii. c. De9 q̄ fecit mundū et oīa q̄ in eo ſūt
hic celi ⁊ terre cum ſit dn̄s/nō in manufactis tēplis habitat/ nec
manibus hūanis colitur indigens aliquo. ⁊. iii. Re. viii. c. Salomon
dixit. Si celū et celi celoꝝ te capere nō poſſunt/q̄nto magis domus
h̄ ꝙ̄ edificaui tibi. Ad hoc rn̄det. Tho. i. ii. q. ciii. ⁊. xxii. q. lxxxiiii. ꝙ
in adoracione dei ⁊ orōnibꝫ fiendis/duo ꝯſiderari poſſunt. Aut deus
q̄ colitur adoratur et oratur ſic non eſſet aliq̄s locus ad adorandum
neceſſarius Aut ꝯſiderantur ip̄i hoīes colētes deū/ſic determinatus
locus eligitur ad adorandū nō pp̄ter deū q̄ adoratur quaſi loco ꝯclu
datur/ſed pp̄ter ip̄os adorantes et hoc triplici racione. ¶ Primo quī
dē pp̄ter loci ꝯſeruacionē ex q̄ ſpūalē deuocionē ꝯcipiūt orātes vt ma
gis exaudiant̄ ¶ Scd'o pp̄ter ſacra miſteria et alia ſanctitatis ſigna q̄
ibi continentur. ¶ Tercio pp̄ter ꝯcurſum mltoꝝ adoranciū ex quo
ſit orō magis exaudibilis ſcd'ꝫ illud math. xviii. c. Vbi ſunt duo vel
tres in noīe meo ꝯgregati in medio eorum ſum Jdeo eccleſia ad diui
num cultum deputatur Ex quo multipliciter nominatur. ſ. Baſilica
templū tabernaculū eccleſia ⁊ dom9 dei. Primo dr̄ baſilica vt habeť
di. xlii. c. Nō oportet. vbi dicit archidiaconus ꝙ baſilica dr̄ palacium
regis. Baſileos eñ grece. latine rex interpretatur. Vn̄ baſilica dr̄ q̄-
libet eccleſia quia palacium eſt ſummi regis. ⁊ regi regū miniſtrat
Quidam tn̄ dixerūt eccleſias epiſcopales tm̄ dici baſilicas/qui hm̄oi
reges conſuerūt fundare et dotare ſcd'ꝫ huguicōeꝫ. vel baſilica dr̄ a
baſileo rege grecoꝝ/q̄ p̄mo ſe fecit ſepeliri apud eccleſiam ſcd'ꝫ yſi-
doꝝ. Scd'o eccleſia dr̄ templum et ſecundum Archidiaconū tem-
plum dicitur quaſi tectum amplum/quia populus ibi ſub vnius te-
cti amplitudine continetur/⁊ pp̄rie templa ſunt maiores eccleſie vel

templum dicitur a contemplando/q̄ꝛ hoc ibi fieri debet· ¶ Tercio
dr̄ eccleſia/vt de ↄſe·di·i·c·Eccleſia/que interp̄tat̄ collectio ſeu ↄuoca
cio·vbi dicit Archidiacon⁹ ꝙ id̄ dr̄ ↄuocacio/q̄ꝛ ↄtinet ppl'm ↄuoca
tum a deo vbi autem conueniebat populus Iudeorum dicebatur et
adhuc dicitur ſynagoga/que interp̄tatur congregacio q̄ꝛ verba legis
que aſpera erāt ⁊ dura/populus ille velut grex pecoꝝ congregaba
tur· Sed in catholicis adunatio dicitur eccleſia ideſt cōuocacio vbi
conuenit quia amore ſpūs ſancti ad vnam fidem ⁊ premium futuri
ſeculi vocatur· ¶ Quarto eccleſia dicitur tabernaculum/qd̄ eſt mili=
tare habitaculum ·Vnde dauid in pſalmo·Tranſibo in locum ta=
bernaculi admirabilis/vſq; ad domum dei/id eſt ab eccleſia militante
vſq; ad eccleſiam triūphātē quia enim milicia eſt vita hominis ſup
terram ideo eccleſia vbi adunatur populis militans non habens hic
ciuitatem manentem/dicitur eciam apte tabernaculum· ¶ Quinto
eccleſia dicitur domus dei·vt patet iohannis·ii·⁊ math̄·xxi·c· ⁊ de
re·⁊ vene ſanctorum·c·Domum dei li·vi·Vnde et paralipo·c·vii·
Poſt conſtructionem templi apparuit dn̄s Salomoni nocte ī tēplo
⁊ ait Audiui oracionem tuam/ ⁊ elegi locum iſtum michi in locum
ſacrificii·Si clauſero celum ⁊ pluuia non fluxerit/⁊ mandauero ⁊
precepero locuſte vt deuoret terram et miſero peſtilenciam in popu=
lum meum·Conuerſus autem populus meus ſuper quo inuocatum
eſt nomen meum/dep̄catus me fuerit et exquiſierit faciem meam ⁊
egerit penitenciam a viis ſuis peſſimis/⁊ ego exaudiam de celo/et
propiciatus ero peccatis eorum et ſanabo terraꝫ eorum oculi quoq;
mei erunt apti/⁊ aures nec erecte ad oracionem eius qui orauerit in
loco iſto· Elegi enim et ſanctificaui locū iſtum/vt ſit nomen meum
ibi in ſempiternum/et p̄maneāt oculi mei/et cor meum ibi cunctis
diebus·Igitur cum ſumma reuerēcia q̄libet in eccleſiis adeſſe debet
vn̄ in p̄fato·c·Domū dicitur·Domū dn̄i decet ſanctitudo/decet ⁊ cu=
ius in pace factus ē loc⁹ eius cultus eciaꝫ ſit debita veneracione pa
cificus·Sit itaq; ad eccleſias humilis ⁊ deuotus ingreſſus ſit in eis
deuota conuerſacio deo grata inſpicientibus placida·⁊ aug·xlii· di·
c·In oratorio·inquit·In oratorio preter orandi ⁊ pſallendi cultū pe=
nitus nihil agatur/vt nomini huic et opa iugiter impenſa ↄcordent
Sed venūdo a ſcandalis quia hodie in dei templis nulla ſeruat̄ mo
deſtia/nulla honeſtas/nulla religio quinimo ibi abundāt riſus ioci
ſpectacula vana ⁊ alia quāplura nephāda·O p̄niciosa conſuetudo·
O deteſtabiles mores chriſtianoꝝ malorum/qui templa dei ita inha
bitāt quaſi eſſent viliſſima lupanaria· ¶ Secunda racio quare dei
templa ſunt merito veneranda eſt p̄pter vtilitatem· In illis namq;
ſuſcipimus ſpiritualia beneficia ibi recipimus ſacramenta ibi ſepeli
mur poſt mortem reſeruantes corpora vſq; ad generalem reſurre=
ctionem·Propterea inquit pſal·Suſcepimus deus miſericordiam tu=
am in medio templi tui·Hinc eſt ꝙ eccleſia fundatur cum preeminē

cia/quia nullus eam edificare poteſt niſi auctoritate dioceſa[ni] / qui debet ponere primarium lapidem/figere crucem/deſignare cimiterium. Et eciam petere dotem ſufficientem aſſignari/ſine qua conſecrari non debet/vt patet de conſe. di. i. c. Nemo ⁊ c. placuit Inſuper ecclesia conſecrata non debet reuerti ad ſecularem habitacionem/⁊ pro phanos vſus. xix. q. iii. c. Que ſemel. ⁊ c. Quoniam. xvii. q. vi. c. Queſiſti extra de religioſis domibus. c. Adhuc. Tercia racio quare veneranda ſunt dominica templa dicitur exemplaritatis. Non ſolū enim a ſanctis docemur exemplo vt veneremur dominica templa ſʒ offerunt ſe gentilium exempla qui ſuorum ydolorum templa diligētiſſime honorare ſtuduerūt. vñ Valerius li. i. rubrica de religione recitat/qualiter fabius quia queſtiones audiuit in templo dicturam amiſit. nam nulla melodia/⁊ nullus ſonus in templo eſſe debeat. niſi pro laude deorum. Iterum i rubrica de neglecta religone narrat ꝙ quidam nomine Flaccus Cenſor exiſtens a quodam templo qđ erat in ciuitate Calabrie regulas marmoreas fecit remoueri et romaʒ in ꝓpria domo fecit portari ꝓpter quam cauſam demens fuit effectus. Inſuper duos filios perdidit qđ factum poſtmodum Senatus retexuit ⁊ emendauit/regulas ad templum reportari iubendo. Inſuper ibidē ponit ꝙ q̄dam Puſtumus nomine a Scipione/dū eſſet in aſia Romam ꝑ militum erario ſiue ſtipendio fuit miſſus qui dum in Aſiam reuerteretur. Pro ſerpine templum expoliauit theſauro/qđ vt Senatui fuit intimatum/ſtatim per Senatum reuocatus et in carcere clauſus fuit. In quo detentus anteq̄ examinaretur ſua cā/crudeli morbo valde vpute demens ⁊ furioſus obiit. deaqʒ Proſerpina Senatꝰ edicto poſtumi ſibi confiſcatum theſaurum ſuum rehabuit. Iſti itaqʒ ſuo modo miram exhibere contendebant reuerenciam tēplis falſorum deorum. Quanto magis et nos reuerenter tractare debemus templa dei. Nā ⁊ dñs Iheſus xp̄s in nullo ita ſeuerus apparuit ſicut dum in templo inuenit vendentes ⁊ ementes/quorum mēſas euertit ꝓiecitqʒ pecunias/⁊ flagello facto de funiculis eos eiecit a templo. dicens. Domus mea domus oracionis vocabitur / vos aūt feciſtis illam ſpeluncam latronū.

De ſecundo honore deo debito in ſacrarum perſonarum exiſtimacione.

Capitulum ſecundum.

Secundus honor qui deo debetur cōſiſtit in ſacrarum ꝑſonarum. ſ. ſacerdotum exiſtimacione. Eſt enim ſacerdotalis dignitas excellencior quacūqʒ dignitate temporali /qđ probare poſſumus tripliciter. Primo racione. Scđo auctoritate. Tercio exemplo. Primo oſtendimus ꝙ dignitas ſacerdotalis excellit omnem dignitatem temporaleʒ racione que triplex eſſe pōt. Prima racio dicitur ſignificacionis. Scđa inſtitucionis. Tercia condicionis.

Prima racio dicitur ſignificacionis· nam ſacerdos ſecundū yſido·
li·vii·ethimo·dr quaſi ſacer dux vel ſacra dans ·Racio autem iſtius
duplicis interp̄tacōis ſcd̛z Tho·in·iiii·di·xxiiii·eſt quia ꝑ miſteriū
ſpūale/ſacerdos ē medius inter deū ⁊ pplm·Nā ipe diuina nūciat et
miniſtrat pplo/⁊ vota populi offert deo·Dicit̄ eciā ſacerdos q̄ſi ſa=
cra dās·Sacra aūt dare pōt aliq̄s duobꝫ modis/vl' auxiliando/vl' ſa=
cramēta diſpenſando·Primo mō quilibet iuſtꝰ in q̄ntū ſacra ſua me
rita data vel cōmunicat aliis auxiliando interpretat̄ ſacerdos·Secun
do mō nomē ſacerdotis eſt inſtitutū /ad ſignificādū eū qui ſacra dat
in ſacramētoꝝ diſpenſacione/⁊ ſic ille qui eſt in gradu ordinis ꝯſti=
tutus dr ſacerdos·Ob id in ſcripturis ſacerdotes nominant̄ aliq̄n dii
aliq̄n angeli·vt dr·ii·q·i·c·Sacerdotibus vnde ⁊ ad Moyſen de eo q̄
ad iuramentum deducendus eſt dr Applica illū ad deos·i·ſacerdo=
tes·⁊ rurſus ſcriptū eſt·Diis nō detrahes·i·ſacerdotibꝫ·Et pphēta
ait·Labia ſacerdotis cuſtodiūt ſcienciaꝫ ⁊ iuſticiam/⁊ legem requirēt
ex ore eius·quia angelus dñi eſt·¶ Secunda racio oſtendens ſacer=
dotalem dignitatē dr inſtitucōis·Nā ſacerdotiū preceſſit legem ſcrip
tam·quia in veteri teſtamento p̄mꝰ ſacerdos qui iubente dño victi=
mas obtulit·fuit melchiſedech ſicut pꝫ Geñ·xiiii·c·Demū ꝑ ſacerdo
ciū iubente dño·Regia poteſtas eſt ordinata·vñ primi Re·viii·c·dixit
deus ad ſamuelem ſacerdotem Audi voceꝫ eoꝝ·ſ·filioꝝ iſrl' petēciū
Regē ⁊ ꝯſtitue ſup eos regē hinc ē q̄ ſpūalis auctoritas terrenā po
teſtatem habet inſtituere vt ſit ⁊ iudicare ſi bona nō ſit·qd̛ pbatur
ꝑ apoſtolū Paulū dicentem p̄me ad corinth·c·vi·Neſcitis qm̄ ange
los iudicabimus q̄nto magis ſecularia·Et idem in·c·Per venerabilē
extra qui filii ſunt legitimi·et·ix·q·iii·c·Nemo ⁊·c·Aliorum·

¶ Tercia racio oſtendēs dignitatē ſacerdotalē dr ꝯdicōis· Eſt enim
ſacerdotalis dignitas ſpūalis·⁊ ideo quanto ſpū nobilior eſt corpore
tāto ſacerdotalis dignitas nobilior ē quacūq; dignitate tempor ali·ſi
cut patet extra de tranſlacione epiſcopi et·c·Inter corporalia·

¶ Scd̛o oſtendit̄ dignitas ſacerdotalis·que excedit omnē dignitatem
temporalē auctoritate·De ſacerdotibus eñ dr Iſaie·lxi·c·Vos ſacer
dotes dñi vocabimini Miniſtri dñi dei noſtri dicetur vobis·⁊ prima
Petri·ii·c·Vos eſtis genus electum regale ſacerdotium·gens ſan=
cta ppl's acquiſicionis ⁊·xcvi·di·c·Duo ſcribit̄·Auꝝ non tam pre=
cioſus eſt plumbo q̄ regia poteſtate ſit ordo ſacerdotalis alcior·et
eadem di·c·Quis dubitet·Quis dubitet ſacerdotes xp̄i regum ⁊ p̄n
cipum omniūq; fideliū patres ⁊ magiſtros cenſeri ppterea·vi·q·i·
in·c·Sacerdotes dicitur·Sacerdotes qui ꝓprio ore corpus dñi ꝯficiūt
Ab omnibus ſunt timendi ⁊·iii·q·i·c·Nulli dñm crucifigūt·qui eū
in ſuis ſacerdotibus pſequunt̄·et·ii·q·iii·c Abſit Antherius papa
ait·Abſit quicq̄ ſiniſtrum de hiis arbitremur/qui apoſtolico gra=
dui ſuccedentes chriſti corpus ſacro ore conficiunt per quos nos chri
ſtiani ſumus·qui claues regni celorum habentes/ante iudicii diem

iudicant. Jn veteri quoqꝫ lege habetur. Quicuncꝫ ſacerdotibus non obtemporaſſet aut extra caſtra poſitus lapidabatur a populo / aut gladio ceruice ſubiecta contemptum expiabat cruore ⁊. xvi. q. i. c. Si clericatus. Hierony. ait. Non eſt humilitatis mee neqꝫ menſure iudicare de ceteris / ⁊ de miniſtris eccleſie ſiniſtrum quippiam dicere

¶ Tercio oſtenditur dignitas ſacerdotalis exemplo. Chriſtianiſſimi enim imperatores ſacerdotes honorare ſemper ſtuduerunt / ſicut pa= tet de Theodoſio imperatore / de quo legitur in hyſtoria tripertita / ꝙ cum apud Theſſaloniam ciuitatem quidam iudices fuiſſent lapi dati. ii. q. iii. c. Cum apud Theſſaloniam. Jndignatus Theodoſius / Omnes pariter iuſſit interimi / vbi ſeptem millia ſunt occiſi / nullo p̄= cedente iudicio. huiuſmodi autem cladem plenam gemitibus audiēs beatus Ambroſius / cū princeps veniſſet Mediolanum / ⁊ ſolemniter in ſacrum voluiſſet intrare templum / occurrit ſanctus. Epiſcopꝰ fo= ris ad ianuas / ⁊ ingredientem his ſermonibus a ſacri liminis ingreſ= ſu ꝓhibuit. Neſcis miſer imperator perpetrare a te neſcis quāta ſit magnitudo neqꝫ poſt cauſam tanti furoris mens tua molem p̄ſump cionis agnoſcit. Sed forte recognicionem peccati ꝓhibet poteſtas im perii decet tamen vt vincat racio poteſtatem. Quibꝫ igit̃ oculis aſ= picies omnium dn̄i templū quibꝫ calcabis pedibꝫ ſanctū illius paui= mentum quō manus extendes de quibus adhuc ſanguis ſtillat iniu ſtus. Recede recede igitur ne ſecundo peccato priorem nequiciam au gere contendas. His ſermonibus imperator obediens erat enim di= uinis erudicionibus enutritus et aperte ſciens que ſunt propria ſa= cerdotis que regum gemens et d̄flens ad regalia remeauit. Cumqꝫ octo menſiū tranſiſſent tempora appꝛinquauit natiuitatis. Saluatoris noſtri feſtiuitas. Jmperator autem lamentacionibus aſſiduis in pa= lacio reſidens ꝯtinuas lachrimas inceſſabiliter expendebat. Jngreſ= ſus autē Rufinus tunc magiſter militū ⁊ ſingularem apud principē fiduciam habens ⁊ videns principem in lamentacionibus proſtratuꝫ acceſſit vt lachrimarum cāſ inquireret. At ille vehemencius ingemi ſcens / ⁊ amariſſime lachrimas fundens. Tu inquit Rufine ludis / ⁊ mea mala non ſentis. Ego aūt lamentor ⁊ gemo calamitatem meaꝫ quia ſeruis quidem dei ⁊ mendicantibus aperta ſunt templa dei. At rurſus ad ambro. perrexit. Cui ambro. ait. Jmpudenciam canum imitatus es Rufine tante videlicet necis auctor exiſtens. Ego dico tibi / quoniam imperatorem ingredi ſacra limina ꝓhibebo. Hec et a= lia plurima rufinus audiens. Jmperatori nunciauit votum Antiſtis At imperator in media iam platea / pergo inquit vt iuſtas in facie ſuſcipiam contumelias. Cumqꝫ ad ſacra limina ꝑueniſſet / in ſacram quidam Baſilicam non preſumpſit intrare / ſed veniens ad Antiſti= tē ſupplicabat vt eius vincula reſolueret. Cui ambro. Quam penitē ciam oſtendiſti poſt tātas iniquitates. Cui Theodoſius / tuum eſt do= cere / meum vero ſuſcipere. Cui ambro. iniunxit vt legem conderet /

ne ſentencia mortis ferri poſſet animo irato ſed tranſacto triginta die
rum numero. Qd ⁊ fecit. Sicqꝫ cū lacrimis et deuocionē templū tā
dem ingreſſus eſt in cunctis reuerenter ſe habens erga ſacerdotem
ambroſium. Quid fecit conſtantinus de quo eſt textus. xcvi. di. c. In
ſcripturus ⁊. c. Conſtantinus. Quid reliqui oēs chriſtiani reges vel
imperatores. Omittamus omnia que repetere longum foret. Inſpicia
mus dn̄m Jheſum xp̄m de quo dicit Ciprianus. xciii. c. Dn̄s. Dn̄s nr̄
Jheſus xp̄s rex ⁊ iudas/ vſqꝫ ad paſſionis horam ſeruauit honorem
pontificibus ⁊ ſacerdotibus. Nam cum leproſum mūdaſſet dixit ei=
dem. Vade oſtende te ſacerdoti. ſacerdotem adhuc appellās quē ſcie
bat eſſe ſacrilegum. Item cum ſubditus paſſioni alapam accepiſſet.
nichil contumelioſe locutus eſt in pſonam pontificis ſed ſic magis in
nocenciam ſuam tutus eſt dicens. Si male locutus ſum teſtimonium
perhibe de malo ſi autem bene cur me cedis. Hec igitur ab eo humi
liter ⁊ pacienter facta ſunt vt nos humilitatis et paciencie exemplū
haberemus. Sed hodie pleriqꝫ de illis ſunt de quibus di. i. q. i. c.
Multi. Multi ſecularium cum plus ſacerdotum vitam q̄ ſuam con
ſpiciunt in magni contencionis ſacrorum crimen incurrunt. Magna
enim trabe vulneratos oculos habentes feſtucam in alienis conſpi=
ciunt oculis quam dum incaute euellere feſtinant in erroris foueam
dilabuntur.

¶ De tercio honore deo debito in ſacrarum cerimoniarum obſer=
uacione.

¶ Capitulum tercium.

TErcius honor q̄ deo debet̄ ꝯſiſtit in ſacrarꝫ cerimoniarꝫ ob
ſeruacione. Nam vt dicit Tho. xxii. lxxxviii Deū ⁊ ſi nō ra
cione ſui racione noſtri eciā corpaliter reuereri debemus tū
vt per corporales motus excitemus mentem noſtrā tum vt deum ſe
cundum vtrāqꝫ naturā noſtram honorem9. Vn̄ iohannes damaſce
nus inquit. q2 ex duplici natura cōpoſiti ſum9 ſcꝫ corpali ⁊ ſpūali du
plicem deo honorem referre debemus. Conſiſtit autem hic honor in
tribus. ¶ Primo in capitis inclinacione. Secundo in incuruacione.
Tercio in genuflexione. ¶ Primo conſiſtit honor in capitis inclina=
cione ⁊ ſic ſtatuit eccleſia vt cum nominatur nomen Jheſus in eccle=
ſia in miſſis ⁊ diuinis officiis omnes reuerenter inclinent caput.
Vnde de cōſecracione eccleſie li. vi. in. c. Decet dicitur. Conuenientes
in eccleſiā nomen illud qd̄ eſt ſuper omne nomen. nomen vꝫ dn̄i no=
ſtri iheſu xp̄i exhibicione reuerencie ſpūalis attollant. et ita flectāt
genua mentis. qd̄ vel capitis inclinacione proteſtentur.

¶ Secundo ꝯſiſtit honor dei in incuruacione. habet hūc vſum eccle=
ſia vt in diuinis officiis cum gloria patri ⁊ filio ſpiritui ſancto decā
tat in fine pſalmorꝫ omnes corpus incuruant ſimul cum capite.

¶ Tercio conſiſtit hic honor in genuflectione. Genuflectimus nāqꝫ
cum adoramus corpus xp̄i in omnibꝫ moribus huiuſcemodi pſitētes

nos ſubditos deo qui eſt bñdictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Sermo viceſimus de paciencia / que omnibus eſt neceſſaria ꝓpter cões paſſiones quibus infeſtatur humanum genus.

PEr pacienciam curramus ad ꝓpoſitū nobis certamen. Doctoris gēciū verba ſunt iſta / ad hebreos. xii. c. Pꝰ lapſum ꝑmoꝝ ꝑentū / adeo hūanū genus paſſionibꝫ eſt vexatum vt nullus vnq̄ in hac vita inueniri poſſit omnino quietus. Inſurgunt vndiq̄ mala / vndiq̄ tempeſtates vndiq̄ afflictōnes / laborioſeq̄ cure accidūt ⁊ ſepe m̄lta aduerſa nolentibus ⁊ inuitis. neq̄ aliter aduerſus fortune impetus et incurſus repentinoſq̄ motꝰ / niſi ferēdo et equo aīo tollerādo tuti eſſe valemꝰ. Supanda ait Virgilius oīs fortuna ferenda ē. Hoc autē maxime opatur paciencie virtus / que omnibus neceſſaria ē ſine qua ſuccumbit mēs / ⁊ deficit animum / cum aliqd ſiniſtrum accidere viderit. Ea ꝓpter in hoc ſermone de paciencia erimus tractaturi / de qua tres condiciones faciemus. ¶ Prima eſt de eius deſcripcione. Secunda de eiꝰ determinacione. ¶ Tercia de eiꝰ acquiſicione.

¶ Quid ſit paciencia ⁊ de multiplici eiꝰ accepcione.

¶ Capitulum ꝑmū.

PRima ↄſideracio ē de paciencie deſcripcōe in qua q̄d ſit paciencia oſtendemꝰ. ⁊ Lact. v. li. diui. inſti. ad h̄ ſic dicit. Paciēcia eſt maloꝝ q̄ aut inferūt / accidūt cū eq̄nimitate ꝑlacio. s. Tulliꝰ in rhetorica eand ſentēciā loquit̄ ſub aliis v̄bis dicēs. Paciēcia ē honeſtatis aut vtilitatis cā reꝝ difficiliū et arduaꝝ volūtaria ac diuturna ꝑpeſſio. Et ꝑ ampliore declaracōe notand ꝙ quintuplex paciēcia inuenit̄. ¶ Prima ē remiſſoꝝ. ¶ Scda mundanorum. Tercia ſtultoꝝ. ¶ Quarta ypocritaꝝ. ¶ Quinta v̄tuoſoꝝ.

¶ Prima ē paciēcia remiſſoꝝ eoꝝ ſcꝫ q̄bꝫ ex officio incūbit reprehendere corrigere vl' punire aliena peccata. ⁊ tn̄ illa tolerāt. Cōtra quos ē. c. Facientis / lxxxvi. di. vbi dr̄ Facientis ꝓculdubio culpā hꝫ / q̄ qd poteſt corrigere negligit emēdare ⁊. lxxxiii. di. c. Conſentire. Cōſentire videt̄ tractanti q̄ ad reſecāda q̄ corrigi dn̄t nō occurrit. ⁊ ead di. in. c. Error. cui nō reſiſtit̄ approbatur / ⁊ veritas cū minime denfenſatur opprimit̄. Negligere q̄ppe cū poſſꝫ ꝑturbare ꝑuerſos / nihil aliud eſt q̄ fouere nec caret ſcrupulo ſocietatis occulte / q̄ manifeſto facinori deſinit obuiare. De hac aūt vl' tolerācia vl' punicione maloꝝ copioſus diſputabit̄ in ſermone de iuſticia. ¶ Scda ē paciēcia mundanoꝝ eoꝝ. ſ. q̄ ꝓpter mundū quoſcūq̄ labores ſtrēnue tolerāt. de q̄bus dr̄. xlvii. di. c. oīs. Omēs huius ſcl̄i dilectores in terrenis his rebus fortes ſunt / in celeſtibꝫ aūt debiles. Nā ꝑ tꝑali gl'ia vſq̄ ad mortē deſudare appetūt / ⁊ ꝑ ſpe ꝑpetua nec parꝝ q̄dā in labore ſubſiſtūt / pro terrenis lucris iniurias quaſlibet tolerāt / ⁊ ꝓ celeſti mercede / vl' tenuiſ

ſimi. Urbi contumelias ferre recuſant/ terreno iudici toto etiã die re=
ſiſtere fortes ſunt in oracione corã dño vel vnus hore momẽto laſſãt
ſepe nuditatẽ deiectiõez famẽ p acq̃rendis diuiciis atq̃ honoribz
tolerã. Supna aũt laborioſe q̃rere tãto magis diſſimulãt/ q̃nto ma=
gis ea retribui tardius putãt. h ille. ¶ Tercia eſt paciencia ſtultorũ
eorũ qui ſciũt q̄ peccando mortaliter ſeruiunt dyabolo/ ⁊ permittũt
ſe trahi ab illo de peccato in peccatũ. q̃bz dicit Paulꝰ. ii. ad Chorin.
ii. c. Libenter ſuffertis inſipientes/ cum ſitis ipſi ſapientes. Suſtine=
re enim ſi quis vos in ſeruitutem redigit/ ſi quis deuorat. ſi quis ac=
cipit/ ſi quis extollit ſi quis in faciem vos cedit. Quarta ẽ paciẽcia
ypocritarũ. de q̃bz dr math. vi. Extermināt eñi facies ſuas vt pareãt
hoĩbz ieiunãtes. ¶ Quinta eſt paciẽcia v̄tuoſorũ. De qua dicit aug.
in li. de paciẽcia. Virtꝰ animi que paciẽcia dr tã magnũ dei eſt/ vt e=
ciam ipſius q̃ nobis eã largit̃ paciẽcia p̄dicet̃. ⁊ de hac xp̄s luce. xxi.
c. In paciẽcia v̄ra poſſidebitis animas veſtras. ⁊ iacobus. i. c. pacien=
cia opꝰ pfectũ hz. ⁊ ii. ad corinth. vi. c. In omnibus exhibeamꝰ noſ=
metipſos ſicut dei miniſtros in multa paciencia. et ad epheſeos. iiii.
Cum paciencia ſupportantes inuicem ⁊. i. ad corinth. vi. Sectare iu=
ſticiã pietatẽ fidẽ caritatẽ paciẽciã. Huius autem officium eſt con
ſeruare bonũ rõis ↄtra triſticiã/ ne ſcz rõ triſticie ſuccumbat. Nã v̄=
tutes morales ordinãtur ad bonũ/ in q̃ntũ ↄſeruant bonũ rõnis ↄtra
impetus paſſionum. Inter alias aũt paſſiones triſticia efficax eſt ad
impediendum bonum rõnis/ ſcd̃m illud eccleſiaſt. xxx. Multos occi=
dit triſticia. hec Tho. ſcd̃a ſcd̃e. q. cxxxvi. pptеrea dixit Lucanus.
Gaudet paciencia duris. Notandum tñ q̄ aliud eſt paſſionem ⁊ af=
flictionem in aduerſitatibz nõ ſentire. aliud nõ ſufferre/ q̃ homo ẽ an
guſtias ⁊ tribulaciones ſentit ſz ſi nõ eſt v̄tuoſus ⁊ fortis animo in
paſſione deficit/ ⁊ m̄lta aut cogitat/ aut loquit̃ aut opat̃ que non con
ueniunt/ q̃ vero v̄tuoſus ẽ/ et ſi vt hõ aduerſa ſenciat/ tñ in dolore mo
dũ adhibet/ ⁊ menſurã ſeruat atq̃ modeſtiã. Propterea inq̃t Seneca
de ↄſolacione ad Paulinũ. Nõ ſentire mala ſua nõ eſt hõis nõ fer=
re nõ eſt viri. et Tullius li. ii. de Oratore. Magna laus et admirabi
lis videri ſolet/ tuliſſe caſus ſapienter aduerſos/ non fractum eſſe for
tuna/ retinuiſſe in rebus aſperis dignitatem.

¶ De quinq̃ in quibus dz vnuſquiſq̃ eſſe paciens.

¶ Capitulum ſcd̃m.

Secunda ↄſideracio de paciencia dicitur determinacio. Debet
namq̃ homo determinate eſſe paciens maxime in quinq̃ vi
delicet. ¶ Primo in ↄtumeliarum illacione ¶ Secundo in tẽ
poralium bonorum perdicione. ¶ Tercio in carorum amiſſione.
Quarto in corporis flagellacione. Quinto in voluntaria opacione
¶ Primo debet homo eſſe paciens in contumeliarum et iniuriarũ
illacione. Solent namq̃ homines nequam ⁊ mali moleſtare bonos

nunc detrahendo / nunc conuiciando / nunc ↄtumelias inferendo.
Ibi virtus eſt vbi boni pacienter ſciunt ſufferre. Qm̄ vt dicitur. xxiii
q. iiii. c. Tu bon9. Tu bon9 tollere malū ⁊ id in. c. Tollerandi. et
in. c. qui ſcdʒ carnē. In. c. Vero. Hec aūt vita Grego. ait. Si boni e-
ſtis. q̄ diu in hac vita ſubſiſtitis / equanimiter tolerate malos. Nam
quiſquis nō tolerat malos / ipſe ſibi per impacienciam teſtis ē / q2 bo-
nus nō eſt. Abel enim eſſe renuit / quē Chaim malicia nō exercet. et
Lactanci9 in. v. li. diuinaꝝ inſti. Nō eīn min9 malū ē referre iniu-
riā q̄ inferre. Nā vñ certamina inter hoīes ↄtēcioneſq3 naſcunē / niſi
ꝙ improbitati oppoſita in paciēcia magnas ſepe ↄcitat tēpeſtates /
ꝙ ſi pacienciā q̄ v̄tute nil meli9 / nil in hōie dignius inuenire pōt / in
pꝛbitate oppoſueris extinguet̄ ptin9 tanq̄ igit̄ aquā ſup̄fuderis. Sin
aūt puocauerit illa impaciēcia / improbitatē ſibi cōparē nacta eſt tan-
tum excitabilius incendiū vt id nō flumē aliqd / ſ3 cruoris extinguat
effuſio. Magna itaq3 paciencie racio eſt q̄ ſapiens auget bono viro
vt enim nihil maloꝝ fiat hec ſola efficit / q̄ ſi detur omnib3 / nullum
ſcelus / nulla fraus in rebus humanis erit. Spectat vtiq3 ad magna-
nimitatē quod ñ nulli aſcribunt ad vtilitatem. ſ. ferre pacienter et e-
quo animo v̄ba contumelioſa / contra quos eſt dictum Senece li. de
clemencia vbi inquit. Magni animi ꝓpꝛium eſt iniurias atq3 offen-
ſiones ſpernere. et id i li. de puidēcia. Manet ſine aduerſario virtus
tunc apparet q̄nta ſit / quantūcumq3 polleat cū quid poſſit paciencia
oſtenditur. ⁊ ſapiens puer. xvi. c. Melioꝛ eſt paciens viro forti / et q̄
dñabitur animo ſuo / expugnatoꝛe vrbiū. Ex hoc laudatur paciencia
magnoꝝ virorum atq3 potenciū / q̄ paciētes fuerunt ad ferendū in-
iurias. Scribit nāq3 Seneca de Anthigono rege ꝙ cū audiſſet quoſ-
dam / qui cum nō videbāt de ſe male loquētes acceſſit ad eos ⁊ dixit
Nūc male dixiſtis Anthigono cuius occaſione in has miſerias icidi
diſtis. Modo autem hñ optare ei qui vos ex hac voragine eduxit / nec
ampli9 eis dixit. Dicitur eciā in Policrato ꝙ Ariſipp9 cuidam ma-
ledicēti ſibi philoſophus paciēs rñdit. Tu lingue tue / ⁊ ego aurium
mearum dñs ſum / ⁊ ibid narrat ꝙ Senophon philoſoph9 de ſe ma-
ledicenti rñdit. Tu didiciſti male dicere. ego maledicta contemnere.
Ibidem habet̄ de octauiano / ꝙ cum eidem deſcendenti rome per ſa-
crā viaʒ deſperat9 quidam diceret. O tyrāne reſpondit. Si eſſem non
diceres / nec amplius de verbis eius curauit. Fertur adhuc ibidem ꝙ
ſimilimus quidā adoleſcēs Octauiano vrbem intrauit / quem aug.
ad ſe adductū interrogauit. Dic michi adoleſcens / fuit nunq̄ mater
tuā rome. negauit ille nec contentus adiecit / ſed pater meus. Joci ita
q3 aſperitate vrbana noticiaʒ omniū et familiaritatē ſibi ↄciliauit.
Ibidem adhuc fertur illud qd ſcribit aug. iiii. li. de ci. dei de magno
Alexandro qui cū reprehenderet piratam quendam dicen.
Cur mare habes infeſtum. Ille libera voce reſpondit.
Quid tibi / vt tu orbem terrarum. Sed quia id ego vno nauigio facio

latro vocor/quia tu magna claſſe diceris imperator. Si ſolus et captus ſit Alexander latro erit. et multa alia contra Alexandrum ptulit aīoſe. Miratus alexander ɔſtanciam hoīs honorauit eū. iuſſitq; ɔſcribi milicie. Similit̄ narrat̄ ibi q̄ Antigon9 pedagogus citharā alexandri magni fregit abiecitq; dicēs/ etati tue iam regnare conuenit/ vt ea que in corpore regis voluptatem luxurie dant dominetis q̄ ille pacientiſſime tulit. quib; exemplis apparet nō vile eſſe neq; vituparabile/ immo magnificū egregiū atq; decoꝝ illatas iniurias deſpicere. Scd̄o d; hō eſſe paciēs in tpaliū bonoꝝ pdicione/ vt non ſubruat anim9 neq; deſperet/ſi qñq; hec fortune bona vt honor dignitas potēcia diuicie ⁊ ſimilia diminuant̄. Propterea laudat̄ Anaxagoras qui non eſt ɔtriſtatus quando in patriam rediens poſſeſſiones ſuas deſertas ⁊ diſſipatas inuenit ⁊ bias prienens letanter reſpondit his qui eum interrogarunt quid ſecum ferebat cum fugiebat de patria quā inuaſerant hoſtes. Omnia mea mecum porto de q̄bus metionē feci in ſermone de auaricia ſiue de contemptu diuiciaꝝ.

Tercio debet eſſe hō paciens in ſuoꝝ caroꝝ ſeu ppinquorum amiſſione. Nam ſunt multi qui propter mortē ſuorum nullum habent modum/indigāt̄ deo ⁊ ſeipſos omittūt cōſumendos doloꝛi. pro quibus dicit Seneca de ɔſolacione ad paulinū. Quid tam humile ac muliebre eſt/q̄ conſumendū ſe doloꝛi committere. Nos autem non interdicimus eis quin pro ſuis mortuis quadam pietate ducti doleāt ⁊ lachrimentur fleuit ioſeph ſuper patre ſuo mortuo vt dr̄ Geñ. vl. c. Et abraham fleuit ſuper Sarra mortua/poſt. cxxvi. annos vite ſue. Geñ. xxiii. c. Fleuerunt et patres antiqui p morte ſuoꝝ. Et xp̄s lachrimat9 ē/ cū lachrimātez vidit Magdalenā p fratre mortuo. Jo. xi. ca. Et. Virgo beata doluit ⁊ fleuit in morte xp̄i. Dānam9 ſupabundanciaz doloris/que videt̄ qñdaz deſperacōez ptendere. Quapropter paulus ſcd̄e ad Theſſalonicenſes. iiii. c. ait. Non cōtriſtemini ſicut ⁊ ceteri q̄ ſpem nō habēt. Et. xiii. q. ii. c. vbicūq; hec autem ⁊. c. habent ⁊. c. Qui diuina vocacōe. Cōfirmat̄ qd̄ dicim9. Vnde hieronyi. ad Tyraſiū ait. Caritatis tue ſcripta pepercit. In q̄b; animū tuū dolore cōmotū de filie dormicione cognoui. Nō aliud in te admiratus ſū/ q̄ xp̄iani pectoris abs te v̄tutē ablatā fuiſſe/ſtupeo muꝝ fidei penetratū vulnerib; orbitatis q̄z ſopire d̄buerat ſpes reſurrectionis regni celeſtis/reſurgere credimus mortuos noſtros et plāgim9 Quid facere mus ſi mori tm̄ p̄cipere de9/ volūtas eius vtiq; ſola ſufficeret ad ſolaciū cui iubemini affectū pponere. hec ille. Propterea Valerius maximus libro. v. Rubrica de parentibus q̄ obitum filioꝝ forti animo tulerunt. Laudat Anaxagoram/qui audita morte filii reſpondit nuncio/nihil inexpectatū aut nouum nuncias. Ego enim illū ex me natū mortalē eē ſciebā/⁊ ſcio neminē mori ſolere/q̄ nō vixerit/nec aliq̄z viuere q̄ moriturus ſit. nō Quarto d; vnuſq̄ſq; eſſe paciēs in corpus flagellacione/cū corp9 egritudinib; ⁊ infirmitatib; aggrauatur

ſicut de beato Franciſco legimus de quo dicit Bon̄· in legenda magna
Cum duris corporis ageretur doloribus illas ſuas anguſtias nō pe=
narum eſſe cēſebat noīe· ſʒ ſororum. dum aūt ſel' grauius ſolito dolorum
vrgeret aculeis· quidā frater ſimplex dixit ad eū· Frater ora dn̄m· vt
mītius tecum agat· Manū eī ſuā plus debito ſup te grauare videt̄.
Quo audito vir ſanctus cū eiulatu exclamās ait· Niſi noſcerē in te
ſimplicē puritatem tuā ex nunc abhorrerē cōſorcium· qui auſus fue=
ris circa me diuina iudicia reprehēſibilia iudicare· Et licet totus eſſet
attritus grauis plixitate languoris piciens ſe in terram oſſa debilia
duro caſu colliſit et deoſculans humū· gracias inqt tibi ago dn̄e deus
de omnibus his doloribus meis teqʒ mi dn̄e rogo vt centuplū ſi tibi
placuerit addas cum tue ſancte voluntatis adimpleto ſit mihi conſo
lacio ſemper plena· ¶ Quinto debet eſſe vnuſquiſqʒ paciens inuo=
luntaria operacione· in ieiuniis oracionibus vigiliis· et diſciplinis· a
liiſqʒ operibus v̄tuoſis· cū p̄miū illorum ſit eterna vita· In oibʒ autem
vnuſquiſqʒ memor eſſe dʒ illius pacientiſſimi Iob· q̄ in omni aduerſi
tate ſua in damno rerum· ſiue in morte repentina filiorum ſiue in plagis
et vulneribus corporis ſui ſolitus erat dicere dn̄s dedit dn̄s abſtulit ſi
cut dn̄o placuit· ita factū ē ſit nomen dn̄i b̄ndictum·

¶ Quod quinqʒ ſunt regule ad acquirendam pacienciam·

¶ Capitulum tercium·

TErcia cōſideracio eſt de paciencie acquiſicione · in qua dicend'
eſt quō paciencia poteſt acquiri· et ad hec notāde ſunt quinqʒ
regule· ¶ Prima dr recogitacio ¶ Scd̄a melioracio·
Tercia premiacio· ¶ Quarta auxiliacio· ¶ Quinta exemplacio·

¶ Prima regula dicitur recogitacio· Quandocūqʒ eī quis ſentit ad
uerſa multa imminere ſibi recogitare debet peccata que commiſit· et
dicere illud Michee· vii· c· Iram dn̄i portabo· quoniam peccaui ei·
Sic faciebant fratres Ioſeph qn̄ venerunt in Egyptum· et Ioſeph lo
quebat̄ cum eis· et ipi non cognoſcebāt eū· et dicebat· frater veſter vnus
liget̄ in carcere· vos autem abite et fratrem veſtrum minimū ad me ad
ducite· At illi lingua hebrea credentes nō intelligi ab ioſeph dicebāt
adinuicem· merito hec patimur· quia peccauimus in fratrem noſtrū
videntes anguſtiam anime illius cū depcaret̄ nos et nō audiuimus
Idcirco venit ſup nos iſta tribulacio· ¶ Scd̄a regula dr melioracio·
qn̄cumqʒ quis tribulacionibʒ quatit̄ vt paciens fiat cōſideret q deus
in hac vita ſepius vexat quos amat · et omnia in melius interpretet̄
vn̄ iob· v· c· dr Beatus qui corripit̄ a dn̄o ¶ Increpacionem ergo eius
ne reprobes· Et ſapiens eccleſiaſt· iii· diſciplinā dn̄i ne abicias · nec de
ficias cum ab eo corriperis · Quē enim diligit dn̄s corripit et quaſi
pater in filio complacet ſibi· Solet enim tribulacio ſatis pdeſſe anime ·
ad illuminandum eam · atqʒ ad ſuperandas mundi et carnis blan=
dicias · vnde Lactancius in ſecundo libro diuinarum inſtitucionum
ait · ¶ Tum maxime deus ex memoria hominum elabitur· Cum

beneficio (●)us fruentis honorem diuine indulgencie dare debent·
At vero ſi qua neceſſitas grauis p̄ſſerit/tunc dn̄i recordant̄ / ſi belli
terror infremuit/ſi morboꝝ peſtifera vis incūbit ſi alimēta frugibꝫ
lōga ſiccitas denegauit·Si ſeua tēpeſtas/ſi grādo ingruit ad deū cō
fugit̄ a deo petit̄ auxiliū/deus vt ſubueniat orat̄·Si q̄s in mari ven
to ſeuiēte iactat̄/hūc inuocat·Si q̄s aliq̄ vi affligat̄ /hūc pocius im=
plorat·Si q̄s ad extremā mendicādi neceſſitatē deductus victū p̄cibꝫ
expoſcit·hūc ſolum obteſtat̄/p eius diuinū atqꝫ vnicū nomen / hoim
ſibi miſericordiam querit̄·Hec ille·Et hiero·Tribulaciois vtilitatē
per exemplū quoddam explicat in epiſtola ad ruſticum monachum
dicens·Grecus adoleſcens erat in cenobio ·qui nulla abſtinencia nul
la operis magnitudine flammam poterat carnis extinguere/hunc p
iclitantē pater monaſterii hac arte p̄ſeruauit/impat cuidaꝫ viro gra
ui vt iurgiis atqꝫ conuiciis inſectaretur hominē ⁊ p⁹ irrogatas cōtu
melias primus veniret ad querimonias/vocati teſtes/p eo loqueban
tur q̄ cōtumeliam fecerat·ſolus pater monaſterii defenſionem ſuam
callide opponere ſtuduit·ne abundanciore triſticia abſorberetur frat̄·
Quid plura ita annus deductus eſt quo expleto interrogatus adole
ſcens ſuper priſtinis cogitacionibus ita adhuc moleſte ſuſtineret pa=
pe inquit·Michi viuere non licet ⁊ fornicari libet·¶ Tercia regula
ad acquirendam pacienciam dicitur Premiacio· Quandocumqꝫ q̄s
deficere videret animum in tribulacione aut in laboribus ꝑpter deū
ſuſceptis ſtatim ſubleuari debet ad illā mercedem vberrimam ⁊ co=
pioſam que repromittitur nobis in celis de qua chriſtus dicebat ma=
thei·v·Beati eſtis cum maledixerint vobis homines et perſecuti fue
rint vos ⁊ dixerint omne malum aduerſum vos mencientes propt̄
me gaudete et exultate quoniam merces veſtra copioſa eſt in celis·
Sic ſtephanus cum eſſet inter eos qui perſequebantur ipſum inten=
deus in celum vidit gloriam dei·¶ Quarta regula dicitur auxilia=
cio·Quādocumqꝫ aliq̄s p̄mitur multis anguſtiis ſciat deū aſtare ſi=
bi vt ei ſuccurrat vel vt pacienciam tribuat dūmodo ip̄e auxiliū ei⁹
poſtulet·Ideo dauid in pſal·xxxvi ait· Iuxta eſt dn̄s his qui tribu
lato ſunt corde· Eſt de hoc exēplum Magni Antonii qui cū p⁹ mlt̄=
ta eciam verbera que a demonibus fuerat paſſus·vidiſſet in ſplendo
re quodam mirabili dn̄m ih̄m xp̄m dixit ad eum·vbi eras bone ih̄u
vbi eras·quare a p̄ncipio nō fuiſti vt me iuuares · et vulnera mea
ſanares·cui dn̄s·Antoni hic eram·⁊ meo auxilio certamen ſupe=
raſti·Amodo autem quia dimicaſti·in toto orbe faciam te noiari·
¶ Quinta regula ad acquirendam pacienciam dicitur · Eemplacio
quando aliquis cupit habere pacienciam vltimum eſt remedium in
tueri ſanctorum exempla·et potiſſimum domini noſtri ihesu chriſti
De quo petrus prima epiſtola·c·primo dicit·Christus paſſus eſt pro
nobis·nobis exemplum relinquens· Et Paulus ad hebreos duodeci
mo ait· ¶ Recogitate eum·¶ Qui ſuſtinuit talem a peccatoribus ·

aduerſus ſemetipſum contradictionem. Non vt fatigemini animis veſtris deficientes. Que nã paciencie exẽpla nõ inueniunĩ in xp̃o. Vide illũ o anima in cruce nudatum. Vide ⁊ ↄtẽplare diligenter/ſi te grauatã ſentis infirmitate corporis audi illũ dicentem tibi. Et ego ꝑ tua ſalute a plãta pedis vſqȝ ad ṽticẽ totus ſum vulneratꝰ. Si dixeris ei/heu iniuſte accuſor inique criminor ab emulis meis/reſpondebit tibi. Et ego qui deus ſum factꝰ hõ iuſtus ſanctꝰ pius ſapiens mũdus ⁊ impollutus vocor Samaritanꝰ ſeductor malefactor blaſphemus ⁊ velut ꝑditiſſimus reus/in medio latronum crucifigor. Si conqueſta fueris de pauꝑtate. Et ille clamabit. O aĩa mea ſuſtine paciẽter q̃ ⁊ ego amore tui in tãta ſum pauꝑtate ↄſtitutus/vt nõ habeã vbi caput reclinem in cruce. ſitiui aque mihi guttula denegatur. Et tandẽ nihil inueniri põt/in quo nos paciamur ꝑ amore crucifixi/quĩ magis in illo paciamur ipẽ ꝑ amore nr̃o ꝓpterea aug. in li. de ↄflictu viciorum ait. Si paſſio redemptoris ad memoriam reuocatur/nihil tam durum ẽ/qđ non equo animo tolleret. Parua em̃ tolleramus/ſi recordemur q̃d biberit ad patibulũ/qui nos inuitat ad celum Jlle em̃ obprobria irriſiones ↄtumelias/alapas/ſputa/flagella coronam ſpineam crucẽqȝ ſuſtinuit/⁊ nos miſeri ad noſtrã ↄfuſionẽ vno ſermone fatigamur/vno verbo deicimur. H̃ ille. Quare ꝓcuremus ferventer vt acquiramus pacienciam ꝑ q̃ꝑ deus largietur nobis graciaȝ ⁊ in futuro ſempiternam gloriam in qua eſt bñdictus per eterna ſeculorum ſecula. Amen.

¶ Sermones clariſſimi in ſacra theologia magiſtri fratris Roberti caratzuli de Litio ordinis minorum. De timore iudiciorum dei

De morte. Rubrica.

Morte morieris Geñ. ii. Exiſtimaui ſepe numero nihil
tā vtile anime rōnali eſſe poſſe ad fugā viciorꝝ q̄ꝑ fre-
quens memoria mortis ꝑpterea ſapi. Eccle. vii. In oi-
bꝫ opibꝫ tuis memorare nouiſſima tua/ꝛ in eternum
non peccabis. Et hiero. ad paulinū. Facile contēpnit
oia q̄ ſemꝑ cogitat ſe moriturꝝ. Et id ad Ciprianū dicit. Qui ei quoti
die recordatur ſe eſſe moriturꝝ ɔtēnit pñcia/ꝛ ad futura feſtinat. Et
idem ad heliodorꝝ de vita Veſpaſiani Platonis ſentēcia eſt oim ſa-
pienciū vitā meditacionē eſſe mortis. Sene. ad lucillum ait. Nichil
am eque tibi ꝑderit ad contemperanciam oim rerꝝ q̄ꝑ freq̄es cogi
tacio/breuis huius incerti itineris. ꝛ idem ad eundē in epiſtola ait.
Moleſtum eſt iniquis mortem ante oculos habere. Iſta tam ſeni q̄ꝑ
iuueni dꝫ eſſe ante oculos. hec ille. Cum igitur mortis memoria ſit tā
te vtilitatis idcirco in preſēti ſermone de ipſa morte tria ſunt contem
planda miſeria. Primū de ſua ferocitate. Scdm de ſua dubieta-
te. Tercium de ſua crudelitate. Primum eſt de mortis ferocita
te circa qd nota triplicem ferocitatem. Prima ferocitas contra pri
mos homines. Secunda contra peccantes. Tercia contra totuꝫ
mundum. Prima ferocitas dicitur contra primos homines quos
ipſa iſtemit ꝛ proſtrauit. Nā a pricipio cōdicionis hūane ī ſtatu inno
cencie erant homines immunes a lege mortis. vñ aug. in. xii. li. de ci-
dei ait fatendū eſt ꝑmos hoies ita fuiſſe inſtitutos/vt ſi nunq̄ꝑ pec-
caſſētnunq̄ꝑ gen9 mortis experirent. Sꝫ eoſdē ꝑmos ꝑentes ita fuiſſe
morte inſtitutos vt q̄cquid de eorꝝ ſtirpe fuiſſet exortū ead pena te-
neret obnoxiū ꝑ magnitudine q̄ppe culpe illius. Naturam dānacio
mutauit in peius vt qd penaliter preceſſit in peccātibꝫ hoibꝫ ꝑmis na
turalr ſeq̄ret in naſcētibꝫ ceteris. Itē in li. de baptiſmo puulorꝝ ait.
Ibi fiebat ordo iuſticie vt ſicut anima dño ſuo. Ita corpus ei obediret
Hec ille. et eccle. xv. Ante hominem vita et mors. Et in eod. c. Deus
ab inicio conſtituit hominē et reliquit illū in manu conſcilii ſui. Et
Origenes ſuper Leuiticum. ix. Si homo ab inicio elegiſſet vitam nū
quam humanum gen9 mortalē condicionem teneret vnde deus prop
ter peccatum dixit Ade. Quia audiſti vocem vxoris tue. Dico tibi
quia in ſudore vultus tui/veſceris pane tuo/donec reuertaris ad ter-
ram qua ſumptus es quia puluis es et in puluerem reuerteris.
Geñ. iii. et hec omnia propter peccatum. Heu quam grauis fuit illa
culpa que imperio mortis omnes ſubiecit. Sed potiſſime primos pa
rentes. Nam per erroreꝛem inobediencie ſue mortem quam deus
nō fecerat ſibi inuenerūt. Iuxta illud auguſtinus i pronoſtichon di.
Vide mortem nou a deo. ſed per errores intus veniſſe hominibus in
paradiſo deliciarum poſitis. Cui eciam conuenit illud quod ſcribi-
tur ſapiencie ſecundo libro. Deus mortem non fecit ſed i mpii

manibus ꝓpriis accerſierunt eaꝫ· Sꝫ circa hoc dubitari pōt· Qꝺ cū
deꝰ dixerit ade Geñ· ii· q̄cumqꝫ hora comederis/ morte morieris· non
tñ ħ videt̃ vm qꝛ nō illa die mortui ſunt· Ad ħ rñdet nico· de lyra·
in expoſicōe ſuꝑ geñ· ꝙ illa v̄ba ſic hñt exponi· Morte morieris· i·
moriēdi neceſſitatē incurrēs qꝛ guſtato ligno nō ſtatī mortuꝰ ē/ ſꝫ ce
pit ad mortē tāꝺ· Et aug· ſuꝑ Geñ· ſic ait· morte morieris· i· morti ob
ligatꝰ eris/ vl' mortis reatū incurres· vñ ⁊ ī alio loco iꝺ ait· Quāuis
ānos mltos pꝰ vixerīt/ illo tñ die mori ceperunt q̄ morte legem/ qua in
ſemū nephas acceperunt· Data ē ergo ptās morti eiciēdi illos ꝑpter e
oꝝ culpā Et qꝛ neceſſaria erat hūani generis mltiplicacio viuēdi tpl
in longū ꝓceſſuꝫ eſt q̄ntū a morte de victu ⁊ debellatū ē ⁊ q̄d ꝓfuit
illis lōga vita nō mors ē ſubſecuta· Audiamꝰ q̄d ſcripta dicat geñ· v
vixit Adā ānis ⁊ genuit filiū ad ymaginē ⁊ ſimilitudinē ſuā/ voca=
uitqꝫ nomē eiꝰ ſeth· Et facti ſunt oēs dies adā/ poſtq̄ genuit ſeth· lx
xx· āni· genuitqꝫ filios· ⁊ filias· ⁊ factum eſt oē tp̄s/ qꝺ vixit adam
xciii· ānis· ⁊ mortuꝰ ē· vixit ſeth· cv· ānis poſtq̄ genuit honas· xc· an
ānis/ ⁊ genuit Chainaꝫ/ pꝰ cuiꝰ ortū vixit· lxxxv· ānis ⁊ genuit filios
⁊ filias/ ⁊ facti ſunt oēs dies eiꝰ xcv· ānis ⁊ mortuꝰ ē/ vixit chaiman
lxx· ānis/ ⁊ genuit Malael Et vixit chaimā poſtq̄ genuit Malael·
lxxxiiii· ānis/ ⁊ genuit filios et filias/ ⁊ ſic ꝺ oibꝫ alii a p̄mo vſqꝫ ad
finē incipiētibꝫ· Si v̄o aliq̄s incredulꝰ dubitaret quō fuerit illꝺ poſ=
ſibile vt vita illoꝝ ſic ꝓtraheret ī lōgū· Rñderi pōt ſcꝺꝫ nico· de ly=
ra· hoc fuiſſe plibꝫ ꝺ cauſis· p̄mo bōitatis ꝯdicōis vel ꝯplexionis p̄=
moꝝ parentū fuerīt eī a deo īmediate formati/ ⁊ ꝑ ꝯñs fuerīt optime
ꝯpoſicōis ⁊ ſic ad lōgiorē vitā diſpoſiti et illa bōitas ꝯplexionis ma
gis venit ad hōies ꝓpinquos illis tpibꝫ q̄ ad remotos tpis· Scꝺa rōe
mō viuēdi/ qꝛ ꝑ tpate viuebāt· Tercia rō bonitatis nutrimēti/ qꝛ ante
diluuiū naſcēcia terre erāt meliora poſtea qꝛ inūdacio diluuii fuit ꝑ
maiori pte ex aq̄s occeani· Aque aūt falſe īducūt ſterilitatē ⁊ reddūt
terre naſcēcia peiora/ ex q̄bꝫ abbreuiat̃ vita hōis· Quarta rō ē ex ſci
encia Ade qꝛ formatꝰ fuit ad ꝑfectōeꝫ ſciēcie/ ⁊ iō ꝯgnouit virtutes
herbaꝝ fructuū ⁊ lapidū q̄ faciunt ad ꝯſeruādaꝫ ſanitatē et vitā ꝓ=
lōgandā· Quinto rō ē ex diſpoſicione diuina hoc ordināte/ vt ꝑ lon
gū tp̄s cito mltiplicaret̃ hūanuꝫ genꝰ/ hoc nico· de lyra qm̄ igit̃ p̄mi
hoīes tādiu ſuꝑuixerīt ſciēcia p̄dicti fortitudine corꝑisbñ diſpoſiti non
potuerīt tñ mortis ferocitatē repellere· ꝯtriuit illos et omēs mortui
ſunt ꝙ vtiqꝫ nobis in exemplū eſſe poſſꝫ/ vt vite huiꝰ erūnaꝫ ꝯgno=
ſcamꝰ/ hoc ē qꝺ hiero· ad heliodoꝝ de vita nepociani ait· Debemus
⁊ nos animo p̄meditari qꝺ aliq̄n facturi ſumꝰ et qꝺ volumꝰ lōgius
abeſſe nō pōt/ Nā ſi noningētos excederemꝰ ānos/ velut āte diluuiū
viuebat genꝰ hūanū· Et Mathuſalē nobis donaret/ tñ nihil eſſꝫ p̄te
rita lōgitudo· q̄ eē ꝺſiſtet· vt emī int̃ illū q̄ vixit· x· ānis ⁊ illū q̄ vixit
mille· poſtq̄ iꝺ finis vite aduenerit ⁊ in recōſolabil' mortis neceſſitas
trāſactum eſſe tātunꝺ ē/ niſi ꝙ magis ſenex honuſtiꝰ peccator falſe

ꝓficiſcerit· Optima queqꝫ dies miſeris mortalibus eici· Prima fugit
ſubeūte morbo triſtiqꝫ ſenecti· Et labor ⁊ dixit rapit indemēcia mor
tis·hec ille·q̄ oīa ſic dicta intelligas vt ſicut longitudo vite om̄s illoſ
p̄mos viros nō excuſauerit morte ſic nec breuitas vite tue eciā dila=
tata ad mľtos annos qr morte morieris· ¶ Scd̄a ferocitas mortis eſt
ꝯtra peccatores·Nā ſepe numero ipſos inuadit ſubito·et in breui mo
tula abſorbit eos ⁊ lꝫ mľta accidēt ꝑ naturā q̄ labiis ē vt plimū hūa
ne vite ꝯtraria·ꝟmtn̄ mortalitates ⁊ peſtilēcie aduenīūt ſepe·⁊ ſepi
us iudicio dei in q̄bꝫ nō ſine grādi terrore oēs aſpiciūt mortis dn̄iuꝫ
⁊ ꝑtātē ⁊ ꝙ h̄ va ſint ꝓbat̄ ex teſtificacōe ſcripturaꝝ ⁊ p̄mo ſumi
pōt illd teſtimoniū Numeri·ii·vbi narrat ꝙ cū ppl'9·Iſrľ eſſꝫ in de=
ſerto nō ꝯtentus cibo celeſti ſcꝫ māna qd pluebat illis de9 de celo·de
ſiderās carnes ⁊ piſces cucumeres ⁊ paupes cepe ⁊ alea· dn̄s pluit
ꝯturnices in guſt9 eoꝝ ⁊ cū adhuc carnes eſſēt in ore ipoꝝ ⁊ ecce
furor dn̄i ꝯcitatus in ppl'm ꝑcuſſit eū plaga magna·Scd̄m teſtimo=
niū h̄r Numeri·xiiii·Nā cū ppl's ille murmuraſſꝫ ꝯtra dn̄m · dixit
dn̄s ad Moyſen·Vſqꝫ quo detrahat michi ppl's ille quouſqꝫ nō cre
dēt michi in omnibꝫ ſignis q̄ feci corā eis·Feriā ego peſtilēcia eoſ at
qꝫ ꝯſumā qd factū fuiſſꝫ niſi moyſes oraſſet ad dn̄ꝫ vt dimitteret eis
Terciū teſtimoniū fuit exodi·xii·vbi narrat ꝙ nocte media ꝑcuſſit
dn̄s Egyptū plaga magna·⁊ interfecit omnē p̄mogenitū in terra e=
gypti a p̄mogenitis Pharaonis q̄ ſedebat in ſolio vſqꝫ ad p̄mogeni=
tū captiue·q̄ erat in carcere·et omnē p̄mogenitū iumentoꝝ·ſurrexit
pharao in nocte ⁊ oēs ſerui ei9·oēſqꝫ Egypcii·ort9 ē clamor mag=
nuſqꝫ·neqꝫ em̄ erat dom9 in qua nō iaceret mortu9·Quartū teſtimo
niū ē in Leuitico·xvi·c·vbi dn̄s dicit·ſi nolueritis recipe diſciplinam
⁊ ābulaueritis ex aduerſo · Ego q̄ꝫ ꝯtra vos incedā ⁊ ꝑcuciam vos
ſepcies ꝓpter peccata vr̄a · inducāqꝫ ſup vos gladiū vlcionis federis
mei cūqꝫ fugeritis in vrbes immittā peſtilēciaꝫ ī medio vr̄i·Quintū
teſtimoniū·i·c·ſcd̄i li·Re·⁊ ſcd̄i palipo·vbi legit̄ ꝙ ꝑcuſſit dn̄s peſtilē
cia iſrahel·vbi a dauid vſqꝫ ad berſabe decēmillia viroꝝ mortui ſunt
Sextū teſtimoniū capit̄ ex cōminacōe quā fecit dn̄s ꝑ Eze·v·Ira nr̄a
inq̄t ſup vniuerſum ppl'm ei9·gladi9 foris peſtis ⁊ fames intrinſec9
q̄ in agro ē morte morietr̄·⁊ q̄ in ciuitate ſub peſtilencia ⁊ fame con
ſumabit̄·Septimū teſtimoniū capit̄ a iuſtiniano vt nō luxuri
entur ꝯtra naturā·vbi ait ꝓpter illa duo ſcꝫ ꝓpter blaſphemiam et
peccatū ꝯtra naturā fames peſtilencie ⁊ terremotuſ fiunt·Idē ſilr̄ in
glo·xxxii·q·i·c·Flagicia·Octauū teſtimoniū ē in hiſtoria eccleſiaſti=
ca·in q̄ narrat̄ ꝙ Maximian9 Imꝑator ductus dyabolico ſpū fecit
ꝯponere carmina blaſphemis plena ꝯtra ipm ihm xp̄m ⁊ ſanctos·ea
qꝫ ſcribi mādauit in tabulis·Iuſſitqꝫ ꝑ ſingľas vrbes ⁊ villas et a=
gros deferri·faciebatqꝫ ea cātare·Altiſſim9 aūt tm̄ ſcel9 inultū re=
manere noluit·ſꝫ tāto rigore in ppl'm blaſphemū peſtilēcia miſit vt
ꝯmedendo ⁊ bibendo morte morerent̄· Ipe autē maximian9 dolore

graui ꝑcuſſus ſpirituʒ exalauit· Nonuʒ teſtimoniuʒ ē in legenda ſā=
ctoꝝ ⁊ ī vita beati gre· ī tractatu ꝺ letaniis vbi refert ꝙ ꝓpť comeſ
ſaciones ⁊ luxurias romanoꝝ ꝯmotꝰ ē deꝰ ꝯtra eos / peſtilenciāqꝫ
magnā in illos miſit q̄ꝫ inguines eā vocāt· ſ· Laangonalio / ſeua em̄
fuit eo ꝙ hōies ī via in mēſa ī colloq̄o mouebanť ſubito· Itē cū ali
q̄s ſternutabat / exalabat ſpm̄ ⁊ cū aliq̄s aliq̄ꝫ ſternutātem audiebat /
ſtatī accurrēs dicebat deꝰ te adiuuet· Vñ vſqꝫ nunc ħ cōſuetudo ob
ſeruať· Rurſꝰ cū aliq̄s velle ſe oſcitare ſenciebat cōtinue ſignū cru=
cis ī os imp̄mere feſtinabat· Cūqꝫ g° ħ peſtis romā vaſtaret beatꝰ
Gre· ꝓceſſionē cū letaniis ꝑ ciuitatis circuitū quodā paſcali tp̄e fieri or
dinauit in q̄ imago beate v̄ginis / q̄ adhuc ē rome ī ſancta maria a=
raceli / q̄ꝫ beatꝰ Lucas pinxiſſe dr̄ / āte ꝓceſſionē portare fecit reueren
ter· ⁊ ecce tota aeris infectio imagini ſancte cedebat / ac ſi imaginē
ipāʒ fugerēt / ⁊ ipāʒ ferre nō poſſent ſicqꝫ pꝰ imaginē mira ſerenitas
⁊ aeris puritas remanebat· tūc in aere iuxta imaginem audite ſūt vo
ces āgeloꝝ cātanciuʒ ⁊ dicencium· Regina celi letare ⁊c̄· Statī beatꝰ
Gre· adiunxit· Ora ꝓ nobis deuʒ alleluia· Tunc beatꝰ Gre· vidit ſu=
pra caſtꝝ Vicencii āgeluʒ dñi q̄ gladiuʒ cruentatuʒ detergens in va
ginā ꝯuertebat· Ex quo itellexit ꝙ peſtis illa ceſſaret / ſic factuʒ eſt·
vñ caſtꝝ illꝺ vocatuʒ eſt pꝯea caſtꝝ ſācti āgeli· ex ħ igiť pʒ ꝙ ꝓpter
peccata hoīm deꝰ puniuit eos morte· Qꝺ vtiqꝫ factum cōſpicimus
tp̄ibʒ iſtis / ī quibʒ ad tātaʒ ꝺmenciā venerūt ꝓpli ꝙ credunt huiuſmōi
peſtilenciā veniſſe ꝓpť bona opa· O humana ꝺmencia / nunq̄d ſunt
falſa tot exempla ſcriptūꝝ vt velit deus oppugnare humanuʒ genꝰ
abſqꝫ culpa q̄ immo vt dixi ⁊ iteꝝ dicā· mors illa peſtilencialis eſt en
ſis diuine iuſticie quo trāſfodiunť viſcera iniquoꝝ / q̄ volunt aliq̄ñ
munduʒ ꝑire· De iuſtis autem et ſi ipi ꝑcuciāť nō obſtat qꝺ dicit pſal·
Precioſa in ꝯſpectu dñi / mors ſanctorum eius· ¶ Tercia ferocitas
mortis dr̄ ꝯtra totuʒ munduʒ· Nā ꝺ ipa ⁊ ꝺ eius potencia ſcripťe ml=
te loquūť· vñ ſcꝺo li· Re· xiiii· c· Omnes morimur / ⁊ q̄ſi aq̄ labimur
ſup̄ trā q̄ v̄ba notanť· xiii· q· c· ī ecclīſie· pſal· Quis eſt q̄ viuet et nō
videbit mortem· Eccle· v· Oia q̄ ꝺ t̄ra ſunt ī t̄raʒ reuertenť· Et Sene=
ca ad luciliuʒ· Eā ibis quo oīs eunt q̄d tibi noui eſt ad hāc legeʒ na
tus es ħ pr̄i meo accidit· ħ mr̄i hoc maioribʒ hoc oībʒ āte te hiero·
ad heliodoꝝ ſic ait· Serſes ille potentiſſimus q̄ ſubuertit mōtes pro
ſtrauit maria cuʒ ꝺ ſublimi loco infinitā hoīm mlťitudinem inumera
bilem vidiſſʒ exercituʒ fleuiſſe dr̄ eo ꝙ poſt centum ānos nullus eoꝝ
quos cernebat ſuperſtiturus eſſʒ· o ſi poſſemus in talem aſcendere ſpe
culā ꝺ q̄ vniuerſaʒ t̄rā ſub nr̄is pedibʒ cerneremus iā tibi oſtenderem
tocius m̄di ruinā gentes ī bello ruentes gentibʒ regna colliſa· alios
torq̄ri· alios necari· alios abſorbi a fluctibʒ· alios ad ſeruitutem trahi
hic nupcias· ħ plāctum illos naſci illos mori· Alios affluere diui=
ciis· alios mendicare· et nō ſolum Serſis exercitum ſed tocius m̄di
hoīes q̄ nunc viuunt in ſpacio breui tibi oſtenderem morituros·

Vincet̃ ſermo tali rex magnitudine ⁊ minꝰ eſt omne qđ dicit̃. Redea
mus ergo ad nos ⁊ q̃ſi e celo deſcendentes paulliſper nr̃a videamꝰ.
Sentis ne obſecro te q̃m infãs/q̃ndo puer/q̃m ſenex factꝰ ſis. cotidie
morimur cotidie ꝯmutamur/⁊ tñ eternos nos eſſe credimꝰ. hec ille
Quid igit̃ ẽ hoĩm vita niſi quidã curſus ad mortẽ. O hũana miſeria
q̃d feriꝰ vnicuiq3 dici põt q̃ morte morieris. hic io. xiiii. c. l3 hõ natꝰ
de muliere breui. v. tpe reple. mltis miſeriis. de hoc Sene. ad lucillu3
Cotidie morimur cotidie diminuit̃ aliqua ps vite ⁊ tunc q̃3 dũ cre-
ſcimꝰ vita decreſcit/infanciã amiſimꝰ/demũ puericiã demũ adoleſcẽ-
ciam vſq3 ad extremũ q̃cq̃d trãſit tpis perit. ⁊ itez ad eund̃ dicit.
Corpa noſtra rapiunt̃ fluminũ more quicq̃d vides cũ tpe currit/nich
il ex his que videmꝰ manet. h̃ ille. Et ouidiꝰ ait. Tpa labunt̃ taci-
tiſq3 ſeneſcimꝰ ãnis. Et aug. xiii. de ci. dei. Ex quo eñi in illo corpore
morituro eſſe cepit nunq̃ eo nõ agit̃ vt mors ñ veniat h̃ ei agit eiꝰ
mutabilitas toto tpe vite huiꝰ. ſi tñ vita dicẽda eſt/vt veniat̃ in mor
tem. Nemo q̃ppe eſt q̃ nõ ei pꝰ ãnũ ſit q̃ ante annũ fuit/⁊ cras q̃
hodie ⁊ hodie q̃ heri/⁊ paulo pꝰ q̃ nunc. ⁊ nũc q̃ paulo ante pro-
pinquior q̃m quicq̃d tpis viuet̃ de ſpacio viuendi dimittit̃. ⁊ cotidie
ſit minꝰ. minuſq3 p̃ſtat. vt oĩo nihil ſit aliquid tpis vite huiꝰ q̃ cur
ſus ad mortem. ⁊ in fine huius. Qui vſq3 ad morte3 pducioꝛa ſpacia
temporis agit nõ lentius pgit/ſ3 plus itineris ꝯficit. hec ille. omnib3
ergo breuis ẽ vita. mors aũt vicina. Vñ ſapi. i eccle. xiiii. c. Memor
eſto q̃m mors nõ tardat. v̄ba illa mltũ põderanda ſunt. ſ. mors non
tardat: ergo eſt in ianis. mors nõ tardat ergo timeamꝰ. mors non
tardat ergo bñfaciamꝰ. O delectores mũdi. o terrenoꝝ amatores.
mors nõ tardat. O peccatores. mors non tardat. Agite pñia3 vt vos
nõ inueniat dormiẽtes. o duꝝ verbũ. o v̄iliſſimũ v̄bũ. mors nõ tardat.
hoc vtiq3 oẽs deſiderare deberẽt. q2 vtilis ẽ ꝯtra timorẽ ſupbie. et e-
ciã patere põt exẽplo valde notãdo. Nã legit̃ in legẽda ſanctoꝝ in
vita Barlaã q̃ ſcripſit iohẽs dama. q̃ rex quidã fuit in india xp̃ia-
noꝝ valde pſecutoꝛ. q̃ filiũ ſuũ nomĩe Joſaphat in palacio quodam
includi ⁊ educari fecit. Timẽs ne xp̃ianus efficeret̃/qui ad etatem
adultã perueniens admirãs cur pr̃ eũ ſic incluſiſſet vni ex ſeruis ſuis
dixit ſe pṕter hoc in magna eſſe meſticia. qđ pr̃ audiens et dolens
equos idoneos ſibi pari fecit choros plaudẽtes ante eũ mittẽs ne ali-
qđ fedũ ſibi occurreret phibuit. p̃dicto igitur iuuem taliter procedẽ-
te quadã vice vnus leproſus ⁊ vnus cecus ſibi obuiauert̃. quos ille
videns ⁊ ſtupẽs q̃d ſint ⁊ quõ ſic eſſent inquiſiuit. Tũc miniſtri ei
am dixerũt paſſiones ille ſunt q̃ hoĩb3 accidũt. Ille autem dixit om-
nibus hoĩb3. Hec ne ꝯtingere ſolet. Negãtib3 aũt illis R̃ñdit. non
ſunt igit̃ q̃ h̃ pati debeant. niſi indifferenter veniat ⁊ ſubdit. Quis
hoĩm futura ſcire põt. valde ergo anxius eſſe cepit p inconſuetudine
rei. Alia aũt vice quendã ſenem valde rugatã habentẽ faciem/⁊ dor
ſum incuruatum/⁊ cadentib3 dentibus balbucientẽ loquẽdo inuenit

ſtupefactus autem cepit valde dicere viſionis miraculum. Et cum
dixiſſet ſeneſcere/ ⁊ mori in mlta deſolacione poſit9 nō āplius pote-
rat ↄſolari/ nec mirꝝ ē. qr nihil morte horribili9 eſſe pōt. Jpa em̄ q̄
tantos viros ſuſcepit d' mundo/ nulla potencia ſibi reſiſtere potuit/
nec pōt nec poterit/ nec dignitas/ nec magnificēcia/ nec facundia. O
mors deuoratrix omniū q̄d dicā. Audite obſecro O infelices mortales
nā ſi ipſa viderit aliquē cū mlta familia ac comitiua magna/ nunq̄d
fugiet ab eo/ mie oēs ad mortem tendim9. oēs morimur/ oēs ad mor-
tem currim9. oībȝ mors eſt vicina. Nō ꝑcit pulchris/ nō potentibȝ nō
ſciētibȝ. O inſipiētes peccatores reſpicite vbi ſunt millia milliū qui
fuerūt ī m̄do om̄s ſūtmortui Adā pr̄ noſtri generis hūai mortu9 ē
Eua vxor eius mortua eſt. Gigātes qui fuerūt tr̄e. Hoc. illi viri fa-
moſi ⁊ aīoſi. qui edificauerūt turrim Babilonis vbi ſunt. oēs mortui
ſunt Bellus filius. Mēbiloth rex babilonie/ quē q̄dē Saturnū eſſe
exiſtimāt qui intrauit Aſiā/ poſtea in ea mortuus eſt. Frater eius mi-
nor qui regnauit p9 eum ⁊ aſiā totam obtinuit ac babiloniā rebellā
cepit cū de turri babel. i. babilonie fuiſſet ꝑcuſſus mortu9 eſt. Reges
egypti ſcȝ ſextis. ſol blaſinas amenophis/ oēs mortui ſunt. Reges per
ſarꝝ. Reges athenienſiū. Reges tortoſeos cramas āphitcon ethiom9
theſeas meneſtrus demaphon om̄s mortui ſunt Alexander magnus
omneſqȝ eius barones oēs mortui ſunt reges iuda ioſaphat iotam o
ſiā Joathā Johas zacharias achā manaſſes omnes mortui ſunt re-
ges trope rex priamus troylus Helenus paris phebus hector illi
viri potentes qui fueruut in obſidionem trope agamenon menelaus
achilles vlixes ⁊ reliqui omnes mortui ſunt. Jlla ſtrenuiſſima domīa
phantaſilea regia amazonium puellarꝫqȝ venit in adiutorium trope
cum ſuis puelis reges latinorꝝ ſaturnus qui venit in italia/ vbi nunc
roma eſt in ſiluis inueniēs hoīes ſicut beſtie viuētes mādu cātes glā
des ⁊ habitantes in criptis et caſſellis ⁊ frōdibus cooptis docuitqȝ e
os terreas domos edificare laborare terras fineas plantare ſicut ho
mines viuere ex hiis ſimilibus debent ⁊ pro his omnibus princeps e
orum denominatis. oſter qui timens filium ſuum ↄſtruxit ciuitatē
ſaturninam d' em̄ B ſalem ede multis hominibus ꝑhis romanorum
quos omnes mors ferociſſima ꝑſtrauit heu miſera hūana vita mors
em̄ deuorauit omnes hos. Quid de romulo ⁊ remulo qui fuerūt fra
tres gemelli qui a lupa nutriti ſunt qui eciam romam ↄſtruxerunt
Theodoſius impator optimus chriſtianorum de quo ambroſius fe-
cit mirabiles laudes qui expulit arianus archadius honocius Karo
lus magnus qui totam terram ſanctam occupatam a ſarracenis recu
perauit orientis ⁊ occidentis federicus primus qui multa euertit et
multa alia fecit tn̄ eundo in ſubſidium terre ſancte in quodam flu-
mine ſuffocatus eſt federicus ſecundus armorꝝ ſtrenuus linguarūȝ
peritus luxurioſus cum multis pontificibus habuit bellum precipue
cum gregorio mortuus eſt veneno Rodulfus Albertus dux auſtrie

Henricus ſextus per florentinos venatus ⁊ alii imperatores romani
cum nobilibus et imperatoribus ⁊ ⁊ populo muto mor-
tui ſunt· Non potuerūt romani nec eoꝝ reges aliqua via mūdi mor
tem euadere· Vbi primus impator Julius ceſar· Octauianus· Tibe-
rius Gaius Nero· Claudius· Veſpaſianus Titus· Domicianus · A
drianus· Theodoſius· Cirillus magnus/omnes mortui ſunt · Vbi
ſunt illi viri doctiſſimi atqꝫ philoſophi· Vbi eſt plato· vbi Ariſtote-
les· vbi Socrates· vbi pictagoras· vbi demoſtenes· Vbi ſeneca · vbi
tot poete vbi Homerus· vbi Menander· Vbi virgilius· vbi Terenci-
us· vbi Lucanus· vbi ouidi9· Vbi ſunt oratores· et rectores· vbi Ti-
tuſliuius· vbi Tullius· vbi doctores Medicine· Galienus Jpocras ·
vbi Auicenna/aut alii nunquid medicina ſanauit eos /aut eos libe-
rauit a morte· vbi imperatores· Vbi reges· vbi principes· vbi duces
comites/barones/marchiones/regine Principiſſe et multe alie domi
ne nobiles vbi tot iuuenes ⁊ iuuencule· vbi tot qui in hoc mundo
floruerunt· O vita miſera· O vita caduca· O vita labilis· O vita falla
trix· O vita vmbratica· omnes mortui ſunt/⁊ recluſi ſunt in monu-
mentis ⁊ corrupti· hinc eſt bernardus in libro meditacionum ¶ Dic
michi vbi ſunt amatores mundi/qui quando pauca tempora nobiſcū
fuerunt vel manſerunt /ex his niſi cineres ⁊ vermes · attende dilige-
ter quid ſunt quid fuerunt homines ſicut tu comederunt ⁊ biberunt
riſerunt duxerunt in bonis dies ſuos in puncto autem ad inferna de
ſcenderunt· Hic caro eorum vermibus illic autem anime eorum ig-
nibus deputantur donec rurſus in felici collegio colligati ſempiter-
nis inuoluantur ignibus· qui ſocii fuerunt in viciis erunt et in pe-
nis· Vna enim pena implicat quos vnus amor in crimine ligat·

¶ Quid profuit illis inanis gloria breuis leticia· mundi potencia car-
nis voluptas falſe diuicie· magna familia· vbi riſus vbi iocus· vbi ſa
lus· vbi iactancia· vbi arrogancia· vbi tanta leticia/quanta triſticia ·
poſt tantam voluptatem tanta grauis miſeria · De illa exultacione
eeciderunt in magnam ruinam in magna tormenta· Quod illis acci-
dit tibi qꝫ accidere poteſt quia homo es· humus de humo · limus de
limo· De terra es ⁊ de terra eris et in terram reuerteris · Quando
veniet dies vltima que ſubito veniet et forſitan hodie erit hec ille·
Colligimus ergo extra dictis vnumquemqꝫ mortem expectare debe
re nec confidendum eſt in huius vite breuitate qui ſe nobis aliquan
do prebet cecam ⁊ non videntem · Deinde iaculo ſuo nos ferociter
vulnerat· Vnde quidam Aſculanus poeta vulgaris dicit·

¶ Opme ſperanza delcore inimica· Che fare el tempo cum le tue vedu-
te· Perche te monſtri coſi dolce amica hec ille · ¶ O imperatores
qui eſtis in hoc mundo· O reges· O principes· O tyranni· O duces ·
O barones· O marchiones · o iuuenes· o ſenes · o diuites· o pauperes·
o ſani · o infirmi· o vos dico vobis · quia moriemini benefacite quia
hinc ad paucos annos eciam vos ſtabitis in ſepulchro et non poteri

us reſiſtere furori potentiſſime mortis ꝛ hic eſt finis pr[illegible]me partis.

Secundum miſterium contemplandum eſt de mortis dubietate.
Timendum eſt vnicuiqꝫ eo ꝙ mors certiſſima ſit omnibus vniuer-
ſa tamen multa ſunt de ea dubia / que ſunt valde periculoſa / de qui
bus tria poſſent notari.

Primum eſt circa tempus.
Secundum circa locum.
Tercium circa modum.

Primum eſt circa tempus / quia nullus eſt qui ſciat / quando ſit
moriturus. Ignorant hoc vtiqꝫ ſenes pueri infantes iuuenes adole-
ſcentes nec reperitur aliquis qui poſſit dicere quando moriatur. Nec
in hoc confidere ꝙ quouſqꝫ ad tale tempus morietur. ex his inquid
ſapien. Eccle. ii. c. Neſcit homo finem ſuum ſed ſicut capiuntur piſ-
ces hamo / ꝛ aues comprehenduntur laqueo ſic capientur iniqui tpe
malo. hic intelligitur tempus malum pro iniquis / dum dicitur tempuſ
mortis / in quo artantur vie impiorum / qui equidem cum ſibi longaꝫ
vitam / quam volunt firmiter conſiderare / ꝛ ponderare promittunt &
capiuntur. Quanti enim laborauerunt pro mundo ſperantes ibi reci-
pere fructum laborum ſuorum ꝛ perierunt ante tempus quod ſibi p
miſerant. Quis poteſt numerum numerare. non eſenacheris / ꝛ ſui
preualuere et obtinere. Iheruſalem crediderunt / ꝛ de exercitu eorum
clxxxiiii. millia in vna nocte ab angelo ſunt interrempti. iiii. Re. xix.
c. Et ſic cum illud ſperaſſent fuerunt decepti. Quid de aliis dicam. Re
fert Aug. in li. de ci. dei. c. xxii. Qd cum rex Radulphuus Gottorum
rex / cum maxima comitiua iam in vrbe vicina conſtitutis. Romanis
ceruicibus innuerunt. vna die tanta celeritate victus eſt vt nec vno q̄
dem Romanorum non dicam exterrito / ſed vulnerato multo amplius
ꝙ̄ centum millia eius exercitus proſtrauerunt. atqꝫ ipſe mox captꝰ
et pena debita vocatus in bello inquies fuit hic ſtrages ſubſecuta /
ſed non ſic de aliis qui mortis pericula fugiunt. audias obſecro / quia
mors vbiqꝫ pugnat / non ſolum in bello / ſed in domo / in menſa in le
cto / ꝛ vbicumqꝫ locorum. propterea Seneca ad lucillum. d. Omnis dies
ꝛ omnis hora quando non ſumus ꝛ aliquo argumento detenti admo
net fragilitatis oblitos / cum eterna meditantes reſpicere cogat ad
mortem quid ſibi illud principium redit. Querens ſeue contra. Cor-
nelium equidem romanum ſplendidiſſimum et offenſum noueras ex
tenui principio ſeipſo promouerat ꝛ illi decliuis erat decurſus ad cer
ta. Facilius enim decreſcit dignitas ꝙ̄ incipit pecunia ꝙ̄ circa paup-
tatem plurimum amorem habet dum ex illa erectat habet reſcencio
diuiciis ad quas ille due res ducerent efficaciſſimeqꝫ reſpondi cauſa
cuſtodiendi quorum altera locupletem facere potuiſſet hic homo ſū-
me fragilitatis non minus quam corporis diligens cum tamen ex cō
ſu etudine manere vidiſſe deum per totum diem amitto grauiter af-
fecto ꝛ ſine ſpe iacenti vſqꝫ ad in noctem aſcendiſſet cum hilaris ce-

naſſet grauí valitudínis precipitis arepti anguſtia vir compreſſis ar
tat fancibus ſpiritū traxit in lucem ·hec ille · Temporibus autem
iſtis multa iuuenum turba mortua eſt exp eſte que valde italiam no
ſtram occupauit precipue ín ciuitate ferrarieñſi ín milleſimo·cccclxiiii·
mortui ſunt ín quatuor menſibus nouem millia hominum ⁊ adeo ꝙ
ciuitas vacua erat·quia vt ait Aſcholanus Ogni creato ſe cõrrum=
pe ín tempo paſſano li acti humani come fumi Chi ne va tardo ⁊·
Chi ne va per tempo et ideo clamo vigilate vigilate quia neſcitis di
em neq3 horam mortis·O mortales fatui ⁊ ínſenſati ín quo confidi
tis·O iuuenes ſtulti vigilate quia ſpes ſepiſſime vallitur vnde tul=
lius ín libro de ſenectute ait fruſtra ſperat adoleſcens ſe diu victu=
rum quid ſtulcius ꝙ íncertis pro certis habere quoniam eciam illa e
tas multo plures caſus quam ſenectus habet facilius enim adoleſcē
tis ín morbos íncidunt grauius egrotant triſtius curantur·hec ille ⁊
ſeneca iuuenes mortem habent a tergo ſenes autem ante·O quot ſũt
o quot ſunt qui multa diſponunt in tribus vel ín quatuor annis ſe
facturus qui ante annum moriuntur · Quod edificant domos et ín
eis non habitant quod plantant víneas ⁊ vinum nõ bibent quod lu=
crantur pecunias ⁊ alii expendunt illas quod cogitant facere magna
et ín breui finem reddituri coram ergo deum cum dolore maximo re
preſentabuntur o ín felix humana condicio omnibus dicendum eſt vi
gilate quia neſcitis diem neq3 horam mortis·Secundũ dubium mor=
tis eſt circa locum·Neſcit eciam miſer homo ín quo loco mors ſit eũ
leſura vidimus namq3 viros varie mortuos magnum ínter angu=
ſtias mortis reputare ſolacium/cum quis ín domo parentum vel do
meſticorum ín lectulo recumbans nature debitum ſoluit/ ſed homo
nullus hoc firmiter ⁊ certum tenere poteſt/et huius rei · Vidimus
tam lucida exempla ⁊ experimenta vt non niſi flendo putare valea=
mus hũanam vitam/alios vidimus ſuſpenſos ín patibulo·alios com
buſtos et confixos palo alios ſubmerſos ín aqua alios morte ſubita
nea exterminatos·alios truncatis capitibus vitam finire·Alios ín va=
riis caſibus et in viis/vt ita dicam extremam clauſiſſe horam/et om
nes tales fruſtratim ſunt a voto ſuo quibus aliud ꝙ ſperabant eue=
nit·Quid ergo aliud faciemus niſi timere exemplo aliorum · Vnde
quidam aiebat·Felix quem faciunt aliena pericula cautum· Fac eciaȝ
tu illud·ꝙ Sene·ad Lucillũ ſcribit · Incertum eſt quo loco mors te
expectet tu itaq3 eam ín omni loco ſpectabis· Et idem ad eundem ·
Erras ſi ín nauigacione tantum exiſtimas ꝙ ín omni loco eque te=
nue interuallum eſt·Non vbiq3 mors ſe prope oſtendit ·vbiq3 tamē
prope eſt·hec ille· Et tñ locus neſcitur ille dubius ergo locus mor=
tis eſt omnibus hominibus mundi ¶ Tercium dubium eſt de mo=
do mortis quia nullus ſcit quo modo bene vel male·
Et ſic nichil eſt neceſſarium·Vnicumq3 quam bene mori·

Vt autem quis moriatur bene neceſſe eſt vt bene viuat · q̃
uix de mille millibus male viuentibus mille · Vn⁹ bñ moriť · Sic etiã
de bñ viuentibꝫ mille millibus vix male moritur vn⁹ q̃ Aug⁹ ·
Impoſſibile eſt male viuere ⁊ bene mori / et econuerſo · In agone q̃p=
pe hoc timere deberent illi quibus vita eſt lubrica et diſſoluta talibꝫ
namqꝫ in extremo ꝯſtitutis · cũ horroribus ac timore et tremore acce
dunt · Dic exemplum de illo domino qui tres amicos habebat / de q̃
bus duos dilexit · Tercium vero nunq̃ dilexit cum autem a principe
eſſet vocatus / ille timens ne aliquid mali vellet ſibi inferri · iuit ad a=
micos / ⁊ dixit p̃mo amico · amice dominus miſit pro me / vt ſtatim
vadam ad eum / rogo te vt venias mecum / quia ſecurior ero · Ille
autem nolo quia nõ poſſum ſufficit ꝙ dum mecum feciſti fui amic⁹
tuus ⁊ tibi ſeruiui / nunc aũt vadas nolo venire · Secundus autem q̃
primum diligebat · Et hic vadit ad eum / amice dic vt ſupra in primo
ille vero reſpondit / ego nolo venire ad eum · tamen ego veniam vſqꝫ
ad ianuam · et ibi te dimittam · Tercium vero minime dilexerat / tam̃
iuit ad eum / ⁊ dixit · amice ego nunq̃ te dilexi / tamen rogo ꝙ digne=
ris mecum venire apud principem quia miſit pro me Ille vero re=
ſpondit doleo ꝙ non me plus dilexeris / et pl̃is precii feceris / tamen
vadas quocumqꝫ volueris ego ſequar te · Nota ꝙ primus amicus
ſunt diuicie quas preposuit parentibus ⁊ amicis · Secundus amicus
eſt vxor quam minus dilexit · illa vero reſpondit · Ego vſqꝫ ad ſepul
chrum te ſociabo Tercius amicus ſunt v̾tutes quas nunq̃ apud ſe
hũitnec dilexit tm̃ illas paucas quas dilexerit ipſũ ſequẽtur / amplia
mõ tuo · Ideo hic innocentis · ꝯſiderans et videns condicionem huma
nam labilem · d · Valete inquit amici mei / ⁊ pro me orate · iter enim
extraneum pergo / quo nunq̃ ambulaui ad regionem longinquam /
quam nunq̃ vidi et ad ſeculum alterum animarum · Vnde nullus
reuerſus eſt ad manſiones metuendas / vbi nullus mihi compacietur
⁊ ad iudicium terribile vbi neſcio quid michi contingat · ecce quero
adiutorium / ⁊ non eſt qui me eripiat / quero qui me in eas ſociet ⁊ nl'
lus mihi compaciatur · De his em̃ tribꝫ loquiť Bernardus dicens ·
Certus o hõ quia morieris / ſed omnino incertus / vbi quõ ⁊ qñ · Vbi
ſcꝫ an ibi an alibi in terra vel in mari quomodo an in ſtatu peniten=
cie an in ſtatu culpe / morte ſubitanea vel naturali ſeu violenta · quã
do ſcꝫ in hyeme vel in eſtate · in iuuentute / vel in ſenectute / hodie vel
cras · O q̃ dura erit memoria pacionũ malaꝝ · O peccatores exce=
cati · O iniqui et ſcelerati · Audiatis quid dicit ille doctor vulgaris
Petracha · Paſſono voſtri triumphi ⁊ voſtre pompe · Paſſonoli ſta=
ti paſſono ſignorie · Ognicoſa mortale templo interrumpe · Hec ille
Seruemus ergo regulam Pauli ad Galth · vi · c · Dũ tempus habe⁹
operemur bonum · Veniet namqꝫ nox ſcilicet mors / quando nemo
poterit nec bene nec male operari ·

Terciũ ꝯtemplandũ eſt de mortis crudelitate · Expoliat em̃ mors

crudeliter mundi amatores/et ducet ipos ad infernum tribus bonis
Primum bonum eſt gloria huius mundi ſiue pompa eius· ¶ Scdm
bonum eſt reꝝ tpaliū abundancia· ¶ Terciū bonū eſt corpis volup
tas ¶ Primū ergo bonū quo mors ſpoliat amatores mundi/eſt mun
dana gloria vel pompa/in quibus multi ponunt ſpem ſuam cū in ex=
trema neceſſitate/vel in extrema hora laborant iſti tales pcipere poſ
ſunt ꝙ verū ſit illud Jſaie·xl·c·Omnis caro fenū / et oīs gloria eius
quaſi flos agri ⁊ ſiccatū eſt fenum/⁊ cecidit flos·Et iacobus·i·c·Ex=
ortus eſt ſol cum ardore/et arefecit fenū/⁊ cecidit flos eius /⁊ decor
vultus eius deperiit·Quid enim portāt de gloria ſua principes et ba=
rones·⁊ alii hmōi pncipat9hn̄tes·Quid de honore quē eis hoīes i
ferebant · Quid de comitiua baronum·quid de timore quē eis ſerui
⁊ ſubditi habuerūt·Omnia dereliquerunt ⁊ in morte derelinquūt id
circo legit̄ de alexandro magno ꝙ cū mortuus eſſet venerunt·vii·phi
loſophi ad palacium eius ⁊ vn9 illoꝝ dixit·O alexander heri dn̄aba
ris toti mundo ⁊ hodie mors tibi dn̄atur · Scds dixit· O alexander
heri nō ſufficiebat tibi totus mundus hodie ſufficiunt tibi due vlne
terre·Tercius dixit·O alexander heri habebas ꝯmitiuā dn̄oꝝ regū
principum ⁊ ducum et famuloꝝ et hodie ſolus iacis in ſepulchro·
Quart9 dixitO alexander heri vocē tuā omnes timebāt·hodie te nul
lus mortuū timet·Quint9 dixit·O alexander heri vocē tuam omneſ
audiebāt/hodie morte deuict9 iaces in ſepulchro et nō vales loqui·
Sextus dixit·O alexander heri tot regna habebas in tua poteſtate /
hodie te tenet mors in ſua poteſtate·Septim9 dixit o alexander/heri
comedebas tot cibaria delicata/hodie factus es eſca v̄miium et cibus
Ecce ergo ꝙ crudelis ē mors/ꝙ dira oēs dn̄os qui fuerunt expolia=
uit/et oēs qui ſunt/et qui erunt ſpoliabunt̄ vana glia·Vn̄ ꝯſiderans
hoc auguſtinus dicit·O vita fallax et vmbratica plena laqueis mul=
tis·Nūc gaudio ſepe triſtor·nunc vigeo ſepe infirmo·nunc viuo ſta
tim morior·nunc felix appareo/ſtatim miſer videor nunc rideo ſtatiꝫ
fleo/ſicqꝫ omnia mutabilitati ſubiacent·vt nihil vna hora vno ſtatu
permaneat·hinc timor hinc tremor·hinc fames·hinc ſitis·hinc calor
hinc frigus·hinc labor·hinc dolor exuperat·Jmportuna inquit mors
mille modis homines cotidie rapit·Hunc nāqꝫ febrius illum oppri=
mit dolore·hunc conſumptus fames et ſitis illum extinguit· hunc
mors ſuffocat aquis·illum perimit flammis·hunc interemit laqueo
iſtum dentibus beſtiaꝝ·hunc trucidat ferro illum veneno corrumpit
Et ſic mors miſera tot modis vitam finire compellit · et nunc ſuper
hec omnia magna eſt miſeria eius·cum nihil ſit morte cercius· et ni
hil hora mortis incercius ignoratqꝫ homo finem ſuum cum ſtare ſe
putat perit ſpes eius·et neſcit vbi quomodo et quando et tamen cer=
t9 ē ꝙ eū mori oportet·Secundū bonū quo mors dira priuat amato
res m̄di·ē reꝝ tēporaliū abundācia·nihil eī de ſuis diuiciis reportāt
diuites ſꝫ oīa remanēt dom9·ſ·poſſeſſiones denarii aurum argentum

indumenta varia ⁊ omnes theſauri· Juxta illud iob·xxv·diues cū dormierit nihil ſecū affert/apiet oculos ſuos ⁊ nihil inueniet ⁊ iterū pſal·ait·Dormierūt ſomnū ſuū/⁊ nichil inuenerūt oēs viri diuiciarū in manibꝫ ſuis·hoc intelligēs ſalādinꝰ magnus inter ſarracenos Rex mltoꝝ regnoꝝ appropinqns morti ſudariū quo pꝰ mortē induendꝰ erat ſibi portari fecit demū ꝑ ciuitatē ipāꝫ oſtēdendo oībꝫ clamari fecit·Tm̄ portat de rebꝫ ſuis rex ſalādinꝰ potētiſſimꝰ ⁊ magnus·Terciū bonū quo mors ꝓuat amatores mūdi ē corpis voluptas Jn morte nāqꝫ deficiūt delectoſe veſtes inſtrumētoꝝ melodie picture in pānis ⁊ in cameris cibaria delicata ancipitres canes ⁊ alia huiuſmodi q̄ faciūt corpis delectacionē imo exaīe ipꝫ corpꝰ cadauer faciūt eiꝰ oculi nō videbūt lumē facies efficiet pallida manꝰ nihil ampliꝰ poterūt tāgere pedes nō poterūt āmbulare lingua nō poterit loqui labia nō poterūt moueri aures nihil audiēt·O mors crudel/O mors dira o mors amara q̄ꝫ amarꝫ ē iudiciū tuū ſꝫ alii q̄ nimis tenuerunt corpꝰ delicate q̄d nā faciēt ꝯtra mortē heu mors miſera q̄ꝫ miſeros facis mūdanos ⁊ terrenos·q̄ꝫ h̄ ſit v̄m pꝫ ex dicto diogenis q̄ d̄ ceſare ait· Jntuitꝰ ſum vt viderē cadauer ceſaris/⁊ vidi eū liuido colore coloratū/putredine circūdatū aluū eiꝰ diruptū ⁊ v̄miū cateruas per illd̄ diſcurrētes·duo famelici paſcebant in foueis oculoꝝ crines non adherebāt capiti dētes patebāt labiis ꝯſūptis ⁊ dixi·Vbi ē ceſar eorū corus puellaꝝ magnitudo diuiciaꝝ/caterua baronū acies militū vbi ſunt canes venātes·equi veloces·aues rapaces thalamꝰ depictꝰ lectus eburneꝰ/argentū aurꝫ Vbi ſunt veſtimēta mutatoria/cibaria diuerſa/canticū lyre organoꝝ ſonitꝰ odor aromaticus te verebantur hoīes ꝑncipes timebāt colebāt vrbes·Vbi ē tāta potencia tātaqꝫ preclara facta ⁊ magnifica·Et rūt mihi/Hec oīa defecerūt in me/qū defecit ſpiritꝰ meus ⁊ reliquerunt me in hoc miſero ſepulchro circumdato putredine carnis mee·Audiāt ergo vniuerſi mortales / qꝛ in hoc mundo nichil eſt bonuꝫ/niſi deum timere/⁊ in eo totā ſpem ſuā ponere in quo ſunt theſauri abſcōditi·Quid inq̄t ꝓſunt o frater diuicie/quid vana glīa/q̄d leticia mundi cum nō liberent nec defendere poſſint a morte/nec ex eius furore·ecce eni q̄ ſedebat heri glorioſus/mō ꝯſumit vermibꝫ in ſepulchro ·Cur ergo ſupbis vermis ⁊ cinis / qꝛ puluis es ⁊ in puluerem reuerteris·ergo anima reuerte ad dn̄m deum tuum ⁊ ꝯſidera qꝛ in hoc mundo miſero nulla eſt vera ſalus nulla requies·nulla ſpes· Jn ipſo ergo deo omneꝫ felicitatem tuam pone ⁊ ei mundo puro corde ac corpe ſeruire ſtude vt euadere poſſis mortem ſempiternā/ac acquirere glīaꝫ eternam ad quā ihesus xp̄us nos eternaliter perducat·qui eſt bn̄dictus in ſecula ſeculoꝝ·Amen·

Finis·

UNIVERSIDAD Y PROVA. BIBLIOTECA. DE ZARAGOZA.

tiene el libro fol. 413